

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ «ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ»

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: «ΔΙΟΙΚΗΣΗ & ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ»

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«Ο ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ MARKETING ΣΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ»

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ: ΡΩΙΜΠΑ ΒΑΣΙΛΙΚΗ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΕΤΡΟΣ

ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ: ΣΑΪΤΗ ANNA & ΒΑΜΒΑΚΑΡΗ ΜΑΛΒΙΝΑ

ΑΘΗΝΑ 2011

Αυτή η εργασία είναι αφιερωμένη
στο Σωτήρη και στην Κωνσταντίνα,
ως ένα έμπρακτο παράδειγμα.....
Δια Βίου Μάθησης, από τη μητέρα τους!

Ευχαριστώ θερμά,

την Αναπληρώτρια **Καθηγήτρια κυρία Άννα Σαΐτη**,
για την κατανόηση που επέδειξε και τη βοήθεια που παρείχε,
κατά τη διάρκεια της εκπόνησης της διπλωματικής μου εργασίας,

την **Επίκουρο Καθηγήτρια κυρία Μαλβίνα Βαμβακάρη**,
για την ιδιαίτερα πολύτιμη καθοδήγησή της στη στατιστική
επεξεργασία και ανάλυση των εμπειρικών δεδομένων, και

τον **Επιβλέποντα Καθηγητή κύριο Πέτρο Παπαγεωργίου**,
για την υπομονή που συνόδευσε τις σημαντικές επισημάνσεις και
υποδείξεις, καθόλη τη διάρκεια ολοκλήρωσης της προσπάθειάς μου.

Επίσης, ευχαριστώ θερμά,

όλους τους συναδέλφους, που συνείσφεραν
στην εκπόνηση της διπλωματικής μου εργασίας και,
ιδιαίτερώς την **Αργεντίνη Νομικού**, η συνεργασία της
οποίας καθόλη τη διάρκεια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος,
μου έμαθε να εμπιστεύομαι τις προθέσεις και τις ικανότητες των συναδέλφων

Ρώμπα Βασιλική

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στη σημερινή εποχή, οι έννοιες της οικονομικότητας, της παραγωγικότητας, της ποιότητας και της ανταγωνιστικότητας καθορίζουν τον προσανατολισμό της εκπαιδευτικής πολιτικής των χωρών παγκοσμίως, εφόσον η αποτελεσματικότητα και η αποδοτικότητά της εκπαίδευσης αποτελεί ένα σημαντικό δείκτη της συνολικότερης αναπτυξιακής πορείας τους.

Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να εκτιμήσει το βαθμό προσαρμογής του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος και ειδικότερα της Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης ως προς αυτές τις επιταγές της σύγχρονης, κοινωνικής και οικονομικής πραγματικότητας και να αναδείξει προοπτικές ως προς την αναπτυξιακή πορεία της ελληνικής εκπαίδευσης και την παροχή υψηλής ποιότητας εκπαιδευτικής υπηρεσίας από μέρους της.

Προσεγγίζοντας το αντικείμενο της μελέτης, αρχικά, γίνεται παρουσίαση διοικητικών πτυχών του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος, συγκριτικά με ανάλογες άλλων χωρών, και παρουσίαση μαθησιακών αποτελεσμάτων της έρευνας PISA. Στη συνέχεια, παρατίθενται θεωρητικές αναφορές που σχετίζονται με την υπόσταση της Εκπαίδευσης ως Οργανισμό παροχής υπηρεσιών, με τη Διοίκηση Ολικής Ποιότητας σε αυτήν και με τις λειτουργίες του στρατηγικού εκπαιδευτικού Marketing, ως προοπτικές της βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής εκπαίδευσης. Τελικά, προτείνεται η ανάπτυξη συμπληρωματικής υπηρεσίας, των καινοτόμων εκπαιδευτικών προγραμμάτων ως νέο μείγμα – του εκπαιδευτικού ΜΚΤ, (Σχεδιασμός προϊόντος – υπηρεσίας, τιμολόγηση, διανομή, επικοινωνία) από τη Σχολική μονάδα της Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Η εργασία ολοκληρώνεται με τη διεξαγωγή έρευνας σε γονείς, εκπαιδευτικούς και μαθητές, με σκοπό την εκτίμηση του βαθμού ικανοποίησης που αποφέρει η υπάρχουσα παροχή της εκπαιδευτικής υπηρεσίας της Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και του βαθμού προσελκυστικότητας που αποφέρει η πρόταση του στρατηγικού σχεδιασμού ΜΚΤ των καινοτόμων εκπαιδευτικών προγραμμάτων στους αποδέκτες της υπηρεσίας της Σχολικής Μονάδας.

Τα συμπεράσματα που διεξάγονται από την έρευνα προκαλούν ενδιαφέρον, αφού επιτρέπουν την προοπτική διαμόρφωσης ενός νέου μοντέλου εφαρμογής των καινοτόμων προγραμμάτων που βελτιώνει την ανταγωνιστική θέση της Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.

ABSTRACT

Today, the concepts of economic attractiveness, productivity, quality and competitiveness define the direction of education policy in the countries all over the world, since the effectiveness and efficiency of education is an important indicator of the overall development movement.

The purpose of this study is to assess the degree of adaptation of the Greek educational system, in particular in primary education, to these requirements of modern, social and economic reality and to highlight prospects for growth of the Greek education as well as the providing a high quality educational service by it.

Approaching the subject of the study, initially, we present administrative aspects of the Greek educational system compared with the administrative aspects from other similar countries, and the learning results of PISA research are being presented. In the following, theoretical references associated with the essence of education as a service agency, with TQM there, and the functions of Strategic educational Marketing, (Planning, Price, Place, Promotion) as prospects of improving the competitiveness of Greek education are being given. Finally, there are many proposals listed in order to develop additional services, that are innovative educational programs, a new mix - MKT, by the unit of Primary School education.

The paper concludes with a survey to parents, teachers and students to assess the degree of satisfaction generated by the existing provision of educational services in primary education and the degree of attractiveness generated by the proposal of strategic planning MCA innovative educational programs to recipients the service of the school.

The conclusions conducted from the research are interesting, since they allow the prospect of forming a new model for implementing innovative programs that enhance the competitive position of primary education.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	11
2. ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ	
A. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ: ΟΡΙΣΜΟΣ- ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ	13
B. Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΩΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	15
Γ. ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ-ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ & ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	22
Δ. ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	32
Ε. ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ	
E1. ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΟΛΙΚΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	36
E2. ΑΥΤΟΔΥΝΑΜΙΑ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ	44
E3. ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ	47
3. ΕΡΕΥΝΑ	
A. ΣΚΟΠΟΣ - ΣΤΟΧΟΙ	65
B. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΗΨΙΑΣ	66
Γ. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΕΡΓΑΛΕΙΟ	67
Δ. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	69
Ε. ΑΝΑΛΥΣΗ - ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	
E1. ΓΟΝΕΙΣ	72
E2. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ	85
E3. ΜΑΘΗΤΕΣ	98
ΣΤ. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	101
4. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	105
5. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	107
6. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	117
7. ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ	167

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η εκπαιδευτική υπηρεσία των ελληνικών Δημόσιων Σχολικών Μονάδων της Α/θμιας εκπαίδευσης χαρακτηρίζεται από ομοιομορφία, σε ό,τι αφορά στους στόχους και στη διαμόρφωσή της. Η εκπαιδευτική πολιτική που αναδείχθηκε μέσα από τη διαπραγμάτευση της κεντρικής διοίκησης με τους εμπλεκόμενους με την εκπαίδευση φορείς και εφαρμόσθηκε από αυτήν για πολλά χρόνια, παρόλες τις μεταρρυθμίσεις που επιχειρήθηκαν, επέμενε στην ενιαία αντιμετώπιση των Σχ. Μονάδων, προκειμένου να διασφαλισθεί η ισότητα των ευκαιριών στο αγαθό της εκπαίδευσης στους Έλληνες μαθητές. Ως εκ τούτου, ορισμένες, ενδεικτικές, θεμελιώδεις αρχές στην οργάνωση του εκπαιδευτικού συστήματος είναι:

Η κατανομή του μαθητικού πληθυσμού στις επιμέρους Σχολικές Μονάδες με μοναδικό κριτήριο τα γεωγραφικά όρια που αντιστοιχούν σε αυτές. Ο περιορισμός της οικονομικής υποστήριξης των Σχολικών Μονάδων στην εξεύρεση των πόρων που απαιτεί η λειτουργία της στην κρατική χρηματοδότηση μέσω της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ανεξάρτητα από την επάρκειά της. Το ενιαίο αναλυτικό πρόγραμμα, και η στέρηση ουσιαστικής δικαιοδοσίας στις Σχολικών Μονάδων, ως προς την προσαρμογή του στις ιδιαίτερες ανάγκες των μαθητών τους, και τη διαμόρφωση ενός εναλλακτικού προγράμματος. Η χρήση του ενός και μοναδικού εγχειριδίου από τους εκπαιδευτικούς. Η αντιμετώπιση της προσαρμογής της εκπαιδευτικής διαδικασίας στις επιταγές της σύγχρονης κοινωνικής και οικονομικής πραγματικότητας, ως προαιρετική καινοτόμα δράση. Η αποφυγή τόσο της αξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου σε όλα τα επίπεδα, όσο και της διαμόρφωσης ενός συστήματος οικονομικών ή ηθικών αμοιβών στους εκπαιδευτικούς.

Η οργανωτική κουλτούρα της δημόσιας ελληνικής Α/θμιας εκπαίδευσης που διαμορφώθηκε, μέσω αυτών των επιλογών, διαφυλάσσει ομολογουμένως την ισότητα των παροχών της προς τους Έλληνες μαθητές, επιλέγοντας να παράσχει σε όλους όμοιο εκπαιδευτικό προϊόν – υπηρεσία. Το ερώτημα είναι όμως κατά πόσο διαφυλάσσει την υψηλή ποιότητα των υπηρεσιών της και την επίτευξη των προκαθορισμένων στόχων της. Μια απλή σύγκριση στατιστικών στοιχείων και δεικτών της παγκόσμιας εκπαιδευτικής κοινότητας καταδεικνύουν πως κάτι τέτοιο απέχει πολύ από τη θεμιτή θετική απάντηση. Η απόκλιση και η καθυστέρηση της Ελλάδας σε σχέση με τους εκπαιδευτικούς στόχους και τις πρακτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι προφανής και στη σημερινή πραγματικότητα, οι επιπτώσεις μιας καθυστέρησης στην προσαρμογή της ελληνικής δημόσιας εκπαίδευσης στις νέες οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές παγκόσμιες συνθήκες αποτελούν τη μεγαλύτερη απειλή για τη μελλοντική ανάπτυξη της χώρας.

Ως εκ τούτου, και δεδομένης της πρόσφατα διαμορφωμένης περιόδου οικονομικής κρίσης που διανύει η Ελλάδα και των επιπρόσθετων προβλημάτων που αυτή συνεπάγεται για την ελληνική Α/θμια δημόσια εκπαίδευση, θεωρείται επιτακτική ανάγκη η εξέλιξη τόσο του διοικητικού της εκπαιδευτικού μοντέλου όσο και της κουλτούρας της, ώστε να αντιμετωπίσει την απειλή και να ανταπεξέλθει με επιτυχία στο σκοπό της ύπαρξής της. Η ελληνική δημόσια εκπαίδευση, όπως και των άλλων χωρών, αποτελεί έναν οργανισμό παροχής υπηρεσιών, ο οποίος έχει ως στόχο του την ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου και την αξιοποίησή του στην συνολική ανάπτυξη της χώρας. Ως οργανισμός επομένως, και σύμφωνα με την επιστήμη της Διοίκησης, αποβλέπει στη μεγιστοποίηση των οφελών που θα προκύψουν από τη δράση του, άρα, σχεδιάζει, προγραμματίζει, διοικεί, αξιολογεί τη δραστηριότητά του και επαναπροσδιορίζει τους στόχους και τις διαδικασίες του επωφελούμενος από τις προκλήσεις του κοινωνικοοικονομικού περιβάλλοντος.

Σήμερα, μια από τις σημαντικότερες προκλήσεις της εποχής αποτελεί η ανταγωνιστικότητα σε όλα τα επίπεδα, άρα και στο χώρο της εκπαίδευσης, όπως αυτή ορίζεται από τη Διοίκηση Ολικής Ποιότητας και το εκπαιδευτικό Marketing. Η ελληνική εκπαίδευση καλείται να αναβαθμιστεί και να καταστεί ανταγωνιστική σε σχέση με την εκπαίδευση των άλλων χωρών. Αυτό όμως σημαίνει πώς θα πρέπει να αναβαθμίσει τις λειτουργίες των επιμέρους συστημάτων της, των Σχολικών Μονάδων όλων των βαθμίδων της ώστε να λειτουργούν ως αυτοδύναμοι οργανισμοί παροχής εκπαιδευτικής υπηρεσίας.

Και σε αυτό ακριβώς το σημείο εντοπίζεται η πρόκληση, αφετηρία της παρούσας εργασίας, η οποία θα επιχειρήσει να προσεγγίσει την προοπτική του ανταγωνιστικού προσανατολισμού των επιμέρους Σχολικών Μονάδων, ως προοπτική της προσδοκώμενης αναβάθμισης της συνολικής εκπαιδευτικής υπηρεσίας. Γι αυτό το λόγο, στη μελέτη θα παρουσιασθούν οργανωσιακές πτυχές του ελληνικού συστήματος, θα γίνει συγκριτική μελέτη των διοικητικών παραμέτρων και των μαθησιακών αποτελεσμάτων του, σε σχέση με άλλων χωρών, και θα κατατεθούν προτάσεις που θα μπορούσαν να συμβάλλουν σε μια μεταρρυθμιστική προοπτική. Κύρια πρόταση της μελέτης είναι η ανάπτυξη των καινοτόμων προγραμμάτων βάσει του στρατηγικού σχεδιασμού του εκπαιδευτικού Marketing εκ μέρους των Σχολικών Μονάδων Α/θμιας εκπαίδευσης, ως αυτοδύναμων οργανισμών.

Το εκπαιδευτικό MKT αντιμετωπίζει το μαθητή – αποδέκτη της εκπαιδευτικής υπηρεσίας ως πελάτη, ο οποίος έχει ιδιαίτερες επιθυμίες και ανάγκες ως προς αυτήν. Μαθητές και γονείς διαμορφώνουν και διατηρούν άποψη για την ικανοποίηση που εισπράτουν μέσω της παροχής της εκπαιδευτικής υπηρεσίας από τη Σχολική μονάδα. Ως εκ τούτου, η Σχολική μονάδα, ως οργανισμός, θα πρέπει να γνωρίζει το βαθμό ικανοποίησης που επιτυγχάνει, ως το βασικότερο κριτήριο της ποιότητας της εκπαιδευτικής υπηρεσίας που παρέχει και το βαθμό αναγνώρισης και εκτίμησης που κατέχει ανάμεσα στις υπόλοιπες εκπαιδευτικές μονάδες στην αντίληψή τους. Η ανάπτυξη της Σχολικής μονάδας - οργανισμού επιτυγχάνεται μέσω της αναδιαμόρφωσης της υπηρεσίας που παρέχει, ώστε να προσεγγίσει υψηλά επίπεδα ικανοποίησης των αποδεκτών της και βελτίωση της ανταγωνιστικής της θέσης. Προκειμένου να πετύχει τον αναπτυξιακό της στόχο, η Σχολική μονάδα ακολουθεί και εφαρμόζει τις βασικές λειτουργίες του MKT, σχεδιασμός του προϊόντος - υπηρεσίας, τιμολόγηση, διανομή και επικοινωνία του στο περιβάλλον, στηριζόμενη στους υλικούς και άυλους πόρους που διαθέτει και αξιολογεί εκ νέου τα αποτελέσματα της δράσης της, ώστε να επαναπροσδιορίσει το βαθμό ποιότητας που προσέγγισε μέσω αυτής.

Το εκπαιδευτικό MKT έχει εφαρμοσθεί από εκπαιδευτικά ιδρύματα, ιδιωτικά και δημόσια, στο εξωτερικό με θετικά ως προς την διατήρηση και την ανάπτυξή τους αποτελέσματα. Για τον ελληνικό χώρο, αποτελεί μια νέα, ενδιαφέρουσα προοπτική για τη Σχολική μονάδα της δημόσιας εκπαίδευσης, που στοχεύει στην αναβάθμιση των υπηρεσιών της και στην παροχή ποιοτικής εκπαιδευτικής υπηρεσίας και ως τέτοια προτείνεται στα πλαίσια της παρούσης εργασίας. Η εργασία ολοκληρώνεται με τη διερεύνηση του βαθμού αποδοχής της από τους γονείς, τους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς, ώστε να αποτελέσει πρόταση προς τη διοίκηση σε εφαρμογή ανάλογου πιλοτικού προγράμματος.

2. ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Α. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ-ΟΡΙΣΜΟΣ-ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ

Ο όρος εκπαίδευση πρωτοεμφανίστηκε το 12ο αιώνα, γύρω στο 1200 μ.Χ., στη Β.Ιταλία, Αγγλία, Ισπανία, Γερμανία, Τσεχία, όταν προβλήθηκε η ανάγκη αναβάθμισης του εργατικού δυναμικού. Στην ελληνική γλώσσα μαρτυρείται από το 1825 και παράγεται από την αρχαία ελληνική λέξη «παιδεύω». (Μπαμπινιώτης, 1998) Η εκπαίδευση ορίζεται από την επιστήμη της παιδαγωγικής, «ως η συστηματική και η οργανωμένη διαδικασία της αγωγής και της μάθησης, που αφενός προγραμματίζεται από την πολιτεία ή από οποιονδήποτε άλλο φορέα, δημόσιο ή ιδιωτικό, (Ξωχέλλης, 1986) και αφετέρου υλοποιείται από τους φορείς αυτούς». Αποτελεί επομένως θεσμό της πολιτείας, με συγκεκριμένους μαθησιακούς στόχους και περιεχόμενο και έχει καθορισμένη χρονική διάρκεια.

(Βικιπαίδεια: εκπαίδευση)¹

Με τη βιομηχανική επανάσταση το 18ο αιώνα στην Αγγλία, άρχισε η εκπαίδευση να αποκτά, για την πολιτεία, χαρακτήρα κοινωνικής υποχρέωσης απέναντι στους πολίτες προκειμένου να απολαμβάνουν και ταυτόχρονα να συμμετέχουν όλοι στην μεταβίβαση της ήδη αποκτηθείσας γνώσης και στην περαιτέρω αξιοποίησή της. Πρόκειται για μια περίοδο όπου λόγω της τεχνικής προόδου, ο εθνικός πλούτος αυξανόταν και παράλληλα αυξάνονταν οι αμοιβές και των δύο συντελεστών παραγωγής, του κεφαλαίου και της εργασίας. Όμως παρά την ευημερία του δείκτη της οικονομικής ανάπτυξης, παρά τη συνεχή τεχνολογική πρόοδο και την εξέλιξη της συσσώρευσης κεφαλαίου σε επιστήμη (χρηματοοικονομική), η εικόνα των κρατών εξακολουθούσε να παρουσιάζει ανησυχητική καθυστέρηση στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου.

Η έκρηξη των ζητημάτων υγείας και οικολογίας, η αίσθηση ότι τα όρια στην ανάπτυξη είναι υπαρκτά και συγκεκριμένα, οδήγησε τους περισσότερους στην συνειδητοποίηση της μονοδιάστατης φύσης της οικονομικής ανάπτυξης και ανάγκασε την οικονομική επιστήμη να διευρύνει το πεδίο της, ώστε να συμπεριλαμβάνει:

- τη βελτίωση της υλικής ευημερίας, ιδίως των ατόμων που έχουν τα χαμηλότερα εισοδήματα, την εξάλειψη της πενίας, του αναλφαριθμητισμού, των ασθενειών και των πρώιμων θανάτων,
- τη μεταβολή της σύνθεσης των εισροών και εκροών, η οποία γενικά συμπεριλαμβάνει και μετατοπίσεις της διάρθρωσης της παραγωγής από τις γεωργικές προς τις μεταποιητικές δραστηριότητες,
- την οργάνωση της οικονομίας κατά τέτοιο τρόπο, ώστε η παραγωγική απασχόληση να είναι καθολική στον πληθυσμό εργασιακής ηλικίας, και
- την αντίστοιχα μεγαλύτερη συμμετοχή ομάδων ευρύτερης βάσης στη λήψη αποφάσεων για την επιλογή των κατευθύνσεων, οικονομικών ή άλλων, προς τις οποίες πρέπει να στραφούν για να βελτιώσουν τη ευημερία τους. (Kindleberger & Herrick, 1982)

Από τη δεκαετία του 1960 κι έπειτα δόθηκε έμφαση στους κοινωνικούς δείκτες της ανάπτυξης, οπότε διαμορφώθηκε μια ευρύτερη έννοια, η κοινωνική ανάπτυξη, που αφορά στη βελτίωση της ποιότητας ζωής του ατόμου, της οικογένειας, της κοινότητας και του έθνους. Σε αντιδιαστολή με την οικονομική α-

νάπτυξη, δίνει έμφαση στην ανθρωποκεντρική προσέγγιση, καθώς στηρίζεται στην κοινωνική δικαιοσύνη και στη δίκαιη κατανομή των πόρων.

Η επίτευξη κοινωνικής ανάπτυξης απαιτεί την υπέρβαση τριών βασικών εμποδίων: της φτώχειας, της ανεργίας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Βασική της αρχή είναι η προσωπική ευθύνη των κοινωνικών ομάδων και πολιτών για την εξέλιξη και πρόοδό τους, αφού στηρίζεται στην αξιοποίηση των εγγενών δυνάμεων και ικανοτήτων των ατόμων, των οικογενειών και των κοινοτήτων. Έτσι, επικεντρώνεται το ενδιαφέρον στην εκπαίδευση, ώστε να συμβάλλει στην κοινωνική ανάπτυξη ενός κράτους που βιώνει οικονομική ανάπτυξη, ενώ αντιμετωπίζεται ο παράγοντας άνθρωπος ως το μέσο που θα αναγάγει την οικονομική ευμάρεια σε κοινωνική ευημερία μέσω της εκπαίδευσης και άρα ως ένας ιδιαίτερα σημαντικός παραγωγικός συντελεστής.

Σύμφωνα με τη θεωρία του «ανθρωπίνου κεφαλαίου», που θεμελίωσε ο Th. Schultz κάθε άτομο που επιθυμεί να αυξήσει τα εισοδήματά του, επενδύει στη δημιουργία του προσωπικού του κεφαλαίου, μέσω της εκπαίδευσης, ώστε να αναπτύξει τις απαραίτητες δεξιότητές του και να βελτιώσει τις φυσικές του ικανότητες, με αποτέλεσμα, στο μέλλον να καταφέρει να αποκομίζει περισσότερα κέρδη, αποσβένοντας τις δαπάνες στις οποίες υποβλήθηκε για την εκπαίδευσή του. Ως ανθρωπινό κεφάλαιο ενός ατόμου ορίστηκε *«το σύνολο των έμφυτων και επίκτητων ικανοτήτων, των γνώσεων, του ταλέντου, των δεξιοτήτων και της ειδίκευσής του»*. (Τσαμαδιάς, 2000)

Σε επίπεδο κρατών, κατ' αντιστοιχία, οι κρατικές δαπάνες για την εκπαίδευση απέκτησαν το χαρακτήρα της επένδυσης στο βασικότερο συντελεστή της παραγωγής, το ανθρωπινό κεφάλαιο, ακολουθώντας τις θεωρητικές αρχές και ερευνητικές διαπιστώσεις των κλασικών, νεοκλασικών και σύγχρονων οικονομολόγων, όπως οι Smith 1776, Marshal 1920, Schultz 1961, Becker 1964, Mincer 1974, Romer 1986, Lucas 1988, Choi, 1993. Σηματοδοτούν επομένως τις προτεραιότητες μιας χώρας για την αναβάθμιση και συνεχή βελτίωση της παιδείας της σε σχέση με τη γενικότερη κατανομή των πόρων της και συμπεριλαμβάνουν τα έξοδα για τα σχολεία, τα πανεπιστήμια και άλλα δημόσια ινστιτούτα που εμπλέκονται στις εκπαιδευτικές λειτουργίες, καταλαμβάνοντας ένα σχετικά μεγάλο μερίδιο του δημόσιου προϋπολογισμού. (Τσαμαδιάς, 2000, Σαϊτή, 2000, Χατζηδήμα, 2002)

Ήδη από το 19^ο αιώνα τα κράτη προκειμένου να παράσχουν την εκπαιδευτική υπηρεσία σε όλους, ανεξαιρέτως της οικονομικής τους δυνατότητας, ανέλαβαν τη χρηματοδότησή της από τα κρατικά έσοδα ακόμη και στην Γ/θμια εκπαίδευση (κυρίως στα ευρωπαϊκά κράτη).

Μετά τα μισά του 20^{ου} αιώνα όμως, παρατηρήθηκε αύξηση της ζήτησης για εκπαίδευση στην Γ/θμια εκπαίδευση παγκοσμίως, φαινόμενο που έλαβε χώρα και στην Ελλάδα λόγω της οικονομικής ανάπτυξης που είχε επιτευχθεί. Τα διάφορα κράτη προσπάθησαν να αντιμετωπίσουν τις ολοένα αυξανόμενες οικονομικές απαιτήσεις για παροχή εκπαιδευτικής υπηρεσίας με διάφορους τρόπους, όπως την ιδιωτικοποίηση, τον περιορισμό των εισακτέων, την επιβολή διδάκτρων ή τη μαζική αλλά χαμηλής ποιότητας παροχή της, αφού αδυνατούσαν να εξασφαλίσουν πόρους μέσω της γενικής φορολογίας. (Ψαχαρόπουλος, 1999)

Στη σημερινή εποχή, οι επενδύσεις στο ανθρωπινό κεφάλαιο, σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Ένωση, είναι προϋπόθεση προώθησης της ανταγωνιστικότητας, της επίτευξης υψηλών ρυθμών ανάπτυξης και

απασχόλησης και της εγκαθίδρυσης μιας οικονομίας που βασίζεται στη γνώση. Για την ορθή διαχείριση του κρατικού προϋπολογισμού και τη βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας των εκπαιδευτικών συστημάτων είναι πολύ σημαντικές οι έννοιες της αποδοτικότητας (efficiency) και του αισθήματος δικαίου (equity). Η πρώτη έννοια αφορά στη σχέση «εισροές-εκροές» στην εκπαίδευση ή διαφορετικά στη σχέση του κόστους που συνεπάγεται με το όφελος που θα αποδώσει. (Καρατζιά-Σταυλιώτη & Λαμπρόπουλος, 2006, Μαυρογιώργος, 2007). Η δεύτερη, στην υπόθεση ότι το σημερινό σχολείο επιβάλλεται να εντάξει τους μαθητές ανάλογα με τις ατομικές ιδιαιτερότητές τους, σε ένα ενιαίο εκπαιδευτικό πλαίσιο, ικανό να εξασφαλίσει την ισότητα ευκαιριών και την καλύτερη επιτυχία για όλους, αποκλείοντας εξωγενείς περιορισμούς, όπως η οικογενειακή κατάσταση ή η γεωγραφική θέση της κατοικίας. (Σπυρούλου, 2007)

Β. Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΩΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Β1. Οργανισμοί παροχής υπηρεσιών-Ορισμός-Γνωρίσματα

Οι άνθρωποι συγκροτούν ομάδες με συγκεκριμένες δομές και ρόλους, τους οργανισμούς, προκειμένου ως μια οντότητα να αξιοποιήσουν τους υπόλοιπους παραγωγικούς συντελεστές με σκοπό την παροχή υπηρεσιών και την παραγωγή αγαθών.

Ως αγαθό ορίζεται: *«κάθε προϊόν με υλική υπόσταση, κάθε αντικείμενο που είναι αποτέλεσμα μιας συγκεκριμένης παραγωγικής διαδικασίας στην οποία ο πελάτης αποδέκτης δεν έχει καμία συμμετοχή»* (Berry 1980 στο Γούναρης, 2003: 27) Ως υπηρεσία ορίζεται: *το αποτέλεσμα των συγκεκριμένων πράξεων/ενεργειών στις οποίες προβαίνει ο παροχέας, των επιδόσεων που αυτός επιτυγχάνει σε σχέση με τις ικανότητές του καθώς επίσης και το αποτέλεσμα που έχουν οι πράξεις του για τον αποδέκτη-πελάτη»* (Berry 1980 στο Γούναρης, 2003: 27)

Στη σημερινή εποχή η διάκριση ανάμεσα στα προϊόντα-αγαθά και στα προϊόντα-υπηρεσίες γίνεται συνεχώς δυσχερέστερη. Οι οργανισμοί παραγωγής αγαθών συνοδεύουν συχνά το αγαθό με ένα σύνολο υπηρεσιών και οι οργανισμοί παροχής υπηρεσιών επιχειρούν να συνδέσουν την υπηρεσία με κάποιο υλικό αγαθό. Στην αγορά προσφέρονται μείγματα προϊόντων που αποτελούνται και από αγαθά και από υπηρεσίες. Παρόλη την δυσκολία διάκρισης όμως, η ειδοποιός διαφορά ανάμεσα στο αγαθό και την υπηρεσία είναι ο βαθμός υλικής υπόστασης του προϊόντος αντίστοιχα. (Γούναρης, 2003)

Τόσο οι οργανισμοί παροχής υπηρεσιών, όσο και οι οργανισμοί παραγωγής αγαθών, εφαρμόζουν οργανωτικές και διοικητικές στρατηγικές προκειμένου να επιτύχουν τους στόχους τους και προβαίνουν σε συγκεκριμένες ενέργειες, προσδοκώντας ικανές επιδόσεις ώστε να ικανοποιούν τις ανάγκες των αποδεκτών τους. Οι οργανισμοί προϊόντων - αγαθών παράγουν αντικείμενα σε μια παραγωγική διαδικασία επιλεγμένη από τους ίδιους, χωρίς τη συμμετοχή του αποδέκτη-πελάτη ενώ οι οργανισμοί παροχής προϊόντων - υπηρεσιών ενεργούν, παράγουν συγκεκριμένη υπηρεσία και συναλλάσσονται με τον αποδέκτη - πελάτη, προσδοκώντας την αποκομιδή της θετικής του εμπειρίας και της τελικής του ικανοποίησης.

B2. Η Α/θμία εκπαίδευση ως οργανισμός παροχής υπηρεσιών

Τα σχολεία ή οι Σχολικές Μονάδες, ως άμεσοι πάροχοι εκπαίδευσης, παρουσιάζουν δυσκολία στην ολική εννοιολογική τους προσέγγιση αφού αντιμετωπίζονται διαφορετικά, ανάλογα με τις επιστήμες, οι οποίες μελετούν συγκεκριμένες διαστάσεις τους. Για την κοινωνική επιστήμη εκλαμβάνονται ως «κοινωνικό σύστημα» (Hoy & Miskel, 1987,1996 στο Σαϊτς, 2007:96) για την νομική επιστήμη ως «δημόσια υπηρεσία» (Σκουρής 1995:63 στο Σαϊτς, 2007:96) ενώ για την οικονομική επιστήμη ως «εκπαιδευτικός οργανισμός, ο οποίος συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας». (Σαϊτς, 2000)

Στην παρούσα εργασία θα αντιμετωπισθεί η Σχολική Μονάδα της Α/θμιας Δημόσιας εκπαίδευσης ως «ένας εκπαιδευτικός οργανισμός, ο οποίος συνδυάζει τους διαθέσιμους υλικούς και άυλους πόρους του, προκειμένου να παράγει υπηρεσίες χρήσιμες στους μαθητές και την κοινωνία και επομένως μπορεί να προσαρμόσει και να εφαρμόσει τις αρχές του επιστημονικού management, που υποδεικνύουν την οργανωτική και διοικητική δομή των οργανισμών παροχής υπηρεσιών».(Μπρίνια, 2008)

Επιδιώξή της είναι, να διαθέτει το τρίπτυχο γνωρισμάτων:

- Σύγχρονη, διότι ως οργανισμός στηρίζει τη λειτουργία της σε 4 αλληλένδετα επίπεδα: μαθητές, εκπαιδευτικούς, οργάνωση και ηγεσία,
- Δημοκρατική-Πειθαρχημένη, διότι διαμορφώνει συνθήκες συμμετοχικής προσέγγισης των επιδιωκόμενων στόχων, ενότητας στους σκοπούς της, συνεργασίας, εύρυθμης παιδαγωγικής ατμόσφαιρας και ελκυστικού περιβάλλοντος. Επίσης καλλιεργεί την ενσυνείδητη πειθαρχία ώστε τα μέλη της να αναγνωρίζουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους και να επιτελούν με υπευθυνότητα το ρόλο τους στη σχολική κοινότητα,
- Ανοιχτή, διότι ανοίγει διαύλους επικοινωνίας με την κοινωνία σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο. Γνωστοποιεί τη δράση της, επιτρέπει την είσοδο της κοινωνίας και την εμπλοκή των γονέων, έχει πολυπολιτισμικό χαρακτήρα, παρέχει ερεθίσματα στους μαθητές μέσω ενός εμπλουτισμένου προγράμματος και δυνατότητες ανάπτυξης στους εκπαιδευτικούς. (Κωνσταντινίδης, 2007)

Οι ομοιότητες που παρουσιάζει η εκπαιδευτική μονάδα με τους οργανισμούς παροχής υπηρεσιών αφορούν κυρίως:

- στο υψηλό αίσθημα κοινωνικής ευθύνης που τη διακατέχει,
- στο σκοπό της που είναι η μεγαλύτερη δυνατή ικανοποίηση των αναγκών των αποδεκτών της,
- στην προσπάθεια προσέγγισης των στόχων της στη βάση της επίτευξης του μεγαλύτερου δυνατού αποτελέσματος με το μικρότερο δυνατό κόστος,
- στη διαχείριση των οικονομικών πόρων και στη διοίκηση του ανθρώπινου δυναμικού ως διοικητικές της λειτουργίες,
- στην ετοιμότητα προσαρμογής που πρέπει να επιδεικνύει στις αλλαγές του περιβάλλοντος και ανταπόκρισης στις προκλήσεις του. (Μπρίνια, 2008)

Μια σειρά από επιπλέον ιδιαιτερότητες στην αποστολή και στους στόχους της όμως, ως οργανισμός παροχής υπηρεσιών, συνεπάγεται και την ιδιαίτερη αντιμετώπισή της:

-Η αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας, ως παρεχόμενη υπηρεσία, εξαρτάται και από την ατομική προσπάθεια των ίδιων των μαθητών, καθώς επίσης και από οικογενειακούς και άλλους κοινωνικούς παράγοντες, ενώ τα οφέλη της διαφαίνονται μακροπρόθεσμα..

-Αντιμετωπίζει επιπλέον δυσκολίες στον έλεγχο της απόδοσης, στην αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και τον επανακαθορισμό των στόχων τους. Πιθανά λάθη στις εκπαιδευτικές διαδικασίες ίσως να επιφέρουν πνευματικές και ψυχολογικές συνέπειες στους μαθητές με μακροπρόθεσμες κοινωνικές προεκτάσεις, οπότε οφείλει να υποβάλλει τις εκάστοτε επιλογές της για αλλαγές σε πειραματικό στάδιο εφαρμογής.

-Εμφανίζει δυσκολία στη χρήση της τεχνολογίας και στην επένδυση σε αυτήν.

-Η σημαντικότητα που η ίδια η κοινωνία αποδίδει στο ρόλο της εκπαίδευσης για την προσωπική και κοινωνική ανάπτυξη, καθορίζει αφενός υψηλά επίπεδα ισότιμης παροχής και αντιμετώπισης σε όλα τα μέλη της και αφετέρου επιβάλλει την κυριαρχία του περί δικαιοσύνης και ηθικής αισθήματος στο σχολικό περιβάλλον.

-Οι ανθρωποκεντρικές αξίες που διακατέχουν δικαίως τους εκπαιδευτικούς οργανισμούς (ιδιαίτερα της δημόσιας εκπαίδευσης), τόσο στη διαμόρφωση του εκπαιδευτικού περιεχομένου όσο και στη διοικητική τους κουλτούρα αποτρέπουν τη χρήση διοικητικών μεθόδων (προγραμματισμό, οργάνωση, διεύθυνση, έλεγχο, λήψη αποφάσεων) που ακολουθούν οι αμιγώς κερδοσκοπικοί οργανισμοί για τη βιωσιμότητα και την ανάπτυξή τους. Αυτό όμως σε συνδυασμό με την αδυναμία για ικανοποιητική διαχείριση των οικονομικών πόρων συμβάλλει στη γέννηση και διαιώνιση λειτουργικών προβλημάτων και την υποβάθμιση της εκπαιδευτικής υπηρεσίας. (Μπρίνια, 2008)

Τρία μοντέλα οργάνωσης και διοίκησης της εκπαίδευσης έχουν εφαρμοσθεί διεθνώς, όπως και στο χώρο των οργανισμών γενικότερα:

-Το συγκεντρωτικό - γραφειοκρατικό, με διαμορφωτές τον Taylor, τον Fayol, το Weber κ.α., και κύρια χαρακτηριστικά του την ιεραρχική οργάνωση της εξουσίας, τον επιμερισμό και την εξειδίκευση της εργασίας, τον άνωθεν προκαθορισμό κανόνων και διαδικασιών, την άμεση καθοδήγηση και τον έλεγχο, τις απρόσωπες σχέσεις και τις αξιοκρατικές επιλογές. (Ματσαγγούρας 2000, Σαϊτης, 2007)

-Το οικοσυστημικό μοντέλο με κύριους εισηγητές τους Barnard, Maslow, Getzels, Guba, Hertzberg, που αντιτίθεται στη γραφειοκρατική διοίκηση, θεωρεί τον οργανισμό ως ενιαίο σύστημα που επιδιώκει την επίτευξη του κοινού σκοπού και τονίζει ιδιαίτερα την αλληλεξάρτηση και την αλληλεπίδραση κάθε μέρους -υποσυστήματος του συνόλου ως καθοριστικό παράγοντα αποτελεσματικότητας του οργανισμού. (Σαϊτης, 2007)

-Το κοινοτικό μοντέλο που ως εξέλιξη του οικο-συστημικού, καταργεί ακόμη περισσότερο την ιεραρχική δομή και δίνει έμφαση στην ισάξια συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων, χωρίς θεσμοθετήσεις ρόλων, με κύριο εκπρόσωπο το Sergiovanni (1994) (Ματσαγγούρας 2000)

B3. Διοικητική δομή της ελληνικής εκπαίδευσης

Στο άρθρο 16 του ελληνικού Συντάγματος ορίζεται ότι: «*Η παιδεία αποτελεί βασική αποστολή του Κράτους...*». Προκύπτει επομένως η διαπίστωση πως το ελληνικό κράτος αναγνωρίζει την παιδεία ως κοινωνικό αγαθό και αναλαμβάνει την υποχρέωση διαμόρφωσης εκπαιδευτικής πολιτικής στη βάση των οικονομικών και κοινωνικών παραμέτρων του περιβάλλοντος στα πλαίσια του οποίου εντάχθηκε η χώρα, των ιδιαίτερων πολιτιστικών και θρησκευτικών χαρακτηριστικών του λαού, καθώς επίσης και των οικονομικών και γενικότερων πολιτικών επιλογών της εκάστοτε κυβέρνησης, με στόχο πάντα την οικονομική και κοινωνικο-πολιτιστική ανάπτυξη της χώρας και των πολιτών. (Anweiler et al, 1987, Ρήγας, 1992 στο Σαΐτης, 2008: 139)

Η διοίκηση της εκπαίδευσης ασκείται παράλληλα με τη διοικητική διαίρεση της χώρας. Παρουσιάζει πυραμοειδή μορφή, με το Υπουργείο Παιδείας να αποτελεί τον κύριο φορέα εξουσίας και την περιφερειακή διοίκηση να επιβλέπει την εφαρμογή των αποφάσεων και να αποφασίζει για μικρότερης σημασίας θέματα. Ο Νόμος 1566/85 που ρυθμίζει τα οργανωτικά και διοικητικά εκπαιδευτικά θέματα θεσμοθέτησε 3 δομικούς άξονες: Τη διοίκηση, τη λαϊκή συμμετοχή και τη επιστημονική και παιδαγωγική υποστήριξη. Πιο συγκεκριμένα:

-Το Υπουργείο Παιδείας Δια Βίου Μάθησης & Θρησκευμάτων (ΥΠΔΒΜΘ)

Αποτελεί τον ανώτατο διοικητικό φορέα του εκπαιδευτικού συστήματος σε εθνικό επίπεδο και είναι υπεύθυνο για το σχεδιασμό και την πραγματοποίηση του συνόλου των διοικητικών λειτουργιών. Η κατανομή των οικονομικών πόρων που αφορούν την εκπαίδευση, η διαμόρφωση του αναλυτικού προγράμματος, οι διορισμοί των εκπαιδευτικών, η ανέγερση νέων σχολικών κτηρίων και η εξασφάλιση του υλικοτεχνικού εξοπλισμού αποτελούν ορισμένες από τις αρμοδιότητες των επιμέρους Τμημάτων και Διευθύνσεων του για όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης. Στην κεντρική υπηρεσία του Υπουργείου υπάγονται επίσης, αν και είναι ανεξάρτητες δημόσιες υπηρεσίες, Συμβουλευτικά Όργανα, εποπτευόμενοι φορείς, όπως το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο με αρμοδιότητες που αφορούν στην επιστημονική μελέτη και έρευνα, με στόχο την υποβολή προτάσεων στο Υπουργείο για τη χάραξη της εκπαιδευτικής πολιτικής της Α/θμιας και Β/θμιας Εκπαίδευσης.

- Η Περιφερειακή Διεύθυνση Εκπαίδευσης

Η εκπαιδευτική διοικητική οργάνωση αποκεντρώνεται σε ένα δεύτερο επίπεδο, το περιφερειακό, με επιμέρους Διευθύνσεις ανά περιφέρεια που αποτελούνται από Τμήματα Διοίκησης και Τμήματα Επιστημονικής και Παιδαγωγικής κατάρτισης για την Α/θμια και Β/θμια Εκπαίδευση.

- Η Νομαρχιακή Διεύθυνση Εκπαίδευσης

Ένα τρίτο επίπεδο διοίκησης είναι το νομαρχιακό, επίσης με επιμέρους Διευθύνσεις και Γραφεία Εκπαίδευσης και με αρμοδιότητες, τη διοίκηση και τον έλεγχο των Σχολικών Μονάδων για την Α/θμια και Β/θμια Εκπαίδευση. Οι Νομαρχιακές Δ/νσεις ρυθμίζουν θέματα σχετικά με την επιλογή των Δ/ντών των Σχολικών Μονάδων, προτείνουν την προσωρινή τοποθέτηση των νεοδιοριστών εκπαιδευτικών, την τοποθέτηση των μετατεθέντων και ό,τι άλλο καθορίζεται από τις διατάξεις και δεν εμπίπτει στις αρμοδιότητες των ανωτέρων φορέων.

- Η Εκπαιδευτική Μονάδα Α/θμιας Εκπαίδευσης

Στη βάση της διοικητικής πυραμίδας της εκπαίδευσης είναι η Σχολική Μονάδα με διοικητικούς φορείς το Διευθυντή, ο οποίος είναι προϊστάμενος όλου του προσωπικού της, τον Υποδιευθυντή και το Σύλλογο Διδασκόντων. Ο Διευθυντής είναι ο κατεξοχήν υπεύθυνος για τη εύρυθμη λειτουργία της σχολικής μονάδας και το συντονισμό της δράσης της, για την τήρηση των νόμων, την εφαρμογή των αποφάσεων του Συλλόγου Διδασκόντων.... Μαθητικές Κοινότητες, Σχολικοί Συνεταιρισμοί, Σχολικά Συμβούλια, Σύλλογοι Γονέων και Κηδεμόνων, Δημοτικές Επιτροπές Παιδείας και Σχολικές Επιτροπές πλαισιώνουν τη Σχολικές Μονάδες ως Όργανα Λαϊκής Συμμετοχής, προκειμένου να επιτυγχάνεται η αποτελεσματική επικοινωνία και η συνεργασία τους με την τοπική κοινωνία και τους γονείς. Η Σχολική Επιτροπή ιδιαίτερα, αποτελεί έκφραση δημοκρατικής διοίκησης των σχολικών μονάδων, ασκεί μια μορφή κοινωνικού ελέγχου σε αυτήν, τη συνδέει με την τοπική κοινωνία. και έχει σημαντικές αρμοδιότητες στη διαχείριση των πιστώσεων. (Σαϊτής 2008:254) Συγκροτείται δε, από το Δ/ντή της Σχ. Μονάδας, έναν εκπρόσωπο από το Σύλλογο Γονέων και εκπρόσωπο της Δημοτικής Αρχής.²

- Ο Σχολικός Σύμβουλος

Ο Σχολικός Σύμβουλος έχει ως έργο του την επιστημονική και παιδαγωγική καθοδήγηση, τη συμμετοχή στην αξιολόγηση και στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και την ενθάρρυνση κάθε προσπάθειας για επιστημονική έρευνα στο χώρο της εκπαίδευσης σύμφωνα με τον νόμο 1304/82, το Π.Δ/γμα 214/84 (φεκ 77, τ.Α') και το ΦΕΚ.1340/16/10/2002. Υπάγεται στην οικεία Περιφερειακή Δ/ση Εκπαίδευσης και το έργο του συντονίζεται από τον αρμόδιο Προϊστάμενο Επιστημονικής-Παιδαγωγικής Καθοδήγησης.

Έπειτα από αυτή τη σύντομη περιγραφή της διοικητικής δομής του εκπαιδευτικού συστήματος η πρώτη διαπίστωση είναι πως απαρτίζεται από πολλά, μονομελή και συλλογικά όργανα τα οποία λειτουργούν βάσει των αρχών ενός συγκεντρωτικού, γραφειοκρατικού συστήματος. Στο επίπεδο της Σχολικής Μονάδας έχει επιλεγεί η καθιέρωση χαμηλού επιπέδου αυτονομίας και αυτοδιαχείρισης. (Υφαντή & Βοζαίτης 2005)³ Αυτή η επιλογή ακολουθείται στα συγκεντρωτικά συστήματα διοίκησης που διακρίνονται από επίτευξη ενιαίας συντονισμένης δράσης, ομοιομορφία στον έλεγχο του οργανισμού και στην αξιοποίηση των πόρων, χαρακτηριστικά που αναγνωρίζονται ως θετικά. Όμως διακρίνονται και από διόγκωση των γραφειοκρατικών εργασιών, δυσκολία στην επικοινωνία, περιπλοκότητα και αδυναμία των σχολικών περιφερειών να διευθετούν τα επιμέρους θέματα που προκύπτουν, χαρακτηριστικά που ως μειονεκτήματα δυσχεραίνουν την αποτελεσματικότητα της διοικητικής λειτουργίας. (Μαυρογιώργος, 1999, Λαϊνας, 2000, Μασαγγούρας, 2000, Ζαβλανός, 2003, Χατζηπαναγιώτου, 2005)

B4. Χρηματοδότηση ελληνικής εκπαίδευσης

Η Ελλάδα αποδεχόμενη την εκπαίδευση ως επένδυση στη μελλοντική της οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη, με το Σύνταγμα του 1975 ορίζει πως: «... Όλοι οι Έλληνες έχουν δικαίωμα στη δωρεάν παιδεία, σε όλες τις βαθμίδες της, στα κρατικά εκπαιδευτήρια....(εδάφιο 4), Η ανώτατη εκπαίδευση παρέχεται αποκλειστικά από ιδρύματα που τελούν υπό την εποπτεία του Κράτους...(εδάφιο 5) και...Η σύσταση ανωτάτων σχολών από ιδιώτες απαγορεύεται...(εδάφιο 8)»

Το ποσοστό 4,2 % του ΑΕΠ στην Ελλάδα το 2007, ήταν το υψηλότερο που έχει δοθεί ποτέ για την Παιδεία και αποτέλεσε ένα σημαντικό βήμα για τη βελτίωσή της, χωρίς όμως αυτό να επιλύει ουσιαστικά τα θεσμικά & βαθύτερα προβλήματά της, επομένως η Δημόσια Εκπαίδευση στην Ελλάδα παραμένει να παρέχεται δωρεάν σε όλες τις βαθμίδες, στο επίπεδο ποιότητας που είναι εφικτό. Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να αναφερθεί πως το ύψος των δαπανών που αφορούν στην εκπαίδευση, υπερβαίνει το ποσό που παρέχεται από την κρατική χρηματοδότηση εφόσον θα πρέπει να προστεθεί σε αυτό η οικονομική συμβολή της ελληνικής οικογένειας που είναι σχετικά μικρή στην Α/θμια εκπαίδευση, και αυξάνεται σταδιακά. Εξάλλου, τα επόμενα έτη η χρηματοδότηση κυμάνθηκε σε χαμηλότερα επίπεδα και για το τρέχον οικονομικό έτος (2011) το ποσοστό του ΑΕΠ που παρέχεται στην εκπαίδευση είναι μόλις 2,9%.

Η χρηματοδότηση της εκπαίδευσης καλύπτεται από τον κρατικό προϋπολογισμό καθώς και από ευρωπαϊκά κοινοτικά κονδύλια. [«Τί είναι το ΕΣΠΑ»](#) ⁴

Πιο συγκεκριμένα, πηγάζει από τον Προϋπολογισμό λειτουργικών δαπανών του Υπουργείου Παιδείας, από τον προϋπολογισμό του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης & Αποκέντρωσης, από τον προϋπολογισμό των δημοσίων επενδύσεων και τον προϋπολογισμό της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης. Η κρατική επιχορήγηση μέσω των Νομαρχιών και του Οργανισμού Σχολικών Κτηρίων καλύπτει την αγορά γης, την κατασκευή, τη συντήρηση και την επισκευή των σχολικών κτηρίων, την προμήθεια και τη συντήρηση του εκπαιδευτικού εξοπλισμού και των εργαστηρίων, τις λειτουργικές ανάγκες των σχολείων όλων των βαθμίδων καθώς και των νομικών προσώπων δημόσιου και ιδιωτικού δικαίου τα οποία παρέχουν εκπαιδευτικές υπηρεσίες. Καλύπτει επίσης τους μισθούς και τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης του διδακτικού, διοικητικού και βοηθητικού προσωπικού των Σχολικών μονάδων όλων των βαθμίδων.

Ειδικότερα για την Α/θμια και Β/θμια εκπαίδευση για την κατανομή των πιστώσεων υπεύθυνο όργανο είναι το Νομαρχιακό Συμβούλιο το οποίο εξετάζει τις εισηγήσεις των προϊσταμένων Αρχών τους, ενώ για τη διαχείριση των πιστώσεων για τις λειτουργικές δαπάνες υπεύθυνο όργανο είναι η Σχολική Επιτροπή των Σχολικών Μονάδων η οποία διαχειρίζεται επίσης και τις οικονομικές υποχρεώσεις του σχολικού κυκλείου απέναντι στη Σχ. Μονάδα.

[\(Δίκτυο Ευρυδίκη: Οργάνωση του εκπαιδευτικού συστήματος στην Ελλάδα 2008/09\)](#)

Επομένως σε ό,τι αφορά στη χρηματοδοτική πολιτική του εκπαιδευτικού συστήματος, παρατηρείται αφενός, συγκεντρωτισμός της διοίκησης στον έλεγχο της χρηματοδότησης από την κεντρική εξουσία και την Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση και αφετέρου, διαφοροποίηση στους φορείς προϋπολογισμού για τις τακτικές δαπάνες και τις δημόσιες επενδύσεις. Αυτό έχει ως συνέπειες, πρώτον την απόλυτη εξάρτηση των Σχολικών Μονάδων της Α/θμιας εκπαίδευσης ως οργανισμών από εξωτερικούς οικονομικούς και πολιτικούς περιβαλλοντικούς παράγοντες, [\(Σαϊτής 2007\)](#) ⁵ και δεύτερον, την πρόκληση δυσχερειών στην αμεσότητα και στην ευστοχία της διεκπεραίωσης των οικονομικών θεμάτων που αντιμετωπίζουν, λόγω της εμπλοκής πολλών φορέων σε αυτήν.

B5. Ιδιωτική Εκπαίδευση

Η λειτουργία της ιδιωτικής εκπαίδευσης στη χώρα μας ρυθμίζεται σύμφωνα με το Ν.682/77 (ΦΕΚ 244/τεύχος Α'/1-9-1977). Τα ιδιωτικά σχολεία γενικής εκπαίδευσης Α/θμιας και Β/θμιας, όπως και τα πειραματικά, υπάγονται στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, το οποίο έχει και τη γενική εποπτεία τους μέσω των περιφερειακών οργάνων του (Προϊσταμένων και Σχολικών Συμβούλων)

Η ίδρυση ιδιωτικού σχολείου γίνεται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, η οποία παρέχεται μετά από πρόταση του αρμοδίου περιφερειακού συμβουλίου Δημοτικής ή Μέσης εκπαίδευσης. Τα ιδιωτικά σχολεία έχουν την ίδια οργάνωση με τα αντίστοιχα δημόσια σχολεία και ακολουθούν το ίδιο με αυτά ωρολόγιο και αναλυτικό πρόγραμμα διδασκαλίας αν και διαθέτουν το δικαίωμα αίτησης για άδεια παρέκκλισης από αυτό. (Φ.9/332/31131/Γ1/18-3-2009 Εγκύκλιος του ΥΠΔΒΜΘ)
(ΥΠΔΒΜΘ: Διαδικασία και Όροι έγκρισης παρεκκλίσεων ως προς το Ωρολόγιο Πρόγραμμα των Ιδιωτικών Σχολείων Α/βάθμιας Εκπαίδευσης)

Η κατανομή του σχολικού πληθυσμού στη Δημόσια και Ιδιωτική Εκπαίδευση σύμφωνα με στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ για τις σχολικές χρονιές 2008-2009 και 2009-2010 είναι:

Πίνακας: Α/βάθμια, Δημόσια και Ιδιωτική, Εκπαίδευση: Κατανομή του σχολικού πληθυσμού των σχ. ετών 2008/09 και 2009/10. (Ανακοίνωση: 30/8/2010)

Είδος εκπαίδευσης/ φορέας	Σύνολο Ελλάδας		
	2008/09	2009/10	Μεταβολή %
Α/βάθμια Εκπαίδευση	792 433	791 314	-0.1
% Ιδιωτικής	7,1	7,3	

(Πηγή: Ιστοσελίδα: «Ελληνική Στατιστική Αρχή»)

Βάσει των στατιστικών στοιχείων συνεπάγεται πως η συντριπτική πλειοψηφία των μαθητών φοιτούν στη Δημόσια Εκπαίδευση. Αναδεικνύεται επομένως και επιβεβαιώνεται η βαρύτητα της ευθύνης για την παροχή της εκπαιδευτικής υπηρεσίας που έχει επιφορτιστεί το ελληνικό κράτος και η αναγκαιότητα για αναβάθμιση της ποιότητας αυτής της υπηρεσίας .

Γ. ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ - ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ & ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Οι εκπαιδευτικές αναγκαιότητες παγκοσμίως την εποχή μας, συνδέονται άμεσα με τις οικονομικές αναπτυξιακές πολιτικές των εθνών και των υπερεθνικών οργανισμών που συγκροτήθηκαν, για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των προκλήσεων, εξαιτίας της τεχνολογικής εξέλιξης και των επιδράσεων της στην οικονομία. Οι υπερεθνικοί οργανισμοί καθορίζουν τους στόχους της κοινής εκπαιδευτικής πολιτικής των κρατών τους, έτσι ώστε να εναρμονίζονται με τους κυρίαρχους στόχους της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής τους. Οι έννοιες της οικονομικότητας, της παραγωγικότητας, της ποιότητας, της ρυθμιστικότητας και της ανταγωνιστικότητας ως προτεραιότητες της οικονομικής τους στοχοθεσίας, χρησιμοποιούνται επίσης, προκειμένου να εκφράσουν τον προσανατολισμό της εκπαιδευτικής τους πολιτικής. Η εκπαίδευση των χωρών επομένως αντιμετωπίζει την πρόκληση να καταστεί οικονομική, παραγωγική, ποιοτική και ανταγωνιστική, διότι η αποτελεσματικότητα και η αποδοτικότητά της αποτελεί ένα σημαντικό δείκτη της συνολικότερης αναπτυξιακής πορείας τους. (Ζμας, 2007)

Η Ελλάδα, έχει σαφείς προορισμούς, τους στόχους που έχει συνδιαμορφώσει με τους εταίρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ως μέλος της ακολουθεί την κοινή εκπαιδευτική πολιτική, ώστε να συνδράμει στην ικανοποίηση των γενικότερων στόχων της Ένωσης.

Στη Σύνοδο της Λισσαβόνας το 2000 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, ακολουθώντας τις επιταγές της παγκοσμιοποίησης, με σαφήνεια τόνισε το μελλοντικό στόχο της Ένωσης: *«Η ανάδειξη της Ευρώπης ως η ανταγωνιστικότερη και δυναμικότερη κοινωνία της γνώσης ανά την υφήλιο, ικανή για βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη με περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας και μεγαλύτερη συνοχή.»*

(Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο: Η στρατηγική της Λισσαβόνας)

Η διακήρυξη αυτή σήμανε και την απαρχή μιας νέας κοινής εκπαιδευτικής πολιτικής, στην οποία η παροχή ίσων ευκαιριών σε όλους τους μαθητές, η επαγγελματική κατάρτιση μέσω της εκπαίδευσης, η διαβίου μάθηση, η ανάπτυξη δεξιοτήτων, η ικανότητα χρήσης της ψηφιακής τεχνολογίας, η διαπολιτισμική ικανότητα, η έκφραση πολιτισμικού λόγου η αλληλεγγύη και η επιχειρηματικότητα αποτέλεσαν τους κύριους πυλώνες. (Europa:Νομοθεσία Ε.Ε.)

Σήμανε επίσης και την έναρξη μιας σειράς κοινών διοικητικών μεταρρυθμίσεων και καινοτομιών στην εκπαίδευση, προσανατολισμένων προς τη διοικητική και οικονομική αποσυμφόρηση που οι οικονομικές και κοινωνικές διεθνείς συνθήκες απαιτούσαν για την αποτελεσματικότερη παροχή της εκπαίδευσης, με κύριους κατευθυντήριους άξονες την παροχή αυτονομίας στη Σχολική Μονάδα, την ιδιωτικοποίηση της εκπαίδευσης και την παροχή της δυνατότητας στους γονείς στην επιλογή της επιθυμητής Σχολικής Μονάδας. (Hargreaves, 1994, MacBeath, 2001, Καρατζιά- Σταυλιώτη & Λαμπρόπουλος 2006), (ΥΠΔΒΜ:Κείμενα για την Εκπαίδευση: Δίκτυο Ευρυδίκη: Σχ. Αυτονομία στην Ευρώπη Αρχές και Μέτρα)⁶

Προκειμένου δε, να εκτιμάται η αποδοτικότητα των εκπαιδευτικών συστημάτων των κρατών ως προς την επίτευξη των στόχων και να ελέγχεται η συμμόρφωσή τους στα διεθνή πρότυπα, αξιοποιούνται τα αποτελέσματα των διεθνών διαγωνισμών και των ερευνών αξιολόγησης των μαθητικών επιδόσεων που διεξάγονται σε διεθνές επίπεδο, ως ανατροφοδοτικοί μηχανισμοί στον καθορισμό των αναγκαίων μεταρρυθμίσεων.

Η εκπαίδευση πια για τον Ευρωπαϊκό χώρο, βρίσκεται στο κέντρο του ενδιαφέροντος και «μέσω της χρήσης δεικτών, οικοδομείται ένα εκπαιδευτικό πεδίο διεθνούς θεάματος και αμοιβαίας λογοδότησης». (Novoa& Yarin-Mashal, 2003:427στο Ζμας 2007:24)

Γ1. Σύγκριση Ελληνικής Εκπαίδευσης με την εκπαίδευση άλλων Χωρών

Γ1α. Διοικητική δομή

Δεδομένης της συμπίεσης της χώρας μας με την εκπαιδευτική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και προκειμένου να εκτιμηθεί η αποτελεσματικότητα των επιλογών της στη διοίκηση του εκπαιδευτικού μας συστήματος, θεωρείται ωφέλιμη η γνωριμία με τη διοικητική δομή της εκπαίδευσης άλλων ευρωπαϊκών χωρών. (Ματθαίου, 1997)⁷

Παρατίθεται επομένως ενδεικτικά, περιληπτική αναφορά στη δομή του εκπαιδευτικού συστήματος της Αγγλίας, Σκωτίας, Γερμανίας, Φιλανδίας, Σουηδίας, και Τσεχίας σε ό,τι αφορά στην αυτονομία της σχολικής μονάδας Α/θμιας εκπαίδευσης ως φορέας λήψης αποφάσεων για τον καθορισμό του αναλυτικού προγράμματος και τη διαχείριση των πόρων της, που αποτελεί σημαντική διοικητική καινοτομία για το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα.

Αγγλία

Η ευθύνη για την εκπαίδευση προκύπτει από το Υπουργείο Παιδείας (DfE) και το Υπουργείο Επιχειρήσεων, Καινοτομίας και Δεξιοτήτων για το σχεδιασμό και την παρακολούθηση της παροχής υπηρεσιών εκπαίδευσης στα σχολεία.

Σε τοπικό επίπεδο, την ευθύνη για την οργάνωση της σχολικής εκπαίδευσης με δημόσια χρηματοδότηση και την προώθηση υψηλού επιπέδου εκπαίδευσης έχουν οι τοπικές αρχές (ΟΤΑ). Οι σχολικές μονάδες απολαμβάνουν ένα υψηλό επίπεδο αυτονομίας και έχουν την ευχέρεια να αναπτύξουν όλο το αναλυτικό τους πρόγραμμα, να επιλέξουν εγχειρίδια από εμπορικούς εκδότες και να καταναείμουν τις διδακτικές ώρες ανά μάθημα, ώστε να αντισταθμίσουν τις ιδιαίτερες ανάγκες και συνθήκες τους. Ωστόσο, εκτεταμένες, μη επίσημες οδηγίες είναι διαθέσιμες για την υποστήριξη των σχολείων και των εκπαιδευτικών κατά την εφαρμογή του αναλυτικού προγράμματος. Ο Διευθυντής της Σχολικής Μονάδας, είναι υπεύθυνος για την εσωτερική οργάνωση, τη διαχείριση και τον έλεγχο του σχολείου. Στα επαγγελματικά του καθήκοντα συμπεριλαμβάνεται η διαμόρφωση των συνολικών σκοπών και στόχων του σχολείου, ο διορισμός και η διαχείριση του προσωπικού, η αξιολόγηση των προτύπων διδασκαλίας και της μάθησης, και η προώθηση καλών σχέσεων μεταξύ με τους γονείς.

(Δίκτυο ΕΥΡΥΔΙΚΗ: Περιγραφές Εθνικών Εκπαιδευτικών Συστημάτων και Πολιτικών Eurybase - Descriptions of National Education Systems and Policies)

Σκωτία

Η παροχή της δημόσιας χρηματοδότησης των σχολικών μονάδων είναι αρμοδιότητα των ενιαίων Συμβουλίων, τα οποία έχουν άμεση ευθύνη για τα σχολεία, την απασχόληση του εκπαιδευτικού προσωπικού, την παροχή και τη χρηματοδότηση των περισσότερων εκπαιδευτικών υπηρεσιών, την εφαρμογή

της κυβερνητικής πολιτικής και από το 2007 έχουν ενεργό ρόλο στη χάραξη της πολιτικής και στην ανάληψη ευθύνης για την εφαρμογή του νέου Εθνικού πλαισίου μαζί με τους αρμόδιους υπουργούς.

Οι επικεφαλές των εκπαιδευτικών στα σχολεία είναι υπεύθυνοι για το 80%-90% τουλάχιστον της χρηματοδότησης που χορηγείται στα σχολεία από τον ΟΤΑ, για την παροχή ηγεσίας, την καλή διαχείριση και τη στρατηγική διεύθυνση του σχολείου, τη διαχείριση του προσωπικού, την ανάπτυξη του σχολικού προγράμματος και τη διαχείριση της συμπεριφοράς. Το πρόγραμμα σπουδών δεν προβλέπεται από καταστατικό. Σύμφωνα με το νόμο υπάρχουν μόνο δύο θέματα τα οποία θα πρέπει να διδάσκονται από τα σχολεία: η θρησκευτική εκπαίδευση και η γαελική γλώσσα σε ιρλανδόφωνες περιοχές. Οι εκπαιδευτικοί είναι ελεύθεροι να επιλέγουν τα δικά τους βιβλία, υλικά και μέσα διδασκαλίας, αν και ορισμένα σχολεία έχουν καθορίσει εγχειρίδια για ειδικά θέματα σε συγκεκριμένα στάδια της μάθησης.

(Δίκτυο ΕΥΡΥΔΙΚΗ: Περιγραφές Εθνικών Εκπαιδευτικών Συστημάτων και Πολιτικών Eurybase - Descriptions of National Education Systems and Policies)

Σουηδία

Η κυβέρνηση έχει τη συνολική ευθύνη για την εκπαίδευση και θέτει το πλαίσιο για την εκπαίδευση σε όλα τα επίπεδα, αλλά οι δήμοι είναι υπεύθυνοι για την παροχή και λειτουργία των σχολείων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και της εκπαίδευσης ενηλίκων. Η σουηδική Σχολική Επιθεώρηση είναι υπεύθυνη για την εποπτεία των σχολείων. Το πρόγραμμα σπουδών καθορίζεται σε εθνικό επίπεδο και αποτελεί τη βάση για το σχέδιο των σχολείων, των δήμων και των κοινοτήτων καθορίζοντας τους γενικούς στόχους. Επιπλέον, κάθε σχολείο έχει ένα πρόγραμμα εργασιών με βάση το αναλυτικό πρόγραμμα και τις τοπικές προτεραιότητες.

Στο πλαίσιο αυτό, οι εκπαιδευτικοί και τα σχολεία είναι ελεύθεροι να επιλέξουν τις μεθόδους διδασκαλίας και το διδακτικό υλικό. Υπάρχει ένα εθνικό χρονοδιάγραμμα που δηλώνει τον αριθμό των ωρών ανά μάθημα σε όλα τα εννέα χρόνια της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, αλλά κάθε δήμος / σχολείο αποφασίζει για την κατανομή των ωρών και σε ποιο έτος θα εισάγεται το κάθε θέμα.

(Δίκτυο ΕΥΡΥΔΙΚΗ: Περιγραφές Εθνικών Εκπαιδευτικών Συστημάτων και Πολιτικών Eurybase - Descriptions of National Education Systems and Policies)

Φινλανδία

Η ευθύνη για την εκπαιδευτική χρηματοδότηση κατανέμεται μεταξύ του κράτους και των τοπικών αρχών. Όλη η βασική εκπαίδευση είναι δωρεάν. Η εκπαίδευση είναι ευθύνη του Υπουργείου Παιδείας. Επιπλέον, οι τοπικές αρχές παίζουν εξέχοντα ρόλο στην παροχή εκπαίδευσης, ενώ οι ίδιες καθορίζουν το βαθμό αυτονομίας των σχολείων.

Οι δραστηριότητες των φορέων παροχής εκπαίδευσης καθοδηγούνται από τους στόχους που προβλέπει η νομοθεσία και τα εθνικά προγράμματα σπουδών. Στο πλαίσιο αυτό, τα σχολεία και οι τοπικές αρχές στη συνέχεια διαμορφώνουν τη δική τους διδακτέα ύλη προσαρμοσμένη στις τοπικές συνθήκες. Οι εκπαιδευτικοί επιλέγουν τις μεθόδους τους και έχουν την ελευθερία να επιλέγουν το δικό τους διδακτικό υλικό. Το σύστημα βασίζεται στην ικανότητα των εκπαιδευτικών να εκπληρώσουν τους στόχους που ορίζονται στο αναλυτικό πρόγραμμα. Οι εκπαιδευτικοί είναι υπεύθυνοι για την αυτοαξιολόγηση της

εκπαίδευσης που παρέχουν και αναμένεται από αυτούς να συμμετάσχουν σε εθνικές και διεθνείς αξιολογήσεις.

([Δίκτυο ΕΥΡΥΔΙΚΗ: Περιγραφές Εθνικών Εκπαιδευτικών Συστημάτων και Πολιτικών Eurybase - Descriptions of National Education Systems and Policies](#))

Γερμανία

Σύμφωνα με τον Βασικό Νόμο (Grundgesetz), η εκπαιδευτική νομοθεσία και η διοίκηση είναι πρωτίστως αρμοδιότητα των ομόσπονδων κρατών (σε ένα σύστημα που αποτελείται από τα Υπουργεία Παιδείας, Πολιτισμού και Επιστημών, τις περιφερειακές αρχές (Bezirksregierung / Oberschulamt) και τις εποπτικές αρχές χαμηλότερου επιπέδου (Schulamt) για την εκπαίδευση. Τα υπουργεία των ομόσπονδων κρατών καθορίζουν το πρόγραμμα σπουδών, συστήνουν τις μεθόδους διδασκαλίας και εγκρίνουν τα σχολικά εγχειρίδια.

Η ομοσπονδιακή κυβέρνηση και τα ομόσπονδα κρατίδια έχουν θεσπίσει ένα σύστημα παρακολούθησης της εκπαίδευσης, στο οποίο περιλαμβάνονται τα εθνικά εκπαιδευτικά πρότυπα, οι από κοινού εκθέσεις για την εκπαίδευση, η συμμετοχή της Γερμανίας στις διεθνείς συγκριτικές μελέτες των μαθητικών επιδόσεων και της εκπαιδευτικής έρευνας. Τα εθνικά εκπαιδευτικά πρότυπα (Bildungsstandards) εφαρμόζονται τόσο στα δημόσια σχολεία, όσο και στα ιδιωτικά.

Οι συμμετέχοντες στη σύνοδο κορυφής για την Παιδεία το 2008, συμφώνησαν ότι η Γερμανία πρέπει να αυξήσει το μερίδιο των δαπανών για την εκπαίδευση και για την έρευνα, να βελτιώσει την ποιότητα και να παράσχει μεγαλύτερη αυτονομία στα εκπαιδευτικά ιδρύματα.

([Δίκτυο ΕΥΡΥΔΙΚΗ: Περιγραφές Εθνικών Εκπαιδευτικών Συστημάτων και Πολιτικών Eurybase - Descriptions of National Education Systems and Policies](#))

Τσεχία

Το Υπουργείο Παιδείας, Νεολαίας και Αθλητισμού καθορίζει την ολοκληρωμένη κρατική εκπαιδευτική πολιτική με τη χάραξη μακροπρόθεσμων πολιτικών στόχων της εκπαίδευσης και είναι ο κύριος υπεύθυνος φορέας για το σχεδιασμό, την λειτουργία και την ανάπτυξη του εκπαιδευτικού συστήματος. Καθορίζει το περιεχόμενο της εκπαίδευσης και εγκρίνει πλαίσιο εκπαιδευτικών προγραμμάτων που αποτελούν τη βάση για την ανάπτυξη των επιμέρους σχολικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

Οι περιφέρειες είναι υπεύθυνες για την εκπαίδευση στην επικράτειά τους και διατυπώνουν τους μακροπρόθεσμους στόχους της πολιτικής για την επικράτειά τους σύμφωνα με τους εθνικούς στόχους κάθε τέσσερα χρόνια.

Όλα τα σχολεία έχουν την ιδιότητα των νομικών οντοτήτων από το 2003. Οι Διευθυντές των σχολείων έχουν την πλήρη ευθύνη για την ποιότητα της εκπαιδευτικής διαδικασίας, για την οικονομική διαχείριση του σχολείου, για το διορισμό και τις απολύσεις εκπαιδευτικών και για τις σχέσεις με την κοινότητα και το κοινό. Σύμφωνα με το νόμο, η Σχολική Μονάδα έχει καθιερώσει το Σχολικό Συμβούλιο ώστε να επιτρέπει στους γονείς, μαθητές, εκπαιδευτικό προσωπικό (εκτός από τον Διευθυντή του σχολείου), καθώς και στο κοινό να συμμετάσχει στη διοίκηση του σχολείου. Οι οργανισμοί αυτοί διορίζουν τους επικεφαλής των σχολείων με βάση την προσφορά, οι οποίοι μπορούν να παυθούν μόνο για λόγους που ορίζονται από το νόμο. Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να επιλέξουν τις μεθόδους διδασκαλίας τους, εντός του πεδίου

εφαρμογής των προτάσεων και συστάσεων που διαρθρώνεται στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα σύμφωνα με τη γενική πολιτική του σχολείου, ενώ κάθε σχολείο είναι ελεύθερο να επιλέξει βιβλία.

(Δίκτυο ΕΥΡΥΔΙΚΗ: Περιγραφές Εθνικών Εκπαιδευτικών Συστημάτων και Πολιτικών Eurybase - Descriptions of National Education Systems and Policies)

Σχολιασμός

Μια πρώτη διαπίστωση από την παραπάνω ενδεικτική παρουσίαση είναι πως οι σχολικές μονάδες των χωρών που αναφέρθηκαν, διαθέτουν αυτονομία στη διαμόρφωση του αναλυτικού προγράμματος διδασκαλίας και στην επιλογή των διδακτικών εγχειριδίων ακολουθώντας τις γενικές κατευθύνσεις του Υπουργείου Παιδείας. Επίσης ενισχυμένος είναι ο ρόλος τους στη διαχείριση των οικονομικών πόρων τους, σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό. Και στις δύο παραμέτρους η ελληνική Σχολική Μονάδα εμφανίζει μικρότερο βαθμό αυτονομίας από τις Σχολικές Μονάδες στις προαναφερόμενες χώρες.

Γ1β. Η ελληνική Εκπαίδευση και η Έρευνα PISA

Οι συγκριτικές μελέτες μεταξύ των χωρών, σε διεθνές επίπεδο, αποτελούν χρήσιμα εργαλεία αξιολόγησης των μαθητικών επιδόσεων και κατ' επέκταση μέρους των αναπτυξιακών επιδόσεων των κρατών, εφόσον η αποδοτικότητα του εκπαιδευτικού συστήματος συνδέεται με την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη τόσο του κράτους που την παρέχει, όσο και των υπερεθνικών οργανισμών όπως έχουν διαμορφωθεί, όπως αναφέρθηκε. Προκειμένου να αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητα της χώρας μας στην παροχή της δημόσιας εκπαιδευτικής υπηρεσίας, θεωρείται ωφέλιμη η συγκριτική μελέτη σε σχέση με την αποτελεσματικότητα άλλων χωρών του Δυτικού κόσμου και κυρίως με χωρών - μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ώστε να υπάρχει ένα πλαίσιο αναφοράς για τις μαθητικές επιδόσεις που επιτυγχάνει.

Χρησιμοποιούνται για αυτό το σκοπό, στατιστικά στοιχεία από την έρευνα PISA (Programme for International Student Assessment: Πρόγραμμα Διεθνούς Αξιολόγησης Μαθητών) που αφορούν σε τομείς μαθητικής απόδοσης και διοίκησης των εκπαιδευτικών συστημάτων των χωρών του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας, Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ).⁸

Οι ερευνητικοί στόχοι της PISA συμπεριλαμβάνει με αυτούς της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την παιδεία, επομένως αποτελεί μια καλή ένδειξη του βαθμού προσέγγισης των στόχων για το εκπαιδευτικό σύστημα κάθε χώρας που έχει συγκλίνουσα στοχοθέτηση με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Κάτι τέτοιο βέβαια δε σημαίνει πως η μεταρρυθμιστική πολιτική της θα πρέπει άκριτα να επηρεαστεί από τις επιλογές των κρατών που κατόρθωσαν μια καλή θέση στην κατάταξη, όπως προέκυψε από τα δεδομένα της έρευνας.

Γ1γ. Στατιστικά στοιχεία

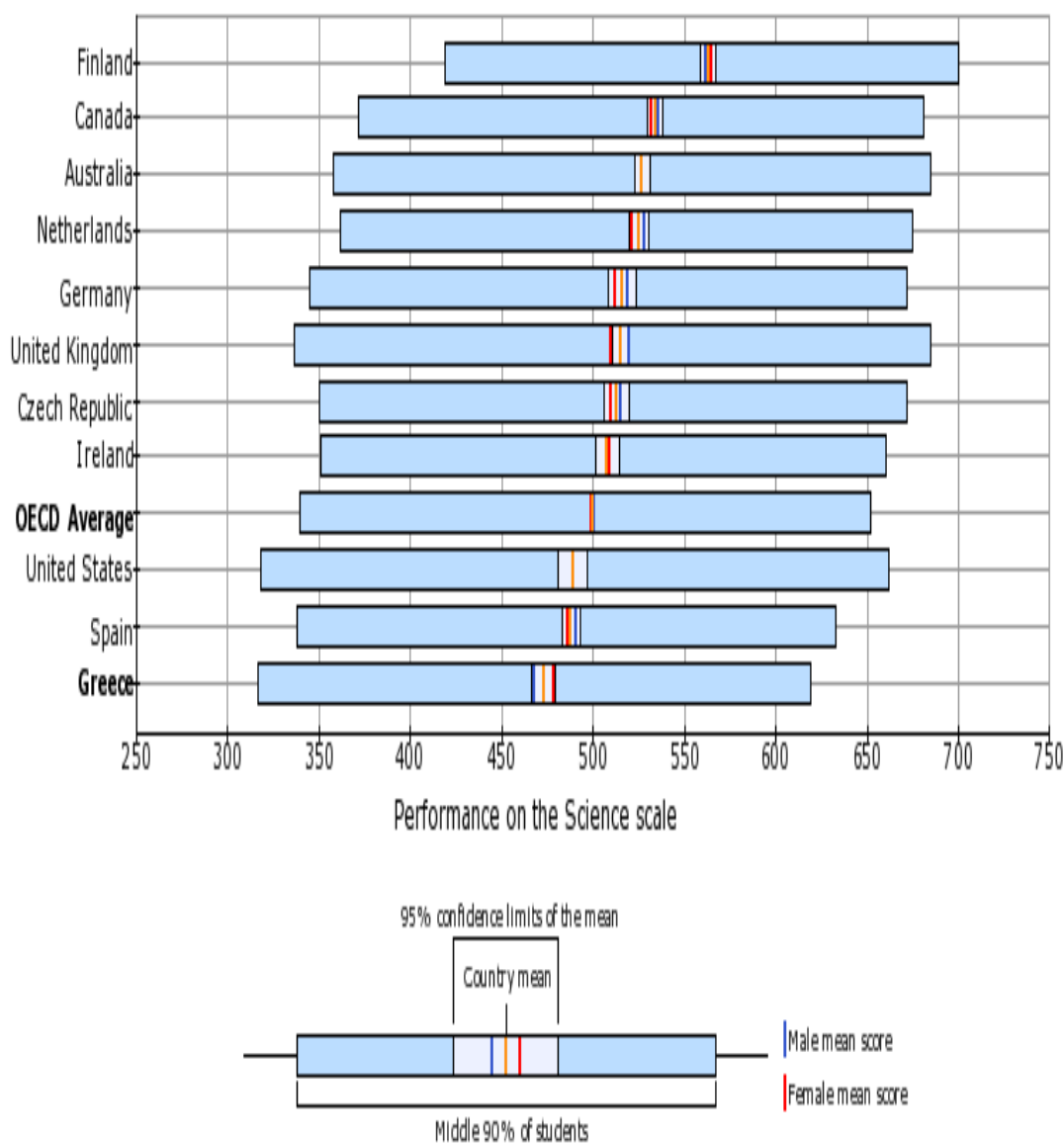
Παρουσιάζονται ενδεικτικοί πίνακες που απορρέουν από την έρευνα PISA και απεικονίζουν:

-Μαθησιακές επιδόσεις των μαθητών από διάφορες χώρες στις Φυσικές Επιστήμες (Φυσική, Χημεία, Βιολογία, Γεωγραφία, Γεωλογία) συγκριτικά με τις επιδόσεις των Ελλήνων μαθητών που έλαβαν μέρος στην έρευνα και,

- Απόψεις Εκπαιδευτικών και Διοικητικών φορέων σχετικά με διοικητικές παραμέτρους του εκπαιδευτικού τους συστήματος, ώστε να εξαχθούν συμπεράσματα για τη σύνδεση της οργάνωσης του εκπαιδευτικού συστήματος με τα αποτελέσματα της έρευνας.

Η επιλογή των χωρών στη συγκριτική μελέτη έγινε με γνώμονα την αντιπροσώπευση όλων των γεωγραφικά διαφοροποιημένων μελών της Ευρωπαϊκής ένωσης και του Δυτικού Κόσμου.

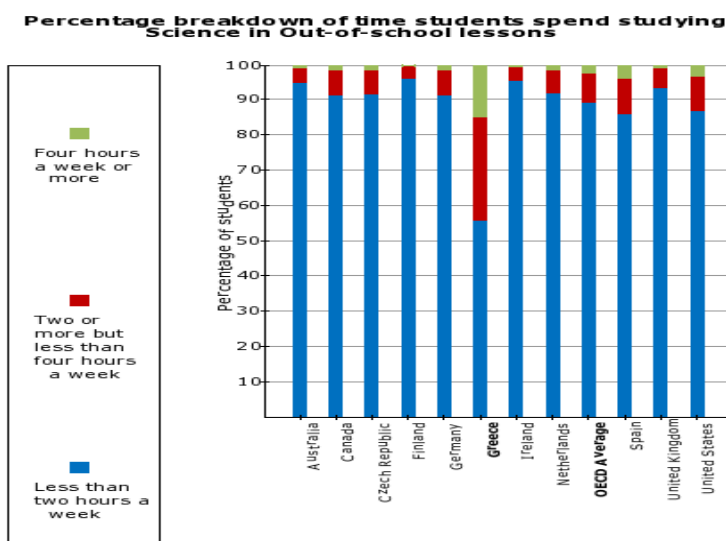
Πίνακας 1. Μέσος Όρος επίδοσης των μαθητών στις φυσικές επιστήμες

(Πηγή: ΟΟΣΑ, PISA: Πρόγραμμα Διεθνούς Αξιολόγησης Επίδοσης)

Οι Έλληνες μαθητές φαίνονται να παρουσιάζουν τη χαμηλότερη επίδοση, ως προς το Μ.Ο. της επίδοσης των μαθητών, σε σχέση με το Μ.Ο. των μαθητών των συγκρινόμενων κρατών και το Μ.Ο. όλων των κρατών του Ο.Ο.Σ.Α.

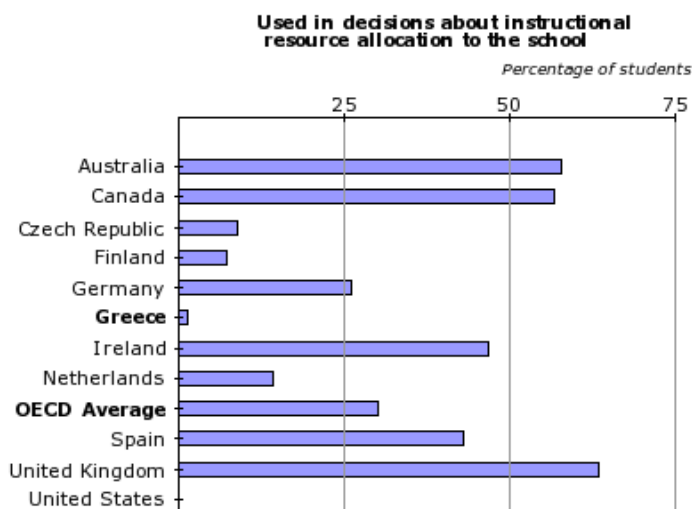
Πίνακας 2. Μέσος Όρος ωρών μελέτης των μαθητών για τις φυσικές επιστήμες εκτός του σχολικού ωραρίου, εβδομαδιαίως.

(Πηγή: ΟΟΣΑ, PISA:Πρόγραμμα Διεθνούς Αξιολόγησης Επίδοσης)

Πίνακας 3. Ποσοστό μαθητών, τα σχολεία των οποίων λαμβάνουν υπόψη τις επιδόσεις των μαθητών για τις αποφάσεις χορήγησης πόρων.

Percentage of students in schools where the principal reported that achievement data are:

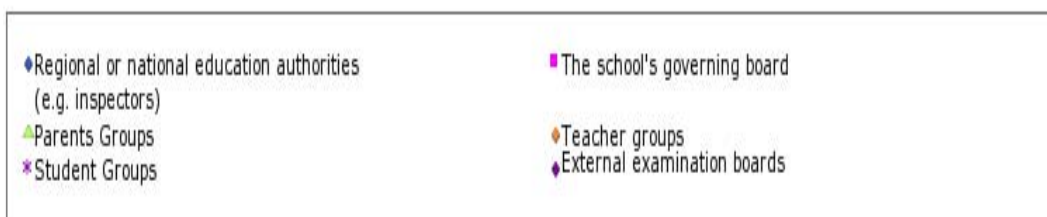
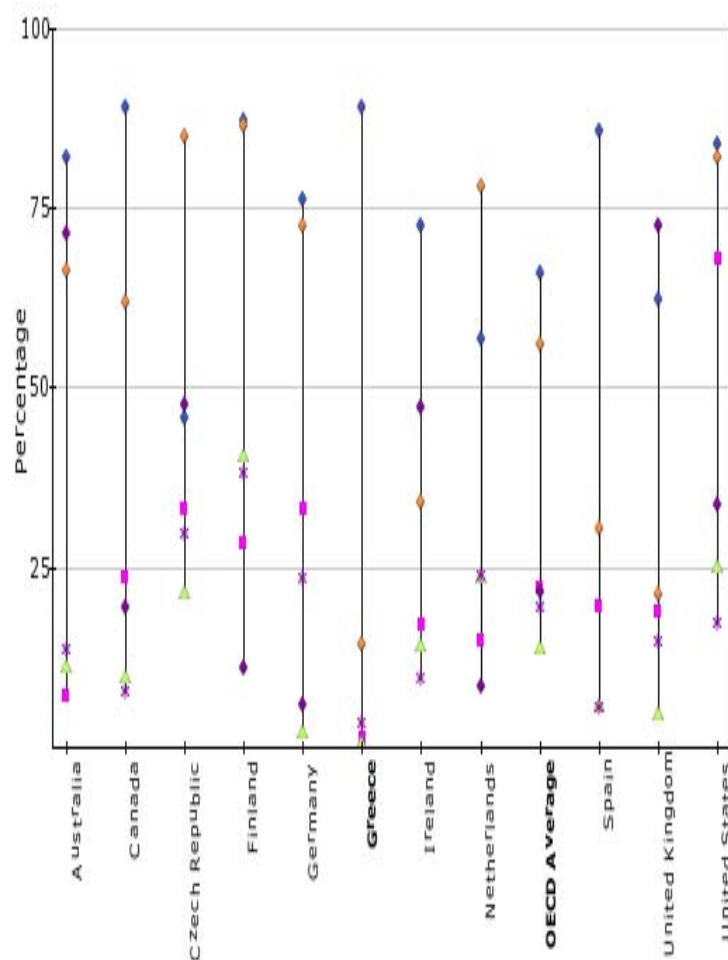

(Πηγή: ΟΟΣΑ, PISA:Πρόγραμμα Διεθνούς Αξιολόγησης Επίδοσης)

Η κατανομή των διδακτικών πόρων στα ελληνικά σχολεία, δε στηρίζεται σε στοιχεία που προκύπτουν από τις επιδόσεις των μαθητών, ενώ στο Μ.Ο. τους οι χώρες του ΟΟΣΑ λαμβάνουν υπόψη τους τέτοια αξιολογικά δεδομένα σε μεγαλύτερο βαθμό, προκειμένου να παράσχουν επιπλέον πόρους όπου είναι απαραίτητοι για τη βελτίωση της εκπαιδευτικής υπηρεσίας.

Πίνακας 4. Ποσοστό μαθητών σε σχέση με το ποιος είναι ο κύριος υπεύθυνος στο σχολείο για τον καθορισμό της διδακτέας ύλης.

Percentage of students in schools where principals report that the stakeholders shown in the figure exert a direct influence on decision-making about instructional content

(Πηγή: ΟΟΣΑ, PISA:Πρόγραμμα Διεθνούς Αξιολόγησης Επίδοσης)

Στην Ελλάδα φαίνεται πως οι περισσότεροι μαθητές φοιτούν σε Σχολικές Μονάδες, όπου η διδακτέα ύλη καθορίζεται κατά κύριο λόγο από την κεντρική εκπαιδευτική διοίκηση. Ο ρόλος των εκπαιδευτικών έχει μικρή βαρύτητα σε σχέση με το Μ.Ο. των χωρών του ΟΟΣΑ.

Συμπληρωματικά παρατίθενται πίνακες με στατιστικά στοιχεία που αφορούν στον αριθμό των απασχολούμενων εκπαιδευτικών σε χώρες του Ο.Ο.Σ.Α και τις αποδοχές τους, για τα σχολικά έτη 2008/2009, σύμφωνα με έκθεση του Ο.Ο.Σ.Α. Η αναφορά γίνεται προκειμένου να εξαχθούν συμπεράσματα ως προς την ορθολογική κατανομή των ανθρώπινων πόρων στην ελληνική εκπαίδευση.

Πίνακας 5. Αριθμός Απασχολούμενων Εκπαιδευτικών και βοηθητικού προσωπικού ανά 1000 μαθητές:

	Εκπαιδευτικό προσωπικό		Διοίκηση/Ελεγχος Ποιότητας		Βοηθητικό προσωπικό	Σύνολο διδακτικού και βοηθητικού προσωπικού
	Διδάσκοντες	Βοηθητικό προσωπικό	Σχολείο και υψηλό επίπεδο διοίκησης	Σχολείο και υψηλότερου επιπέδου διοικ/κό προσωπικό		
Αυστραλία	71.3			20.5	2.9	97.0
Τσεχία	71.8	1.1	4.3	19.5	16.8	121.1
Φινλανδία	72.6	9.6	3.0			
Γαλλία	69.8	2.4	4.7	5.3	8.3	90.5
Ελλάδα	117.4	0.4	10.7	1.4	0.3	130.3
Νορβηγία	95.6	8.1	8.3		5.7	122.2
Ην.Πολιτείες	67.2	13.3	5.2	10.0	27.1	132.5
Μ. Ο. χωρών ΟΟΣΑ	76.4	4.7	5.8	10.8	13.5	116.3
Μ.Ο. Ευρώπης των "19"	82.7	3.0	5.3	10.0	15.4	125.0

Πηγή: Οργανισμοί-ΟΟΣΑ, ετήσια έκθεση για τα έτη 2008-2009 Δημοσίευση στην εφημερίδα αγγελιοφόρος: 28/3/2010

Η Ελλάδα απασχολεί ιδιαίτερα μεγάλο αριθμό Εκπαιδευτικών ανά 1000 μαθητές της σε σχέση με το Μ.Ο. των χωρών του Ο.Ο.Σ.Α, αλλά και σε σχέση με το Μ.Ο. των χωρών της Ευρώπης των 19, ενώ το βοηθητικό εκπαιδευτικό προσωπικό που απασχολείται αγγίζει σχεδόν το μηδενικό ποσοστό.

Πίνακας 6. Συγκριτικός πίνακας μεικτών αποδοχών των Εκπαιδευτικών στις χώρες της Ευρωζώνης

ΧΩΡΕΣ	ΑΡΧΙΚΟΣ ΜΙΣΘΟΣ	ΤΕΛΙΚΟΣ ΜΙΣΘΟΣ
Λουξεμβούργο	65.007	112.936
Ολλανδία	29.913	60.348
Βέλγιο	31.375	54.459
Ιρλανδία	28.127	52.796
Γερμανία	40.008	51.249
Γαλλία	23.608	44.530
Φιλανδία	33.700	42.120
Ισπανία	27.784	40.313
Πορτογαλία	13.905	37.731
Ιταλία	22.484	35.238
Ελλάδα	17.640	25.802
Μ.Ο. Ευρωζώνης	29.871	50.732

Πηγή: Οργανισμοί-ΟΟΣΑ, ετήσια έκθεση για τα έτη 2008-2009

Ημερομηνία δημοσίευσης στην εφημερίδα «Ελεύθερος τύπος» : 25/4/2010

Η Ελλάδα κατέχει την προτελευταία θέση από τις χώρες της Ευρωζώνης με τελευταία την Πορτογαλία που όμως στον τελικό μισθό αμείβει καλύτερα τους εκπαιδευτικούς της, ενώ σε σχέση με το Μ.Ο. της Ευρωζώνης οι αμοιβές των ελλήνων εκπαιδευτικών κυμαίνονται περίπου στο 50%.

Γ1δ. Διαπιστώσεις-Συμπεράσματα

Ένα πρώτο συμπέρασμα είναι πως σε ό,τι αφορά στην επίδοση των Ελλήνων μαθητών παρουσιάζεται απόκλιση από τον Μ.Ο. των ερευνητικών αποτελεσμάτων της έρευνας στις φυσικές επιστήμες. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η σημαντική διαφοροποίηση των ελλήνων μαθητών από τους υπόλοιπους στις ώρες που μελετούν τις φυσικές επιστήμες εκτός σχολείου. Διαπιστώνεται πως αφιερώνουν πολύ περισσότερες ώρες από τους μαθητές των άλλων χωρών.

Σε ό,τι αφορά στην αυτονομία της σχολικής μονάδας, διαφάνηκε πως ο σχεδόν αποκλειστικός αρμόδιος φορέας για την επιλογή του εκπαιδευτικού περιεχομένου είναι η κεντρική εξουσία και οι εκπαιδευτικοί συμμετέχουν σε ένα μικρό ποσοστό. Τέλος, σε ό,τι αφορά στην αξιολόγηση των πολιτικών και των πρακτικών στην εκπαίδευση παρουσιάζεται πως δε χρησιμοποιούνται αξιολογικά στοιχεία της μαθητικής επίδοσης για την κατανομή των πόρων.

Μπορεί κανείς επίσης να συμπεράνει πως στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα απασχολείται μεγάλος αριθμός εκπαιδευτικών αναλογικά με τους μαθητές, σε σχέση με τις άλλες χώρες, οι οποίοι αμείβονται με σχεδόν υποδιπλάσιους μισθούς από τους εκπαιδευτικούς των άλλων χωρών.

Επιχειρώντας μια άτυπη ανάλυση της επίδοσης των χωρών που πήραν μέρος στη συγκριτική μελέτη μπορεί κανείς να διαπιστώσει πως καλύτερες επιδόσεις παρουσίασαν οι χώρες που παρέχουν μεγαλύτερη αυτονομία στη σχολική μονάδα (Φιλανδία, Αυστραλία, Καναδάς). Σε ανάλογα συμπεράσματα έχει καταλήξει και έκθεση του Κέντρου Εκπαιδευτικής Έρευνας. (Κ.Ε.Ε., Χατζηνικήτα, 2010)⁹

Γ2. Ελληνική εκπαίδευση και ανταγωνιστικότητα

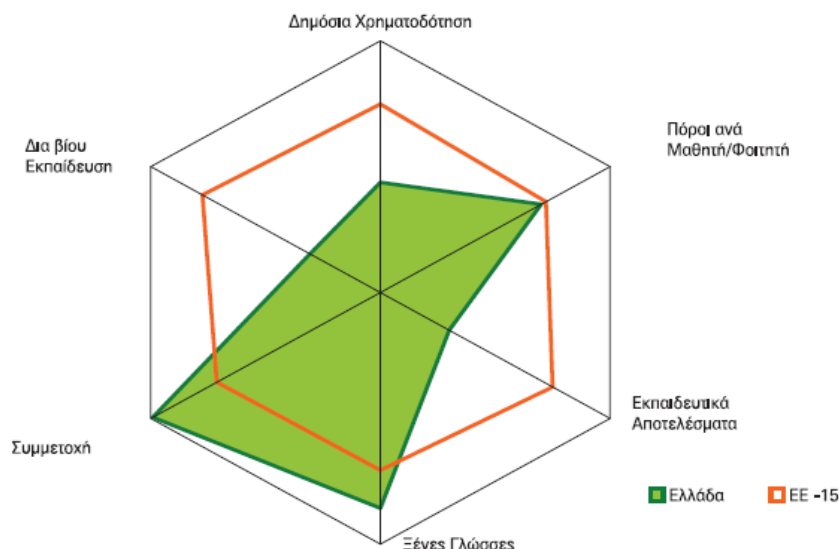
Στο χώρο της οικονομίας, η ανταγωνιστικότητα (competitive), ως ικανότητα ενός προϊόντος θεωρείται πολύ σημαντική, δεδομένου ότι σημαίνει «την αυξημένη προτίμησή του από τους καταναλωτές σε σχέση με τα ομοειδή του».(Μπαμπινιώτης, 1998). Ειδικότερα στην εποχή μας η ανταγωνιστικότητα τόσο ανάμεσα στις εταιρείες, όσο και ανάμεσα στις διάφορες οικονομίες είναι εμφανής. Η προσπάθεια για επικράτηση στη διεθνή αγορά μέσω της απόκτησης συγκριτικού πλεονεκτήματος καθορίζει τις επιλογές των διαφόρων κρατών σε όλα τα επίπεδα της οργάνωσής τους, άρα και σε αυτόν της εκπαίδευσης.

Συνεπώς, η εκπαίδευση, στη γλώσσα της οικονομικής επιστήμης *«καλείται να αναπτύξει στρατηγικές για την ανάπτυξη της ανταγωνιστικής της θέσης ακολουθώντας τις θεωρητικές προτάσεις».*

(Γούναρης 2003: 203)

Σε ό,τι αφορά στην ανταγωνιστικότητα της ελληνικής εκπαίδευσης, έχει συνταχθεί σχετική έκθεση από το Ελληνικό Συμβούλιο Ανταγωνιστικότητας και Ανάπτυξης, (ΕΣΑΑ). Οι 19 δείκτες ανταγωνιστικότητας, των οποίων η πλειονότητα αφορά αντικειμενικά μεγέθη, ομαδοποιούνται σε έξι διαφορετικές κατηγορίες όπως αποτυπώνονται στο διάγραμμα και το συνοδευτικό σχολιασμό της «Ετήσιας Έκθεσης για την Ανταγωνιστικότητα 2007» που ακολουθεί:

Πίνακας: Διάγραμμα- Εκπαίδευση και Δεξιότητες. Επισκόπηση

(Πηγή: Εθνικό Συμβούλιο Ανταγωνιστικότητας και Ανάπτυξης)

Σύμφωνα με τις διαπιστώσεις της έκθεσης, παρατηρείται μεγάλη υστέρηση της ελληνικής οικονομίας στη δημόσια χρηματοδότηση της εκπαίδευσης, στη δια βίου εκπαίδευση, καθώς και στα εκπαιδευτικά αποτελέσματα, όπως αυτά προκύπτουν από τους διαγωνισμούς αξιολόγησης της PISA και τις εκτιμήσεις εκπροσώπων του επιχειρηματικού τομέα. (Συμβούλιο Ανταγωνιστικότητας και Ανάπτυξης)

Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να αναφερθεί πως στη χώρα μας η δαπάνη για την εκπαίδευση, είναι πολύ υψηλότερη, αν συμπεριληφθεί σε αυτή και το ποσό που δαπανάται ιδιωτικά και επιβαρύνει την ελληνική οικογένεια. Σε μια τέτοια περίπτωση, το ύψος των δαπανών για την εκπαίδευση θα κατέτασσε την Ελλάδα στις υψηλότερες θέσεις χρηματοδότησης ανάμεσα στις χώρες του ΟΟΣΑ.

(Παπαγεωργίου & Χατζηδήμα, 2003, Σπυροπούλου & Κόνταρης & Αντωννάκη, 2008)

Δ. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Λαμβάνοντας κανείς υπόψη την εικόνα της ελληνικής εκπαίδευσης, δε μπορεί παρά να προβληματισθεί σε μια σειρά ερωτήματα, σχετικά με τους στόχους, τη χρηματοδότηση, τη διοίκηση, το εκπαιδευτικό πρόγραμμα, τους εκπαιδευτικούς, τον έλεγχο, τη συμμετοχή των γονέων ή άλλων φορέων της εκπαιδευτικής υπηρεσίας και τη γενικότερη φιλοσοφία στο εκπαιδευτικό μας σύστημα.

Το κυρίαρχο και ουσιαστικότερο όμως ερώτημα είναι: «Σε ποιο στρατηγικό σχεδιασμό θα πρέπει να προβεί το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, ως οργανισμός, προκειμένου να ικανοποιήσει το μαθητή και τις ανάγκες του σήμερα, ώστε τελικώς να τον προετοιμάσει κατάλληλα για τη μετέπειτα ζωή του στην ολοένα εξελισσόμενη κοινωνία της γνώσης και του ανταγωνισμού». (Κουλαϊδής, 2005)¹⁰

Πέρα από την κατάταξη της Ελλάδας στην έρευνα και τους τομείς καθυστέρησης που ανεδείχθησαν σε αυτήν και την παλαιότερη έκθεση του ΟΟΣΑ για την ελληνική εκπαίδευση, (ΟΟΣΑ, 1995)¹¹ τα προβλήματα που παρουσιάζει η ελληνική δημόσια σχολική μονάδα είναι εμφανή, μακροχρόνια, και η επίλυσή τους αποτελεί προτεραιότητα στη διαμόρφωση της εκπαιδευτικής πολιτικής της.

Δ1.Εσωτερικό περιβάλλον

Οι ελληνικές δημόσιες Σχολικές μονάδες Α/θμιας στηρίζουν τους οικονομικούς τους πόρους αποκλειστικά στην κρατική χρηματοδότηση με μια μικρή ενίσχυση από τα έσοδα της λειτουργίας του κυλικείου και δεν αξιοποιούν πόρους που ίσως θα μπορούσαν να προκύψουν από το ευρύτερο περιβάλλον με στόχο τη βελτίωση της εκπαιδευτικής τους υπηρεσίας. (Σαϊτης, 2008:255) Αντιμετωπίζουν το πρόβλημα της έλλειψης αιθουσών διδασκαλίας, αιθουσών σχολικής βιβλιοθήκης και ανάλογων εργαστηρίων και στέγασης σε κτηριακές εγκαταστάσεις που δεν πληρούν τις σύγχρονες περιβαλλοντικές και πολεοδομικές προδιαγραφές. (Κουλαϊδής, 2005)

Το εκπαιδευτικό προσωπικό και η Διοίκηση των Σχολικών Μονάδων προάγεται, βάση των τυπικών προσόντων, των ετών υπηρεσίας και της συνέντευξης για τη συγκρότηση της προσωπικότητας, μέσω της κεντρικής και περιφερειακής διοίκησης και αμείβεται βάση του ενιαίου μισθολογίου των δημοσίων υπαλλήλων χωρίς να έχει προβλεφθεί σύστημα ηθικών ή οικονομικών αμοιβών, με αποτέλεσμα την ανυπαρξία παρακινητικού μηχανισμού που να ενισχύει την ανάπτυξη πρωτοβουλιών πέρα από τα όρια του υποχρεωτικού προγράμματος, την κριτική αμφισβήτηση και την αναθεώρηση της υπάρχουσας νοοτροπίας.

Επιπροσθέτως, ο Σχολικός Σύμβουλος που θεσμοθετήθηκε για την αποτελεσματική ενημέρωση, στήριξη και ουσιαστική επικοινωνία με τους εκπαιδευτικούς αποδείχθηκε ανεπαρκής ως προς τις αρμοδιότητές του εξαιτίας της έλλειψης εξουσίας, ευθύνης, επιβολής και πρωτοβουλίας που αποτελούν βασικά χαρακτηριστικά της ηγετικής θέσης που συνεπαγόταν ο ρόλος του. (Μπρίνια, 2008, Σαϊτης, 2008)

Οι εκπαιδευτικοί χαρακτηρίζουν εσωστρεφή τη Σχολική Μονάδα και βιώνουν αρνητική εργασιακή πραγματικότητα, όπως διαπιστώνεται σε έρευνα που διεξήγε το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο το 2007, σε όλη την ελληνική επικράτεια με αντικείμενο διερεύνησης την ποιότητα της ελληνικής εκπαίδευσης. Λειτουργούν ως διεκπεραιωτές, δεν έχουν διευρυμένες αρμοδιότητες, στο σχεδιασμό του προγράμματος, στην αξιολόγηση και στην επιμόρφωσή τους, αντιμετωπίζουν δυσκολίες στη συνεργασία τους και εξαιτίας της εξάρτησής τους από τους τοπικούς φορείς, ενώ η απουσία κινήτρων και η αδυναμία αξιοποίησης του ανθρώπινου δυναμικού καταπνίγει κάθε αξιολογη προσπάθεια από μέρους τους. (Βλάχος, 2008)

Είτε τα θέματα άπτονται της διδασκαλίας, είτε της σχολικής λειτουργίας, είτε και της επιμόρφωσής τους, εκτελούν την άνωθεν διεκπεραίωσή τους, ακόμη και όταν αυτή δεν ανταποκρίνεται στις ιδιαίτερες ανάγκες τους. (Χατζηπαναγιώτου, 2005)

Συμπληρωματικά αναφέρεται πως σύμφωνα με έρευνα της Ε.Ε. στην Ελλάδα, το 10% των εκπαιδευτικών βιώνει συναισθηματική εξάντληση, το 15-17% διαμορφώνει απρόσωπες σχέσεις με τους μαθητές, και το 30-35% αισθάνεται ότι δεν μπορεί να είναι αποτελεσματικό στη δουλειά του, ποσοστά που καταδεικνύουν την έλλειψη ικανοποίησης από τον εργασιακό χώρο και την εμφάνιση συμπτωμάτων εργασιακού άγχους. (Ο' Driscoll & Cooper, 2002)

Το Αναλυτικό Πρόγραμμα είναι καθορισμένο από το Υπουργείο Παιδείας και τους αρμόδιους επιτελικούς οργανισμούς, συγκεκριμένο και ομοιόμορφο για όλες τις Σχολικές Μονάδες, εφαρμόζεται με καθορισμένα εγχειρίδια και επιτρέπει μικρές παρεκκλίσεις ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες της κάθε Σχολικής

Μονάδας στη βάση των ιδιαίτερων αναγκών των μαθητών, της άποψης των γονέων, των τοπικών ιδιομορφιών και των επιμέρους περιβαλλοντικών εμπειριών.

Οι σχολικές επιτροπές, οι σύλλογοι γονέων, και τα σχολικά συμβούλια που εκφράζουν την εκχώρηση αρμοδιοτήτων σε περιφερειακά, λαϊκά όργανα φαίνεται να μην επέδειξαν την αναμενόμενη ανταπόκριση και δεν ανέπτυξαν αξιόλογες πρωτοβουλίες και ουσιαστικές δράσεις σε ευρεία κλίμακα. Ο ρόλος τους είναι περισσότερο τυπικός αφού περιορίζονται κυρίως στη διεκπεραίωση γραφειοκρατικών και λογιστικών διαδικασιών και δε δραστηριοποιούνται στην αντιμετώπιση των λειτουργικών θεμάτων της σχολικής μονάδας. (Σαϊτής, 2000)

Η αξιολογική διαδικασία εκλείπει τόσο σε ό,τι αφορά στην απόδοση του διδακτικού προσωπικού τους, όσο και συνολικότερα της απόδοσης της σχολικής μονάδας, παρόλη τη θεσμοθέτησή της από το νόμο Ν.2525/1997 και τον μετέπειτα νόμο Ν.2986/2002 λόγω της αμφισβήτησης της αντικειμενικότητας του συστήματος αξιολόγησης, των αδυναμιών που παρουσιάζει η αξιολογική διαδικασία και της έλλειψης υποστήριξής της από τους εκπαιδευτικούς, με αποτέλεσμα την αδυναμία αποτύπωσης των επιτευγμάτων της παρεχόμενης εκπαιδευτικής υπηρεσίας. (Δημητρόπουλος, 1999, Μαυρογιώργος, 2002,¹² Ζουγανέλη, 2008)

Οι μαθητές και οι γονείς γίνονται αποδέκτες μιας εκπαιδευτικής υπηρεσίας που δε θα μπορούσε κανείς να ισχυρισθεί πως επιτυγχάνει υψηλά επίπεδα ικανοποίησης των αναγκών τους.. Στην προαναφερθείσα έρευνα του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου το 2007,¹³ οι διαπιστώσεις επιβεβαιώνουν, δυστυχώς, τις αξιολογικές διεθνείς έρευνες. Η ελληνική Σχολική Μονάδα Α/θμιας Εκπαίδευσης παρέχει ομοιόμορφη εκπαιδευτική υπηρεσία χαμηλής ποιότητας, με αποδέκτες τόσο τους μαθητές όσο και τους εκπαιδευτικούς, τους γονείς και την ίδια την τοπική κοινωνία.

Τελικώς, η παγίωση χρόνιων προβλημάτων συνέβαλε καθοριστικά στην κοινή πεποίθηση πως η υποβαθμισμένη δωρεάν εκπαίδευση της χώρας μας δεν έχει προοπτικές βελτίωσης. Οι μεταρρυθμιστικές απόπειρες που επιχειρούνταν από το Υπουργείο, διέψευδαν εκ νέου τις προσδοκίες του εκπαιδευτικού κόσμου, εξαιτίας της άνωθεν επιβολής τους και της έλλειψης του δημιουργικού διαλόγου με την ευρύτερη κοινωνία της σχολικής μονάδας. Άμεσες συνέπειες είναι η απαξίωση του δημόσιου σχολείου, η εκδήλωση μειωμένου ενδιαφέροντος από την πλευρά των γονέων να υποστηρίξουν τη δράση του, και η αποστασιοποίησή τους από την ευθύνη που τους αναλογεί στη διαμόρφωση του πλαισίου δράσης της δημόσιας εκπαίδευσης.

Δ2. Απειλές-Προκλήσεις

Δ2α. Κοινωνικο-οικονομικός αποκλεισμός των ελλήνων μαθητών

Η Ελλάδα έχει κληθεί να διαμορφώσει συγκλίνουσα με την Ευρωπαϊκή Ένωση στοχοθέτηση στην εκπαιδευτική της πολιτική ώστε να σταθεί αρωγός στην προσπάθεια της ανάπτυξης του οργανισμού στον οποίο ανήκει και τελικώς στην ενίσχυση του Έλληνα μαθητή και τη διαμόρφωσή του ως Ευρωπαίου και Παγκόσμιου πολίτη. Η Ευρωπαϊκή Ένωση με τους πίνακες κατάταξης στους αξιολογικούς διαγωνισμούς και τα πλαίσια κοινοτικής οικονομικής υποστήριξης, καθοδηγεί όλα τα μέλη της, επομένως και την Ελλάδα, για το τι θα θεωρηθεί σημαντικό στα πλαίσια των μεταρρυθμίσεων του εκπαιδευτικού τους συ-

στήματος. Επίσης ελέγχει την πορεία τους, ώστε να διασφαλίσει τις κοινοτικές δαπάνες που επενδύονται στις χώρες μέλη της για την εκπαίδευση.¹⁴

Η αδυναμία προσαρμογής της ελληνικής εκπαίδευσης στους κοινούς στόχους και τις διοικητικές λειτουργίες ελλοχεύει τον κίνδυνο του αποκλεισμού των Ελλήνων μαθητών από την ποιοτική εκπαίδευση, σύμφωνα με όσα προτάσσει για αυτήν ο διεθνής εκπαιδευτικός λόγος, με επόμενη συνέπεια τον ενδεχόμενο φόβο για τον κοινωνικό και επαγγελματικό αποκλεισμό τους, στο μέλλον.

Δ2β. Απομάκρυνση από την ακαδημαϊκή-ανθρωπιστική γνώση

Μια δεύτερη απειλή για την ελληνική εκπαίδευση είναι η απομάκρυνση από τον προσανατολισμό της προς την ακαδημαϊκή γνώση. Η άκριτη ταύτιση με τα προτάγματα του διεθνούς εκπαιδευτικού λόγου και της κοινής στοχοθεσίας που είναι κατά κύριο λόγο επιχειρηματικής προέλευσης, πιθανόν να υποβαθμίσουν τη μη ωφελιμιστική υπόσταση της Παιδείας, την ακαδημαϊκή, ανθρωπιστική σπουδή, στην οποία η χώρα μας έχει επιδείξει μακρά παράδοση. (Ματθαίου, 1997)¹⁵ Αυτό το ενδεχόμενο, αποτελεί απειλή για όλα τα έθνη που επέλεξαν την συμπίεση με τις επιταγές του σύγχρονου διεθνούς εκπαιδευτικού λόγου και ταυτόχρονα αντικείμενο προβληματισμού των θεωρητικών της εκπαίδευσης που επιχειρούν να καθορίσουν το σημείο ισορροπίας της εκπαίδευσης, ανάμεσα στον ανθρωπιστικό και στον οικονομικό της προσανατολισμό. (Lohmann & Rilling, 2002, στο Ζμας, 2007, Brüsemeister, 2002, Ξωχέλλης 2005)

Δ2γ. Αποδυνάμωση του εθνικού εκπαιδευτικού λόγου

Παράλληλα, εμφανίζεται και μια τρίτη, αλλά όχι υποδεέστερη απειλή για την ελληνική εκπαίδευση που αφορά στην πιθανότητα αποδυνάμωσης του εθνικού εκπαιδευτικού λόγου ως καθοριστικού για τη διαμόρφωση της εκπαιδευτικής της πολιτικής. Ειδικότερα στη χώρα μας που αντιμετωπίζει έντονες αντιπαραθέσεις στην εφαρμογή των σχετικών αποφάσεων με την εκπαίδευση και οι αλληλοσυγκρουόμενες απόψεις και τα συμφέροντα όσων εμπλέκονται με την παροχή της δημόσιας εκπαιδευτικής υπηρεσίας, οδηγούν συχνά στην αναβολή ουσιαστικών μεταρρυθμίσεων ή στη σταδιακή περικοπή βασικών αξόνων της εφαρμογής τους και τελικά στην αδράνεια, ο κίνδυνος είναι ακόμη μεγαλύτερος. (Ζμας, 2007)

Έτσι, ενόψει της άμεσης αναγκαιότητας για ανάληψη δράσης αυξάνεται ο κίνδυνος να ληφθούν μέτρα μιμούμενοι άλλες χώρες με διαφορετικό κοινωνικό, πολιτιστικό, οικονομικό υπόβαθρο και γίνεσθαι, στην προσπάθεια άμεσης επίλυσης των εθνικών, εκπαιδευτικών μας προβλημάτων, επιλογή που κάθε άλλο παρά εγγυάται την οριστική τους επίλυση. Μια μεταφορά ξένων προτύπων στην ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα σε ό,τι αφορά στόχους, μεθόδους και πρακτικές είναι πιθανόν να οδηγήσει σε μια μεταρρύθμιση που δε θα συνάδει με τις κοινωνικές και πολιτιστικές ιδιαιτερότητες της χώρας μας, (Ματθαίου, 1997) με συνέπειες δύσκολα αναστρέψιμες.

Ε. ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

Η ελληνική εκπαίδευση, προκειμένου να αντιμετωπίσει τις απειλές που διαφαίνονται, θα πρέπει να τοποθετηθεί στο διεθνές εκπαιδευτικό σκηνικό, με την προοπτική της βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας της. Αυτό σημαίνει πως θα πρέπει να προβεί σε εκείνες τις μεταρρυθμιστικές ενέργειες που θα αναδιαμορφώσουν το σύνολο των πόρων και των διαδικασιών της ώστε να παράσχει καλύτερης ποιότητας εκπαιδευτική υπηρεσία. Στα πλαίσια της συγκεκριμένης μελέτης προτείνονται:

Ε1. Διοίκηση Ολικής Ποιότητας στην ελληνική εκπαίδευση

Ε1α. Η έννοια της Ολικής Ποιότητας

Η ανταγωνιστικότητα ενός προϊόντος –υπηρεσίας εξαρτάται άμεσα από την ποιότητα που αυτό αντιπροσωπεύει για τον αποδέκτη-καταναλωτή του. Σύμφωνα με τον (Dubrin, 2000: 261): «Μια οργανωτική κουλτούρα που ευνοεί την υψηλή παραγωγικότητα, την ποιότητα και το ηθικό, έχει ως συνέπεια την ανάπτυξη ενός ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος». Ο ορισμός της ποιότητας στα πλαίσια της οικονομικής επιστήμης έχει δεχθεί ποικίλες προσεγγίσεις από διάφορους θεωρητικούς, κοινός τόπος των οποίων είναι η ικανοποίηση των αναγκών του καταναλωτή, που σημαίνει ότι όλη η διαδικασία της ποιότητας έχει αφετηρία και τελικό προορισμό αυτόν.¹⁶

Επιπρόσθετα, στον τομέα των υπηρεσιών, εξαιτίας των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών τους, η ποιότητα εκλαμβάνεται ως την προσέγγιση του σημείου, στο οποίο συναντώνται αυτό που οι πελάτες αναμένουν και αυτό που τελικώς αποδέχονται ή αντιλαμβάνονται πως αποδέχονται ως υπηρεσία, οπότε γίνεται λόγος για την αντιλαμβανόμενη ποιότητα. (Berry κ.α., 1988) Όταν η απόκλιση ανάμεσά τους είναι μικρή, επιτυγχάνονται υψηλά επίπεδα ποιότητας. Όταν όμως υπάρχει απόσταση ανάμεσά τους, δημιουργείται ένα ποιοτικό «χάσμα». (Parasuraman κ.α., 1985, Grönroos, 2000, Andreassen, 2000).

Η αποφυγή του ποιοτικού χάσματος επιτυγχάνεται μέσω προγραμματισμένων και συστηματικών ενεργειών, ώστε να δημιουργείται αίσθημα εμπιστοσύνης στον καταναλωτή πως ικανοποιούνται συγκεκριμένες απαιτήσεις ποιότητας καθ' όλη τη διαδικασία της παραγωγής. Ο οργανισμός, οφείλει να προσανατολισθεί προς τη συνεχή βελτίωση της συνολικής του οργάνωσης, δηλαδή προς τη συνολική διαχείριση της ποιότητας. Εστιάζεται, όχι μόνο στην ποιότητα του προϊόντος-υπηρεσίας, αλλά και των μέσων που χρησιμοποιούνται καθώς και των διαδικασιών που εφαρμόζονται για την επίτευξή του.

(Bitner και Hubbert, 1994)

Διαμορφώνει επομένως ένα Σύστημα Διαχείρισης Ποιότητας (ΣΔΠ), το οποίο μπορεί να εκφραστεί με την οργανωτική δομή, τις διαδικασίες, τις διεργασίες και τους πόρους που απαιτούνται, κινούμενος σε τέσσερις κύριους άξονες: το σχεδιασμό, τον έλεγχο, τη διασφάλιση και τη βελτίωση της ποιότητας. (Μπρίνια, 2008)¹⁷

Σημαντική παράμετρος για αυτές τις διαδικασίες είναι η ικανότητα του οργανισμού να καταστήσει κάθε εργαζόμενο στον οργανισμό υπεύθυνο έναντι της αρμοδιότητας που του αναλογεί στη διαδικασία της παραγωγής. (Dale 1994:262) Απαιτείται επομένως ο προσανατολισμός όλων των εργαζομένων και των διαδικασιών του οργανισμού προς την επίτευξη της υψηλής ποιότητας και άρα η ανάπτυξη Διοίκησης που είναι προσανατολισμένη στην Ολική Ποιότητα.

Ε1β. Η έννοια της Διοίκησης Ολικής Ποιότητας

Η Διοίκηση Ολικής Ποιότητας ορίζεται ως: «το σύστημα διαχείρισης για τη βελτίωση της αποδοτικότητας στα πλαίσια ενός οργανισμού μέσω της μεγιστοποίησης της ικανοποίησης των πελατών, της διεξαγωγής συνεχών βελτιώσεων και της υποστήριξης του ανθρώπινου δυναμικού, που σκοπεύει στην εναρμόνιση των προσπαθειών της διοίκησης ενός οργανισμού, ώστε το ανθρώπινο δυναμικό να συμμετέχει στη βελτίωση του τρόπου δημιουργίας του προϊόντος –υπηρεσίας». (Μπρίνια, 2008: 270)

Ως ιδρυτές της θεωρούνται από πολλούς ο Juran M. Joseph και ο Deming W. Edward. (Paul J, 1998)¹⁸ Ο Deming περιέγραψε τη διαδικασία προς την επίτευξη της ποιότητας ως την αλληλουχία 4 επαναλαμβανόμενων ενεργειών που εξασφαλίζουν τη συνεχόμενη βελτίωση της ποιότητας σε έναν οργανισμό. Τα τέσσερα επαναλαμβανόμενα βήματα της συνεχόμενης διαδικασίας, ο γνωστός κύκλος P.D.C.A είναι:

- Σχεδιασμός μιας αλλαγής για βελτίωση (Planning)
- Εκτέλεση δοκιμής για την προτεινόμενη αλλαγή (Doing)
- Έλεγχος των αποτελεσμάτων της αλλαγής (Checking)
- Δράση, ανάλογα με τα αποτελέσματα (Acting) (Deming, 2000)

Κατέστησε έτσι τη διαρκή προσπάθεια χωρίς επανάπαυση και τον επαναπροσδιορισμού δομών και διαδικασιών ως απαραίτητα γνωρίσματα ενός οργανισμού που επιθυμεί τη διασφάλιση της ποιότητας που προσφέρει, ιδιαίτερα σήμερα που η εξέλιξη της τεχνολογίας επιβάλλει ιλιγγιώδεις ρυθμούς αλλαγών και κατ' επέκταση τη μέγιστη αναγκαιότητα συνεχούς βελτίωσης της παροχής προϊόντων-υπηρεσιών.

(Phil Coen)¹⁹

Ε1γ. Διοίκηση Ολικής Ποιότητας στην Εκπαίδευση

Οι προοπτικές αναβάθμισης και βελτίωσης της ανταγωνιστικής θέσης της ελληνικής Α/θμιας εκπαίδευσης που διαφαίνονται στη σημερινή πραγματικότητα, σχετίζονται άμεσα με την ποιότητα της εκπαιδευτικής υπηρεσίας που παράγει. Η έννοια της ποιότητας στην εκπαίδευση είναι πολύπλοκη, μεταβάλλεται στο πέρασμα του χρόνου και προσεγγίζεται με ποικίλους τρόπους. (Πετρίδου, 2006) Στη σημερινή εποχή, η ποιότητα της εκπαίδευσης κρίνεται από τα αποτελέσματα που επιδεικνύει σε δεξιότητες, σε ικανότητα διαχείρισης της πληροφορίας και καινοτομίας και έχει καθορισμένα πρότυπα προσέγγισης. (Ματθαίου, 2007, Κολτσάκης, 2008²⁰)

Οι παράμετροι που προσδιορίζουν την ποιότητα της ελληνικής εκπαίδευσης, είναι οι εξής:

- Διοικητικό Πλαίσιο: αποτελεσματική επικοινωνία, ηγεσία με γνώσεις management, εκπαιδευτικοί με επάρκεια εκπαίδευσης και επιμόρφωσης
- Παιδαγωγικό Πλαίσιο: ανοιχτό αναλυτικό πρόγραμμα, προσαρμοσμένο στις ανάγκες του μαθητή, ικανοποιητικά αποτελέσματα εξετάσεων των μαθητών
- Υλικοτεχνική Υποδομή: συντηρημένα κτήρια, επαρκείς ποσοτικά και ποιοτικά υλικοί πόροι, χρήση της νέας τεχνολογίας
- Μηχανισμοί Υποστήριξης και Ανατροφοδότησης: ικανοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού, αποδοχή της κοινωνικής ευθύνης, υποστήριξη από τους γονείς και την τοπική αυτοδιοίκηση. (Βλάχος, Βέικου, 2008)

Εξαρτώνται από τους οικονομικούς πόρους, την κοινωνική τους αποδοχή και τη συνοχή που εμφανίζουν μεταξύ τους και υποδεικνύουν την αναγκαιότητα του προσανατολισμού προς τη Διοίκηση Ολικής Ποιότητας δεδομένου πως συνδέουν την προοπτική βελτίωσης της ποιότητας της εκπαιδευτικής υπηρεσίας, με τη βελτίωση της ποιότητας του εκπαιδευτικού ανθρώπινου δυναμικού αλλά και των διαδικασιών που λαμβάνουν χώρα κατά την εκπαιδευτική πράξη. (Βλάχος, 2008)

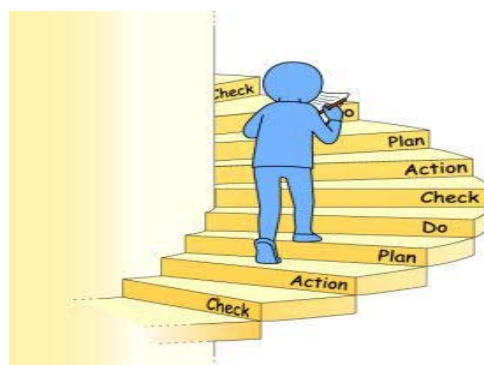
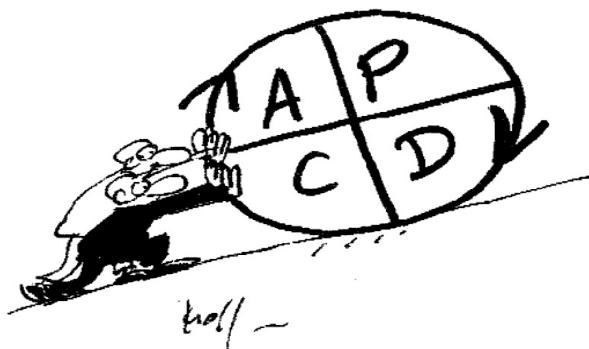
Η εφαρμογή επιτυχημένων μεθόδων της οικονομικής επιστήμης και του στρατηγικού σχεδιασμού στην οργανωτική δομή και λειτουργία των κερδοσκοπικών οργανισμών, προβάλλεται από πολλούς θεωρητικούς ως εύστοχη επιλογή για την αποδοτικότερη παροχή της εκπαιδευτικής υπηρεσίας σε όλες τις χώρες ήδη από τη δεκαετία του 60, όπως συμβαίνει και με τους άλλους μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς. (Bryson, 2004, Χατζηπαναγιώτου, 2005),

Στα πλαίσια αυτής της μελέτης, προτείνονται ως ενδιαφέρουσες προοπτικές για την επίτευξη της ποιότητας της εκπαιδευτικής υπηρεσίας οι εξής διοικητικές ενέργειες :

Ε1γ₁. Αποδοχή της Ολικής Ποιότητας-Ανάπτυξη παρακινητικού μηχανισμού

Οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να αποδεχθούν την Ολική Ποιότητα ως μια πρόκληση και να άρουν την επιφύλαξη τους απέναντί της διότι η επιτυχία εξαρτάται από τη συνολική δέσμευση, τη συνολική υπευθυνότητα και την κατανόηση της σημασίας και της δυναμικής της οργανωτικής κουλτούρας. Δεν μπορεί να υπάρξει μια τέτοια κουλτούρα, αν οι ίδιοι δεν κάνουν κάτι. (Atkinson, 1988) Επομένως, ο προσανατολισμός των αντιλήψεών τους προς την βελτίωση της ποιότητας είναι καθοριστικής σημασίας προϋπόθεση, εφόσον η ουσία της κουλτούρας αφορά το βαθύτερο επίπεδο των βασικών ασυνείδητων παραδοχών και αντιλήψεων που μοιράζονται τα μέλη του οργανισμού και που με ένα δεδομένο τρόπο ορίζουν την άποψη του οργανισμού για τον εαυτό του και το περιβάλλον του. (Hopkins, Ainscow & West, 1994, Σταμάτης 2007)

Έτσι οι παρακάτω απεικονίσεις του κύκλου P.D.C.A. είναι ίσως οι καταλληλότερες να εκφράσουν την κρίσιμη περίοδο που διανύει σήμερα η ελληνική δημόσια εκπαίδευση. Η αντίληψη της ολικής ποιότητας που έχει υιοθετήσει, ως ένα δυσβάσταχτο φορτίο (εικόνα αριστερά) θα πρέπει να αντικατασταθεί από μια κοινά αποδεκτή θεώρηση πως αποτελεί μια ανοδική διέξοδο από τα προβλήματα που αντιμετωπίζει (εικόνα δεξιά).

Στην ελληνική εκπαίδευση, επομένως, θα πρέπει να αναθεωρηθούν οι στόχοι, οι ρόλοι και οι σχέσεις, ως θεμελιώδη στοιχεία της σχολικής κουλτούρας. (Ματσαγγούρας, 2006)

Οι άνθρωποι όμως, όταν νιώθουν πως είναι υποχρεωμένοι να δράσουν, όταν η δράση τους είναι υπαγορευμένη κατόπιν ενός σχεδίου ορισμένου από την κεντρική εξουσία, η οποία θα αποκομίσει και τα οφέλη που θα προκύψουν, όταν νιώθουν πως απειλούνται και όταν δεν τους δίνεται η ευκαιρία να αναλάβουν πρωτοβουλία, τότε διατηρούν μειωμένης ισχύος κίνητρα για δράση (Καμπουρίδης, 2002:228)

Αυτό σημαίνει πως θα πρέπει να αναπτυχθούν μηχανισμοί παρακίνησης, υποστήριξης και ανατροφοδότησης στους εκπαιδευτικούς, ώστε αυτοί αναζητώντας οι ίδιοι πια την Ολική Ποιότητα θα προσανατολισθούν προς το εκπαιδευτικό πρόγραμμα, το μαθητή και τις ιδιαίτερες προσδοκίες του.

Με τον όρο παρακίνηση (παρώθηση) *motivation* εννοείται η δαπάνη της προσπάθειας για την επίτευξη των αποτελεσμάτων (Durbin, 1998:332), ορισμός που δίνει έμφαση στο αποτέλεσμα των οργανωτικών στόχων ή σύμφωνα με έναν άλλο ορισμό (Hoy & Miskel, 1987:186): *“οι σύνθετες δυνάμεις, τα κίνητρα, η ανάγκη, οι καταστάσεις τάσεων ή άλλοι μηχανισμοί που ενεργούν και διατηρούν την εθελοντική δραστηριότητα προς την επίτευξη ατομικών στόχων”*, στον οποίο δίνεται έμφαση στην εθελοντική διάσταση της παρακίνησης που ως εσωτερική κατάσταση επηρεάζει τη συμπεριφορά των ατόμων. Αφορά εκείνη τη διαδικασία που οδηγεί στην *“ικανοποίηση από την εργασία”* (Κέφης, 2005:148), ή την *“εσωτερική διαδικασία ώθησης της συμπεριφοράς του ανθρώπου προς τους στόχους των οποίων η πραγματοποίηση έχει ως συνέπεια την ικανοποίηση των αναγκών του”* (Μπουραντάς, 2001: 25).

Μια ολοκληρωμένη πρόταση παροχής κινήτρων για την κινητοποίηση των εργαζομένων εμπεριέχει 3 παράλληλες ενέργειες:

1. Διαμόρφωση σχεδίου κινήτρων ανταμοιβής, προσαρμοσμένου στην υποκειμενικότητα της αξίας του κάθε κινήτρου για τον κάθε εργαζόμενο και συνδεδεμένο με την τελική του παρακινητική δυνατότητα στην αύξηση της απόδοσης, (Middlewood, 2010)
2. Επανασχεδιασμό της εργασίας, ώστε να αυξάνεται η ικανοποίηση των εσωτερικών κινήτρων των εργαζομένων, μέσω του εμπλουτισμού της εργασίας και του συνεπαγόμενου αυξημένου ενδιαφέροντος που αυτοί επιδεικνύουν και μέσω της παροχής ευκαιριών για συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων και για πρωτοβουλία.
3. Τροποποίηση της συμπεριφοράς των εργαζομένων, μέσω της εκμάθησης και υιοθέτησης νέων διαδικασιών εργασίας και της σύνδεσής τους με θετική ενίσχυση. (Berry & Houston, 1993, στο Πλατσιδου & Γωνίδα, 2005, Saiti, 2007)

Ε1γ2. Ανταμοιβές

Χωρίς να αγνοείται η υποκειμενικότητα των κινήτρων, εκτιμάται σε αυτήν τη μελέτη πρωταρχικής σημασίας προοπτική για την κινητοποίηση των ελλήνων εκπαιδευτικών, η διαμόρφωση ενός αξιοκρατικού συστήματος αμοιβών και προαγωγών σε θέσεις στελεχών που θα στηρίζεται στην αρχική επιστημονική τους κατάρτιση, στην επιμόρφωση και στη συνεχή τους ανάπτυξη, θα συνδέεται με τη συνεισφορά τους στην απόδοση της σχολικής μονάδας, με την ανάπτυξη πρωτοβουλίας στην καινοτομία δράση και με την απόδοσή τους.

«Το χρήμα είναι μέσο που συντελεί σημαντικά στην ικανοποίηση αναγκών και την εκπλήρωση των στόχων των ανθρώπων και κυρίως των νέων», (Koontz and O' Donnell 1983:72-74, Dubrin 1998:316) και η προοπτική ικανοποίησης της ανάγκης λειτουργεί παρακινητικά. Οι οργανισμοί που παρέχουν δίκαιες και επιθυμητές αμοιβές, παρέχουν κίνητρα για αυξημένη δράση στους εργαζόμενους και αυξάνουν το επίπεδο εμπιστοσύνης ανάμεσα στη διοίκηση και στους ίδιους.(Μπρίνια, 2008:250) Επομένως, με τη σύνταξη του νέου Ενιαίου Μισθολογίου προσδοκάται η αναβάθμιση του ρόλου του εκπαιδευτικού και η επί δεκαετίες αναμενόμενη έμπρακτη αναγνώριση του έργου του μέσω της μισθολογικής του αναβάθμισης. Βέβαια, δεδομένης της δύσκολης οικονομικής συγκυρίας, ένα τέτοιο ενδεχόμενο, ίσως φαντάζει ουτοπικό...

Μια επίσης σημαντική προοπτική παρακίνησης αποτελεί η θεσμοθέτηση διοργανώσεων προβολής και ανάδειξης της δράσης της Σχολικής Μονάδας και η δημοσιοποίηση και η επιβράβευση του εκπαιδευτικού έργου που παράγεται από αυτήν, ώστε να παρέχεται στον εκπαιδευτικό και το μαθητή η ηθική αναγνώριση της δράσης τους. Η ανταμοιβή με τη μορφή επιπλέον μοριοδότησης ενός δημιουργικού εκπαιδευτικού και η δημόσια επιβράβευση ενός επίσης δημιουργικού μαθητή θα μπορούσαν να αποτελέσουν ισχυρό παρακινητικό μηχανισμό, και να συμβάλλουν στην επιπλέον κινητοποίηση των ίδιων και των υπολοίπων εκπαιδευτικών και μαθητών.

Ε1γ3. Συμμετοχική λήψη αποφάσεων

Προσδιορίζοντας τα χαρακτηριστικά της εσωτερικής ζωής μιας αποτελεσματικής Σχολικής Μονάδας, αποδίδεται ιδιαίτερη βαρύτητα στον κοινό σχεδιασμό της εργασίας και των αρμοδιοτήτων, στην ανάπτυξη αισθήματος κοινότητας, στη διατύπωση σαφών στόχων, στη διαμόρφωση υψηλών προσδοκιών και στην τάξη και πειθαρχία με την οποία εκφράζεται η συνέπεια απέναντι στους στόχους και το πνεύμα της. (Sergiovanni, 2001, Καψάλης, 2005)

Μέσω της συμμετοχικής λήψης αποφάσεων διευκολύνεται το πρόβλημα του ελέγχου, προάγεται η αναπληροφόρηση και ο αυτοέλεγχος (Guirdham 2002, στο Ξηροτύρη-Κουφίδου, 2003) και επομένως διασφαλίζεται η ορθότητα ή μη της προκαθορισμένης πορείας. Σε ένα επίσης σημαντικό βαθμό, η εμπλοκή των εκπαιδευτικών στο σχεδιασμό των στόχων της Σχολικής Μονάδας συμβάλλει καθοριστικά στην ανάπτυξη της επαγγελματικής επάρκειάς τους. Αφενός προϋποθέτει από αυτούς ικανότητες που να υποστηρίζουν την εμπιστοσύνη, τη συνεργατική εργασία και τη δέσμευση στους κοινά ορισμένους στόχους, αφετέρου τους ενεργοποιεί, ώστε να τις αποκτήσουν ως απαραίτητα εφόδια για την επαγγελματική τους ανάπτυξη. (Hopkins, Ainscow & West, 1994, Χατζηπαναγιώτου 2005)

Η σχολική μονάδα καλείται να παράσχει μια εκπαιδευτική υπηρεσία που στοχεύει στη διαμόρφωση ελεύθερων πολιτών που διακατέχονται από την υπευθυνότητα για το κοινωνικό σύνολο. (Ξωχέλλης, 2005) Η ανάπτυξη των δεξιοτήτων που υπαγορεύουν οι κοινωνικές, οικονομικές πολιτικές και πολιτιστικές συνθήκες της εποχής (κριτική σκέψη και στάση, ανάληψη πρωτοβουλίας για την επίλυση παγκόσμιων προβλημάτων, σεβασμός στην προσωπικότητα του άλλου, σθεναρή έκφραση των απόψεων, διαλογική ικανότητα, συνεργασία, διεκδικητικότητα στα πλαίσια του δικαίου...) και που αποτελούν διδακτικούς στόχους της ελληνικής εκπαίδευσης θα πρέπει να υποστηριχθούν από το παράδειγμα του ίδιου του

σχολείου ως υπαρκτές στάσεις και δεξιότητες. Σε αντίθετη περίπτωση θα υπάρξει μια αντιφατική προσέγγιση των στόχων της εκπαιδευτικής διαδικασίας σε σχέση με την ίδια την εκπαιδευτική διαδικασία και δομή, γεγονός που θα περιορίσει την αποτελεσματικότητά της. Η γνωστή σε όλους μας ρήση: «Δάσκαλε, που δίδασκες...» θα βρει μια ακόμη καλή ευκαιρία έκφρασής της.

Ε1γ4. Ολική Ποιότητα στους πόρους της εκπαίδευσης

A. Επιμόρφωση- «Οργανισμός που μαθαίνει»

Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών αποτελεί μια σημαντική ενέργεια παρακίνησης για τους εκπαιδευτικούς ως ένδειξη της στήριξής από τη διοίκηση στην προσπάθειά τους να ανταποκριθούν με επιτυχία στο ρόλο τους. Είναι όμως απαραίτητη επίσης διαδικασία για την ανάπτυξη των εκπαιδευτικών ως ανθρώπινοι πόροι της Σχολικής Μονάδας που πληρούν υψηλά επίπεδα επάρκειας, ώστε να παράσχουν εκπαιδευτική υπηρεσία Ολικής Ποιότητας. Η βελτίωση της ποιότητας των παραγόντων που διαμορφώνουν το σύνολο, είναι απαραίτητη προκειμένου να βελτιωθεί το όλο σύνολο, οπότε θα πρέπει η επιμόρφωση να διαμορφωθεί ως μια εύστοχη, αποτελεσματική και διαρκής διαδικασία.

Όπως διαπίστωσε ο [Dubrin, \(2000:476\)](#) «*το μόνο σταθερό είναι η αλλαγή*» και σήμερα, ζητείται από την εκπαίδευση και άρα από την κάθε σχολική μονάδα να αναπτύσσει στα άτομα την ικανότητα της αποτελεσματικής διαχείρισης των αλλαγών και της προσαρμογής σε εναλλασσόμενες και ποικίλες οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες επαγγελματικού βίου. ([Hargreaves 1994β, 1999, Fullan 2001](#)) Προϋπόθεση επομένως της επιτυχημένης επιτέλεσης του διδακτικού της έργου, είναι η αποδοχή και ο ενστερνισμός των καινοτόμων μετασχηματιστικών διαδικασιών, πρωτίστως από την ίδια. ([Hargreaves 1994, Tuomi 2004](#))

Αυτό σημαίνει πως η σχολική μονάδα θα πρέπει να λειτουργήσει ως ένας οργανισμός που μπορεί συνεχώς να μεταβάλλεται, ώστε να είναι αποτελεσματικός και οι εκπαιδευτικοί να έχουν δεχτική αντίληψη για τις αλλαγές που προκύπτουν στο περιβάλλον, και να βελτιώνουν την υπηρεσία που παρέχουν ενσωματώνοντας τη νέα γνώση που αποκτούν από αυτό.

Ο όρος που αποδίδεται σε έναν οργανισμό, ο οποίος διευκολύνει την εκπαίδευση των μελών του και συνεχώς μεταμορφώνεται ως αποτέλεσμα των πιέσεων που αντιμετωπίζει, ώστε να παραμείνει ανταγωνιστικός, ονομάζεται Μαθησιακή Οργάνωση (Learning Organisation). Ο Huber, διαπιστώνει πως σε έναν οργανισμό επιτελείται ουσιαστική μάθηση, όταν μέσω της επεξεργασίας της πληροφορίας που πραγματοποιεί, η δυναμική του συμπεριφορά μεταβάλλεται. Οι γνώσεις που προϋπήρχαν του οργανισμού, η μάθηση από τις εμπειρίες, η μάθηση από τη δράση άλλων οργανισμών, η υιοθέτηση γνώσεων που δεν χρησιμοποιούνταν από τον οργανισμό και η αναζήτηση πληροφοριών για το περιβάλλον και την επίδοση του οργανισμού ως μια συνεχή διαδικασία επεξεργάζονται και συνθέτουν την οργανωσιακή μνήμη του οργανισμού. ([Huber, 1991](#)) Παράλληλα, διαμορφώνει φιλοσοφία ανοικτή σε νέες ιδέες και απόψεις, διαχέει τη γνώση, αξιολογεί τις παραμέτρους προκειμένου να θέσει στόχους, αποδέχεται και ενθαρρύνει τα μέλη του και αναπτύσσει συστήματα για τη δημιουργία γνώσης την οποία και ανταμείβει. ([Μπρίνια, 2008](#))

Τα στοιχεία που συναντώνται σε όλους σχεδόν τους ορισμούς για τους οργανισμούς «που μαθαίνουν» συγκλίνουν πως η οργανωσιακή μάθηση αποτελεί μια πολυεπίπεδη διαδικασία. (Argyris & Schön, 1978). Αυτό συνεπάγεται: ομαδική προσπάθεια για τους κοινά αποφασισμένους στόχους, συνεργατικό κλίμα, ενεργή δέσμευση στη διαρκή βελτίωση και στη διάδοση των καλύτερων πρακτικών μέσα στον οργανισμό, επανεξέταση των στόχων, οριζόντια δίκτυα ροής πληροφοριών για να διευκολυνθεί η επαφή των ειδικών, καθώς και των συνδέσμων με τον έξω κόσμο, και βέβαια η ικανότητα κατανόησης, ανάλυσης και χρήσης του δυναμικού συστήματος μέσα στον οποίο λειτουργούν. (Silins, Zarins & Mulford, 1998, 2002)

Β. Υλικοτεχνική Υποδομή- Εξεύρεση πόρων

Για τη σχολική χρονιά που διανύουμε(2011), το ποσοστό του ΑΕΠ που διατίθεται για την εκπαίδευση είναι 2,9%. Αποτελεί το χαμηλότερο ποσοστό των τελευταίων χρόνων, εξηγείται λόγω της οικονομικής κρίσης που αντιμετωπίζει η χώρα μας και προκαλεί αισθήματα ανασφάλειας για το κατά πόσο επαρκεί να στηρίξει μια μεταρρύθμιση- αναδιοργάνωση του εκπαιδευτικού συστήματος.

Η οικονομική στήριξη του ΕΣΠΑ, αναμφίβολα επιτρέπει την εφαρμογή καινοτομιών, όπως τον εξοπλισμό των σχολικών μονάδων με φορητούς υπολογιστές, την ένταξη εκπαιδευτικών ειδικοτήτων ή των επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στη χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών. Όμως η διάρκεια του χρηματοδοτικού προγράμματος λήγει το 2013 και ως τότε θα πρέπει να έχουν λυθεί τα προβλήματα που σχετίζονται με τη συνέχιση της χρηματοδότησης των καινοτομικών προγραμμάτων και την καθιέρωση τους, δεδομένου πως το μεγαλύτερο μερίδιο της ευθύνης για τη διατήρηση της δημόσιας Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης αναλογεί στο ίδιο το κράτος, οπότε και θα πρέπει να επενδύει το ίδιο για το μέλλον της. Η αναγκαιότητα για μια επαρκή κρατική χρηματοδότηση της Α/θμιας εκπαίδευσης προκειμένου να αποφευχθούν φαινόμενα αποκλεισμού μαθητών από την κοινωνία της γνώσης, επιβεβαιώνεται και από έρευνα των Μητράκου και Τσακλόγλου το 1998 σύμφωνα με τα πορίσματα της οποίας, η δημόσια χρηματοδότηση των κατώτερων βαθμίδων εκπαίδευσης λειτουργεί εξισωτικά ανάμεσα στους μαθητές. (Ψαχαρόπουλος, 1998:122)

Γ Έλεγχος-Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση, ο έλεγχος της πορείας ενός οργανισμού αποτελεί στην ουσία ένα σύστημα ανατροφοδότησης. Κατά τον Fayol συνίσταται στην επιβεβαίωση ότι όλα πραγματοποιούνται σύμφωνα με το πρόγραμμα, τις οδηγίες και τις καθορισμένες αρχές και στόχος του είναι ο εντοπισμός των αδυναμιών και των σφαλμάτων και αποφυγή της αρνητικής επανάληψης. Προϋποθέτει σχεδιασμό συστήματος αξιολόγησης, ανάλογες ικανότητες και κουλτούρα του οργανισμού που να τον υποστηρίζει ως βασική διοικητική λειτουργία προς το όφελος όλων. (Μπρίνια, 2008) Ειδικότερα, ταν στόχος του οργανισμού είναι η βελτίωση της απόδοσης και η ανάπτυξη του εργαζομένου, συνήθως προτιμάται η αυτοαξιολόγηση (Μπουραντάς & Παπαλεξανδρή, 2003)²¹

Στην εκπαίδευση, όταν γίνεται λόγος για έλεγχο εννοείται η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου, η οποία πληροφορεί τη Σχολική Μονάδα για την πορεία του παιδαγωγικού της έργου, για τα διοικητικά θέματα και για την οικονομική της κατάσταση. (Κουτούζης, 1999) Επιδίωξή της είναι μεταξύ άλλων ο περιορισμός της ομοιομορφίας, η προώθηση του εκδημοκρατισμού και η μείωση της ισοπέδωσης.

(Ανδρέου, 1992) Παράγοντες μιας αποτελεσματικής αξιολόγησης στην εκπαίδευση είναι η ύπαρξη εμπιστοσύνης, η αμεροληψία, η συλλογή ποιοτικών και ποσοτικών δεδομένων, η επανεξέταση των ρόλων και της διδακτικής, η αναγνώριση της κριτικής της ομάδας και η θεώρηση της αξιολόγησης ως ένα μέρος της συνολικής διοικητικής διαδικασίας. (Middlewood, 2010)

Η αξιολόγηση της σχολικής μονάδας ενδέχεται να συντελείται,

- ως εξωτερική αξιολόγηση, από φορείς που ανήκουν στις ανώτερες διοικητικές βαθμίδες ή από φορείς που τους έχει ανατεθεί το έργο της αξιολόγησης, έχοντας μια σχετική αυτονομία σε σχέση με τη διοίκηση,
- ως εσωτερική αξιολόγηση που αποτελεί ιεραρχική διαδικασία, συλλογική ή μια διαδικασία αυτοαξιολόγησης από τους ίδιους τους παράγοντες της εκπαιδευτικής μονάδας (κυρίως εκπαιδευτικούς αλλά και μαθητές ή ακόμη και γονείς). (Σολομών, 1999).

Διεθνώς επικρατεί η τάση του περιορισμού της ισχύος της εξωτερικής ως αποκλειστικής αξιολόγησης και της ανάδειξης της ικανότητας της σχολικής μονάδας να αναπτύξει αυτοδύναμα στρατηγικές και κίνητρα για τη βελτίωση της εκπαιδευτικής της υπηρεσίας. (Cullingford, 1997, Worthen κ.α., 1997, Κάντας, 1996) Προτιμάται στη θέση της μιας εσωτερική αξιολόγηση ώστε να αποφεύγονται οι δυσάρεστες προεκτάσεις του εξωτερικού ελέγχου - σύνδεση των αξιολογικών εκθέσεων με τη χρηματοδότηση της σχολικής μονάδας ή τις αμοιβές των εκπαιδευτικών (Helsby, 1999), μέσω της αναζήτησης απαντήσεων στα ερωτήματα: «Πού είμαστε καλοί (ως σχολείο); Πού μπορούμε να γίνουμε καλύτεροι; Ποιος μπορεί να βοηθήσει;» (MacBeath, 2001)

Ειδικότερα η αυτοαξιολόγηση, που επιχειρείται στην ελληνική εκπαίδευση συνεπάγεται δέσμευση και συμμετοχή από τους εκπαιδευτικούς, συμβάλλει στην εκ των έσω αλλαγή του κλίματος και αναπτύσσει τη σταθεροποίηση των σχέσεων μεταξύ τους. (Γκανάκας, 2005) Επιπροσθέτως και σύμφωνα με τις διοικητικές μεταρρυθμιστικές τάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, παρέχει τη δυνατότητα, συμμετοχής όλων των εμπλεκόμενων μελών της Σχολικής Μονάδας και της από κοινού ανάληψης της ευθύνης ως προς την ποιότητα που παράγεται στα πλαίσιά της. (Κουτούζης & Χατζηευστρατίου, 2000) Επομένως η εφαρμογή της, αποτελεί διαδικασία ιδιαίτερης βαρύτητας, δεδομένου πως ως έλεγχος της δράσης, διασφαλίζει την Ολική Ποιότητα στην εκπαίδευση και συμβάλλει στη μάθηση και την αυτοβελτίωση. (Rogers, 1998, Φασούλης, 2001)

Οι Έλληνες εκπαιδευτικοί θα πρέπει να συμφιλιωθούν με την ιδέα της και να τη θεωρήσουν ως ένα χρήσιμο εργαλείο έγκαιρου αναπροσδιορισμού των στόχων, των μέσων και των διαδικασιών που έχουν επιλέξει. Στα πλαίσια της επαγγελματικής αυτονομίας, οι εκπαιδευτικοί, προκειμένου να αυτοδιαμορφώσουν μέρος του εκπαιδευτικού προγράμματος, θα πρέπει να αυτό-προγραμματιστούν και να αυτό-αξιολογηθούν.

(Ματσαγγούρας 2006) Άλλωστε, η ανατροφοδότηση από τους μαθητές τους, όσο και αν δεν τους είναι οικεία νοοτροπία θα τους επιβεβαιώνει πως η μεταξύ τους συνεργασία ικανοποιεί τις εκπαιδευτικές τους ανάγκες (ως πελάτες) ή θα τους ενημερώνει για το αντίθετο αποτέλεσμα. (Ζαβλανός, 2003)

Ε2. Αυτοδυναμία της Σχολικής Μονάδας στην ανάπτυξη καινοτόμων προγραμμάτων

Η εγκατάλειψη του συγκεντρωτισμού στον τρόπο διοίκησης της ελληνικής εκπαίδευσης και η παροχή δυνατοτήτων αυτοδιοίκησης στη Σχολική Μονάδα αποτελεί σημαντική προοπτική για τη βελτίωση της ποιότητας της εκπαιδευτικής υπηρεσίας της και κατ' επέκταση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής εκπαίδευσης, διότι η λειτουργία της Σχολικής Μονάδας ως ένας αυτοδύναμος οργανισμός, συμβάλλει στην αποτελεσματικότερη επίλυση των ιδιαίτερων προβλημάτων της και στην ανάπτυξή της, με δική της ευθύνη. (Chapman, 1990)

Θα πρέπει να δοθούν περιθώρια ανάπτυξης πρωτοβουλιών και ουσιαστικές αρμοδιότητες στη λήψη των καίριων αποφάσεων, στη Δ/ση και στους εκπαιδευτικούς, ώστε η Σχολική Μονάδα να αποτελέσει το βασικό κύτταρο του εκπαιδευτικού συστήματος και να συναναστραφεί με το περιβάλλον της δημιουργικά. (Hargreaves & Hopkins, 1992, Ανδρέου & Παπακωνσταντίνου, 1994, Χατζηπαναγιώτου, 2003)

Μια Σχολική Μονάδα, ανάλογα με το βαθμό αυτοδιοίκησης που της έχει παρασχεθεί, μπορεί να διαχειρίζεται το πρόγραμμα διδασκαλίας και εκπαίδευσης, να αποφασίζει για θέματα ανθρώπινου δυναμικού, οικονομικού απολογισμού, να εισάγει αλλαγές - καινοτομίες και να αναγνωρίζεται ως βασικός φορέας αρμοδιοτήτων και ευθυνών. (Fletcher, 1988, Busch 1999, Χατζηπαναγιώτου 2005) Καθοριστικός παράγοντας για την επίτευξη υψηλής αυτοδιοικητικής ευθύνης στη Σχολική Μονάδα είναι η συνολική αποδοχή των αρμοδιοτήτων που της ανατίθενται από το περιβάλλον της, που προϋποθέτει την πρόθεση και την ικανότητα των εμπλεκόμενων να αναλάβουν την πρωτοβουλία επίλυσης των θεμάτων που άπτονται με τη λειτουργία της Σχολικής Μονάδας.

Προκειμένου η αυτοδυναμία να μη θεωρηθεί επιβεβλημένη από την κεντρική εξουσία, η μείωση του ρόλου της κεντρικής εξουσίας στη διοίκηση θα πρέπει να γίνεται σταδιακά. (Fullan, 1988) Συνεπώς, ως ένα πρώτο στάδιο καθιέρωσής της στον ελληνικό χώρο, προτείνεται στα πλαίσια αυτής της μελέτης, η παροχή της δυνατότητας στη Σχολική Μονάδα να αυξήσει τη συμμετοχή της στη διαμόρφωση του προγράμματος που θα παράσχει μέσω της αυτοδύναμης ανάπτυξης καινοτόμων προγραμμάτων. Για το σχεδιασμό, την ένταξη του προγράμματος στο ωρολόγιο πρόγραμμα, την υλοποίηση και την πέραν της κρατικής χρηματοδότησης, κάλυψη των δαπανών, υπεύθυνη θα είναι η ίδια η Σχολική Μονάδα, ώστε διαφοροποιούμενη από την κεντρική κατεύθυνση να είναι αποτελεσματικότερη στο ρόλο της. (Πασιαρδής & Πασιαρδή, 2006)²²

Ενώ η βασική εκπαιδευτική υπηρεσία του δημοτικού σχολείου θα καθορίζεται από το ΥΠΔΒΜΘ, θα υπάρχουν περιθώρια για ανάπτυξη πρωτοβουλιών, από τις Σχολικές Μονάδες, και περιθώρια διαφοροποίησης της εκπαιδευτικής υπηρεσίας βασιζόμενης στην ιδιαιτερότητα των αναγκών και των επιθυμιών των μαθητών της, μέσω της ποιοτικότερης παροχής των καινοτόμων εκπαιδευτικών υπηρεσιών. Οι μαθητές θα μπορούν να συμμετάσχουν σε δραστηριότητες πέραν αυτών που καθορίζονται από το αναλυτικό τους πρόγραμμα, και που άπτονται των ενδιαφερόντων τους. Οι εκπαιδευτικοί επίσης, θα προσεγγίσουν την επαγγελματική αυτονομία που οραματίζονται, ενώ η Σχολική μονάδα θα αποκτήσει ένα είδος ημι-αυτονομίας. (Ματσαγγούρας, 2006) Μια σειρά παραδειγμάτων θα μπορούσαν να αναφερθούν ό-πως, η ανάπτυξη καινοτόμων προγραμμάτων για το περιβάλλον, την αγωγή υγείας, οι αθλητικές δρα-

στηριότητες, η διοργάνωση μαθημάτων κυκλοφοριακής αγωγής, η οργάνωση λειτουργίας ηλεκτρονικής σχολικής βιβλιοθήκης ή το θεατρικό παιχνίδι.

Προσδοκία της πρότασης είναι πως η συνεργασία των εκπαιδευτικών μεταξύ τους, με τη Διεύθυνση της σχολικής μονάδας, με τους γονείς και με την τοπική κοινωνία, καθώς επίσης και η εμπιστοσύνη που θα απορρέει από την κοινή τους προοπτική, και την κοινή λογοδοσία για τη δράση τους, θα συμβάλει ώστε η Σχολική Μονάδα να αποκτήσει σταδιακά την απαραίτητη δυναμική για την ενίσχυση της αυτοδιοίκησής και την ποιοτική αναβάθμιση της εκπαιδευτικής υπηρεσίας που παρέχει. (Μαυρογιώργος, 1999) Μια αναβάθμιση που θα έχει προκύψει ως κοινή ανάγκη όλων των εμπλεκομένων με τη λειτουργία της Σχολικής Μονάδας, θα τεθεί ως κοινός τους στόχος και θα πραγματοποιηθεί ως κοινό τους έργο. *Η κοινή εργασία και προσπάθεια πάνω σε σημαντικά προβλήματα πετυχαίνει αυτό που καμιά ατομική λογική ή ικανότητα δε θα μπορούσε να πετύχει.* (Sergiovanni, 2001:15) Επομένως, η Σχολική Μονάδα και το περιβάλλον της μπορούν να πετύχουν μαζί ποιοτική εκπαίδευση για τους μαθητές τους, δεδομένου πως η συνυπευθυνότητα των κοινωνικών εταίρων (εκπαιδευτικών, γονέων, ευρύτερου κοινωνικού περιβάλλοντος) θα υποστηρίζει τη την από κοινού στοχοθεσία της. (Σταμέλος, 2002)

Ακολουθεί αναφορά στα καινοτόμα προγράμματα της Αθμιας εκπαίδευσης, ώστε να καταστούν σαφείς οι στόχοι, το περιεχόμενό τους και η ως τώρα εφαρμογή τους από τις Σχολικές Μονάδες.

Ε2α. Στόχοι και περιεχόμενο των καινοτόμων προγραμμάτων

Σύμφωνα με τους Russell & Russell «καινοτομία είναι μια διαδικασία αλλαγής, ενός ή περισσότερων στοιχείων του οργανισμού, η οποία πραγματοποιείται με πρωτοβουλία των μελών του και στοχεύει στην αντιμετώπιση προβληματικών καταστάσεων που συνδέονται άμεσα με τις ιδιαιτερότητες του ίδιου του οργανισμού και του περιβάλλοντός του». (Russell & Russell, 1992 στο Γιαννακάκη, 2005: 245) Ο βαθμός πραγματοποίησης μιας καινοτομίας εξαρτάται από την ύπαρξη ανάγκης την οποία καλείται να καλύψει, τη σαφήνεια της καινοτόμας πρότασης, την πολυπλοκότητά της σε σχέση με τα πεδία που θα επηρεάσει και την προσαρμοστική της ικανότητα ώστε να αμβλύνει τις οποιεσδήποτε παρερμηνείες που ίσως παρουσιασθούν. (Fullan, 1991, Williamson, 1999)

Ειδικότερα για την καινοτομία στον εκπαιδευτικό χώρο, Ζαν Πιαζέ υποστήριξε: «Η εκπαίδευση συνίσταται στη διαμόρφωση δημιουργών, ακόμη κι αν δεν υπάρξουν πολλοί, ακόμη κι αν οι δημιουργίες του ενός είναι μικρότερες του άλλου. Χρειάζεται η διαμόρφωση εφευρετών, ανακαινιστών, όχι κομφορμιστών».

Στη σύγχρονη εκπαιδευτική πραγματικότητα, τα «καινοτόμα εκπαιδευτικά προγράμματα» αποτελούν μια τέτοια προσέγγιση. Εστιάζονται σε ενέργειες που εμπεριέχουν και προωθούν νέες αντιλήψεις στις αρχές που διέπουν τη σχολική διαδικασία, στις μεθόδους και στα μέσα που χρησιμοποιούνται κατά τη διαδικασία της, (Fullan, 1988:196) αλλά και σε εκπαιδευτικά προγράμματα που σχετίζονται με την ανθρωπιστική παιδεία, την αποδοχή της διαφορετικότητας και τη σύνδεση του σχολείου με τον πολιτισμό και το περιβάλλον. (C.I.D.R.E.E. 1999, ΠΙ, 2008)

Στην ελληνική εκπαίδευση, οι βασικοί στόχοι των καινοτόμων προγραμμάτων, σύμφωνα με την επίσημη πολιτεία, ακολουθούν το σχήμα: «Γνώσεις – Δεξιότητες – Στάσεις – Αξίες - Συμπεριφορές» ενώ παράλληλα

περιορίζουν την ομοιογένεια και το συγκεντρωτικό χαρακτήρα της ελληνικής εκπαίδευσης και διευρύνουν την αυτονομία της σχολικής μονάδας.

Τα προγράμματα που έχουν ήδη εφαρμοσθεί στην Α/θμια Εκπαίδευση σχετίζονται με:

-Την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, που αναπτύχθηκε για την αντιμετώπιση των μεγάλων περιβαλλοντικών προβλημάτων που εμφανίστηκαν μέσω της κατανόησης της αλληλεπίδρασης ανθρώπου, πολιτισμού και περιβάλλοντος της αλλαγής της στάσης των πολιτών απέναντί τους και της διαμόρφωσης ενός κώδικα συμπεριφοράς για θέματα που αφορούν το περιβάλλον. (Αναστασιάδου & Κουρκουρίδης, 2008)

-Την Αγωγή υγείας, που ορίζεται ως η εκπαιδευτική διαδικασία με την οποία οι μαθητές αναπτύσσουν την φυσική, συναισθηματική, κοινωνική και πνευματική υγεία τους.. Μερικά σχετικά θέματα αγωγής υγείας είναι: η προσωπική υγιεινή, η φυσική κατάσταση, η πνευματική υγεία, η συναισθηματική υγεία, η πρόληψη και αντιμετώπιση ασθενειών, η σεξουαλική αγωγή και η διατροφή.

(Παπαϊωάννου, Θεοδωράκης & Γούδας, 2003)

-Τα Πολιτιστικά Προγράμματα, που ορίζονται ως: *οι δημιουργικές διαδικασίες που έχουν ως αντικείμενό τους την ανάδειξη και προώθηση στοιχείων πολιτισμού όπως: σύνθεση πληθυσμού, κοινωνική και οικονομική οργάνωση, πεποιθήσεις, αντιλήψεις, ιδέες (κοινωνία, ιδεολογία, θρησκεία κ.λ.π.) κοινωνική συμβίωση – επικοινωνία , γλώσσα, ήθη, έθιμα, τελετουργίες , επαγγέλματα, υπηρεσίες , οικογένεια, σχολείο, γειτονιά, ξеноφοβία – ρατσισμός, σχέσεις των δύο φύλων, αστυφιλία, βία, ανεργία, τεχνολογικά επιτεύγματα, αρχιτεκτονήματα, καλλιτεχνικά δημιουργήματα, αντικείμενα καθημερινής χρήσης και άλλα θέματα»* (υπ.αριθ. 105087/Γ7/5-10-2005 εγκύκλιο του ΥΠΕΠΘ)

Οι μέθοδοι που χρησιμοποιούνται για την εφαρμογή τους είναι: τα σχέδια εργασίας, η ομαδική εργασία, η βιωματική, η διαθεματική και η διεπιστημονική προσέγγιση, η αξιοποίηση της εμπειρίας των μαθητών, η επιτόπια μελέτη, η έρευνα, η έρευνα πεδίου, το πείραμα, η λογοτεχνική έκφραση, η μουσικοκινητική απόδοση, οι επισκέψεις, οι κατασκευές, το θεατρικό παιχνίδι, η μάθηση με χρήση των νέων τεχνολογιών κ.ά. Συνήθως για την εφαρμογή τους, αξιοποιούνται οι ώρες της «Ευέλικτης ζώνης», η οποία έχει εισαχθεί ως καινοτομία στο Αναλυτικό Πρόγραμμα σπουδών, από το 2001 και δίνει στον εκπαιδευτικό τη δυνατότητα ενασχόλησης με αντικείμενα διδασκαλίας πέραν των υποχρεωτικών μαθημάτων, και στους μαθητές τη δυνατότητα δημιουργικής έκφρασης. (ΑΠΙΘ. Φ.12.1 /720/Γ1/657)

Ε2β. Κριτική της εφαρμογής των καινοτόμων προγραμμάτων

Η διεισδυτικότητα των καινοτόμων προγραμμάτων δε φαίνεται να ήταν ιδιαίτερα ικανοποιητική, στον ελληνικό χώρο. Σύμφωνα με την έρευνα του Π.Ι. (Σπυροπούλου κ.ά, 2008) περίπου το 40% των μαθητών δήλωσαν πως έχουν λάβει μέρος στη διεξαγωγή κάποιου καινοτόμου προγράμματος, ενώ ανάλογες ήταν και οι εκτιμήσεις των υπευθύνων, των διοικητικών στελεχών, των Σχολικών Συμβούλων και των εκπαιδευτικών που ρωτήθηκαν.

Μια σειρά παραγόντων που άπτονται οργανωτικών και οικονομικών δυσχερειών ή που συνδέονται με αντιλήψεις και στάσεις εκπαιδευτικών και γονέων εξηγεί αυτήν την έκβαση, η οποία δε συνάδει με την κοινή αναγνώριση της χρησιμότητας των καινοτόμων προγραμμάτων στην εκπαιδευτική διαδικασία ως «μοχλός εξέλιξης και αναβάθμισης» όπως διαπιστώνεται στην ίδια έρευνα. Σε παρόμοιες διαπιστώσεις καταλήγει και η εκπαιδευτική κοινότητα αφού εκτιμά πως η οργάνωση και η φιλοσοφία του ελληνικού σχολείου δεν πληρούσε τις προϋποθέσεις για την επιτυχία τους (Σολομών, 1999, Λουκόπουλος, 2008), και αποδίδει την περιορισμένη ανάπτυξη των καινοτόμων προγραμμάτων στους ίδιους παράγοντες που εμπόδισαν την εξάπλωση της συνθετικής-δημιουργικής εργασίας στο ελληνικό σχολείο τη δεκαετία του 90. (Ματθαίου 1997β, Κασσωτάκης, 1997)²³

E3. Χρήση του Στρατηγικού ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα της Σχολικής Μονάδας

Ιδιαίτερα σημαντική προοπτική αποτελεί η εφαρμογή του στρατηγικού marketing από τη Σχολική Μονάδα. Στα πλαίσια της επιστήμης των οικονομικών το marketing συμβάλλει ουσιαστικά στην αναβάθμιση της ποιότητας των προϊόντων και στην επίτευξη υψηλού βαθμού ικανοποίησης των πελατών. Συνεπώς, η προσαρμογή του στις ανάγκες της δημόσιας Σχολικής Μονάδας που λειτουργεί με στόχο την ανάπτυξή της ως οργανισμός και ενταγμένης στο συνολικό εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας, θα συμβάλλει στην επίτευξη μιας εκπαιδευτικής υπηρεσίας σύγχρονης, ολοκληρωμένης και ποιοτικής που θα ικανοποιεί τους μαθητές της. Θεωρείται λοιπόν χρήσιμη για τη συνέχεια της μελέτης η παρουσίαση των βασικών του αρχών.

E.3.α. Ορισμός-Πλαίσιο Εφαρμογής

Σύμφωνα με τον ορισμό του Philip Kotler: «*ΜΚΤ είναι η ανάλυση, ο σχεδιασμός, η εφαρμογή και ο έλεγχος επιμελώς σχεδιασμένων προγραμμάτων και προσφορών, για τη δημιουργία, ανάπτυξη και διατήρηση ωφέλιμων σχέσεων συναλλαγής – ανταλλαγής με την αγορά – στόχο προς επίτευξη των σκοπών και στόχων του οργανισμού*».

Βασικό στοιχείο επιτυχίας του προγράμματος marketing (ΜΚΤ) είναι ο προσανατολισμός του προς την ικανοποίηση των πελατών - αποδεκτών σε ότι αφορά τις ανάγκες και τις επιθυμίες τους, στο παρόν και στο μέλλον, ενώ μέσω αυτής επέρχεται η ωφέλεια και για τον ίδιο τον οργανισμό. Ως διοικητική διαδικασία περιλαμβάνει την ανάλυση, το σχεδιασμό, την εφαρμογή και τον έλεγχο και παρεμβαίνει ενεργά στο σχεδιασμό, την εφαρμογή και την αξιολόγηση κατάλληλων προγραμμάτων και προσφορών που επιχειρούν να προσελκύσουν το κοινό, ώστε να πραγματοποιηθεί η συναλλαγή- ανταλλαγή των προϊόντων.

Προϋποθέτει την επιλογή των αγορών – στόχων, στις οποίες απευθύνονται οι οργανισμοί με μεγάλες πιθανότητες ανταπόκρισης, και χρησιμοποιεί μεθοδολογία εργασίας που περιλαμβάνει το σχεδιασμό, την τιμολόγηση, την επικοινωνία και τη διανομή των προϊόντων ή υπηρεσιών. Αυτές οι τέσσερις δραστηριότητες αποτελούν το μείγμα ΜΚΤ, του Philip Kotler, τα 4P από τις αγγλικές λέξεις Planning, Price, Place, Promotion, των οποίων η συνολική επιτυχής διεξαγωγή, εξαρτά την αποτελεσματικότητα του marketing, το βαθμό ωφέλειας του οργανισμού, και κυρίως την ικανοποίηση του καταναλωτικού κοινού στο οποίο απευθύνεται. (Kotler & Fox, 1995)

E.3β. Marketing και οργανισμοί παροχής υπηρεσιών

Λόγω της ιδιαίτερης φύσης της υπηρεσίας ως προϊόν, παρουσιάζονται επιπλέον προβλήματα στην εφαρμογή ενός προγράμματος MKT στους οργανισμούς παροχής υπηρεσιών. Δεδομένης της άυλης φύσης του προϊόντος-υπηρεσίας, οι οργανισμοί αντιμετωπίζουν:

- Δυσκολία επικοινωνίας. Η εμπειρία προϋποθέτει την παροχή της υπηρεσίας κι αυτό δε γίνεται στη βάση της δοκιμής.
- Αδυναμία αποθήκευσης. Η υπηρεσία δεν είναι εφικτό να συσσωρευτεί προκειμένου να παρασχεθεί σε μεγάλες ποσότητες τις περιόδους αιχμής.
- Δυσκολία τιμολόγησης. Η εξυπηρέτηση των διαφόρων αποδεκτών - πελατών απαιτεί κάθε φορά και διαφορετικό κόστος αφού εξαρτάται από τις ιδιαιτερότητές της περίπτωσης του.
- Αδυναμία διαχωρισμού του τόπου παραγωγής και κατανάλωσης. Η υπηρεσία παράγεται και παρέχεται από τον εργαζόμενο ενώπιον του αποδέκτη – πελάτη που τη διαμορφώνει και την καταναλώνει την ίδια στιγμή.
- Επίδραση άλλων αποδεκτών στο αποτέλεσμα. Η εξυπηρέτηση ενός αποδέκτη-πελάτη εξαρτάται από την ύπαρξη και τη στάση άλλων αποδεκτών που επιθυμούν την ίδια υπηρεσία την ίδια στιγμή.
- Γεωγραφική διασπορά της υπηρεσίας. Η υπηρεσία σε πολλές περιπτώσεις απευθύνεται σε διάσπαρτη αγορά και σε συνδυασμό με την ανάγκη για προσωπική επαφή εργαζόμενου πελάτη οδηγεί τον οργανισμό στη δημιουργία πολλών υποκαταστημάτων.
- Αδυναμία συστηματοποίησης του προϊόντος. Η παρεχόμενη υπηρεσία διαφοροποιείται κάθε φορά κατά τη διαδικασία της παροχής της αφού παρεμβαίνει η προσωπικότητα και η διάθεση του εργαζόμενου που την παρέχει. (Γούναρης, 2003)

Κεντρικό σημείο αναφοράς της παροχής υπηρεσίας είναι η συμπεριφορά του πελάτη- αποδέκτη κατά τη διαδικασία δημιουργίας της υπηρεσίας αφού είναι παρών και αλληλεπιδρά με τον εργαζόμενο, ενώ απουσιάζει από το στάδιο της δημιουργίας της. Στον τομέα των υπηρεσιών, τα 4ps επομένως δεν είναι αρκετά να περιγράψουν τις δραστηριότητες του μάρκετινγκ, μιας και οι υπηρεσίες από την φύση τους διαφέρουν σε μεγάλο βαθμό, από τα "χειροπιαστά" προϊόντα. Για αυτό το λόγο, το 1981 οι Booms and Bitner, πρότειναν την επέκταση του παραδοσιακού μείγματος MKT σε 7ps, προσθέτοντας επιπλέον 3ps: People, (Άνθρωποι) Processes (Διαδικασίες) και Physical evidence (Σύνδεση με υλικό στοιχείο), που ως επιπλέον δραστηριότητες διασφαλίζουν την Ολική Ποιότητα για τους οργανισμούς παροχής υπηρεσιών.

Οι οργανισμοί παροχής υπηρεσιών επομένως, καλλιεργούν συνθήκες άνεσης και ασφάλειας κατά την διάρκεια της αλληλεπίδρασης με τον καταναλωτή, ώστε να δημιουργηθεί αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ τους (People), επικεντρώνουν την προσοχή τους στη συνέπεια και τις ικανότητες των εργαζόμενων, παράγοντες που εγγυώνται την ποιότητα της υπηρεσίας και στην ανάπτυξη μηχανισμών-διαδικασιών οι οποίοι μπορούν να βελτιώσουν την ποιότητα της υπηρεσίας. (Processes) και προσδίδουν κάτι χειροπιαστό, μια υλική διάσταση στην υπηρεσία, που από τη φύση της δε διαθέτει. (Physical evidence) (Booms and Bitner, 1981)

Η εφαρμογή αυτών των συμπληρωματικών ενεργειών ΜΚΤ έχει αποδώσει οφέλη στους οργανισμούς παροχής υπηρεσιών και πολλοί επιστήμονες του ΜΚΤ προτείνουν τη γενίκευση της χρήσης τους.
([Rafiq & Ahmed, 1995](#))

E.3γ. Marketing και δημόσιοι εκπαιδευτικοί οργανισμοί

Η εκπαιδευτική υπηρεσία χαρακτηρίζεται από κυριαρχία της άυλης φύσης, από υψηλή συμμετοχή του αποδέκτη-μαθητή στην παροχή της, από συνεχή και άτυπη σχέση του αποδέκτη με τον οργανισμό-σχολική μονάδα και από τυποποίηση της υπηρεσίας η οποία εξαρτάται κυρίως από τον εκπαιδευτικό.

Στο χώρο των δημόσιων εκπαιδευτικών οργανισμών παρουσιάζεται ένα πρόβλημα, το οποίο απορρέει από τις αντιλήψεις και τη στάση των ατόμων και σχετίζεται με το κατά πόσο οι αρχές του ΜΚΤ συνάδουν με τη φιλοσοφία και τους στόχους τους. ([Παγανός, 1998](#))²⁴ Επιστήμονες από όλον τον κόσμο επιβεβαιώνουν τη δυσκολία υιοθέτησης αυτής της διοικητικής λειτουργίας από τα εκπαιδευτικά ιδρύματα ([Foskett and Lumby, 1999](#))²⁵ Το ΜΚΤ όμως έχει δυνατότητες εφαρμογής όπου υπάρχει συναλλαγή – ανταλλαγή αγαθών και υπηρεσιών και για το χώρο της εκπαίδευσης μπορεί να εφαρμοσθεί μια προσαρμογή του, το Εκπαιδευτικό Μάρκετινγκ, (Educational Marketing) δεχόμενοι τον ορισμό του Kotler, σύμφωνα με τον οποίο:

«Educational Marketing είναι μια διαδικασία κατά την οποία ένα εκπ/κό σύστημα, μια εκπαιδευτική μονάδα ή περισσότερες, διακρίνουν, προβλέπουν και ικανοποιούν τις επιθυμίες, τα ενδιαφέροντα και προπαντός τις παροντικές και μελλοντικές ανάγκες των εκπαιδευόμενων, με συντονισμένες μεθόδους και προσαρμόζουν τις υπηρεσίες τους με τρόπο επωφελή και αποδοτικό γι αυτούς και για το κοινωνικό σύνολο». ([Kotler & Fox 1995](#))

Υποστηρικτικές προς την εφαρμογή του ΜΚΤ είναι οι απόψεις πολλών οικονομολόγων και θεωρητικών της εκπαίδευσης που το θεωρούν ως ένα ωφέλιμο «εργαλείο» διερεύνησης και ικανοποίησης των αναγκών των μαθητών, για εκπαιδευτικούς οργανισμούς που προσανατολίζονται προς την αντιμετώπισή τους ως πελάτες, σε σχέση με τις απαιτήσεις τους για την υπηρεσία που τους παράσχει.

([Choi, 1993, Harvey, 1996, Johnson, 2005](#))²⁶

Κάτω από μια τέτοια θεώρησή του, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα αποτέλεσαν ένα νέο πεδίο δράσης του, δεδομένης της ένταξής τους στο χώρο των οργανισμών παροχής υπηρεσιών, ιδιαίτερα στο εξωτερικό. Αυτά υιοθέτησαν τις αρχές του ΜΚΤ ανάλογα με το μέγεθος και το είδος των προβλημάτων που αντιμετώπιζαν, εφόσον αντιλήφθηκαν τη σημαντική του συμβολή στην ανταγωνιστική τους ικανότητα. ([Kotler & Fox, 1998](#)). Με παρόμοιο τρόπο ανταποκρίθηκαν και αρκετοί ιδιωτικοί ελληνικοί σχολικοί οργανισμοί.

Σε ό,τι αφορά όμως στα Δημόσια Ελληνικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα όλων των βαθμίδων παρατηρήθηκε το φαινόμενο αγνόησης και αποφυγής του ΜΚΤ, εξαιτίας της άγνοιας των συνολικών στρατηγικών δυνατοτήτων του και της κυρίαρχης αντίληψης τόσο των εκπαιδευτικών όσο και της Κεντρικής Διοίκησης αλλά και της κοινής γνώμης γενικά, πως οι αξίες που διέπουν το σχολείο είναι αντίθετες από τις αξίες του εμπορίου και των επιχειρήσεων. ([Τόκας, 2005](#))²⁷ Στην ελληνική πραγματικότητα επίσης, η επικρατούσα αντίληψη υπαγόρευε πως οι σχολικές μονάδες όχι μόνο δεν ήταν ηθικά σωστό αλλά επιπλέον ήταν ανώφελο να λειτουργήσουν σε πλαίσια ανταγωνιστικά και να προβάλλουν το έργο τους κατόπιν στρατηγικού σχεδίου, εφόσον προοπτική όλου του εκπαιδευτικού συστήματος ήταν η παραγωγή της ίδιας κατευ-

θυνόμενης υπηρεσίας από το Υπουργείο. Η παραγόμενη υπηρεσία αποτελούσε ένα ομοιόμορφο προϊόν που αγνοούσε τις ιδιαιτερότητες των μαθητών, των σχολικών μονάδων και των διαφόρων περιοχών.

Οι συνέπειες αυτής της εκπαιδευτικής πολιτικής αναφέρθηκαν στα προηγούμενα κεφάλαια όπως και έχουν αναγνωρισθεί από το μεγαλύτερο μέρος του εκπαιδευτικού κόσμου, ενώ η ανάπτυξη των λειτουργιών του ΜΚΤ και η εξεύρεση πόρων μέσω της ιδιωτικής πρωτοβουλίας και από πηγές πέραν της Πολιτείας αποτελεί πια προοπτική επίλυσης των προβλημάτων για την εκπαιδευτική επιστημονική κοινότητα. (Ρέππα Αθανασούλα 1999, Πυργιωτάκης 2001, στο Σαϊτης, 2007: 115, Σαϊτης 2007:116)²⁸

Υιοθετώντας λοιπόν την άποψη πως η Σχολική Μονάδα είναι επιφορτισμένη με την εξαιρετικά μεγάλη ευθύνη της διαμόρφωσης των νέων πολιτών και καταθέτοντας τη διαπίστωση πως οι αντικειμενικές δυσκολίες που αντιμετωπίζει είναι επίσης εξαιρετικά μεγάλες, επιχειρείται η παρουσίαση των βασικών σταδίων του προγράμματος ΜΚΤ και η παράλληλη μεταφορά τους στη σχολική πραγματικότητα, ως μια προσπάθεια επίλυσης των θεμάτων που καλείται να διαπραγματευθεί.

E3δ. Ανάλυση Περιβάλλοντος

E3δ₁. Ανάλυση του Εξωτερικού Περιβάλλοντος: Αγορά - Στόχος

Πρώτο βήμα ανάπτυξης της ανταγωνιστικής θέσης ενός οργανισμού είναι η αναγνώριση του εξωτερικού περιβάλλοντός του, της αγοράς. Για το ΜΚΤ, αγορά υπάρχει εκεί που συνυπάρχουν 3 συνθήκες: ύπαρξη των αναγκών, ικανότητα ικανοποίησής τους από τους πιθανούς αγοραστές και επιδίωξη εκ μέρους τους για την ικανοποίησή τους. (Μάλλιαρης, 1990) Ο οργανισμός καθορίζει την αγορά την οποία ενδιαφέρεται να προσελκύσει και να ικανοποιήσει, ανάλογα με το ενδιαφέρον που αυτή παρουσιάζει για τον ίδιο, εφόσον οι δυνατότητες για κάλυψη των αναγκών του συνόλου της αγοράς είναι σπανίως εφικτές.

Εφόσον επιλεγθεί η επιθυμητή αγορά, ο οργανισμός θα πρέπει να γνωρίσει ποια είναι η ανταγωνιστική θέση του ανάμεσα στους υπόλοιπους οργανισμούς που στοχεύουν την ίδια αγορά με ομοειδή προϊόντα. Όταν η θέση του είναι ισχυρή, διατηρεί τα πλεονεκτήματά του προϊόντος του, όταν είναι μέτρια εστιάζει στον περιορισμό των μειονεκτημάτων του και στη δημιουργία συγκριτικού πλεονεκτήματος, ενώ όταν είναι αδύναμη, θα πρέπει να αντιμετωπίσει άμεσα τις αδυναμίες του ή να αποσυρθεί. (Γούναρης, 2003)

Ως επόμενο βήμα καθορίζει τη δράση του και το βαθμό ανταγωνιστικότητας που επιθυμεί να προσεγγίσει, συνυπολογίζοντας τις δυνατότητες που του παρέχονται από την οργανωτική και οικονομική του κατάσταση και σχεδιάζει το ανάλογο πρόγραμμα ΜΚΤ οπότε και επανατοποθετείται με νέες προσδοκίες προσέλκυσης.

Στην προκειμένη περίπτωση, η «αγορά» στην οποία απευθύνεται η δημόσια Σχολική Μονάδα είναι δεδομένη: οι μαθητές της περιοχής που αντιστοιχεί στα όρια της γεωγραφικής τοποθέτησης της Σχολικής Μονάδας. Αποτελεί επομένως ευθύνη της Σχολικής Μονάδας, η γνώση των ιδιαίτερων αναγκών των συγκεκριμένων μαθητών, η ικανοποίησή τους και η συντονισμένη και συνεχής επιδίωξη της υψηλής ποιότητας στην υπηρεσία που παρέχει, ώστε να δικαιολογεί την ύπαρξή της και να επιβάλλει τη σημαντικότητά της. (Harvey, 1996)

Ε3δ₂. Ανάλυση του Εξωτερικού Περιβάλλοντος: Απειλές-Προκλήσεις

Ο οργανισμός ανιχνεύει το περιβάλλον και λαμβάνει υπόψη το βαθμό και τη φύση της ύπαρξης απειλών και ευκαιριών, ώστε να δραστηριοποιείται έγκαιρα και να προωθή την ανάπτυξή του. Προβλήματα περιορισμένων πόρων, αύξηση των ανταγωνιστικών προϊόντων και οργανισμών, οικονομικές δυσχέρειες στο γενικότερο οικονομικό περιβάλλον, αλλαγή των επιλογών των καταναλωτών είναι μια σειρά τέτοιων απειλών. Από την άλλη πλευρά οι τεχνολογικές εξελίξεις, το άνοιγμα των αγορών, οι οικονομικές διευκολύνσεις από το τραπεζικό σύστημα είναι κάποιες από τις ευκαιρίες που κατά καιρούς παρουσιάζονται. Η ιδεατή κατάσταση για έναν οργανισμό είναι όταν αντιμετωπίζει χαμηλό βαθμό απειλών ενώ του παρουσιάζονται υψηλού βαθμού ευκαιρίες για ανάπτυξη, οπότε του παρέχεται η δυνατότητα επιλογής στόχων με μεγάλο ποσοστό πιθανοτήτων για επιτυχία. (Παγανός, 1998)

Για τη Α/θμια δημόσια εκπαίδευση, σήμερα, οι απειλές είναι ιδιαίτερα αυξημένες, λόγω των παγκόσμιων οικονομικών συγκυριών που περιορίζουν τη χρηματοδότηση της εκπαίδευσης από το κράτος, ενισχύουν το ενδεχόμενο περαιτέρω υποβάθμισής της και οδηγούν σε συγχωνεύσεις Σχολικών Μονάδων ή και σε κατάργηση ορισμένων από αυτές. Όμως αυξημένες είναι και οι ευκαιρίες, μιας και το περιβάλλον που συνεχώς μεταβάλλεται, αποζητά τη συνδρομή της στην επίλυση των προβλημάτων που αντιμετωπίζει και την ανάληψη πρωτοβουλιών από τις Σχολικές Μονάδες. Οι γενικότερες συνθήκες ευνοούν τη διαμόρφωση ενός πλαισίου αυτοδιοίκησης της Σχολικής Μονάδας και συνεργασίας με το τοπικό περιβάλλον, γεγονός που αποτελεί μια ενδιαφέρουσα πρόκληση.

Ε3δ₃. Ανάλυση του Εσωτερικού Περιβάλλοντος – Μέθοδοι

Κάθε οργανισμός χαρακτηρίζεται: από τα ιδιαίτερα γνωρίσματα που προκύπτουν από τις διοικητικές του δομές και τη σχέση τους με το ανθρώπινο δυναμικό, από τη φάση του κύκλου ζωής του στην οποία βρίσκεται, την ικανότητα προσαρμογής του στις περιβαλλοντικές συνθήκες, καθώς επίσης και από τους πόρους του. Ως πόροι θεωρούνται οι άνθρωποι, οι οικονομικοί, οι εγκαταστάσεις του, η διοικητική του λειτουργία και το κοινό-στόχος του. Γνωρίζοντας σε μεγάλο βαθμό τα γνωρίσματά του, είναι σε θέση να αξιολογήσει τις δυνατότητές του για ανάπτυξη και να διαμορφώσει το στόχο και το πρόγραμμα υλοποίησης που συνάδει με τις ιδιαίτερες αρχές που τον χαρακτηρίζουν και τα μέσα που διαθέτει.

Πολλοί οργανισμοί χρησιμοποιούν τη μέθοδο S.W.O.T. μέσω της οποίας ανιχνεύουν τόσο το εξωτερικό όσο και το εσωτερικό τους περιβάλλον. Το αρκτικόλεξο «S.W.O.T.» προκύπτει από τις αγγλικές λέξεις: *Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats* (αντίστοιχα στα ελληνικά: δυνατά σημεία, αδύνατα σημεία, ευκαιρίες, απειλές). Γενικά, κατά την εφαρμογή της ανάλυσης επιχειρείται να απαντηθούν με όσο το δυνατόν πιο ποσοτικοποιημένο τρόπο διάφορα ερωτήματα και να ληφθεί ιδιαίτερα υπόψη η άποψη των πελατών και των εργαζομένων σε αυτόν. (SWOT analysis) Η αποκλειστική της χρήση αποτελεί μια πρώτη καλή ένδειξη για την εκτίμηση της πραγματικότητας, και οι διαπιστώσεις της μπορούν να συνεκτιμηθούν με άλλες μεθόδους όπως η Συγκριτική Διοίκηση (Benchmarking).

Η Συγκριτική Διοίκηση χρησιμοποιείται για την αξιολόγηση των διαφόρων πτυχών λειτουργίας των άλλων οργανισμών, έχοντας ως μέτρο σύγκρισης την "καλύτερη πρακτική" (*best practice*) στον τομέα τους και με σκοπό τη βελτίωσή της. Έτσι, διευκολύνονται στην ανάπτυξη σχεδίου για τον τρόπο υιοθέτη-

σης της "καλύτερης πρακτικής", συνήθως με σκοπό τη βελτίωση της απόδοσης ενός μέρους της υπηρεσίας τους. Το Benchmarking αντιμετωπίζεται σα μια συνεχής διαδικασία κατά την οποία οι επιχειρήσεις ή οι οργανισμοί προσπαθούν να βελτιώσουν τις πρακτικές τους και προϋποθέτει σαφή προσδιορισμό του αντικειμένου προς σύγκριση και προσεκτική επιλογή των προτύπων. (Μπρίνια, 2008)

Η ανίχνευση των ευκαιριών και των απειλών που παρουσιάζονται στο περιβάλλον καθώς επίσης και η διάγνωση των πλεονεκτημάτων ή των αδυναμιών στο εσωτερικό του εκπαιδευτικού οργανισμού μπορεί να πραγματοποιηθεί με τη μέθοδο S.W.O.T., αναλύοντας απόψεις γονέων, μαθητών και εκπαιδευτικών, μέσω ενός σχετικού ερωτηματολογίου, ή και μέσω συλλογικών συζητήσεων αντιλαμβάνεται η Σχολική Μονάδα «πού βρίσκεται» και «πού θέλει να βρεθεί». Αποτελεί απλό και χρήσιμο εργαλείο για τον προγραμματισμό της δράσης των εκπαιδευτικών μονάδων αρκεί να γίνει προσεκτική χρήση της και να αποφευχθούν οι ασάφειες στην εκτίμηση των αποτελεσμάτων της. (Μπρίνια, 2008) Η υιοθέτηση της "καλύτερης πρακτικής" μπορεί να γίνει μέσω της ανάλυσης των πρακτικών άλλων σχολικών μονάδων του εσωτερικού και εξωτερικού, δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, και της προσαρμογής τους στις ιδιαιτερότητές της.

Μια σχολική μονάδα επομένως, αντλώντας πληροφορίες με τη χρήση αυτών των μεθόδων μπορεί να αναγνωρίσει τη θέση της ανάμεσα στις υπόλοιπες, τα σημεία στα οποία πλεονεκτεί ή όχι και να διαμορφώσει νέα πλεονεκτικά πεδία δράσης, βελτιώνοντας τις οργανωτικές δομές της και αξιοποιώντας τους ανθρώπινους πόρους της (εκπαιδευτικούς, γονείς μαθητές και τοπικούς υποστηρικτές), ώστε να επιχειρήσει την ανάπτυξή της.

Ε3ε. Στρατηγικός σχεδιασμός και προγραμματισμός

Σε αυτό το στάδιο της διαδικασίας καθορίζεται η πολιτική του οργανισμού για την τοποθέτησή του στην αγορά σε σχέση με τους ανταγωνιστές του, διαμορφώνεται η κατάλληλη οργανωτική δομή και αναπτύσσεται το ανάλογο προϊόν – υπηρεσία για την υλοποίησή της. Σύμφωνα με τις θεωρητικές υποδείξεις θα πρέπει να αποτελεί αποτέλεσμα συλλογικών διαδικασιών και να βασίζεται σε ακριβείς πληροφορίες από το περιβάλλον. Μεγάλης σπουδαιότητας παράμετρος είναι η απόλυτη γνώση όλων των σταδίων της από τους εργαζόμενους και η συστράτευσή τους προκειμένου η εφαρμογή της να είναι επιτυχής. Προκύπτει επομένως η ανάγκη για εσωτερικές διοικητικές διεργασίες που θα διασφαλίζουν τον κοινό προσανατολισμό προς την επίτευξη των στόχων, άρα κατάλληλοι άνθρωποι, κατάλληλες δομές και κατάλληλη κουλτούρα. (Mohrman , 1994)

Η επιδίωξη της ικανοποίησης των προσδοκιών των πελατών-αποδεκτών, δημιουργεί την αναγκαιότητα για ανάπτυξη διαδικασιών προσανατολισμού των ίδιων των εργαζομένων προς αυτήν. Αυτό σημαίνει πως ο οργανισμός θα πρέπει πρωτίστως να επικοινωνήσει το προϊόν-υπηρεσία στους εργαζόμενους, ώστε να πεισθούν πως συμμετέχουν σε μια ενδιαφέρουσα διαδικασία και να το υποστηρίξουν ικανοποιητικά, αφού μέρος του άλλωστε, αποτελούν και οι ίδιοι. (Conduit & Mavondo, 2001)

Σύμφωνα με τις κατευθύνσεις των επιστημών της διοίκησης και των οικονομικών, θα πρέπει ο οργανισμός να σταθεί απέναντι στους εργαζομένους του, σαν να είναι και οι ίδιοι πελάτες του και να τους ικανοποιήσει μέσω των διαδικασιών διαμόρφωσης και παροχής της υπηρεσίας. Επομένως καλείται να αναπτύξει μια επιπλέον στρατηγική διαδικασία: το εσωτερικό marketing (internal), με δύο διαστάσεις ε-

φαρμογής.: Αφενός τη διαμόρφωση συγκεκριμένων στάσεων στους εργαζόμενους και αφετέρου τη διοίκηση της επικοινωνίας. Η ανάπτυξη μιας τέτοιας κουλτούρας στα πλαίσια του οργανισμού σημαίνει την καθιέρωση παρακινητικών μηχανισμών και την παροχή εκείνων των επικοινωνιακών δυνατοτήτων στους εργαζόμενους που να τους δίνουν την ευκαιρία να πληροφορούνται σχετικά με την υπηρεσία, να διαμορφώνουν άποψη και να την επικοινωνούν, με στόχο τη βελτίωσή της.

Έτσι ο οργανισμός επιχειρεί αφενός να προσανατολίσει τους εργαζόμενους προς την αξιοποίηση της εμπειρίας και της πληροφορίας σχετικά με την ικανοποίηση των πελατών για την αξιολόγηση της απόδοσής τους και αφετέρου να προσελκύσει τους ικανότερους εργαζόμενους ώστε να στελεχωθεί αποτελεσματικά. (Lings, 2004). Για την επιτυχία του, είναι απαραίτητες η υποστήριξη από τη διοίκηση του οργανισμού και η εναρμόνιση όλων των οργανωτικών διαδικασιών του προς την κατεύθυνση της ικανοποίησης του πελάτη, δηλαδή η Ολική Ποιότητα στο εσωτερικό του οργανισμού.(Gronroos 1990)

Προκειμένου οι εκπαιδευτικοί κάθε Σχολικής Μονάδας να παράσχουν την κατάλληλη υπηρεσία για τους μαθητές τους, θα πρέπει πρώτα να αντιμετωπισθούν οι ίδιοι ως αποδέκτες της υπηρεσίας που ολόκληρο το εκπαιδευτικό σύστημα τους παράσχει και να είναι ικανοποιημένοι από αυτήν. Η σημαντικότητα της ικανοποίησης των εκπαιδευτικών έγκειται στο ότι μπορεί να λειτουργήσει αυξητικά στην ικανοποίηση των μαθητών ανεξάρτητα από τις υπόλοιπες παραμέτρους που επιδρούν σε αυτήν και που πιθανόν να μην επιτυγχάνουν υψηλά standards στις διάφορες Σχολικές Μονάδες. (Oplatka & Hemsley-Brown, 2004)²⁹ Επομένως η κεντρική διοίκηση θα πρέπει μέσω της Διοίκησης Ολικής Ποιότητας να διασφαλίζει την ικανοποίηση των δικών τους προσδοκιών στη διαμόρφωση της εκπαιδευτικής υπηρεσίας και να αναπτύσσει την αποτελεσματική, αμφίδρομη επικοινωνιακή διαδικασία μαζί τους.

Ε3στ. Διατύπωση σκοπού και στόχων του οργανισμού- Μείγμα MKT

Σε ένα ακόλουθο στάδιο ο οργανισμός εστιάζει στην υπηρεσία-προϊόν και αναπτύσσει τη διαδικασία διαμόρφωσης του προϊόντος ακολουθώντας 3 κατευθυντήριους άξονες. Γνώση των αναγκών της αγοράς, γνώση των δυνατοτήτων του ίδιου του οργανισμού και προσδιορισμός των προοπτικών που επιθυμεί να προσεγγίσει στα πλαίσια των διαμορφωμένων συνθηκών ανταγωνιστικότητας που αντιμετωπίζει. Σχεδιάζει επομένως το καταλληλότερο μείγμα MKT: Σχεδιασμός προϊόντος-υπηρεσίας, Τιμολόγηση, Διανομή, Επικοινωνία, που διασφαλίζει τις μεγαλύτερες δυνατές προοπτικές ανάπτυξης ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος μέσω της ανάπτυξης νέων υπηρεσιών που θα αναβαθμίζουν τις υπάρχουσες υπηρεσίες και θα βελτιώνουν την εικόνα του οργανισμού στην αγορά.

Ε3στ₁. Σχεδιασμός προϊόντος-υπηρεσίας

Το προϊόν-υπηρεσία μπορεί να είναι μη διαφοροποιημένο, (κοινό για οποιοδήποτε καταναλωτή και ανεξάρτητο από τις ανάγκες του), συγκεκριμένο (που απευθύνεται σε συγκεκριμένους καταναλωτές) ή και διαφοροποιημένο, (που απευθύνεται κυρίως σε διαφορετικούς καταναλωτές). Τα κύρια ζητήματα που απασχολούν το σχεδιασμό του προϊόντος είναι :

-Το περιεχόμενο του προϊόντος-υπηρεσίας: Κάθε προϊόν –υπηρεσία παρέχεται σε τρία επίπεδα: το βασικό, που δικαιολογεί το σκοπό για τον οποίο αναπτύχθηκε, το απτό που αφορά σε χειροπιαστά γνωρίσματα του και το επιπρόσθετο που συνοδευτικά με το βασικό επαυξάνει την ικανοποίηση του καταναλω-

τή. Τόσο το απτό όσο και το επιπρόσθετο προϊόν -υπηρεσία είναι ιδιαίτερα σημαντικά αφού προσδίδουν επιπλέον αξία στο βασικό, με στόχο τη διαφοροποίηση του συνόλου του προϊόντος από άλλα ανταγωνιστικά του ως περισσότερο ελκυστικό.

-Η παροχή νέων υπηρεσιών που θα εμπεριέχονται σε αυτό: Η αναγκαιότητα παροχής νέων συμπληρωματικών υπηρεσιών αυξάνεται ανάλογα με το βαθμό αλληλεπίδρασης του εργαζόμενου με τον πελάτη, και αποτελεί σημαντικό παράγοντα επιτυχίας σε οργανισμούς που οι πελάτες αποδέκτες βρίσκονται σε άμεση επαφή με τους εργαζόμενους. (Lovelock, 2000) Η εισαγωγή ή μη μιας νέας υπηρεσίας εξαρτάται από τις κοινωνικές συνθήκες του περιβάλλοντος του οργανισμού και από τις μεταβολές που αυτές υφίστανται. Απαιτεί ιδιαίτερη σύνεση προκειμένου η οποιαδήποτε εισαγωγή νέας υπηρεσίας να αποβεί επωφελής και όχι ζημιογόνα για τον οργανισμό.

Για τη διασφάλιση της επιτυχίας της νέας προσπάθειας ακολουθούνται διάφορα στάδια ανάπτυξης της νέας υπηρεσίας με πρώτο τη γέννηση της ιδέας είτε από μέρους των πελατών ως επιθυμία είτε από τους εργαζόμενους στον οργανισμό. Ένας οργανισμός που επιθυμεί να αναπτύσσεται, συγκεντρώνει συνεχώς νέες ιδέες με στόχο την πιθανή τους αξιοποίηση. Σε ένα δεύτερο στάδιο τις αξιολογεί, ώστε να επιλέξει την καταλληλότερη σύμφωνα με τη φιλοσοφία του οργανισμού και τη δυνατότητα εφαρμογής της.

Έπειτα η ιδέα συγκεκριμενοποιείται παίρνοντας τη μορφή προϊόντος που θα συνεπάγεται συγκεκριμένη ικανοποίηση για τους αποδέκτες της. Επόμενο βήμα αποτελεί η ανάλυση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος ώστε να καθοριστούν οι στόχοι του οργανισμού που σχετίζονται με τη νέα υπηρεσία, το κόστος που συνεπάγεται η εφαρμογή της και να εκτιμηθεί ο χρόνος που θα χρειαστεί για την ολοκλήρωση της εφαρμογής της.

Πριν την οριστική της παροχή, διαμορφώνεται η στρατηγική ΜΚΤ (τιμολόγηση, διανομή, επικοινωνία) και η νέα υπηρεσία δοκιμάζεται σε μια προσεκτικά επιλεγμένη πιλοτική αγορά ώστε να συλλεχθούν οι πρώτες απαραίτητες πληροφορίες και να γίνουν οι πιθανές απαραίτητες διορθώσεις. Ως τελευταίο βήμα θα πρέπει ο οργανισμός να υποστηρίξει επικοινωνιακά τη νέα υπηρεσία που εισάγει ώστε να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά πιθανές ανταγωνιστικές υπηρεσίες.

Ε3στ2. Σχεδιασμός προϊόντος-υπηρεσίας Δημόσιας Σχολικής Μονάδας

Λαμβάνοντας υπόψη τις παρούσες συνθήκες, προτείνεται ως ενδεικνυόμενη η επιλογή ενός συγκεκριμένου, συμπληρωματικού, προϊόντος-υπηρεσίας, από τη Σχολική Μονάδα προσαρμοσμένου στις ιδιαίτερες ανάγκες-επιθυμίες των μαθητών και γονέων.

Η ελληνική Δημόσια Σχολική Μονάδα της Α/θμιας Εκπαίδευσης θα επιλέξει τη δική της συμπληρωματική εκπαιδευτική υπηρεσία, η επιλογή της οποίας θα αποτελεί μια διαδικασία στην οποία συμμετέχουν πολλοί συνδιαμορφωτές. Εκπαιδευτικοί, γονείς, μαθητές θα καταθέσουν τις ανάγκες, τις προσδοκίες τους και τις ικανότητές τους στοχεύοντας στην ανάπτυξη του καλύτερου δυνατού προγράμματος για τη Σχολική τους Μονάδα, ακολουθώντας τη βασική αρχή του καθορισμένου αναλυτικού προγράμματος από το Υπουργείο και συμπληρώνοντας το με μια νέα και ποιοτική εκπαιδευτική υπηρεσία. Δεδομένου πως το μη διαφοροποιημένο ΜΚΤ που εφαρμόζεται ως σήμερα δε λαμβάνει υπόψη του τις ιδιαίτερες ανάγκες των μαθητών των διαφόρων σχολικών μονάδων, ενώ το διαφοροποιημένο, απευθύνεται κυρίως

σε διαφορετικές αγορές και συνεπάζεται υψηλό κόστος, αποτελεί ίσως μια συνετή στρατηγική. Η παράλληλη προσφορά διαφορετικών προγραμμάτων στα πλαίσια μιας σχολικής μονάδας που να αφορά σε διαφορετικούς μαθητές θα απαιτούσε υψηλού επιπέδου οργανωσιακή και υλικοτεχνική υποδομή, δύσκολα επιτεύξιμη στην παρούσα φάση και δεδομένου ότι δεν έχει ακόμη εφαρμοσθεί το συγκεκριμένο μείγμα MKT, η μετάβαση από το μη διαφοροποιημένο στο διαφοροποιημένο εμπεριέχει μεγάλο κίνδυνο ελλειπούς εφαρμογής.

Ο σχεδιασμός του εκπαιδευτικού προγράμματος που θα αφορά στην εισαγωγή νέων υπηρεσιών θα ακολουθήσει την παραπάνω πορεία (γέννηση, επιλογή της ιδέας, επιχειρηματική, ανάλυση...).

Ε3ζ 1. Τιμολόγηση προϊόντος-υπηρεσίας

Το δεύτερο στάδιο του μείγματος MKT είναι η τιμολόγηση του προϊόντος- υπηρεσίας. Το κάθε προϊόν- υπηρεσία έχει μια συγκεκριμένη αξία για τους αποδέκτες της που εξαρτάται από τα οφέλη που αποκομίζει από αυτήν (συμπληρωματικές υπηρεσίες, εργαζόμενοι, φήμη). Συνεπάζεται όμως και ένα συνολικό κόστος για αυτούς (χρήμα, χρόνο, προσπάθεια) Η τιμολογιακή στρατηγική επομένως στηρίζεται στη συνάρτηση της αξίας του προϊόντος-υπηρεσίας και του συνολικού κόστους που συνεπάζεται για τον αποδέκτη-πελάτη και αποσκοπεί στο να δημιουργεί πλεόνασμα αξίας σε αυτόν. Συνεπώς το MKT συμπεριλαμβάνει δικαίως την τιμολόγηση στα πεδία δράσης του, δεδομένου ότι η τιμή ενός προϊόντος – υπηρεσίας συνδέεται άμεσα με την εικόνα που διαμορφώνει ο αποδέκτης για αυτό και πρέπει να εναρμονίζεται με τους στόχους του οργανισμού.

Ο κάθε οργανισμός, προκειμένου να τιμολογήσει το προϊόν που παράγει και εισάγει, αποφασίζει αν επιθυμεί να μεγιστοποιήσει το κέρδος του από την παροχή του στην αγορά, αν στοχεύει στη μέγιστη δυνατή χρήση του προϊόντος από τους καταναλωτές ή αν αρκείται απλά στην κάλυψη του κόστους παραγωγής του. Στην πρώτη περίπτωση καθορίζει μια τιμή σε υψηλό επίπεδο, λαμβάνοντας υπόψη την αγορά στην οποία απευθύνεται και τα υπάρχοντα ανταγωνιστικά προϊόντα. Στοχεύοντας στη μεγιστοποίηση της ζήτησης για χρήση, καθορίζει χαμηλότερες τιμές σε σχέση με παρόμοια προϊόντα. Στην περίπτωση που στόχος είναι αποκλειστικά η κάλυψη του κόστους ο οργανισμός επιδιώκει την εξίσωση εσόδων και εξόδων, αν και κάτι τέτοιο είναι σπάνια εφικτό.

Στην τιμολόγηση του βασικού και μόνιμα παραγόμενου προϊόντος-υπηρεσίας οι οργανισμοί βεβαίως δεν στοχεύουν μόνο στην κάλυψη των εξόδων τους ακόμη και αν είναι μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα εφόσον το πιθανό κέρδος χρησιμοποιείται εκ νέου για τη βελτίωση της λειτουργίας τους. Όμως ενδέχεται να παράσχουν ένα επιπρόσθετο προϊόν – υπηρεσία και να επιδιώξουν απλά την κάλυψη των εξόδων παροχής όταν με αυτόν τον τρόπο επιδιώξουν να αυξήσουν την αξία της συνολικής υπηρεσίας στην αντίληψη των αποδεκτών.

Ε3ζ 2. Τιμολόγηση προϊόντος-υπηρεσίας Σχολικής Μονάδας – Προσέλκυση δωρητών

Μια σχολική μονάδα, που αποφασίζει την αναβάθμιση του προγράμματος που παράσχει, έχοντας αναλάβει την ευθύνη της αυτοδιοίκησής της σε κάποιο βαθμό, πιθανότατα, θα έρθει αντιμέτωπη με επιπρόσθετα οικονομικά προβλήματα, ιδιαίτερα αν πρόκειται για την παροχή συμπληρωματικών προγραμμάτων. Ανάλογες πρωτοβουλίες ίσως να απαιτήσουν συνεργασία με εξωτερικούς φορείς, επιπλέον υλι-

κοτεχνικό εξοπλισμό ή επιπλέον ώρες εργασίας από τους εκπαιδευτικούς πέραν του κανονικού εργασιακού τους ωραρίου, γεγονός που ίσως καταστήσει ανέφικτη την εφαρμογή τους, λόγω του κόστους που συνεπάγονται.

Η υπάρχουσα χρηματοδότηση σήμερα δεν επαρκεί ώστε να υλοποιηθούν πολλές νέες ιδέες με αποτέλεσμα να εγκαταλείπονται στο στάδιο του άτυπου προϋπολογισμού τους από το Σύλλογο Διδασκόντων, το Διευθυντή, τη Σχολική Επιτροπή ή από κοινού. Παραμένει όμως αναπάντητο, το μεγάλο ερώτημα: «Αφού το νέο πρόγραμμα κρίθηκε από τη Σχολική Μονάδα ως επωφελές για τη βελτίωση της ποιότητας της εκπαιδευτικής της υπηρεσίας πώς θα εξοικονομηθούν οι πόροι για την εφαρμογή του;» Μια απάντηση θα μπορούσε να δοθεί, μέσω της εξεύρεσης δωρεών και χορηγιών από το τοπικό περιβάλλον που θα δώσουν στη Σχ. Μονάδα την ευκαιρία να αναπτύξει το πρόγραμμα που έχει επιλέξει. (Πασιαρδής & Πασιαρδή, 2006, Παγανός, 1998)³⁰ Ως τώρα η συνεργασία με τον εμπορικό κόσμο και η αξιοποίησή του στην οικονομική υποστήριξη των Σχ. μονάδων επιλέγεται περισσότερο στο εξωτερικό (Johnson, 2005)³¹ και μόνο στην ιδιωτική εκπαίδευση στον ελληνικό χώρο, αν και η δημόσια εκπαίδευση θα μπορούσε να προσελκύσει ποικίλους οργανισμούς ως υποστηρικτές-χορηγούς λόγω της σημαντικότητας που τη χαρακτηρίζει ως υπηρεσία, της ευαισθητοποίησης που η κοινωνία εμφανίζει για την παροχή της και της κοινά αναγνωρισμένης συνεχούς έλλειψης οικονομικών πόρων για την αποτελεσματική της λειτουργία. Όμως τα οικονομικά προβλήματα που αντιμετωπίζει σήμερα το δημόσιο σχολείο συνεχώς διογκώνονται και, κατά συνέπεια η αναγκαιότητα εξεύρεσης των επιπλέον πόρων, που θα βελτιώσουν τη δημόσια χρηματοδοτούμενη παροχή της εκπαίδευσης γίνεται συνεχώς εντονότερη, αφού εντονότερη είναι και η αναγκαιότητα της διατήρησης και της αναβάθμισής της.

Η παρούσα εργασία προτείνει τον ακριβή προϋπολογισμό του εκπαιδευτικού προγράμματος, προκειμένου να επιτευχθεί η βελτίωση της ποιότητας του εκπαιδευτικού της προϊόντος, και επιπρόσθετα της κρατικής χρηματοδότησης, την αξιοποίηση των υποδομών της και την εξεύρεση πόρων από το περιβάλλον της.

Προϋποτίθεται σε κάθε περίπτωση πως η αξιοποίηση των πιθανών χορηγιών θα πρέπει αναμφισβήτητα να πραγματοποιείται συντονισμένα και υπό την ακολουθία κανόνων. Τα αντισταθμιστικά οφέλη των χορηγιών και οι τομείς που θα μπορούν να συνεισφέρουν θα πρέπει να επιλέγονται βάση ρυθμίσεων από συγκεκριμένο νομοθετικό πλαίσιο και με κριτήρια που θα διαφυλάσσουν τους μαθητές από την εκμετάλλευσή τους ως αποδέκτες διαφημιστικής καμπάνιας αδόκιμων για την ηλικία τους προϊόντων και από την περαιτέρω χρήση των προσωπικών δεδομένων τους.

Ε3η1. Διανομή προϊόντος-υπηρεσίας

Η παροχή ενός προϊόντος-υπηρεσίας μπορεί να γίνει είτε με την προσέλευση του αποδέκτη στον οργανισμό, είτε με την προσέλευση του προσωπικού επαφής στο χώρο του αποδέκτη, είτε εξ αποστάσεως. Το δίκτυο που θα αναπτυχθεί για την καλύτερη δυνατή προσφορά καθορίζεται κυρίως από τους χρηματοοικονομικούς πόρους. Απαιτείται επομένως προσεκτική επιλογή των σημείων και των μεθόδων διανομής, (ιδιαίτερα στην περίπτωση που ο αποδέκτης προσέρχεται στον οργανισμό) ώστε να αναπτυχθεί εύστοχα η δυναμικότητά του, με το μικρότερο δυνατό κόστος σε όλους τους πόρους. Συνήθως επιλέγεται η στρατηγική με πολλά σημεία διανομής στα οποία παρέχονται ίδιες τυποποιημένες υπηρεσίες.

Παρόλα αυτά υπάρχουν και εναλλακτικές λύσεις όπως η ανάπτυξη σημείων που παρέχουν εναλλακτικές υπηρεσίες για συγκεκριμένα ή και διαφορετικά τμήματα της αγοράς.

Εκτός από την επιλογή των σωστών σημείων διανομής, ιδιαίτερη προσοχή δίνεται στη διαμόρφωση του χώρου παροχής του προϊόντος-υπηρεσίας, ώστε να συμβάλλει στην αποτελεσματική επικοινωνία με τον αποδέκτη, να τον πληροφορεί για το χαρακτήρα και τους στόχους του οργανισμού σε σχέση με τους ανταγωνιστές του και να τον προσελκύει. (Lovelock, 2000)

Ε3η2. Διανομή προϊόντος-υπηρεσίας σχολικής μονάδας

Η παροχή της δημόσιας εκπαιδευτικής υπηρεσίας πραγματοποιείται μέσω της προσέλευσης των μαθητών στο σχολείο-οργανισμό. Απαιτείται επομένως ένα ευρύ δίκτυο διανομής για την διευκόλυνση όλων των μαθητών, που συνεπάγεται το ανάλογο κόστος και τις κατάλληλες διαδικασίες ώστε να καταστεί αποτελεσματικό.

Η διανομή της ελληνικής δημόσιας εκπαιδευτικής υπηρεσίας είναι αρμοδιότητα της κεντρικής διεύθυνσης σε ό,τι αφορά τον αριθμό, τον τόπο ίδρυσης και εγκατάστασης και συντήρησης των Σχολικών Μονάδων, σε συνεργασία με τον Οργανισμό Σχολικών Κτηρίων και την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Η Σχολική Μονάδα περιορίζει τις αρμοδιότητές της στο να απευθυνθεί και να συνεργασθεί μαζί τους, ώστε να προβαίνουν στις απαραίτητες ενέργειες, δεδομένου ότι η πληρότητα κτηριακής και υλικοτεχνικής υποδομής εξαρτάται κατά κύριο λόγο από τη χρηματοδότηση του κράτους.

Ανεξάρτητα από την πληρότητα σε κτηριακή και υλικοτεχνική υποδομή όμως, η διαμόρφωση του σχολικού χώρου ως μέσου προσέλκυσης, επικοινωνιακού συμβόλου και εργαλείου επίτευξης συγκεκριμένων συμπεριφορών αποτελεί ευθύνη της ίδιας της Σχολικής Μονάδας. Συνδυεστικός κρίκος των άψυχων πόρων του σχολείου με την αποτελεσματικότητά του είναι οι ανθρώπινοι πόροι του, αφού η αξιοποίηση των πρώτων επιτελείται μόνο μέσω των δεύτερων. Μια σχολική μονάδα επομένως μπορεί να συνεισφέρει με την ποιότητα που χαρακτηρίζει τις διαδικασίες, το πρόγραμμα και την οργανωσιακή της κουλτούρα στο να αμβλύνει τις αρνητικές επιδράσεις από τις κτηριακές της ελλείψεις σε μεγάλο βαθμό. (Uline, Tschannen-Moran, 2008)³²

Ο στρατηγικός σχεδιασμός ΜΚΤ θα μπορούσε να συμβάλλει στην επίλυση των προβλημάτων υλικοτεχνικής υποδομής, αφού θα ενίσχυαν την οποιαδήποτε πρωτοβουλία με την εξεύρεση επιπλέον πόρων μέσω της εξασφάλισης χορηγιών.

Ε3θ1. Επικοινωνία προϊόντος-υπηρεσίας

Προθέσεις της επικοινωνίας του οργανισμού με το κοινό μπορεί να είναι η ενημέρωση, η αλλαγή στάσης, η αναφορά στοιχείων ή και η συμπλήρωση κάποιου εντύπου, με ζητούμενο κάθε φορά την ανταπόκριση, για γνωριμία ή υπενθύμιση. Η στρατηγική επικοινωνίας ενός οργανισμού εφαρμόζεται σε τρία επίπεδα ενεργειών. Προηγείται η επιλογή του κοινού- στόχου, ακολουθεί η επιλογή της εικόνας που επιθυμεί να διαμορφώσει ο οργανισμός σε αυτό και καθορίζεται ο προϋπολογισμός για την επικοινωνία. Προκειμένου ένας οργανισμός να αναπτύξει ένα αποτελεσματικό πρόγραμμα επικοινωνίας ΜΚΤ θα πρέπει να λάβει υπόψη του σημαντικές παραμέτρους όπως το συντονισμό, τη χρήση ενός διακριτικού στοιχείου, την προσωποποίηση, την αυθεντικότητα και τη γνησιότητα. (Παγανός, 1998: 149)

Ειδικότερα για τους οργανισμούς παροχής υπηρεσιών αναφορικά με την επικοινωνία παρουσιάζονται ιδιαιτερότητες. Θα πρέπει αρχικά να γίνει εύστοχη επιλογή του στοχευόμενου τμήματος αγοράς, ώστε να μην προσελκυσθούν τμήματα με διαφορετική αντίληψη για την υπηρεσία και δημιουργηθεί τελικώς μια αρνητική εμπειρία για όλους. Επίσης θα πρέπει να προσεχθεί το ύψος της προσδοκίας που δημιουργείται στο κοινό, ώστε να ανταποκρίνεται στην πραγματική υπηρεσία διότι η μη τήρηση της επικοινωνιακής υπόσχεσης θα επιφέρει αρνητικές συνέπειες στην εμπιστοσύνη που αισθάνεται το κοινό για τον οργανισμό.

Ο οργανισμός, προκειμένου να επικοινωνήσει το προϊόν- υπηρεσία του, επιχειρεί μέσω της κωδικοποίησης ενός μηνύματος να δημιουργήσει οδούς ανταπόκρισης και ανατροφοδότησης του κοινού. Έτσι, ιδιαίτερης βαρύτητας χαρακτηριστικά του μηνύματος που διοχετεύεται είναι η καθαρότητα και η διαύγεια ώστε να επιτευχθεί η αποτελεσματική συμβολή του. Ένα εύστοχα δημιουργημένο μήνυμα θα πρέπει να προσελκύει την προσοχή και το ενδιαφέρον, να δημιουργεί αίσθημα επιθυμίας και να οδηγεί στη δράση – συμμετοχή το κοινό, με τη μορφή τίτλων και συνθημάτων που είναι αξιομνημόνευτα, ευρηματικά και με ευκρινή νοήματα.

Η αποστολή του μηνύματος στον πιθανό αποδέκτη του προϊόντος-υπηρεσίας μπορεί να γίνει με:

-Προσωπικά μέσα, τα οποία περιλαμβάνουν την άμεση επαφή εκπροσώπων του οργανισμού με τους αποδέκτες. Συνήθως απευθύνονται σε ήδη υπάρχοντες αποδέκτες και αποτελούν χρήσιμα και αποδοτικά μέσα επικοινωνίας καθώς η εξασφάλιση μιας θετικής κοινής γνώμης και η διαλογική και ποιοτική επικοινωνία λειτουργεί αποτελεσματικά ως άτυπη διαφήμιση.

-Μη προσωπικά μέσα, τα οποία λειτουργούν ενισχυτικά σε μεγάλο βαθμό όταν συνοδεύουν μια καλή στρατηγική προσωπικής επικοινωνίας (διαφήμιση, προωθητικές ενέργειες πωλήσεων-π.χ. προσφορές, direct marketing-φυλλάδια, δημοσιότητα) και διαχέουν το επικοινωνιακό μήνυμα σε πιθανούς αποδέκτες και όχι μόνο. Η επιτυχία τους απαιτεί υψηλά επίπεδα ποιότητας και συνέπειας, συνεπώς οι οργανισμοί επιζητούν συνήθως και ανάλογα με την οικονομική τους δυνατότητα τη συμβολή ενός ειδικού προς την κατεύθυνση αυτή.

Η αποτελεσματικότητα τόσο της προσωπικής όσο και της μη προσωπικής επικοινωνίας εξαρτάται βέβαια από την εμπιστοσύνη και τη συμπάθεια που εμπνέεται από την πηγή της, ώστε να θεωρείται αξιόπιστη για όσα επικαλείται, αντικειμενική στην πληροφόρηση, ειλικρινής και ελκυστική λόγω της ευθύτητας και της φυσικότητάς της.

Ειδικότερα, για τους εκπαιδευτικούς οργανισμούς το είδος των επικοινωνιακών διαδικασιών που χρησιμοποιούνται περισσότερο, λόγω της φύσης του προϊόντος-υπηρεσίας είναι οι Δημόσιες σχέσεις-Δημοσιότητα και η Διαφήμιση. Εξαιτίας αυτού θα ακολουθήσει εκτενέστερη ανάλυση αυτών μόνο.

A. Δημόσιες Σχέσεις

«Δημόσιες Σχέσεις είναι εκείνη η λειτουργία της διοίκησης που αξιολογεί τη δημόσια διάθεση και στάση, τονίζει τις διαδικασίες και πολιτικές ενός ατόμου ή ιδρύματος με το ενδιαφέρον του κοινού και εκτελεί ένα πρόγραμμα δράσης για να κερδίσει τη δημόσια κατανόηση και αποδοχή [Public Relations News, 27/10/1947]» (Παγανός 1998: 150)

Οι Δημόσιες σχέσεις επομένως λειτουργούν καταλυτικά στη δημιουργία επιθυμητής εικόνας ενός οργανισμού και συμβάλλουν στην αλλαγή της, όταν ο οργανισμός επιλέξει να καθορίσει μια νέα πορεία. Η διαδικασία ανάπτυξης των δημοσίων σχέσεων για τους οργανισμούς παροχής υπηρεσιών ακολουθεί την πορεία των σταδίων της ανάλυσης, του σχεδιασμού, της εφαρμογής και του ελέγχου. Έχοντας υπ' όψιν τις πληροφορίες απ' την τυπική μέτρηση της εικόνας του, το ίδρυμα διαμορφώνει και συγκεντρώνει τους στόχους και τον προγραμματισμό της δράσης του στο πεδίο των δημοσίων σχέσεων σε μια συγκεντρωτική κάρτα διαβάθμισης στην οποία συνυπολογίζεται η σπουδαιότητα του κοινού για τον οργανισμό, η πληροφόρηση που έχει το κοινό για τον οργανισμό και η διάθεσή του για εκείνον.

(Kotler, 1995).

Λαμβάνεται υπ' όψιν η θεωρία συμπεριφοράς του καταναλωτή σύμφωνα με την οποία ο καταναλωτής προκειμένου να επιλέξει, διέρχεται από τρία στάδια:

- Το γνωστικό στάδιο, που περιλαμβάνει το βαθμό πληροφόρησης και τη γνώση που διαθέτει για τη συνολική εικόνα – δράση του οργανισμού,
- Το συγκινησιακό στάδιο, που περιλαμβάνει την ανάπτυξη των αισθημάτων που τρέφει σε σχέση με τον οργανισμό που ήδη γνωρίζει και τα πιθανά αισθήματα ενδέχεται να είναι: η αντιπάθεια, η αδιαφορία, η συμπάθεια, ή και η πολύ μεγάλη συμπάθεια,
- Το στάδιο συμπεριφοράς, στο οποίο ο καταναλωτής επιλέγει ή όχι τον οργανισμό.

Οι Δημόσιες Σχέσεις παρεμβαίνουν στην εκάστοτε περίπτωση, ώστε να τον πληροφορήσουν, να συμβάλλουν στο να διαμορφώσει θετική στάση για τον οργανισμό ή να τον παροτρύνουν να τον επιλέξει ανάμεσα στους ανταγωνιστές του. (Σιώμκος, 1994)

Εφόσον έχουν γίνει αντιληπτοί οι παράγοντες που επηρεάζουν τη στάση του κοινού και έχει ορισθεί η επιθυμητή στάση εκ μέρους του, έπεται ο καθορισμός των απαραίτητων βελτιωτικών τροποποιήσεων. Παράλληλα, ο οργανισμός προϋπολογίζει το οικονομικό κόστος για την εφαρμογή του προγράμματος το οποίο αισιοδοξεί να αποσβέσει μέσω της ωφέλειας από μια θετική στάση του κοινού. Στη συνέχεια, επιλέγει το μέσο ή το μείγμα μέσων που θα επιλέξει για την επικοινωνία του προϊόντος, ώστε να επιλέξει το ενδεικνυόμενο, με κριτήρια την οικονομική του δυνατότητα, τους στόχους που έχει θέσει, την αγορά στην οποία απευθύνεται, και το είδος του προϊόντος.

Κάθε μέσο στηρίζει την αποτελεσματικότητά του σε διαφορετικά χαρακτηριστικά και έχει ιδιαίτερες απαιτήσεις στη διαμόρφωσή του. Πιο συνηθισμένα μέσα είναι: το έγγραφο υλικό, τα οπτικοακουστικά μέσα, τα μέσα θεσμικής ταύτισης, που δημιουργούν οπτική ταύτιση με τον οργανισμό, οι ειδήσεις, που διαχέονται από τον οργανισμό και διοχετεύονται σωστά στο κοινό ώστε να δημιουργούν θετική δημοσιότητα για αυτό και να συμβάλλουν στη δημόσια αναγνώρισή του, οι δραστηριότητες, που αφορούν στη διοργάνωση συνεδρίων, σεμιναρίων παρουσιάσεων και εκδηλώσεων, η υπηρεσία τηλεφωνικής ενημέρωσης και βέβαια, η προσωπική επαφή που πάντα αποδεικνύεται ιδιαίτερα αποτελεσματική.

Τέλος, αν και δεν δίνεται εύκολα η δυνατότητα στους εκπαιδευτικούς οργανισμούς να γνωρίζουν τα ακριβή αποτελέσματα της παραπάνω δυναμικής διαδικασίας, θα πρέπει να εκτιμούν τις ενδείξεις της κοινής γνώμης μέσω της στάσης του κοινού και τις εκθέσεις των Μ.Μ.Ε, ώστε να την επαναπροσδιορίζουν διαρκώς.

Β. Διαφήμιση

Με αφετηρία την αποδοχή της αρχής πως το ΜΚΤ δεν είναι η διαφήμιση αλλά η διαφήμιση αποτελεί λειτουργία του ΜΚΤ, θα πρέπει να διευκρινισθεί, πως αποτελεί επίσης χρήσιμο επικοινωνιακό είδος και ιδιαίτερα αποτελεσματικό. Σύμφωνα με τον ορισμό (Παγανός, 1998: 159), «*διαφήμιση είναι η πληρωμένη και απρόσωπη μορφή επικοινωνίας με σκοπό την παρουσίαση ιδεών, προϊόντων, υπηρεσιών ή οργανισμών από μια μονάδα που εύκολα αναγνωρίζεται*».

Για να αποδειχθεί κατάλληλο επικοινωνιακό εργαλείο απαιτεί καλό σχεδιασμό, επαγγελματική εφαρμογή και αποφυγή του ερασιτεχνισμού, που συνοδεύει συνήθως την πεποίθηση πως αποτελεί πανάκεια. Η διαφήμιση μπορεί να αφορά στο σύνολο του προγράμματος και της οντότητας του οργανισμού ή και σε μέρος της δράσης του. Η στρατηγική διαφημιστικής προβολής ενός προϊόντος-υπηρεσίας ακολουθεί επίσης την προηγούμενη διαδικασία.

Πολύ σημαντική παράμετρος είναι ο καθορισμός του εύρους του κοινού προς προσέγγιση και της συχνότητας προσέγγισης, που εξαρτάται κυρίως από το διατιθέμενο ποσό για τη διαφήμιση. Επιτυχής θεωρείται εκείνος ο προϋπολογισμός που κατορθώνει αύξηση της ανταπόκρισης ενός τμήματος, χωρίς να μειώνει αυτήν ενός ήδη υπάρχοντος τμήματος, ενώ η προσεκτική επιλογή της συνέχειας, της περιοδικότητας του μηνύματος και της χρονικής στιγμής που θα μεταδοθεί αυτό, αυξάνει την αποτελεσματικότητα της διαφήμισης με βάση το είδος του.

Τα μέσα που θα χρησιμοποιηθούν επομένως θα πρέπει να είναι εύχρηστα απ' το κοινό – στόχο και προσεγγίσιμα οικονομικά για τον οργανισμό. Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, υπαίθριοι χώροι, ημερολόγια, αντικείμενα συνήθη (στυλό, κλπ), ταχυδρόμηση φυλλαδίων – επιστολών, κινητή διαφήμιση, INTPNET, κλπ είναι μερικά από αυτά, που αποκλειστικά ή ως μείγμα προβάλλουν το προϊόν. Καθένα συνοδεύεται από θετικά και αρνητικά χαρακτηριστικά σε σχέση με το κύρος τους, τη δυνατότητα διάχυσής τους, την αποδοχή του κοινού, την προσοχή που προσελκύουν και το κόστος που συνεπάγονται. Τέλος, ο οργανισμός θα πρέπει να αξιολογεί την αποδοτικότητα της εκάστοτε διαφήμισης, ώστε να δημιουργηθεί μια βάση χρήσιμων γνώσεων για το μέλλον τόσο σε σχέση με το μήνυμα που διαχέεται, όσο και με τα μέσα ή τις δαπάνες για αυτήν.

E3θ₂. Επικοινωνία προϊόντος-υπηρεσίας σχολικής μονάδας

Θεωρώντας δεδομένο πως σκοπός μιας σχολικής μονάδας είναι να προσελκύει, να διατηρεί και να ικανοποιεί μαθητές και γονείς, καθώς επίσης και να παρακινεί δωρητές και χορηγούς, η επικοινωνία της Σχολικής Μονάδας στη βάση ενός συγκεκριμένου σχεδίου ΜΚΤ αποτελεί πρωταρχικό μέλημα και πολύ χρήσιμο εργαλείο επικοινωνίας. Σε μια δημόσια Σχολική Μονάδα, με τους περιορισμένους οικονομικούς πόρους που διαθέτει, η ανάθεση της επικοινωνιακής λειτουργίας σε ανάλογο τμήμα δημοσίων σχέσεων, θα ήταν ανέφικτη, οπότε θα πρέπει να επιστρατευθούν οι ικανότητες και η ευρηματικότητα του Συλλόγου Διδασκόντων, για τη διαμόρφωση μιας επιτυχημένης επικοινωνίας της υπηρεσίας.

Οι προτάσεις που ακολουθούν αποτελούν επικοινωνιακές προσεγγίσεις που προσδοκούν να συμβάλλουν στην επικοινωνιακή προώθηση του εκπαιδευτικού έργου και να λειτουργήσουν υποστηρικτικά στη διαμόρφωση ενός ανταγωνιστικού σχολείου.

Α. Δημόσιες σχέσεις και δημόσια Σχολική μονάδα Α/θμιας εκπαίδευσης

α. Επικοινωνία με τους ίδιους τους μαθητές.

Αποτελεί την πλέον αυτονόγη αλλά ταυτόχρονα και την πιο δύσκολη επικοινωνία εφόσον έγκειται ακριβώς στην καλή εκπαιδευτική απόδοση της σχολικής μονάδας. Αξιόλογο εκπαιδευτικό έργο σημαίνει γνώση των απόψεων και των συναισθημάτων των μαθητών της Σχολικής Μονάδας που τους σέβεται, γι' αυτό και επιθυμεί την ανταπόκρισή τους στα μηνύματα που τους αποστέλλει. Προκειμένου λοιπόν να επιτύχει μια αποτελεσματική και ωφέλιμη επικοινωνία μαζί τους θα πρέπει να δημιουργήσει προοπτικές ελεύθερης έκφρασης στους μαθητές της. Επομένως, θα μπορούσε να:

- Δίνει την ευκαιρία στους μαθητές να συμμετέχουν σε σχολικές δραστηριότητες καινοτόμων δράσεων, οι οποίες τους επιτρέπουν να γνωρίσουν και να προβάλλουν το σχολικό έργο τόσο σε μαθητές άλλων σχολείων, όσο και στην κοινωνία γενικότερα.
- Εκδίδει μαθητικό περιοδικό ώστε να παρουσιάζονται η προσωπικότητα και τα ενδιαφέροντά τους.
- Χρησιμοποιεί το διαδίκτυο ως μέσο σύνδεσης και επαφής των μαθητών που φοιτούν ή φοίτησαν στη Σχολική Μονάδα και να αναπτύσσεται αίσθημα κοινότητας μεταξύ τους
- Διοργανώνει επισκέψεις - παρακολουθήσεις, εκπαιδευτικού ή ψυχαγωγικού χαρακτήρα, εκτός σχολικού ωραρίου, στις οποίες καλούνται οι μαθητές να συμμετάσχουν και να τις μοιραστούν με άλλους συμμαθητές και με τους δασκάλους τους (θεατρικές παραστάσεις, συναυλίες, κλπ).

Υποστηρίζοντας μια παρόμοια επικοινωνία η Σχ. Μονάδα, θα δώσει την ευκαιρία στους μαθητές της να νιώθουν πως συγκροτούν μια σπουδαία ομάδα που δρα ποικιλοτρόπως στην ευρύτερη κοινωνία και αποτελεί έναν πυρήνα δημιουργικό μέσα σ' αυτή, είναι διατεθειμένοι να εργασθούν για αυτήν και υποστηρίζουν τη συνέχιση και την αναβάθμιση της ύπαρξής της. Τα συναισθήματα ικανοποίησης και υπερφάνειας που εκδηλώνονται απ' τα παιδικά πρόσωπα όταν αναφέρονται στο σχολείο τους είναι άλλωστε οι αποτελεσματικότεροι πολλαπλασιαστές του και οι πιο αξιόπιστοι εκπρόσωποί του.

β. Επικοινωνία του σχολείου με τους γονείς.

Σε ό,τι αφορά τις δημόσιες σχέσεις με τους γονείς θεωρείται αναγκαία η προσπάθεια παρακίνησής τους να συμμετάσχουν στη διαμόρφωση της σχολικής πραγματικότητας των παιδιών τους, η οποία συνεπάγεται δικαιώματα και υποχρεώσεις. Έτσι, η συχνή ενημέρωσή τους για την οποία το Διαδίκτυο μπορεί να θεωρηθεί εξαιρετικά εύχρηστο μέσο, η παροχή δυνατότητας έκφρασης, τα εκπαιδευτικά και συμβουλευτικά σεμινάρια, η διοργάνωση σχολικών εκδηλώσεων και η διάθεση του σχολικού χώρου για συλλογικές πολιτιστικές δραστηριότητες αποτελούν αποδοτικές μεθόδους.

Ανάλογες δραστηριότητες απαιτούν την ενεργοποίηση του Διευθυντή αλλά και όλων των εκπαιδευτικών σε συνδυασμό με τον καταμερισμό ανάλογων αρμοδιοτήτων σε άτομα του Συλλόγου Διδασκόντων που διαθέτουν τις απαραίτητες οργανωτικές και επικοινωνιακές δεξιότητες. Ωστόσο, ο βαθμός χρησιμότητάς τους ως ενέργειες προωθητικές για το εκπαιδευτικό προϊόν και τη συνεχή του βελτίωση – αναβάθμιση είναι τόσο υψηλής σημαντικότητας για το σύγχρονο δημόσιο σχολείο, ώστε ο κόπος που απαιτείται για τη διεξαγωγή τους είναι σχεδόν μηδενικός μπροστά στην αποτελεσματικότητα που μπορούν να αποφέρουν.

γ. Επικοινωνία του σχολείου με τις Δημοτικές Αρχές

Σε ό,τι αφορά στην ανάπτυξη δημοσίων σχέσεων με τους δημοτικούς φορείς και τη Σχολική Επιτροπή πρέπει να δοθεί μεγάλη έμφαση στην αποτελεσματική επικοινωνία με αυτούς και στην προώθηση του εκπαιδευτικού προϊόντος. Έχοντας κατορθώσει ένα ποιοτικό εκπαιδευτικό προϊόν και μια καλή συνεργασία με το Δήμο, διασφαλίζεται αφενός, η υποστήριξη της Σχολικής Μονάδας από μέρους του, και αφετέρου η δυνατότητα ανάδειξης της συνολικής προσπάθειας του Δήμου για την αναβάθμιση του βιοτικού επιπέδου των δημοτών του και τη διαμόρφωση της καλής του εικόνας ευρύτερα.

Η ενημέρωση του Δήμου, για το εκπαιδευτικό πρόγραμμα της Σχολικής Μονάδας και για τις καινοτομίες που επιχειρεί, η ετήσια κοινοποίηση σε αυτόν της συνολικής εικόνας της δράσης του, η συνέπεια χρόνου και λόγου στις απαραίτητες συναντήσεις με τη Σχολική Επιτροπή και τους δημοτικούς φορείς, η ανταπόκριση του σχολείου σε δημοτικές και διαδημοτικές εκδηλώσεις, η υποστήριξη δημοτικών πρωτοβουλιών κοινωνικής διάστασης από τη σχολική μονάδα, αποτελούν ένα μέρος των επικοινωνιακών προσεγγίσεων.

δ. Επικοινωνία με την τοπική & την ευρύτερη κοινωνία.

Στα πλαίσια της κοινωνίας που περιβάλλει τη Σχολική Μονάδα (κοντινή και ευρύτερη) μπορούν να εξασφαλιστούν αρωγοί του εκπαιδευτικού έργου και πολλαπλασιαστές της καλής εικόνας του σχολείου. Προκειμένου να επιτευχθούν αισθήματα εμπιστοσύνης για τη σχολική μονάδα και καταξίωσής της ως πυρήνα δημιουργικότητας, η αναζήτηση και η εξεύρεση επιπλέον πόρων μέσα από τη συνεργασία με το περιβάλλον της, αποτελεί αναγκαιότητα, ιδιαίτερα σήμερα. Έτσι θα μπορούσαν να προσελκυσθούν και να επιλεγούν από τη σχολική μονάδα (Διευθυντή, εκπαιδευτικούς και σύλλογο γονέων), εκείνοι οι φορείς, ιδιωτικοί και δημόσιοι που θα μπορούσαν να λειτουργήσουν ως χορηγοί γι' αυτό, με όφελος την καταξίωσή τους στην κοινή αντίληψη του περιβάλλοντος στο οποίο λειτουργούν ως έμπρακτοι υποστηρικτές της δημόσιας εκπαιδευτικής υπηρεσίας. Επίσης θα μπορούσε να δημιουργηθεί μια σχέση συνεργασίας με πολιτιστικούς και φιλανθρωπικούς φορείς της πόλης που θα μπορούσαν να αναβαθμίσουν το συνολικό εκπαιδευτικό προϊόν, συμμετέχοντας σε δραστηριότητες και εκδηλώσεις της σχολικής μονάδας, επεκτείνοντας και προβάλλοντας παράλληλα και τη δική τους δραστηριότητα.

Β. Διαφήμιση και δημόσια Σχολική μονάδα Α/θμιας εκπαίδευσης

Η διαφήμιση ως επικοινωνιακό είδος λειτουργεί, όπως προαναφέρθηκε, αποτελεσματικά όταν είναι προσεκτικά σχεδιασμένη και συνοδεύει επαρκώς τις δημόσιες σχέσεις ενός εκπαιδευτικού οργανισμού στην προώθηση της πορείας που αυτό αποφασίζει. Στο δημόσιο σχολείο υπάρχει πάντα ο οικονομικός περιορισμός, παρ' όλα αυτά, μια σχολική μονάδα μπορεί να χρησιμοποιήσει τη διαφήμιση για να προωθήσει το έργο της συνυπολογίζοντας την προσφορά της σε σχέση με τη δαπάνη που μπορεί αυτή να πραγματοποιήσει. Έτσι:

- Η διαμόρφωση ιστοσελίδας της σχολικής μονάδας αποτελεί την πιο σύγχρονη και οικονομική διαφημιστική προσέγγιση της δράσης της. Καλύπτονται μέσα από αυτήν η πληροφόρηση, η ανακοίνωση, η ανατροφοδότηση και η συμμετοχή του δέκτη του μηνύματος και διαχέεται επίσης το προϊόν – μήνυμα σε άτομα που ενδιαφέρονται για τη δράση του σχολείου γνωστά ή άγνωστα, αυξάνοντας παράλληλα και το κύρος του.

- Μια πολύ καλή και αποδοτική δυνατότητα για διαφήμιση αποτελεί ο τοπικός τύπος που συνήθως είναι διατεθειμένος να φιλοξενεί σχολικές δραστηριότητες, ενημερώσεις, παρουσιάσεις και να δημοσιεύσει εκπαιδευτικά άρθρα που συντάσσονται από σχετικούς με την εκπαίδευση επιστήμονες.
- Μια επίσης καλή δυνατότητα για διαφήμιση είναι το τοπικό ραδιόφωνο, όπου υπάρχει και διαθέτει το πλεονέκτημα της αμεσότητας διάχυσης του μηνύματος σε μεγάλο μέρος της κοινωνίας.
- Διαφημιστικά φυλλάδια, κάρτες και άλλα μικροαντικείμενα θα μπορούσαν να φανούν ωφέλιμα, ενώ η καθιέρωση ενός οπτικού και ακουστικού λογότυπου που να χαρακτηρίζει τη μονάδα σε κάθε της διαφημιστική προσπάθεια είναι πολύ σημαντική, ώστε να αποδεικνύεται η συνέχεια της δράσης και να εξασφαλίζεται η αναγνωρισιμότητά της.

Ε.3.1. Ιδιωτικοί Εκπαιδευτικοί Οργανισμοί και ΜΚΤ

Τα ιδιωτικά σχολεία αποσκοπούν όπως κάθε οργανισμός στο κέρδος, οπότε, προκειμένου να προσελκύσουν μαθητές, εμπιστεύονται το στρατηγικό σχεδιασμό του ΜΚΤ. Μια αναφορά στις επιλογές τους θεωρείται χρήσιμη για την παρούσα εργασία ώστε να αποτελέσει πηγή πληροφόρησης για τη δημόσια σχολική μονάδα που στοχεύει στην ικανοποίηση των μαθητών και των γονιών τους. Οι μέθοδοι προβολής του εκπαιδευτικού προϊόντος που παράγουν, οι επικοινωνιακές οδοί που χρησιμοποιούν και οι τρόποι προσέλκυσης του κοινού τους, ίσως φανούν ωφέλιμα εργαλεία της δημόσιας εκπαίδευσης ώστε να βελτιώσει την εικόνα της και την ποιότητα του προϊόντος που παράγει.

Μέσω των ιστοσελίδων που έχουν δημιουργήσει τα διάφορα ιδιωτικά σχολεία, διαπιστώνονται κοινόι στόχοι ΜΚΤ. Διαφοροποίηση από τους ανταγωνιστές, παροχή και προβολή των επιπλέον συμπληρωματικών προγραμμάτων, διαμόρφωση ιδιαίτερης φυσιογνωμίας, συμμετοχή σε τοπικές κοινωφελείς διοργανώσεις, συνεργασία με τοπικούς φορείς είναι μερικοί από αυτούς. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην καινοτομία που εισάγεται, μέσω της μαθητοκεντρικής εκπαιδευτικής διαδικασίας, της εκμάθησης ξένων γλωσσών, της χρήσης της σύγχρονης τεχνολογίας και της συμμετοχής του σχολείου σε μαθητικούς διαγωνισμούς. Επίσης, συχνά προβάλλονται οι εγκαταστάσεις του σχολείου, ειδικότερα στην περίπτωση που είναι εκσυγχρονισμένες και η σύνδεσή του με φορείς υποστηρικτικούς του έργου του.

Επιδιώκεται η τακτική αμφίδρομη επικοινωνία με τους γονείς, και ενθαρρύνεται η κατάθεση των απόψεών τους ή η έκφραση των αποριών και των παραπόνων τους. Μέρος του επικοινωνιακού μηνύματος αποτελεί επίσης η παρουσίαση των εκπαιδευτικών-συνεργατών τους, η επιστημονική τους κατάρτιση και σε κάποια από αυτά, ακόμη και ο παρακινητικός μηχανισμός προς αυτούς.

Ειδικότερα τα περισσότερο κυρίαρχα και καταξιωμένα ιδιωτικά σχολεία προβάλλουν τον ιδιαίτερο χαρακτήρα που τους διακρίνει στην αντίληψη του κοινού και που απορρέει από τη σημασία που αποδίδουν σε κάποιο εκπαιδευτικό πρόγραμμα (πχ, αθλητική δράση, ερευνητικά προγράμματα...) ή στην επιτυχημένη παράδοση ποιότητας που εγγυάται το όνομά τους.

Εν κατακλείδι, και ως ωφέλιμη διαπίστωση, ο τρόπος επικοινωνίας του εκπαιδευτικού προϊόντος των ιδιωτικών σχολείων που επιχειρεί τη διαμόρφωση αξίας στην αντίληψη του κοινού για τα ανταποδοτικά δίδακτρα που απαιτούν παραλληλίζεται με την αντίστοιχη προσπάθεια των δημόσιων σχολικών μονάδων που θα επιχειρεί τη διαμόρφωση αξίας στην αντίληψη του κοινού για τη συνεισφορά όλων που απαιτούν, προκειμένου να ενισχυθεί και να βελτιωθεί η υπηρεσία τους.

3. ΕΡΕΥΝΑ

Α. ΣΚΟΠΟΣ - ΣΤΟΧΟΙ

Η μελέτη επικεντρώνεται στη διερεύνηση των συντελεστών που συμβάλλουν στην εφαρμογή καινοτόμων προγραμμάτων εκπαίδευσης με τη διεξαγωγή έρευνας, η οποία απευθύνεται σε γονείς, εκπαιδευτικούς και μαθητές της Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Σκοπός της έρευνας είναι η διερεύνηση των απόψεων, των αναγκών και των προθέσεων των γονέων, των εκπαιδευτικών, και των μαθητών, σχετικά με το στρατηγικό σχεδιασμό του εκπαιδευτικού ΜΚΤ στην εφαρμογή των καινοτόμων προγραμμάτων. Διερευνάται κατά πόσον η εμπιστοσύνη που θα δείξει μια Σχολική Μονάδα (μαθητές, γονείς, εκπαιδευτικοί) στη δυναμική των λειτουργιών του στρατηγικού ΜΚΤ στο δημόσιο εκπαιδευτικό χώρο, θα αποτελέσει, κατά την αντίληψή τους, μια δυναμική παραγωγική επένδυση που θα συμβάλλει στη βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης, της ελκυστικότητας της Δημόσιας Σχ. Μονάδας, και στην άμβλυνση της επίδρασης των αρνητικών παραγόντων στη διαμόρφωση της δημόσιας εκπαιδευτικής υπηρεσίας.

Αναλυτικά οι στόχοι της έρευνας είναι οι ακόλουθοι:

Α. Η διερεύνηση της εικόνας που έχει διαμορφώσει το κοινό για την εκπαιδευτική υπηρεσία της δημόσιας Σχολικής Μονάδας ως το πρώτο και βασικό βήμα του εκπαιδευτικού ΜΚΤ, την ανάλυση του εξωτερικού Περιβάλλοντος και το βαθμό ανταγωνιστικότητας που προσεγγίζει, ανάμεσα στις υπόλοιπες Σχ. Μονάδες.

Β. Η διερεύνηση των απόψεων των γονέων και των εκπαιδευτικών σε σχέση με την ανάληψη πρωτοβουλίας της Σχολικής Μονάδας να παράσχει συμπληρωματική υπηρεσία μέσω των προαιρετικών καινοτόμων προγραμμάτων και την ποιοτική αξία που αναγνωρίζουν σε αυτήν. Μέσω αυτού θα εκτιμηθεί ο βαθμός ελκυστικότητας που θα επιφέρει η αξιοποίηση των καινοτόμων προγραμμάτων και η χρήση τους ως επιπλέον προϊόν που δεν αποτελεί υποχρέωση του αναλυτικού προγράμματος της Σχ. μονάδας.

Γ. Η εξαγωγή κάποιων πρωτογενών συμπερασμάτων για το περιεχόμενο των καινοτόμων προγραμμάτων και τον τρόπο οργάνωσης που θα επιθυμούσαν οι ίδιοι οι μαθητές, οι γονείς και οι εκπαιδευτικοί να ακολουθηθεί στην εφαρμογή τους, ώστε να ικανοποιηθούν οι ανάγκες-επιθυμίες τους και η διαμόρφωση ενός μοντέλου εφαρμογής των καινοτόμων προγραμμάτων.

Δ. Η εκτίμηση του βαθμού αποδοχής των εκπαιδευτικών και των γονέων του ενδεχομένου εφαρμογής αρχών του ΜΚΤ στην παροχή συμπληρωματικού εκπαιδευτικού προϊόντος-υπηρεσίας (συμμετοχή στο σχεδιασμό, εξεύρεση πόρων, επικοινωνία).

Ε. Η διερεύνηση της πρόθεσης συνεισφοράς των γονέων και των εκπαιδευτικών στην αναβάθμιση της ποιότητας της δημόσιας εκπαιδευτικής υπηρεσίας.

B. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΗΨΙΑΣ

Ο τύπος έρευνας που επιλέχθηκε ήταν ποσοτική έρευνα – έρευνα πεδίου στον πληθυσμό των γονέων των μαθητών και των εκπαιδευτικών της Α/θμιας εκπαίδευσης, μέσω διαφοροποιημένων ερωτηματολογίων. Ο χρόνος εφαρμογής ήταν το χρονικό διάστημα: Νοέμβριος 2010 – Φεβρουάριος 2011.

B1. Δειγματοληπτικό πλαίσιο: Σχεδιασμός δειγματοληψίας

Ειδικότερα και στα πλαίσια της παρούσας έρευνας, επιλέχθηκε να εξεταστεί η περίπτωση των Σχολικών Μονάδων του Δυτικού τομέα Αττικής. Προκειμένου να συλλεχθεί δείγμα από το δειγματοληπτικό πλαίσιο που αναφέρθηκε, και λόγω της αδυναμίας να βρεθεί συγκεντρωτικός κατάλογος ονομάτων των μαθητών του δειγματοληπτικού πλαισίου επιλέχθηκε δείγμα με κατά συστάδες δειγματοληψία. Ως συστάδα επιλέχθηκε κάθε Σχολική μονάδα. Συνεπώς επιλέχθηκε δείγμα σχολικών μονάδων ανά περιοχή. Κατόπιν επιλέχθηκε να εξεταστεί δείγμα των μαθητών κάθε σχολικής μονάδας με απλή τυχαία δειγματοληψία.

Ακολούθησε ενημέρωση του Διευθυντή και των Εκπαιδευτικών της Σχ. μονάδας για τους στόχους της έρευνας και διανομή ερωτηματολογίων στο δείγμα των μαθητών. Τα ερωτηματολόγια των γονέων προωθήθηκαν στους γονείς των μαθητών και έγινε συμπλήρωση ερωτηματολογίων ατομικά από έναν γονέα (εφαρμογή ερωτηματολογίου αυτοαναφοράς με συμπλήρωση χωρίς την παρουσία συνεντεύκτη). Έγινε συγκέντρωση ερωτηματολογίων μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας συμπλήρωσης την επόμενη ημέρα.

B2. Τελικό μέγεθος δείγματος

Το τελικό μέγεθος δείγματος είναι 159 ερωτηματολόγια Γονέων, 155 ερωτηματολόγια Εκπαιδευτικών όλων των ειδικοτήτων της Α/θμιας εκπαίδευσης και 130 ερωτηματολόγια μαθητών των Δ', Ε' και ΣΤ' τάξεων. Συνολικά διανεμήθηκαν:

- 300 ερωτηματολόγια γονέων, εκ των οποίων συγκεντρώθηκαν 159, (ανταπόκριση 53%),
- 200 ερωτηματολόγια εκπαιδευτικών, εκ των οποίων συγκεντρώθηκαν 155, (ανταπόκριση 77%)
- 150 ερωτηματολόγια μαθητών, εκ των οποίων συγκεντρώθηκαν 130. (ανταπόκριση 86,6%).

Η ανταπόκριση κρίνεται απόλυτα ικανοποιητική, δεδομένης της διαδικασίας συμπλήρωσης και της συγκέντρωσης του ερωτηματολογίου σε διαφορετική χρονική στιγμή. Η κατανομή των ερωτηματολογίων ακολουθεί την κατανομή του πληθυσμού στους επιμέρους Δήμους του Δυτικού Τομέα Αττικής: Αγ. Αναργύρων, Αγ. Βαρβάρας, Αιγαλέου, Ιλίου, Καματερού, Περιστερίου, Πετρούπολεως και Χαϊδαρίου (Πίνακες 1α-1γ)

Γ. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΕΡΓΑΛΕΙΟ

Ως εργαλείο συλλογής δεδομένων χρησιμοποιήθηκε δομημένο ερωτηματολόγιο διαμορφωμένο σε ενότητες. Η επιλογή των ερωτήσεων και η διαμόρφωση των ενοτήτων - θεματικών αξόνων του ερωτηματολογίου πραγματοποιήθηκε σύμφωνα με τις αναφορές της θεωρητικής προσέγγισης που σχετίζονται με την ικανοποίηση των γονέων από την παρεχόμενη εκπαιδευτική υπηρεσία (Μέθοδος SWOT), σύμφωνα με την επαγγελματική ικανοποίηση των εκπαιδευτικών που σχετίζονται με χαρακτηριστικά της Σχολικής μονάδας και σύμφωνα με τις λειτουργίες και τα στάδια του στρατηγικού εκπαιδευτικού MKT στην ανάπτυξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

Πιο συγκεκριμένα, για τα ερωτηματολόγια των γονέων και των εκπαιδευτικών, στην ενότητα Α, οι ερωτήσεις αφορούν σε Δημογραφικά και γενικά στοιχεία, στην ενότητα Β οι ερωτήσεις αφορούν στην ικανοποίηση από την εκπαιδευτική Υπηρεσία της Σχολικής Μονάδας, στην ενότητα Γ οι ερωτήσεις αφορούν στην αξιολόγηση ενός Μοντέλου εφαρμογής των καινοτόμων προγραμμάτων με στρατηγικό σχεδιασμό εκπαιδευτικού MKT, προκειμένου να βελτιωθεί η ελκυστικότητα της Σχ. μονάδας και στην ενότητα Δ οι ερωτήσεις αφορούν στην αξιολόγηση προτάσεων συμμετοχής και δράσης προκειμένου να βελτιωθεί η προσελκυστικότητα της Σχ. μονάδας.

Επιλέχθηκε ερωτηματολόγιο, κυρίως με τη μορφή κλειστών ερωτήσεων ώστε να επιτυγχάνει ευκολία κατανόησης και συμπλήρωσής του και άρα πρόκληση του ενδιαφέροντος στους υποψήφιους συμμετέχοντες, ικανοποιητικό βαθμό ειλικρίνειας των απαντήσεων και διασφάλιση υψηλότερου βαθμού κωδικοποίησης των δεδομένων της έρευνας, ώστε να προσεγγίσει μεγαλύτερο βαθμό εγκυρότητας της έρευνας (Cohen & Manion, 1994). Περιλαμβάνει όμως και ερώτηση ανοιχτού τύπου προκειμένου να δοθεί στους συμμετέχοντες στην έρευνα η δυνατότητα ελεύθερης έκφρασης της πρόθεσης που επιδεικνύουν για ανάληψη πρωτοβουλιών.

Στα ερωτηματολόγια των μαθητών διαμορφώθηκαν 2 ενότητες – θεματικοί άξονες. Στην Α ενότητα οι ερωτήσεις αφορούν σε δημογραφικά στοιχεία και στη Β αφορούν στην αξιολόγηση του μοντέλου εφαρμογής των καινοτόμων προγραμμάτων, σε ότι αφορά στο σχεδιασμό του εκπαιδευτικού περιεχομένου.

Ο μέσος χρόνος συμπλήρωσης κάθε ερωτηματολογίου εκτιμάται ότι ήταν περίπου 8 - 10 λεπτά.

Αναλυτικά και σύμφωνα με την ιδιότητα των ερωτηθέντων, οι ενότητες των ερωτηματολογίων περιλαμβάνουν τα εξής:

Γ1. Ερωτηματολόγιο Γονέων:

- **Η ενότητα Α** των δημογραφικών και γενικών στοιχείων κάθε ερωτώμενου περιλαμβάνει στοιχεία όπως: Φύλο, Ηλικία, Μορφωτικό επίπεδο (Δημοτικό, Γυμνάσιο Γενικό, Τεχνικό Λύκειο, Α.Ε.Ι. Α.Τ.Ε.Ι., Μεταπτυχιακές σπουδές), Επάγγελμα (Ελ. Επαγγελματίας, Ιδιωτικός-Δημόσιος Υπάλληλος, Οικιακά) και ακριβή επαγγελματική ιδιότητα της μητέρας και του πατέρα των μαθητών. Το σύνολο των μεταβλητών είναι κατηγορικές.

- **Η ενότητα Β**, περιλαμβάνει 16 ερωτήσεις αξιολόγησης χαρακτηριστικών της Σχ. Μονάδας που αφορούν στην υλικοτεχνική υποδομή, στο ανθρώπινο δυναμικό, στη λειτουργία της Σχ. μονάδας και στην ανάπτυξη και εφαρμογή του σχολικού προγράμματος και των λοιπών σχολικών δραστηριοτήτων. Τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά αποτελούν βασικές παραμέτρους προσδιορισμού της ταυτότητας της Σχολικής

κής Μονάδας, στην προαναφερθείσα στην θεωρητική προσέγγιση έρευνα του Κ.Ε.Ε. «Αποτύπωση του εκπαιδευτικού συστήματος» σύμφωνα με την ανάπτυξη και την προτυποποίηση των σχετικών δεικτών και προτύπων που πραγματοποιήθηκε για την επίτευξή της. (Κουτούζης, 2001)

Η αξιολόγηση γίνεται με χρήση της 5/θμης κλίμακας Likert όπου η τιμή 1 αντιστοιχεί στην κατηγορία ΚΑΘΟΛΟΥ ενώ η τιμή 5 στην κατηγορία ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ. Επίσης περιλαμβάνεται μια ερώτηση για την καταγραφή της επιλογής του γονέα, προκειμένου να γίνεται αποδέκτης μιας καλύτερης εκπαιδευτικής υπηρεσίας.

- **Η ενότητα Γ**, περιλαμβάνει 16 ερωτήσεις αξιολόγησης της αποδοχής μιας σειράς προτάσεων βελτίωσης της ελκυστικότητας της Σχ. Μονάδας. Στη διαμόρφωσή τους ακολουθείται ο στρατηγικός σχεδιασμός του εκπαιδευτικού ΜΚΤ ενός προϊόντος-υπηρεσίας, (διαμόρφωση του προγράμματος, τιμολόγηση-εξεύρεση οικονομικών πόρων, επικοινωνία του προϊόντος-υπηρεσίας και αξιολόγησή του). Η 1^η ερώτηση αφορά στην κύρια στάση των γονέων στην ανάπτυξη καινοτόμων προγραμμάτων και οι επόμενες είναι ουσιαστικά προσδιοριστικοί παράγοντες της εφαρμογής τους. Η αξιολόγησή τους γίνεται με χρήση 5/θμης κλίμακας Likert όπου η τιμή 1 αντιστοιχεί στην κατηγορία ΚΑΘΟΛΟΥ ενώ η τιμή 5 στην κατηγορία ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ. Επίσης περιλαμβάνεται μια ερώτηση για την ανάδειξη των πιο ελκυστικών προγραμμάτων για τους γονείς, προκειμένου να ικανοποιηθεί η ιδιαίτερη ανάγκη και επιθυμία τους, από τη Σχολική Μονάδα. Μέσω των ερευνητικών δεδομένων αυτής της ενότητας θα επιχειρηθεί η ανάπτυξη ενός προτεινόμενου από την παρούσα εργασία μοντέλου εφαρμογής των καινοτόμων προγραμμάτων.

- **Η ενότητα Δ**, περιλαμβάνει 5 ερωτήσεις που αντιστοιχούν σε διαφορετικές δράσεις γονέων, ώστε οι ίδιοι να συμβάλλουν στη βελτίωση της προσελκυστικότητας της Σχ.Μονάδας. Η αξιολόγησή τους γίνεται με χρήση της ίδιας 5/θμης κλίμακας Likert. Επίσης περιλαμβάνεται μια ανοικτή ερώτηση για την καταγραφή πιθανών πρωτοβουλιών-προτάσεων δράσης από μέρους τους, που θα αναβάθμιζαν την ποιότητα της εκπαίδευσης και την ελκυστικότητα της Σχ. Μονάδας, στα πλαίσια της αυτοδιοίκησης και της συλλογικής ευθύνης όλων των εμπλεκομένων με τη δράση της, όπως αναφέρθηκαν στο ανάλογο κεφάλαιο της θεωρητικής προσέγγισης.

Γ2. Ερωτηματολόγιο εκπαιδευτικών:

- **Η ενότητα Α** των δημογραφικών και γενικών στοιχείων κάθε ερωτώμενου περιλαμβάνει στοιχεία όπως: Φύλο, Ηλικία, Μορφωτικό επίπεδο (Πτυχίο, Μετεκπαίδευση, Μεταπτυχιακό, Διδακτορικό, Β'Πτυχίο) και Ειδικότητα με την οποία εργάζονται. Το σύνολο των μεταβλητών είναι κατηγορικές.

- **Η ενότητα Β**, περιλαμβάνει τις 16 ερωτήσεις αξιολόγησης χαρακτηριστικών της Σχ. Μονάδας, όπως και στο ερωτηματολόγιο των γονέων. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα ερευνών, όπως των [Dinham & Scott \(1998\)](#) σε δημόσια σχολεία της Αυστραλίας και των [Eliophotou-Menon et al., \(2008\)](#), τα χαρακτηριστικά της Σχολικής Μονάδας αποτελούν παράγοντα εργασιακής ικανοποίησης για τους εκπαιδευτικούς, οπότε είναι χρήσιμη στα πλαίσια αυτής της εργασίας η αποτύπωση της άποψής τους για τα επίπεδα ποιότητας που προσεγγίζει η Σχ. Μονάδα στην οποία εργάζονται, ως προς αυτά.

- **Η ενότητα Γ**, περιλαμβάνει 18 ερωτήσεις αξιολόγησης της αποδοχής μιας σειράς προτάσεων βελτίωσης της ελκυστικότητας της Σχ. Μονάδας όπως και στο ερωτηματολόγιο των γονέων. Στο ερωτηματολόγιο των εκπαιδευτικών, στη συγκεκριμένη ενότητα προστέθηκαν δύο επιπλέον ερωτήσεις που αφορούν σε παραμέτρους εφαρμογής των καινοτόμων προγραμμάτων που άπτονται της διαμόρφωσης του πλαι-

σίου συμμετοχής των ίδιων των εκπαιδευτικών (ομάδα εκπαιδευτικών εφαρμογής του προγράμματος και επιπλέον αμοιβή των εκπαιδευτικών). Επίσης περιλαμβάνεται η ερώτηση για την καταγραφή των πιο ελκυστικών προγραμμάτων για τους ίδιους.

- **Η ενότητα Δ**, περιλαμβάνει 5 ερωτήσεις που αντιστοιχούν σε διαφορετικές δράσεις εκπαιδευτικών, ώστε οι ίδιοι να συμβάλλουν στη βελτίωση της προσελκυστικότητας της Σχ. Μονάδας. Η αξιολόγησή τους γίνεται με χρήση της ίδιας 5/θμης κλίμακας Likert. Επίσης περιλαμβάνεται μια ανοικτή ερώτηση για την καταγραφή πιθανών πρωτοβουλιών από μέρους τους, που θα αναβάθμιζαν την ποιότητα της εκπαίδευσης και την ελκυστικότητα της Σχ. Μονάδας.

Γ3. Ερωτηματολόγιο μαθητών:

- **Η ενότητα Α** των δημογραφικών και γενικών στοιχείων κάθε ερωτώμενου περιλαμβάνει στοιχεία όπως: Φύλο, Ηλικία και Σχ. Τάξη στην οποία φοιτά. Το σύνολο των μεταβλητών είναι κατηγορικές.

- **Η ενότητα Β**, περιλαμβάνει 8 ερωτήσεις αξιολόγησης προτάσεων προκειμένου να βελτιωθεί η ελκυστικότητα της μονάδας. Η 1^η ερώτηση αφορά την κύρια στάση των μαθητών στην ανάπτυξη καινοτόμων προγραμμάτων και οι επόμενες είναι ουσιαστικά προσδιοριστικοί παράγοντες της εφαρμογής τους. Η αξιολόγησή τους γίνεται με χρήση 5/θμης κλίμακας Likert όπου η τιμή 1 αντιστοιχεί στην κατηγορία ΚΑΘΟΛΟΥ ενώ η τιμή 5 στην κατηγορία ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ. Επίσης περιλαμβάνεται μια ερώτηση για την καταγραφή των πιο ελκυστικών προγραμμάτων. (Παράρτημα: Ερωτηματολόγια σελ 155)

Επίπεδο σημαντικότητας: $\alpha = 0,05$

Δ. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Για τις ενότητες του ερωτηματολογίου γίνεται:

- Παρουσίαση των κατανομών συχνοτήτων και ποσοστών για το σύνολο των μεταβλητών καθώς και των μέσων τιμών και διασπορών των συνεχών μεταβλητών. Ως συνεχείς αξιοποιούνται οι ίδιες μεταβλητές καθώς χρησιμοποιείται κλίμακα Likert (περιγραφική στατιστική).

- Ακολουθεί έλεγχος εξάρτησης των μεταβλητών με χαρακτηριστικά του δείγματος και ειδικότερα με μεταβλητές των δημογραφικών χαρακτηριστικών (στατιστική συμπερασματολογία).

Για τους παραπάνω ελέγχους γίνεται:

- **Έλεγχος ανεξαρτησίας** παρατηρούμενων τιμών με εφαρμογή του χ^2 ως ενδεικνυόμενος στην περίπτωση του ελέγχου των κατηγορικών μεταβλητών και υπολογισμός του πίνακα συνάφειας με εκτίμηση του δείκτη Spearman's rho. (Ρούσσος, Τσαούσης, 2002) Ο έλεγχος ανεξαρτησίας χ^2 χρησιμοποιείται για τον έλεγχο της υπόθεσης ότι οι κατηγορικές μεταβλητές είναι ανεξάρτητες μεταξύ τους. Οι υποθέσεις σε αυτήν την περίπτωση είναι οι εξής:

H_0 : υπάρχει ανεξαρτησία μεταξύ των δύο μεταβλητών

H_1 : δεν υπάρχει ανεξαρτησία μεταξύ των δύο μεταβλητών

Ο έλεγχος ανεξαρτησίας χ^2 στο δείγμα των γονέων αφορά στις μεταβλητές Μορφωτικό επίπεδο και Επάγγελμα στο δείγμα των εκπαιδευτικών αφορά στις μεταβλητές Ηλικία, Φύλο και Επιπλέον εκπαίδευση, ενώ στο δείγμα των μαθητών αφορά στις μεταβλητές Ηλικία και Σχολική τάξη.

- **Υπολογισμός πίνακα συνάφειας** και εκτίμηση του δείκτη **Spearman's rho** στην περίπτωση ελέγχου της εξάρτησης κατηγορικών μεταβλητών, για τις μεταβλητές της ενότητας Γ, που αφορούν στην αύξηση της προσελκυστικότητας της Σχ. Μονάδας μέσω της εφαρμογής καινοτόμων προγραμμάτων.

- **Πολλαπλή Παλινδρόμηση** πρόβλεψης της εξαρτημένης μεταβλητής, 1^{ης} ερώτησης του Γ μέρους, μέσω των τιμών των υπολοίπων ερωτήσεων (ανεξάρτητες μεταβλητές) του ίδιου μέρους. Η πολλαπλή Παλινδρόμηση χρησιμοποιείται όταν έχουμε περισσότερες από μία ανεξάρτητες μεταβλητές και θέλουμε να εξετάσουμε την επίδρασή τους σε μία εξαρτημένη μεταβλητή. (Κυριακούσης, 2004) Με την Πολλαπλή παλινδρόμηση εφαρμόζουμε ουσιαστικά έναν τρόπο επιλογής παραγόντων πρόβλεψης μιας συγκεκριμένης εξαρτημένης μεταβλητής. Η διαδικασία προσδιορίζει ποια ανεξάρτητη μεταβλητή αποτελεί τον κύριο και καλύτερο παράγοντα πρόβλεψης, ποια τον δεύτερο κτλ. Η προβλεπόμενη τιμή της εξαρτημένης μεταβλητής (Y) δίνεται από την εξίσωση

$$Y = b_0 + b_1 * X_1 + \dots + b_v * X_v + e$$

όπου το b_0 εκφράζει την τιμή της Y για μηδενική επίδραση από τις άλλες μεταβλητές (X_1 - X_v) και τα b_1 - b_v το συντελεστή επίδρασης των μεταβλητών στην εξαρτημένη (Y). Το e εκφράζει τις αποκλίσεις της πραγματικής τιμής από την προβλεπόμενη (κατάλοιπα). Τα σφάλματα (κατάλοιπα) θεωρούνται τυχαία και η μέση τιμή τους πρέπει να είναι μηδενική. Όταν τα σφάλματα δεν είναι τυχαία, υπάρχει σειριακή συσχέτιση και η προσέγγιση της πρόβλεψης δεν είναι ικανοποιητική. Γίνεται επομένως χρήση του τεστ των **Durbin-Watson** το οποίο χρησιμοποιείται για τον έλεγχο ύπαρξης σειριακής συσχέτισης των καταλοίπων.

Στα μοντέλα παλινδρόμησης, εκτιμάται ο συντελεστής προσδιορισμού R^2 που φανερώνει το ποσοστό της μεταβλητότητας των δεδομένων που εξηγείται από το γραμμικό μοντέλο (ποσοστό συνολικής διασποράς), και ο προσαρμοσμένος συντελεστής προσδιορισμού (Adjusted R^2) που λαμβάνει υπόψη του και το μέγεθος του δείγματος.

Μία απαραίτητη προϋπόθεση γενικά σε όλα τα μοντέλα με περισσότερες εκ της μίας ανεξάρτητων μεταβλητών είναι η έλλειψη συγγραμμικότητας (collinearity statistics). Οι ανεξάρτητες μεταβλητές δε θα πρέπει να συσχετίζονται μεταξύ τους, προκειμένου να συνυπάρξουν στο μοντέλο της παλινδρόμησης. Θα γίνει επομένως χρήση του **VIF** (Variation Inflation Factor) ως μέτρο διάγνωσης συγγραμμικότητας. Τιμές για το VIF μεγαλύτερες του δύο αποτελούν ένδειξη ότι έχουμε πρόβλημα συγγραμμικότητας. Η τιμή της **Tolerance** για μία τιμή φανερώνει το ποσοστό της διακύμανσης της μεταβλητής που εξηγείται από τις υπόλοιπες ανεξάρτητες μεταβλητές του μοντέλου. Τιμές της Tolerance μικρότερες του 0.5 αποτελούν ένδειξη του προβλήματος. (Τσαγρής 2008)

Με την εφαρμογή της επιχειρείται η διαμόρφωση ενός ελκυστικού μοντέλου ανάπτυξης καινοτόμων προγραμμάτων για τους γονείς, τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές.

- **Τέλος, Ανάλυση παραγόντων** των μεταβλητών της ενότητας Γ (Εφαρμογή των καινοτόμων προγραμμάτων) με τη μέθοδο των **κυρίων συνιστωσών** και την περιστροφή **Varimax**. Η παραγοντική ανάλυση ως στατιστική τεχνική επιτρέπει και επιδεικνύει την ομαδοποίηση διάφορων ανεξάρτητων ποσοτικών μεταβλητών, σε παράγοντες που περιλαμβάνουν ομάδα αρχικών μεταβλητών με κοινά χαρακτηριστικά. Ως εκ τούτου, στην παρούσα έρευνα γίνεται για να εκτιμηθεί ο βαθμός ενοποίησης των μεταβλητών του

ερωτηματολογίου στις σημαντικές μεταβλητές- έννοιες του στρατηγικού σχεδιασμού MKT και το βαθμό σύνδεσής τους με αυτές.

Με το μεθοδολογικό μοντέλο των κυρίων συνιστωσών επιτρέπεται ως ένα αρχικό στάδιο ανάλυσης παραγόντων η κατανομή των αρχικών μεταβλητών σε νέες μεταβλητές, τις κύριες συνιστώσες, που εξηγούν το μεγαλύτερο ποσοστό της ολικής και κοινής διακύμανσης και αναδεικνύεται ο βαθμός συσχέτισης των αρχικών μεταβλητών με αυτές. Οι συντελεστές συσχέτισης των μεταβλητών με τους αντίστοιχους παράγοντες (κύριες συνιστώσες) καλούνται παραγοντικά φορτία. Συνήθως σε αυτό το στάδιο παρατηρείται η παράλληλη συσχέτιση των αρχικών μεταβλητών με περισσότερους από έναν παράγοντα. Σε ένα δεύτερο στάδιο επομένως, με την περιστροφή των κυρίων συνιστωσών-παραγόντων επιτυγχάνεται η ακριβέστερη ομαδοποίηση των μεταβλητών στις κύριες συνιστώσες, εφόσον μειώνονται οι τιμές των φορτίων των αρχικών μεταβλητών σε ορισμένους παράγοντες και αυξάνονται σε άλλους, αλλά και ο περιορισμός του αριθμού θετικών και αρνητικών φορτίων ταυτόχρονα στην κύρια συνιστώσα, δηλαδή επιτυγχάνεται η μεγιστοποίηση των παραγοντικών φορτίων των αρχικών μεταβλητών στους παράγοντες.

Ο έλεγχος καταλληλότητας της παραγοντικής ανάλυσης ως αποδεκτής στατιστικής μεθόδου, ως προς την επάρκεια του δείγματος διεξάγεται με:

- Το δείκτη σύγκρισης των παρατηρούμενων συντελεστών συσχέτισης προς τους συντελεστές μερικής συσχέτισης του τεστ **Kaiser - Meyer - Olkin**. Θα πρέπει η τιμή του δείκτη του τεστ K.M.O να προσεγγίζει την τιμή 1 ώστε οι μεταβλητές είναι γραμμικά συσχετισμένες και η παραγοντική ανάλυση να είναι ενδεδειγμένη. Τιμές του δείκτη μεγαλύτερες του 0,8 είναι ιδιαίτερα ικανοποιητικές, ενώ τιμές του μεγαλύτερες του 0,5 είναι επαρκείς για την αποδοχή της εφαρμογής της παραγοντικής ανάλυσης.

- Το κριτήριο σφαιρικότητας του **Bartlett (Bartlett's sphericity)** με το οποίο ελέγχεται η ύπαρξη συσχετίσεων μεταξύ των μεταβλητών και το κατά πόσο, τα ερευνητικά δεδομένα προέρχονται από κανονικό πληθυσμό όπου το σύνολο των συντελεστών συσχέτισης είναι μηδέν (0). Για $p < 0,01$ απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση ότι οι συντελεστές συσχέτισης είναι μηδενικοί, οπότε η παραγοντική ανάλυση έχει έννοια εφαρμογής.

- Το δείκτη συνάφειας **Cronbach alpha**, ο οποίος ελέγχει την αξιοπιστία του ερωτηματολογίου και η τιμή οποίου θα πρέπει να προσεγγίζει την τιμή 1. Τιμές του δείκτη μεγαλύτερες του 0,7 αποδεικνύουν τον ικανοποιητικό βαθμό αξιοπιστίας του ερωτηματολογίου. (Σιάρδος 2004)

Για τη στατιστική επεξεργασία γίνεται χρήση του στατιστικού πακέτου ανάλυσης δεδομένων για τις κοινωνικές επιστήμες: **SPSS (Statistical Package for the Social Sciences)**.

Ε. ΑΝΑΛΥΣΗ - ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Ε1. ΓΟΝΕΙΣ

Ε1α. Δημογραφικά χαρακτηριστικά

Στην έρευνα συμμετείχαν 159 άτομα.

- Αναφορικά με την κατανομή ως προς το φύλο, οι άνδρες γονείς που συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο εμφανίζουν ποσοστό 31,4% έναντι του 68,6% που αντιστοιχεί στο ποσοστό των γυναικών.

- Εξετάζοντας την ηλικία προκύπτει ότι η μέση τιμή της είναι 38,41 έτη, με ελάχιστη τιμή τα 27 και μέγιστη τα 51 έτη.

- Αναφορικά με την κατανομή του πληθυσμού με βάση το επίπεδο μόρφωσης, η πλειοψηφία των μητέρων συγκεντρώνεται στην κατηγορία Γενικό Λύκειο σε ποσοστό 43,7% ενώ στην περίπτωση του πατέρα τα ποσοστά κατανέμονται ομοιόμορφα μεταξύ των επιλογών Γενικό, Τεχνικό λύκειο και ΑΕΙ.

- Τέλος, αναφορικά με την επαγγελματική ιδιότητα των γονέων προκύπτει:

Στην περίπτωση της μητέρας το μεγαλύτερο ποσοστό 38,9% απασχολείται με οικιακά ενώ από τις απασχολούμενες το 57,4% εντοπίζεται στην κατηγορία παροχή υπηρεσιών και πωλητές. Αναφορικά με τον πατέρα, το υψηλότερο ποσοστό 41,8% δηλώνει ελεύθερος επαγγελματίας ενώ ως προς την επαγγελματική ιδιότητα το 49% των πατέρων απασχολείται επίσης, στην κατηγορία παροχής υπηρεσιών και πωλητών. (Παράρτημα: Πίνακες 2 α-2στ & Εικόνες 1-8)

Ε1β. Παρουσίαση των τιμών των μεταβλητών της Β ενότητας:

«Εκτίμηση ικανοποίησης των γονέων από την εκπαιδευτική υπηρεσία της Σχολικής μονάδας»

Εξετάζοντας την κατανομή των ποσοστών ως προς τις 5 κατηγορίες απαντήσεων προκύπτει ότι η συχνότερα εμφανιζόμενη απάντηση είναι η κατηγορία «Μέτρια».

Ειδικότερα, εξετάζοντας τις μέσες τιμές των απαντήσεων των ερωτήσεων με βάση την κλίμακα 1 – 5 όπου 1 είναι το καθόλου, 5 το πάρα πολύ και με ενδιάμεση τιμή της κλίμακας την τιμή 3 που αντιστοιχεί στην απάντηση μέτρια, προκύπτει ότι:

α. Τη θετικότερη αξιολόγηση έχει εμφανίσει η απάντηση στην ερώτηση που αφορά την *Παιδαγωγική ικανότητα των εκπαιδευτικών* (μέση τιμή: 3,55).

β. Μέτριες αξιολογήσεις με ελαφρά θετικές τάσεις (μέσες τιμές άνω της τιμής 3) εμφανίζουν οι αξιολογήσεις των χαρακτηριστικών: *Ασφάλεια μαθητών, Αποτελεσματικότητα του ρόλου του διευθυντή, Λειτουργία του ολοήμερου και οριακά, η Συνεργασία με το σύλλογο γονέων.*

γ. Σε μέτρια θέση εμφανίζονται οι περιπτώσεις: *Κτηριακές εγκαταστάσεις, Υλικοτεχνική υποδομή, Διδασκαλία ξένων γλωσσών και Ένταξη ειδικοτήτων* (μέσες τιμές ελάχιστα κάτω της τιμής 3).

δ. Σε μέτρια κυρίως αλλά με σαφέστατη αρνητική τάση αξιολογούνται τα στοιχεία: *Επικοινωνία με το περιβάλλον, Εκμάθηση και χρήση Η/Υ στην εκπαιδευτική διαδικασία, Σχολική βιβλιοθήκη, Καινοτόμα δράση και Αθλητικές δραστηριότητες* (μέσες τιμές άνω του 2,5).

ε. Τέλος τις αρνητικότερες αξιολογήσεις έχουν λάβει: η *Επικοινωνία μέσω διαδικτύου* και η *Συμμετοχή σε μαθητικούς διαγωνισμούς* (μέσες τιμές οριακά άνω της τιμής 2)

Επομένως, σε ό,τι αφορά στην ικανοποίηση των γονέων από την εκπαιδευτική υπηρεσία της Σχ.μονάδας που φοιτά το παιδί τους,

- Οι γονείς δηλώνουν υψηλού βαθμού ικανοποίηση μόνο στην περίπτωση της *Παιδαγωγικής ικανότητας των εκπαιδευτικών* σε ποσοστό που υπερβαίνει το 50%.

- Επίσης, δηλώνουν υψηλού βαθμού ικανοποίηση άνω του 40% μόνο στις περιπτώσεις της *Ασφάλειας που παρέχει στους μαθητές*, της *Αποτελεσματικότητας του ρόλου του Δ/ντη* και της *Λειτουργίας του ολοήμερου σχολείου*.

Πίνακας Ε1β₁ : Ποσοστιαίες συχνότητες, Μ. Ο. και Τυπ. απόκλιση των τιμών των μεταβλητών

	N	Καθόλου %	Λίγο %	Μέτρια %	Πολύ %	Πάρα πολύ%	Mean	Std. Deviation
B1. Τις κτηριακές εγκαταστάσεις της	159	8,8	23,9	44,0	22,0	1,3	2,83	,915
B2. Την υλικοτεχνική της υποδομή	158	6,3	24,7	48,1	18,4	2,5	2,86	,878
B3. Την ασφάλεια που παρέχει στους μαθητές	159	7,5	19,5	32,1	29,6	11,3	3,18	1,105
B4. Την παιδαγωγική ικανότητα τω Εκπ/κών	159		8,8	39,6	39,0	12,6	3,55	,824
B5. Την αποτελεσματικότητα του ρόλου του Δ/ντη	159	8,8	15,7	32,1	34,6	8,8	3,19	1,086
B6. Τη συνεργασία με το Σύλλογο Γονέων	159	10,7	18,2	32,1	27,7	11,3	3,11	1,156
B7. Την επικοινωνία με το περιβάλλον	158	15,8	27,8	36,7	15,2	4,4	2,65	1,059
B8. Την επικοινωνία μέσω του διαδικτύου	156	41,0	24,4	17,3	14,1	3,2	2,14	1,194
B9. Την εκμάθηση και χρήση Η/Υ στην εκπαιδευτική διαδικασία	157	23,6	28,0	25,5	15,9	7,0	2,55	1,211
B10. Τη διδασκαλία των ξένων γλωσσών	157	8,9	28,0	31,8	24,2	7,0	2,92	1,077
B11. Την ένταξη ειδικοτήτων (Μουσικής-Καλλι/κών-Θεατρολογίας)	157	10,2	22,9	35,7	26,1	5,1	2,93	1,051
B12. Τη λειτουργία της σχ. βιβλιοθήκης	157	24,2	21,0	21,7	21,0	12,1	2,76	1,351
B13. Τη λειτουργία του ολοήμερου σχολείου	155	11,6	12,9	32,3	27,7	15,5	3,23	1,204
B14. Την καινοτόμα δράση	154	19,5	32,5	30,5	12,3	5,2	2,51	1,098
B15. Τις αθλητικές δραστηριότητες	157	10,8	30,6	33,1	22,9	2,5	2,76	1,009
B16. Τη συμμετοχή των μαθητών σε μαθητικούς διαγωνισμούς	157	36,9	28,7	21,7	7,6	5,1	2,15	1,156

(Παράρτημα εικόνα 9)

Ε1β₂. Εξάρτηση των τιμών των μεταβλητών από Δημογραφικά χαρακτηριστικά (p = 0,05)

Εφαρμόζοντας έλεγχο παρατηρούμενων τιμών με σκοπό την αναζήτηση διαφορετικών συμπεριφορών για τους υποπληθυσμούς των δημογραφικών και των γενικών χαρακτηριστικών, για τις μεταβλητές: *Επικοινωνία με το περιβάλλον* (τοπική αυτοδ/ση, πολιτιστικούς φορείς...), *Επικοινωνία μέσω του διαδικτύου* (ιστοσελίδα), *Εκμάθηση και χρήση Η/Υ στην εκπαιδευτική διαδικασία*, *διδασκαλία των ξένων γλωσσών*, *Ένταξη ειδικοτήτων* (Μουσικής-Καλλιτεχνικών-Θεατρολογίας), *Λειτουργία της σχολικής βιβλιοθήκης*, *Λειτουργία του ολοήμερου σχολείου*, *Καινοτόμα δράση* (πολιτιστικά, περιβαλλοντικά κ.λ.π προγράμματα), *Αθλητικές δραστηριότητες* και *Συμμετοχή των μαθητών σε μαθητικούς διαγωνισμούς*, έγινε έλεγχος ανεξαρτησίας χ^2 , για τις παραπάνω μεταβλητές, ώστε να διαπιστωθεί ο βαθμός εξάρτησής τους από το μορφωτι-

κό επίπεδο και το επάγγελμα των γονέων (μητέρα-πατέρας). Προκειμένου να επιτευχθούν ακριβείς στατιστικά σημαντικές εκτιμήσεις εξάρτησης και λαμβάνοντας υπόψη τις κατανομές των ερωτηματολογίων των γονέων, ενοποιήθηκαν οι κατηγορίες αποφοίτων του Δημοτικού σχολείου με τους αποφοίτους Γυμνασίου, Ομοίως ενοποιήθηκαν οι κατηγορίες Γενικού – Τεχνικού Λυκείου και οι κατηγορίες που αποτελούν την Τριτοβάθμια εκπαίδευση (Α.Ε.Ι και Τ.Ε.Ι), στις οποίες ενσωματώθηκαν οι μεταπτυχιακές σπουδές επίσης. Σε ό,τι αφορά στο χαρακτηριστικό του επαγγέλματος του γονέα, ενοποιήθηκαν οι κατηγορίες δημόσιου και ιδιωτικού υπαλλήλου. Σε ένα δεύτερο επίπεδο, και για τον ίδιο λόγο, ενοποιήθηκαν οι βαθμίδες 1 - 2 και 4 – 5 της κλίμακας Likert που χρησιμοποιήθηκε για την εκτίμηση των μεταβλητών της ενότητας Β, η οποία μετατράπηκε σε 3/θμη, όπου το 1 υποδηλώνει χαμηλή ικανοποίηση, το 2 μέτρια και το 3 υψηλή.

Προκύπτουν τα ακόλουθα:

- Εξετάζοντας τις τιμές ως προς το **Μορφωτικό επίπεδο της μητέρας** προκύπτει ότι η μεταβλητή εμφανίζει στατιστικά σημαντική εξάρτηση στην *Επικοινωνία με το περιβάλλον (τοπική αυτοδ/ση, πολιτιστικούς φορείς...)*, στην *Επικοινωνία μέσω του διαδικτύου*, στην *Εκμάθηση και χρήση Η/Υ στην εκπαιδευτική διαδικασία*, στη *Λειτουργία της σχολικής βιβλιοθήκης* και στη *Συμμετοχή των μαθητών σε μαθητικούς διαγωνισμούς*. Σε όλες τις περιπτώσεις η διαφοροποίηση οφείλεται στις χαμηλότερες συγκριτικά τιμές ικανοποίησης των μητέρων αποφοίτων της Γ/θμιας εκπαίδευσης έναντι τόσο των αποφοίτων Β/θμιας όσο και των αποφοίτων της Α/θμιας Εκπαίδευσης. (Παράρτημα: πίνακες 3α-3ε)

- Εξετάζοντας τις τιμές ως προς το **Μορφωτικό επίπεδο του πατέρα** προκύπτει ότι η μεταβλητή εμφανίζει στατιστικά σημαντική εξάρτηση στη *Συμμετοχή των μαθητών σε μαθητικούς διαγωνισμούς*. Η διαφοροποίηση οφείλεται στις ιδιαίτερα χαμηλότερες συγκριτικά τιμές ικανοποίησης των πατέρων αποφοίτων της Γ/θμιας εκπαίδευσης έναντι των αποφοίτων Β/θμιας και ακόμη περισσότερο έναντι των αποφοίτων της Α/θμιας Εκπαίδευσης. (Παράρτημα: πίνακας 4)

- Εξετάζοντας τις τιμές ως προς το **Επάγγελμα της μητέρας** προκύπτει ότι η μεταβλητή εμφανίζει στατιστικά σημαντική εξάρτηση στην *Επικοινωνία με το περιβάλλον (τοπική αυτοδ/ση, πολιτιστικούς φορείς...)*, όπου η διαφοροποίηση οφείλεται στις ιδιαίτερα χαμηλές τιμές ικανοποίησης των μητέρων Ελεύθερων Επαγγελματιών και Υπαλλήλων, έναντι των μητέρων που ασχολούνται με τα Οικιακά. Επίσης στην *Καινοτόμα δράση (πολιτιστικά, περιβαλλοντικά κ.λ.π προγράμματα)*, όπου η διαφοροποίηση οφείλεται στις ιδιαίτερα χαμηλές τιμές ικανοποίησης των μητέρων Υπαλλήλων, έναντι των μητέρων που ασχολούνται με τα Οικιακά, και έναντι των μητέρων Ελ. Επαγγελματιών. Τέλος, σχετικά με τη *Συμμετοχή των μαθητών σε μαθητικούς διαγωνισμούς* η διαφοροποίηση οφείλεται στις ιδιαίτερα χαμηλότερες συγκριτικά τιμές ικανοποίησης των μητέρων Υπαλλήλων, που αγγίζουν το 96% (χαμηλή και μέτρια) έναντι των μητέρων Ελ. Επαγγελματιών και των μητέρων που ασχολούνται με τα Οικιακά. (Παράρτημα: πίνακες 5α-5γ)

- Εξετάζοντας τις τιμές ως προς το **Επάγγελμα του πατέρα** προκύπτει ότι η μεταβλητή εμφανίζει στατιστικά σημαντική εξάρτηση στην *Εκμάθηση και χρήση Η/Υ στην εκπαιδευτική διαδικασία*, όπου οι πατέρες Ελεύθεροι επαγγελματίες έχουν χαμηλότερη τιμή ικανοποίησης από τους Υπαλλήλους. Η διαφοροποίηση προκύπτει κυρίως από τις μέτριες και υψηλές τιμές, ενώ στη χαμηλή τιμή ικανοποίησης δεν παρουσιάζεται μεγάλη διαφορά ανάμεσά τους. (Παράρτημα: πίνακας 6)

Ε1β₃.Παρουσίαση των τιμών της μεταβλητής Β7:

«Προτίμηση εναλλακτικής λύσης για την παροχή καλύτερης εκπαίδευσης».

Η στάση των γονέων στην επιλογή μιας καλύτερης εκπαίδευσης δεν είναι η αποφυγή της παρούσας κατάστασης αλλά η επιλογή της βελτίωσής της. Έτσι οι γονείς, σε ποσοστό 84,6%, δεν θα επέλεγαν να μετακομίσει το παιδί τους από το σχολείο, ή οι ίδιοι από την περιοχή τους, αλλά ζητούν την βελτίωση της εκπαιδευτικής υπηρεσίας που παρέχει η Σχ. Μονάδα στην οποία φοιτά.

Πίνακας Ε1β₃: Συχνότητες, ποσοστιαίες συχνότητες και αθροιστικές ποσοστιαίες συχνότητες

		Frequency	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Να φοιτούσε σε ένα άλλο δημόσιο σχολείο	10	6,4%	6,4
	Να αναβαθμιζόταν η εκπαιδευτική υπηρεσία	132	84,6%	91,0
	Να μετακομίζατε σε άλλη περιοχή	14	9,0%	100,0
	Total	156	100,0%	

(Παράρτημα εικόνα 10)

Ε1γ₁.Παρουσίαση των τιμών των μεταβλητών της Γ ενότητας: «Καινοτόμα Προγράμματα»

Εξετάζοντας την κατανομή των ποσοστών ως προς τις 5 κατηγορίες απαντήσεων προκύπτει ότι η συχνότερα εμφανιζόμενη απάντηση είναι η κατηγορία «Πολύ» και ότι ο σύνολο σχεδόν των μεταβλητών εμφανίζουν υψηλές τιμές αξιολόγησης.

Ειδικότερα, εξετάζοντας τις μέσες τιμές των ερωτήσεων με βάση την κλίμακα 1 – 5 όπου 1 είναι το καθόλου, 5 το πάρα πολύ και η ενδιάμεση τιμή της κλίμακας είναι η τιμή 3 προκύπτει ότι:

- Τη χαμηλότερη τιμή εμφανίζει η μεταβλητή: *Οικονομική συμβολή γονέων με μέση τιμή ίση με 2,41.*
 - Μέτριες μέσες τιμές αξιολόγησης (μόλις άνω του 3) εμφανίζουν οι περιπτώσεις: *Εφαρμογή του καινοτόμου προγράμματος εκτός του υποχρεωτικού ωρολογίου προγράμματος, Αξιοποίηση ιδιωτικών χορηγιών και Διατήρηση επικοινωνίας και συνεργασίας με πρώην μαθητές στην εφαρμογή του προγράμματος.*
 - Τις θετικότερες αξιολογήσεις (μέσες τιμές άνω της τιμής 4) έχουν εμφανίσει οι μεταβλητές: *Παροχή στους μαθητές της δυνατότητας επιλογής προγράμματος, Επιπρόσθετη χρηματοδότηση μέσω της Τ.Α. λόγω καινοτόμων προγραμμάτων, Χρήση του διαδικτύου για ευρύτερη προβολή της δράσης και Ανάπτυξη σχέσεων συνεργασίας με τοπικούς φορείς.*
 - Όλες οι υπόλοιπες περιπτώσεις εμφανίζουν θετικές τιμές αξιολόγησης (τιμές άνω του 3,5) κάτι που τις κατατάσσει σε επίπεδα συμφωνίας άνω του μετρίου που περισσότερο προσεγγίζουν την επιλογή «Πολύ».
- Επομένως παρατηρείται ότι:
- Σε ό,τι αφορά στη συμφωνία των γονιών με την πρόταση *Υιοθέτησης των καινοτόμων προγραμμάτων που να χαρακτηρίζουν τις Σχ μονάδες* και με την πρόταση *Παροχής στους μαθητές της δυνατότητας επιλογής του προγράμματος στο οποίο επιθυμούν να συμμετάσχουν*, οι γονείς δηλώνουν υψηλό βαθμό συμφωνίας σε ποσοστό 80%.
 - Σε ό,τι αφορά στη *Συγκρότηση μαθητικών ομάδων εργασίας για τα προγράμματα ανεξάρτητα από την τάξη που φοιτούν και Αναζήτησης και Αξιοποίησης ιδιωτικών χορηγιών* δηλώνουν υψηλό βαθμό συμφωνίας σε ποσοστό άνω του 50%.

- Σε ό,τι αφορά στην *Εφαρμογή του προγράμματος εκτός του υποχρεωτικού ωρολογίου προγράμματος των μαθητών (ως μάθημα επιλογής)* και της *Διατήρησης της επικοινωνίας και της συνεργασίας με πρώην μαθητές της*, οι γονείς που δηλώνουν υψηλό βαθμού συμφωνία είναι άνω του ποσοστού 40%.

- Στην πρόταση που αφορά στην *Οικονομική συμβολή των γονιών για την εφαρμογή των καινοτόμων προγραμμάτων*, οι γονείς δηλώνουν σε χαμηλότερο ποσοστό σε σχέση με τις υπόλοιπες, υψηλό βαθμό συμφωνίας (25%) .

- Στις υπόλοιπες προτάσεις οι γονείς δηλώνουν υψηλό βαθμό συμφωνίας σε ποσοστό άνω του 65%.

Πίνακας Ε1γ₁ : Ποσοστιαίες συχνότητες, Μ. Ο. και Τυπ. απόκλιση των τιμών των μεταβλητών

	N	Καθόλου %	Λίγο %	Μέτρια %	Πολύ %	Πάρα πολύ%	Mean	Std. Deviaton
Γ1. Να υιοθετήσει νέα (καινοτόμα) προγράμματα που να την διαφοροποιούν σε σχέση με τις υπόλοιπες	157	3,8	2,5	22,9	36,9	33,8	3,94	1,008
Γ2. Να παρέχει στους μαθητές τη δυνατότητα επιλογής του προγράμματος το οποίο επιθυμούν	158	3,2	7,0	12,7	39,2	38,0	4,02	1,037
Γ3. Να συγκροτήσει μαθητικές ομάδες εργασίας για τα προγράμματα ανεξάρτητα από την τάξη που φοιτούν	157	7,6	13,4	23,6	29,9	25,5	3,52	1,223
Γ4. Να εφαρμόσει το πρόγραμμα εκτός του υποχρεωτικού ωρολογίου προγράμματος των μαθητών (ως μάθημα επιλογής)	153	16,3	15,7	24,2	25,5	18,3	3,14	1,338
Γ5. Να αξιολογεί την αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων στη βελτίωση της συνολικής επίδοσης των μαθητών	158	6,3	10,8	21,5	39,2	22,2	3,60	1,134
Γ6. Να αξιολογείται η σχολική μονάδα για αυτά τα προγράμματα από αρμόδια επιστημονική επιτροπή	157	5,1	7,6	21,0	37,6	28,7	3,77	1,103
Γ7. Να προϋπολογίζει το κόστος των καινοτόμων εκπαιδευτικών προγραμμάτων	157	3,8	5,7	26,8	35,7	28,0	3,78	1,040
Γ8. Να επιτυγχάνει επιπλέον χρηματοδότηση από την Τοπική Αυτοδ/ση με κριτήριο τη δράση της σε καινοτόμα προγράμματα	157	4,5	5,7	15,9	33,1	40,8	4,00	1,098
Γ9. Να επιζητά δωρεές από άλλους δημόσιους φορείς για την εφαρμογή των προγραμμάτων	157	10,8	5,7	15,3	38,2	29,9	3,71	1,257
Γ10. Να επιζητά και να αξιοποιεί ιδιωτικές χορηγίες	158	15,2	12,7	19,0	27,8	25,3	3,35	1,383
Γ11. Να επιζητά την οικονομική συμβολή των γονιών	158	38,0	16,5	20,3	17,7	7,6	2,41	1,350
Γ12. Να διατηρεί την επικοινωνία και τη συνεργασία με πρώην μαθητές της	157	15,3	18,5	26,1	23,6	16,6	3,08	1,304
Γ13. Να διοργανώνει προγράμματα πολιτιστικού και εκπαιδευτικού χαρακτήρα για γονείς	157	3,8	4,5	23,6	33,8	34,4	3,90	1,049
Γ14. Να συνεργάζεται με το Σύλλογο Γονέων για την προβολή της δράσης της και την προσέλκυση υποστηρικτών (χορηγών,δωρητών)	158	7,6	3,8	19,6	36,7	32,3	3,82	1,154
Γ15. Να χρησιμοποιεί το διαδίκτυο για την προβολή της δράσης της στο ευρύτερο περιβάλλον της	157	4,5	2,5	17,2	31,8	43,9	4,08	1,056
Γ16. Να αναπτύσσει σχέσεις συνεργασίας με τοπικούς φορείς (πολιτιστικούς, αθλητικούς, επιστημονικούς κ.λ.π	158	4,4	1,3	18,4	27,2	48,7	4,15	1,052

(Παράρτημα: Εικόνα 11)

Ε1γ₂. Εξάρτηση των τιμών των μεταβλητών της ενότητας Γ από Δημ. χαρακτηριστικά (p=0,05)

Εφαρμόζοντας έλεγχο παρατηρούμενων τιμών ανά μεταβλητή με σκοπό την αναζήτηση διαφορετικών συμπεριφορών για τους υποπληθυσμούς των δημογραφικών και των γενικών χαρακτηριστικών, ίσχυσαν οι ενοποιήσεις των κατηγοριών του μορφωτικού επιπέδου και του επαγγέλματος των γονέων, όπως διαμορφώθηκαν στον έλεγχο ανεξαρτησίας χ^2 της προηγούμενης ενότητας και ενοποιήθηκαν οι βαθμίδες 1 - 2 και 4 - 5 της κλίμακας μέτρησης των μεταβλητών της ενότητας, η οποία μετατράπηκε σε 3/θμη Likert, όπου το 1 υποδηλώνει χαμηλή συμφωνία, το 2 μέτρια και το 3 υψηλή. Προκύπτουν τα ακόλουθα:

- Εξετάζοντας τις τιμές ως προς το **Μορφωτικό επίπεδο της μητέρας** προκύπτει ότι η μεταβλητή εμφανίζει στατιστικά σημαντική εξάρτηση στην περίπτωση της *Παροχής στους μαθητές της δυνατότητας επιλογής του προγράμματος στο οποίο επιθυμούν να συμμετάσχουν*, όπου όσες μητέρες είναι επιπέδου Γυμνασίου έχουν δηλώσει κυρίως μέτρια συμφωνία σε σχέση με όσες είναι Β/θμιας και Γ/θμιας Εκπαίδευσης που έχουν δηλώσει μεγαλύτερο βαθμό συμφωνίας. Επίσης η *Εφαρμογή του προγράμματος εκτός του υποχρεωτικού ωρολογίου προγράμματος των μαθητών (ως μάθημα επιλογής)* εμφανίζει στατιστικά σημαντική εξάρτηση από το μορφωτικό επίπεδο της μητέρας, όπου οι μητέρες επιπέδου Γυμνασίου έχουν δηλώσει υψηλότερο βαθμό συμφωνίας έναντι των υπολοίπων. (Παράρτημα: πίνακες 7α-7β)

- Εξετάζοντας τις τιμές ως προς το **Μορφωτικό επίπεδο του πατέρα** προκύπτει ότι η μεταβλητή εμφανίζει στατιστικά σημαντική εξάρτηση στην περίπτωση *Αναζήτησης δωρεών από άλλους δημόσιους φορείς για την εφαρμογή των προγραμμάτων*, όπου οι απόφοιτοι Γ/θμιας Εκπαίδευσης έχουν δηλώσει σε μεγαλύτερο ποσοστό χαμηλές τιμές συμφωνίας σε σχέση με τους υπόλοιπους. (Παράρτημα: πίνακας 8)

- Εξετάζοντας τις τιμές ως προς το **Επάγγελμα της μητέρας** προκύπτει ότι η μεταβλητή εμφανίζει στατιστικά σημαντική εξάρτηση στην περίπτωση *Αναζήτησης δωρεών από άλλους δημόσιους φορείς για την εφαρμογή των προγραμμάτων (ιδρύματα, τράπεζες, συλλόγους...)* όπου οι ελεύθερες επαγγελματίες δηλώνουν μεγαλύτερη συμφωνία, όσες ασχολούνται με τα οικιακά, λιγότερη και οι υπάλληλοι ακόμη πιο μικρή. (Παράρτημα: πίνακας 9)

- Εξετάζοντας τις τιμές ως προς το **Επάγγελμα του πατέρα** προκύπτει ότι η μεταβλητή εμφανίζει στατιστικά σημαντική εξάρτηση στις περιπτώσεις *Εφαρμογής του προγράμματος εκτός του υποχρεωτικού ωρολογίου προγράμματος των μαθητών (ως μάθημα επιλογής)*, όπου οι ελεύθεροι επαγγελματίες συμφωνούν λιγότερο από τους υπαλλήλους, (κυρίως η διαφοροποίηση έγκειται στις χαμηλότερες τιμές συμφωνίας) και *Προϋπολογισμού του κόστους των καινοτόμων εκπαιδευτικών προγραμμάτων που ορίζει ως στόχους της*, όπου οι υπάλληλοι δηλώνουν χαμηλότερη συμφωνία από τους ελεύθερους επαγγελματίες με τη διαφοροποίηση να έγκειται κυρίως στις χαμηλότερες τιμές συμφωνίας), αν και παρουσιάζεται υψηλή συμφωνία και στις δύο υποομάδες. (Παράρτημα: πίνακες 10α-10β)

Ε1γ₃. Αξιολόγηση των περισσότερο ελκυστικών προγραμμάτων

Εξετάζοντας τις μέσες τιμές των μεταβλητών παρατηρείται ότι ως λιγότερο ελκυστικά εμφανίζονται τα *Πολιτιστικά προγράμματα και τα Προγράμματα θεατρικής και μουσικής αγωγής*. Τα υπόλοιπα προγράμματα (*Περιβαλλοντικά, Αγωγής υγείας, Σχολικής βιβλιοθήκης, Αθλητικών δραστηριοτήτων και Η/Υ*) εμφανίζουν μέτριες αξιολογήσεις, με θετικότερη την αξιολόγηση των *προγραμμάτων Η/Υ*.

Πίνακας Ε1γ₃: Μέσος Όρος και Τυπική Απόκλιση των τιμών

	N	Mean	Std. Deviation
πολιτιστικά προγράμματα	159	1,65	1,733
περιβαλλοντικά προγράμματα	159	2,70	1,712
προγράμματα αγωγής υγείας	159	2,73	1,908
προγράμματα σχολικής βιβλιοθήκης	159	2,24	1,784
προγράμματα αθλητικών δραστηριοτήτων	159	2,80	1,771
προγράμματα Ηλεκτρονικών Υπολογιστών	159	2,94	1,773
προγράμματα θεατρικής και μουσικής αγωγής	159	2,04	1,924
Valid N (listwise)	159		

Ε1δ₁. Παρουσίαση των τιμών των μεταβλητών της ενότητας Δ:

«Επιθυμία συμμετοχής για την ενίσχυση της προσελκυστικότητας»

Εξετάζοντας την κατανομή των ποσοστών ως προς τις 5 κατηγορίες απαντήσεων προκύπτει ότι η συχνότερα εμφανιζόμενη απάντηση είναι η κατηγορία «Πολύ». Εξετάζοντας τις μέσες τιμές των μεταβλητών παρατηρείται ότι τη χαμηλότερη (μέτρια) βαθμολογία εμφανίζει η πρόταση Συμμετοχής των γονέων στο σύλλογο γονέων. Όλες οι υπόλοιπες προτάσεις βαθμολογούνται με όμοιο τρόπο θετικά από τα άτομα του δείγματος με την Ενημέρωση για την ετήσια δράση της να έχει την υψηλότερη μέση τιμή.

Πίνακας Ε1δ₁: Ποσοστιαίες συχνότητες, Μ. Ο. και Τυπ. απόκλιση των τιμών

	N	Καθόλου %	Λίγο %	Μέτρια %	Πολύ %	Πάρα πολύ %	Mean	Std. Deviation
Δ1. Να ενημερώνεστε για την εικόνα της ανάμεσα στις άλλες δημόσιες σχολικές μονάδες της πόλης σας	156	4,5	7,7	34,6	31,4	21,8	3,58	1,053
Δ2. Να ενημερώνεστε για την ετήσια δράση της σχολικής σας μονάδας	156	3,8	3,8	17,9	31,4	42,9	4,06	1,055
Δ3. Να συμμετέχετε ενεργά ως μέλος αυτής της σχολικής μονάδας	156	5,1	1,9	26,9	39,7	26,3	3,80	1,019
Δ4. Να συμμετέχετε ως μέλος στο Σύλλογο Γονέων	156	14,1	19,2	24,4	23,1	19,2	3,14	1,322
Δ5. Να υποστηρίζετε και να προβάλλετε τη σχολική σας μονάδα ως εκπαιδευτικό και πολιτιστικό πυρήνα της πόλης σας	156	5,1	7,1	19,9	37,2	30,8	3,81	1,106

(Παράρτημα: εικόνα 12)

Ε1δ₂. Εξάρτηση των τιμών των μεταβλητών της ενότητας Δ από Δημ. Χαρακτηριστικά (p=0,05)

Εφαρμόζοντας έλεγχο τιμών ανά μεταβλητή με σκοπό την αναζήτηση διαφορετικών συμπεριφορών για τους υποπληθυσμούς των δημογραφικών και των γενικών χαρακτηριστικών, ίσχυσαν οι ενοποιήσεις των κατηγοριών του μορφωτικού επιπέδου και του επαγγέλματος των γονέων, όπως διαμορφώθηκαν στον έλεγχο ανεξαρτησίας χ^2 των προηγούμενων ενοτήτων και ενοποιήθηκαν οι βαθμίδες 1 - 2 και 4 - 5 της κλίμακας μέτρησης των μεταβλητών της ενότητας, η οποία μετατράπηκε σε 3/θμη Likert, όπου το 1 υποδηλώνει χαμηλή επιθυμία, το 2 μέτρια και το 3 υψηλή. Προκύπτουν τα ακόλουθα:

- Εξετάζοντας τις τιμές ως προς το **Μορφωτικό επίπεδο της μητέρας** προκύπτει ότι η μεταβλητή δεν εμφανίζει στατιστικά σημαντική εξάρτηση στις μεταβλητές.

- Εξετάζοντας τις τιμές ως προς το **Μορφωτικό επίπεδο του πατέρα** προκύπτει ότι η μεταβλητή δεν εμφανίζει στατιστικά σημαντική εξάρτηση στις μεταβλητές.

- Εξετάζοντας τις τιμές ως προς το **Επάγγελμα της μητέρας** προκύπτει ότι η μεταβλητή εμφανίζει στατιστικά σημαντική εξάρτηση στην *Ενημέρωση για την ετήσια δράση της σχολικής μονάδας και τα προβλήματα της*, όπου δηλώνουν μεγαλύτερη επιθυμία οι ελεύθερες επαγγελματίες, μικρότερη οι υπάλληλοι και ακόμη μικρότερη όσες ασχολούνται με τα οικιακά. (Παράρτημα: Πίνακας 11)

- Εξετάζοντας τις τιμές ως προς το **Επάγγελμα του πατέρα** προκύπτει ότι η μεταβλητή εμφανίζει στατιστικά σημαντική εξάρτηση στην *Ενημέρωση για την εικόνα της ανάμεσα στις άλλες δημόσιες Σχ. μονάδες της πόλης*, όπου η διαφοροποίηση εμφανίζεται περισσότερο στις μέτριες τιμές. Οι ελεύθεροι επαγγελματίες έχουν δηλώσει σε μεγαλύτερο ποσοστό μέτρια επιθυμία από τους υπαλλήλους, αν και η διαφοροποίησή τους στις υψηλές τιμές δεν είναι μεγάλη και αποτελεί το μεγαλύτερο ποσοστό επιθυμίας και για τους δύο υποπληθυσμούς. (Παράρτημα: Πίνακας 12)

Ε1δ₃. Πρωτοβουλίες γονέων για τη βελτίωση της ελκυστικότητας της Σχ. μονάδας

Εξετάζοντας την κατανομή των ποσοστών αναδεικνύεται ως κύρια πρωτοβουλία δράσης των γονέων η *Επικοινωνία-Συνεργασία με τους δασκάλους και η ενεργός συμμετοχή τους*, καθώς εκφράζεται από το 23,6% των προτάσεων. Προτάθηκαν επίσης σε ποσοστό άνω του 10% η *Βελτίωση των σχολικών εγκαταστάσεων*, η *ενίσχυση της σχολικής μονάδας ως προς την υποδομή της* και η *οικονομική ενίσχυση*. (Παράρτημα: εικόνα 13)

Πίνακας Ε1δ₃ Συχνότητες, ποσοστιαίες συχνότητες και αθροιστικές ποσοστιαίες συχνότητες

	Frequency	Valid Percent	Cumulative Percent
συμμετοχή γονέων, συνεργασία- επικοινωνία με δασκάλους	30	23,6	23,6
οικονομική ενίσχυση	14	11,0	34,6
παρακολούθηση σεμιναρίων, ομιλιών, σχολή γονέων	12	9,4	44,1
δημιουργία ομάδας για καλλιτεχνικές, πολιτιστικές, αθλητικές, περιβαλλοντικές δραστηριότητες	21	16,5	60,6
δημιουργία ομάδας εργασίας γονέων για ενισχυτική διδασκαλία	5	3,9	64,6
παρότρυνση επισκευής - βελτίωσης σχολικών εγκαταστάσεων	17	13,4	78,0
κατανόηση εννοιών (σεβασμός, αγάπη, ...) από μαθητές	2	1,6	79,5
ενίσχυση υλικοτεχνικής υποδομής για το πρόγραμμα	16	12,6	92,1
αξιολόγηση εκπαιδευτικού έργου (μέσω παρακολούθησης εκπαιδευτικής διαδικασίας,...)	5	3,9	96,1
συνεργασία και πίεση φορέων δημοσίου	5	3,9	100,0
Total	127	100,0	

Ε1ε.Συσχέτιση των μεταβλητών της ενότητας Γ

Δεδομένου ότι η Γ1 ερώτηση αφορά τη βασική ερώτηση της εφαρμογής των προγραμμάτων της ενότητας Γ ενώ οι υπόλοιπες ερωτήσεις αφορούν προσδιοριστικούς παράγοντες της εφαρμογής, γίνεται υπολογισμός του δείκτη συσχέτισης SPEARMAN'S rho των μεταβλητών με τη Γ1. Επιλέχθηκε ως ο καταλληλότερος δείκτης, διότι επιτρέπει την ελευθερία ως προς τη μη ικανοποίηση της κανονικότητας των μεταβλητών.(Τσαγρής 2008)

Από τη συσχέτιση των μεταβλητών προκύπτει ότι η εφαρμογή των καινοτόμων προγραμμάτων συσχετίζεται με τη Γ2 ($r=0,703$ και $p=0,00$) όπου η συνάφεια είναι ισχυρή και θετική, κάτι που σημαίνει ότι υψηλή τιμή συμφωνίας των γονιών με την *Εφαρμογή των προγραμμάτων* συνδέεται με υψηλή τιμή συμφωνίας τους με την *Παροχή δυνατότητας στους μαθητές να επιλέξουν το πρόγραμμα στο οποίο επιθυμούν να συμμετάσχουν*.

Επίσης παρουσιάζεται συνάφεια ασθενής και θετική ($r<0,5$ και $p<0,05$) με τις υπόλοιπες μεταβλητές εκτός των Γ4 ($p=0,614$) και Γ11($p=0,055$). Αυτό σημαίνει πως ο βαθμός συμφωνίας των γονέων σχετικά με την *Εφαρμογή του προγράμματος εκτός των ορίων του υποχρεωτικού ωραρίου* και με την *Οικονομική συμβολή των γονέων δε συσχετίζεται με την εφαρμογή των καινοτόμων προγραμμάτων*.

(Παράρτημα: Πίνακας 13)

Ε1στ. Πολλαπλή παλινδρόμηση

Θεωρώντας ότι στην έρευνα, βασικό ερώτημα είναι η διερεύνηση της άποψης των γονέων σχετικά με την υιοθέτηση και την εφαρμογή καινοτόμων προγραμμάτων, σύμφωνα με το στρατηγικό σχεδιασμό ΜΚΤ, επιχειρείται ο προσδιορισμός εκείνων των παραγόντων που επιδρούν στη συμφωνία των γονέων με την εφαρμογή τους.

Για το λόγο αυτό, εφαρμόστηκε η Πολλαπλή παλινδρόμηση με εξαρτημένη μεταβλητή τη Γ1 και ανεξάρτητες τις υπόλοιπες μεταβλητές της ενότητας Γ, που προσδιορίζουν το σχεδιασμό της ανάπτυξης των καινοτόμων προγραμμάτων με σκοπό την αύξηση της ελκυστικότητας της Σχολικής Μονάδας, ώστε να προκύψει ένα επιθυμητό για τους γονείς μοντέλο εφαρμογής τους.

Η μέθοδος που εφαρμόζεται είναι η Backward, η οποία ξεκινάει με το μοντέλο που ενσωματώνει όλες τις ανεξάρτητες μεταβλητές και βγάζει μία, μία τις μεταβλητές, διαμορφώνοντας διαδοχικά μοντέλα, μέχρι να καταλήξει σε ένα μοντέλο στο οποίο όλες οι ανεξάρτητες μεταβλητές εμφανίζουν στατιστικά σημαντικό συντελεστή (sig F change).

Με την εφαρμογή της μεθόδου Παλινδρόμησης Backward προέκυψαν 11 μοντέλα- αποτελέσματα, όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα. Στο 11^ο μοντέλο έχουν απομείνει οι μεταβλητές που εμφανίζουν στατιστικά σημαντικό συντελεστή (sig F change) και που συγκεντρώνουν το 65% ($R^2=0,65$) της διακύμανσης:

Πίνακας Ε1στ-1:

Model Summary¹

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics					Durbin-Watson
					R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change	
1	,820 ^a	,672	,634	,623	,672	17,487	15	128	,000	
2	,820 ^b	,672	,636	,620	,000	,027	1	128	,871	
3	,820 ^c	,672	,639	,618	,000	,058	1	129	,809	
4	,820 ^d	,672	,642	,616	,000	,066	1	130	,798	
5	,819 ^e	,671	,644	,614	,000	,197	1	131	,658	
6	,818 ^f	,670	,645	,613	-,001	,570	1	132	,451	
7	,818 ^g	,668	,646	,612	-,001	,526	1	133	,470	
8	,816 ^h	,666	,646	,612	-,003	1,055	1	134	,306	
9	,814 ⁱ	,663	,646	,612	-,003	1,131	1	135	,289	
10	,810 ^j	,656	,641	,616	-,007	2,730	1	136	,101	
11	,806 ^k	,650	,638	,619	-,006	2,379	1	137	,125	1,859

Σύμφωνα με τη διαδικασία αφαίρεσης των μεταβλητών που εμφανίζουν το μεγαλύτερο μη στατιστικά σημαντικό συντελεστή (sig F change) από κάθε μοντέλο, από το πρώτο μοντέλο στο δεύτερο, αφαιρέθηκε πρώτη η μεταβλητή Γ7: Προϋπολογισμός του κόστους των καινοτόμων εκπαιδευτικών προγραμμάτων (sig F change: 0,871) Στο τρίτο μοντέλο αφαιρέθηκε η μεταβλητή Γ5: Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των προγραμμάτων στη βελτίωση της συνολικής επίδοσης των μαθητών (sig F change: 0,809) και στο τέταρτο μοντέλο η Γ13: Διοργάνωση προγραμμάτων πολιτιστικού και εκπαιδευτικού χαρακτήρα για γονείς (sig F change: 0,798).

Στο πέμπτο μοντέλο αφαιρέθηκε η μεταβλητή Γ15: Χρησιμοποίηση του διαδικτύου για την προβολή της δράσης της στο ευρύτερο περιβάλλον της (sig F change: 0,658) και ακολούθησε η Γ11: Επιζήτηση οικονομικής συμβολής των γονιών προκειμένου να εκπληρώσει την εφαρμογή των προγραμμάτων (sig of change: 0,451) η οποία αφαιρέθηκε στο έκτο μοντέλο.

Στο έβδομο μοντέλο αφαιρέθηκε η Γ10: Επιζήτηση και αξιοποίηση ιδιωτικών χορηγιών προκειμένου να εκπληρωθεί η εφαρμογή των προγραμμάτων (sig F change: 0,470) και αμέσως μετά, στο όγδοο μοντέλο η Γ12: Διατήρηση της επικοινωνίας και συνεργασία με πρώην μαθητές της για την εφαρμογή των προγραμμάτων (sig F change: 0,306) Στη συνέχεια αφαιρέθηκε, στο ένατο μοντέλο η Γ14: Συνεργασία με το Σύλλογο Γονέων για την προβολή της δράσης και την προσέλκυση υποστηρικτών (χορηγών, δωρητών) με sig F change: 0,289 και στο δέκατο μοντέλο η Γ9: Επιζήτηση δωρεών από άλλους δημόσιους φορείς για την εφαρμογή των προγραμμάτων (ιδρύματα, τράπεζες, συλλόγους...) με sig F change: 0,101.

Τέλος στο ενδέκατο μοντέλο αφαιρέθηκε η μεταβλητή Γ8: Να επιτυγχάνει επιπλέον χρηματοδότηση από την Τοπική Αυτοδ/ση με κριτήριο τη δράση της σε καινοτόμα προγράμματα (sig of change: 0,125).

Στατιστικά σημαντικές μεταβλητές πρόβλεψης, οι οποίες είναι υπεύθυνες για το 65% ($R^2=0,65$) της συνολικής διασποράς στο 11^ο μοντέλο είναι όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα, οι:

Πίνακας Ε1στ-2: Συνολική διασπορά των μεταβλητών

Εξαρτημένη μεταβλητή	Μεταβλητές στο μοντέλο	Untandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity statistics	
		B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
Γ1. Να υιοθετήσει νέα (καινοτόμα) προγράμματα που να την διαφοροποιούν και να τη χαρακτηρίζουν	Constant	,378	,252		1,501	,136		
	Γ2. Να παρέχει στους μαθητές τη δυνατότητα επιλογής του προγράμματος	,516	,061	,527	8,480	,000	,655	1,526
	Γ3. Να συγκροτήσει μαθητικές ομάδες εργασίας για τα προγράμματα ανεξάρτητα από σχ. τάξη	,121	,053	,146	2,299	,023	,631	1,585
	Γ4. Να εφαρμόσει το πρόγραμμα εκτός του υποχρεωτικού ωρολογίου προγράμματος	-,103	,043	-,134	-2,412	,017	,822	1,217
	Γ6. Να αξιολογείται η σχολική μονάδα για αυτά τα προγράμματα από αρμόδια επιστημονική επιτροπή	,152	,061	,163	2,471	,015	,580	1,724
	Γ16. Να αναπτύσσει σχέσεις συνεργασίας με τοπικούς φορείς	,194	,065	,197	2,987	,003	,582	1,718

Το μοντέλο που προσαρμόστηκε στα δεδομένα διαμορφώνεται ως εξής:

$$\text{«}\Gamma_1 = 0,378 + 0,516 * \Gamma_2 + 0,121 * \Gamma_3 - 0,103 * \Gamma_4 + 0,152 * \Gamma_6 + 0,194 * \Gamma_{16}\text{»}$$

Τα θετικά πρόσημα των συντελεστών επίδρασης των μεταβλητών προσδιορίζουν τη θετική σχέση των αντίστοιχων μεταβλητών με την εξαρτημένη, ενώ το αρνητικό πρόσημο την αντίθετη σχέση αντίστοιχα.

Προκειμένου επομένως να προβλεφθεί ένα μοντέλο εφαρμογής των καινοτόμων προγραμμάτων που να επιτυγχάνει μεγάλο βαθμό συμφωνίας των γονιών θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ο βαθμός συμφωνίας τους σχετικά με τη *Δυνατότητα επιλογής του προγράμματος από τους μαθητές*, (συντελεστής επίδρασης: 0,516), με τη *Συγκρότηση μαθητικών ομάδων εργασίας*, (συντελεστής επίδρασης: 0,121), με την *Αξιολόγηση της σχολικής μονάδας για την εφαρμογή των προγραμμάτων*, (συντελεστής επίδρασης: 0,152), και την *Ανάπτυξη σχέσεων με τους τοπικούς φορείς*, (συντελεστής επίδρασης: 0,194). Σε ό,τι αφορά στην *Εφαρμογή των προγραμμάτων εκτός του υποχρεωτικού ωραρίου* η επίδραση στην πρόβλεψη του μοντέλου εφαρμογής είναι αρνητική, (συντελεστής επίδρασης: - 0,103), γεγονός που σημαίνει πως θα πρέπει αυτά τα προγράμματα να ενταχθούν στο υποχρεωτικό ωράριο προκειμένου να επιτευχθεί μεγαλύτερη συμφωνία των γονιών ως προς την εφαρμογή τους. Οι υπόλοιπες μεταβλητές της ενότητας Γ δεν αποτελούν στατιστικά σημαντικές ερμηνευτικές μεταβλητές της συμφωνίας των γονέων με την εφαρμογή των καινοτόμων προγραμμάτων.

Ε1ζ. Παραγοντική ανάλυση των μεταβλητών της ενότητας Γ (factor analysis)

Με τον έλεγχο καταλληλότητας *Kaiser- Meyer- Olkin* που εφαρμόστηκε, η παραγοντική ανάλυση έγινε αποδεκτή, διότι ο δείκτης σύγκρισης έχει τιμή ίση με $0,894 > 0,5$. Επίσης, με τον έλεγχο Bartlett's Test of Sphericity για την εμφάνιση συσχετίσεων ανάμεσα στις μεταβλητές, συνεπάγεται ότι ο πίνακας δεν είναι μοναδιαίος σε επίπεδο στατιστικότητας σημαντικότητας 1%, διότι το p-value είναι $0,000 < 0,01$.

(Παράρτημα: Πίνακας 14α)

Έπειτα από τον έλεγχο των ιδιοτιμών των διαμορφωμένων παραγόντων ώστε να είναι μεγαλύτερες από τη μονάδα, προέκυψε ότι μόνο οι χαρακτηριστικές ρίζες (ιδιοτιμές) των τριών (3) παραγόντων είναι μεγαλύτερες από 1 (Initial eigenvalue > 1), οπότε και ο αριθμός τους κρίθηκε ικανός για τη μελέτη της παρούσης εργασίας.

Η παραγοντική ανάλυση με τη μέθοδο των κυρίων συνιστωσών και μετά την περιστροφή των ορθογώνιων αξόνων με τη μέθοδο *varimax*, ανέδειξε ως ποσοστό της συνολικής διακύμανσης που ερμηνεύεται από τους 3 σημαντικούς πρώτους παράγοντες το 64,036%.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται οι ιδιοτιμές των παραγόντων πριν και μετά την περιστροφή των ορθογώνιων αξόνων.

(Παράρτημα: Εικόνα 14- Scree Plot)

Πίνακας Ε1ζ - 1: Συνολική Διακύμανση Total Variance Explained

Component	Initial Eigenvalues			Rotation Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	7,462	46,638	46,638	4,778	29,862	29,862
2	1,554	9,713	56,350	2,885	18,034	47,896
3	1,230	7,686	64,036	2,582	16,140	64,036
4	,916	5,724	69,760			
5	,802	5,015	74,776			
6	,674	4,212	78,988			
7	,602	3,760	82,748			
8	,472	2,947	85,696			
9	,448	2,799	88,495			
10	,410	2,565	91,060			
11	,353	2,208	93,268			
12	,260	1,628	94,896			
13	,240	1,499	96,395			
14	,225	1,407	97,802			
15	,190	1,190	98,993			
16	,161	1,007	100,000			

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Η τιμή του δείκτη εσωτερικής συνέπειας (αξιοπιστίας) «α» του Cronbach για την ενότητα των 16 μεταβλητών υπολογίστηκε $\alpha=0,916$, τιμή που είναι πολύ ικανοποιητική. (Παράρτημα: Πίνακας 14β)

Παρατηρώντας τα παραγοντικά φορτία των μεταβλητών σε κάθε ένα από τους 3 κύριους παράγοντες, των οποίων η ονομασία προέκυψε από τη σύνδεση των ομαδοποιημένων σε αυτόν μεταβλητές, με τις επιμέρους λειτουργίες του στρατηγικού ΜΚΤ, διαμορφώνεται η εξής ομαδοποίηση ανά παράγοντα:

1^{ος} ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ: ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ-ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

(46,638% της συνολικής διακύμανσης)

ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ	ΠΑΡΑΓΟΝΤΙΚΑ ΦΟΡΤΙΑ
Γ1. Να υιοθετήσει νέα (καινοτόμα) προγράμματα που να την διαφοροποιούν από τις άλλες Σχ. Μονάδες	0,797
Γ2. Να παρέχει στους μαθητές τη δυνατότητα επιλογής του προγράμματος	0,750
Γ7. Να προϋπολογίζει το κόστος των καινοτόμων εκπαιδευτικών προγραμμάτων	0,526
Γ8. Να επιτυγχάνει επιπλέον χρηματοδότηση από την Τοπική Αυτοδ/ση με κριτήριο τη δράση της σε καινοτόμα προγράμματα	0,657
Γ13. Να διοργανώνει προγράμματα πολιτιστικού και εκπαιδευτικού χαρακτήρα για γονείς	0,671
Γ14. Να συνεργάζεται με το Σύλλογο Γονέων για την προβολή της δράσης της και την προσέλκυση υποστηρικτών (χορηγών, δωρητών)	0,655
Γ15. Να χρησιμοποιεί το διαδίκτυο για την προβολή της δράσης της στο περιβάλλον της	0,778
Γ16. Να αναπτύσσει σχέσεις συνεργασίας με τοπικούς φορείς (πολιτιστικούς, ...)	0,815

(Δείκτης αξιοπιστίας του παράγοντα: $\alpha=0,902$) (Παράρτημα: Πίνακας 14γ)

2^{ος} ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ: ΕΞΕΥΡΕΣΗ ΠΟΡΩΝ - ΠΡΟΣΕΛΚΥΣΗ ΧΟΡΗΓΩΝ – ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ

(9,713% της συνολικής διακύμανσης)

ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ	ΠΑΡΑΓΟΝΤΙΚΑ ΦΟΡΤΙΑ
Γ9. Να επιζητά δωρεές από δημόσιους φορείς για την εφαρμογή των προγραμμάτων	0,778
Γ10. Να επιζητά και να αξιοποιεί ιδιωτικές χορηγίες προκειμένου να εκπληρώσει την εφαρμογή των προγραμμάτων	0,780
Γ11. Να επιζητά την οικονομική συμβολή των γονιών προκειμένου να εκπληρώσει την εφαρμογή των προγραμμάτων	0,698
Γ12. Να διατηρεί την επικοινωνία και τη συνεργασία με πρώην μαθητές της	0,505

(Δείκτης αξιοπιστίας του παράγοντα: $\alpha=0,787$) (Παράρτημα: Πίνακας 14δ)

3^{ος} ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ: ΕΝΤΑΞΗ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

(7,686% της συνολικής διακύμανσης)

ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ	ΠΑΡΑΓΟΝΤΙΚΑ ΦΟΡΤΙΑ
Γ3. Να συγκροτήσει μαθητικές ομάδες εργασίας για τα προγράμματα ανεξάρτητα από την τάξη που φοιτούν	0,679
Γ4. Να εφαρμόσει το πρόγραμμα εκτός του υποχρεωτικού ωρολογίου προγράμματος των μαθητών (ως μάθημα επιλογής)	0,596
Γ5. Να αξιολογεί την αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων στη βελτίωση της συνολικής επίδοσης των μαθητών	0,779
Γ6. Να αξιολογείται η Σχ. μονάδα για αυτά τα προγράμματα από αρμόδια επιστημονική επιτροπή	0,672

(Δείκτης αξιοπιστίας του παράγοντα: $\alpha=0,756$) (Παράρτημα: Πίνακας 14ε)

(Για τα παραγοντικά φορτία των μεταβλητών στους παράγοντες βλέπε Παράρτημα: Πίνακας 14στ

Ε2. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ

Στις παρακάτω ενότητες γίνεται παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας, όπως και στα δεδομένα που προέκυψαν από τα ερωτηματολόγια που συλλέχτηκαν από την έρευνα των γονέων.

Ε2α. Δημογραφικά χαρακτηριστικά

Στην έρευνα συμμετείχαν 155 άτομα.

-Αναφορικά με την κατανομή ως προς το φύλο, οι άνδρες εκπαιδευτικοί που συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο εμφανίζουν ποσοστό 36,1% έναντι του 63,9% που αντιστοιχεί στο ποσοστό των γυναικών.

-Εξετάζοντας την ηλικία προκύπτει ότι η μέση τιμή είναι 40,77 έτη, με ελάχιστη τα 22 και μέγιστη τα 64 έτη.

-Αναφορικά με την κατανομή του πληθυσμού με βάση το είδος μόρφωσης των ερωτηθέντων, προκύπτει ότι το 96,1% έχει πτυχίο ΑΕΙ, και επίσης ότι το 16,8% των εκπαιδευτικών έχει μετεκπαιδευτεί. Μικρότερα ποσοστά εμφανίζουν οι κάτοχοι Β' πτυχίου (9%) και οι κάτοχοι μεταπτυχιακού (5,2%) ενώ κανένας εκπαιδευτικός δεν δήλωσε ότι έχει διδακτορικές σπουδές.

-Τέλος, αναφορικά με την ειδικότητα του εκπαιδευτικού, το 78,2% αυτών ήταν δάσκαλοι, ενώ σε μικρότερα ποσοστά εμφανίζονται οι εκπαιδευτικοί ξένων γλωσσών, μουσικών, καλλιτεχνικών Η/Υ και οι γυμναστές. (Παράρτημα: Πίνακες 15α-15ε και εικόνες 15-18)

2Β1.Παρουσίαση των τιμών των μεταβλητών της ενότητας Β:

«Εκτίμηση ικανοποίησης των εκπαιδευτικών από την εκπαιδευτική υπηρεσία»

Εξετάζοντας την κατανομή των ποσοστών ως προς τις 5 κατηγορίες απαντήσεων προκύπτει ότι η συχνότερα εμφανιζόμενη απάντηση είναι η κατηγορία «Μέτρια».

Ειδικότερα, εξετάζοντας τις μέσες τιμές των απαντήσεων των ερωτήσεων με βάση την κλίμακα 1 – 5 όπου 1 είναι το καθόλου, 5 το πάρα πολύ και η ενδιάμεση τιμή της κλίμακας είναι η τιμή 3 που αντιστοιχεί στην απάντηση μέτρια προκύπτει ότι:

α. Τη θετικότερη αξιολόγηση έχει εμφανίσει η ερώτηση που αφορά στην *Παιδαγωγική ικανότητα των εκπαιδευτικών* και στην *Αποτελεσματικότητα του ρόλου του Δ/ντη* (μέση τιμή 3,86).

β. Μέτριες αξιολογήσεις με ελαφρά θετικές τάσεις (μέσες τιμές άνω της τιμής 3) εμφανίζουν οι αξιολογήσεις των χαρακτηριστικών που αφορούν στη *Διδασκαλία των ξένων γλωσσών* και στη *Λειτουργία του ολοήμερου σχολείου*.

γ. Σε μέτρια θέση εμφανίζονται οι περιπτώσεις: *Κτηριακές εγκαταστάσεις*, *Υλικοτεχνική υποδομή*, *Ασφάλεια που παρέχει στους μαθητές*, *Συνεργασία με το Σύλλογο Γονέων*, *Λειτουργία της σχολικής βιβλιοθήκης* και *Αθλητικές δραστηριότητες*.

δ. Σε μέτρια κυρίως, αλλά με σαφέστατη αρνητική τάση αξιολογούνται οι μεταβλητές: *Επικοινωνία με το περιβάλλον* (τοπική αυτοδ/ση, πολιτιστικούς φορείς...), *Επικοινωνία μέσω του διαδικτύου* (ιστοσελίδα), *Εκμάθηση και χρήση Η/Υ στην εκπαιδευτική διαδικασία* και *Καινοτόμα δράση* (πολιτιστικά...) με μέση τιμή άνω του 2,5.

ε. Τέλος την αρνητικότερη αξιολόγηση έχει λάβει η μεταβλητή που αφορά στη *Συμμετοχή των μαθητών σε μαθητικούς διαγωνισμούς* (μέση τιμή 2,32)

Επομένως, σε ό,τι αφορά στην ικανοποίηση των εκπαιδευτικών από την εκπαιδευτική υπηρεσία της Σχ. μονάδας που εργάζονται, παρατηρείται ότι:

- Οι εκπαιδευτικοί δηλώνουν υψηλού βαθμού ικανοποίηση μόνο στην περίπτωση της *Παιδαγωγικής ικανότητας των εκπαιδευτικών* και της *Αποτελεσματικότητας του ρόλου του Δ/ντη*, σε ποσοστό που υπερβαίνει το 70%.
- Επίσης, δηλώνουν υψηλού βαθμού ικανοποίηση μόνο στις περιπτώσεις της *Διδασκαλίας των ξένων γλωσσών*, της *Λειτουργίας της σχολικής βιβλιοθήκης* (μέσες τιμές άνω του 40%) και της *Λειτουργίας του ολοήμερου σχολείου* (μέση τιμή άνω του 50%).
- Στη δε μεταβλητή που αφορά στη *Συμμετοχή των μαθητών σε μαθητικούς διαγωνισμούς* μόνο το 10% των γονέων έχει δηλώσει υψηλό ποσοστό ικανοποίησης.

Πίνακας Ε2β₁ : Ποσοστιαίες συχνότητες, Μ. Ο. και Τυπ. απόκλιση των τιμών των μεταβλητών

	N	Καθόλου %	Λίγο %	Μέτρια %	Πολύ %	Πάρα πολύ%	Mean	Std. Deviation
B1. Τις κτηριακές εγκαταστάσεις της	155	5,2	24,5	47,1	20,6	2,6	2,91	,871
B2. Την υλικοτεχνική της υποδομή	154	5,8	22,7	51,9	15,6	3,9	2,89	,875
B3. Την ασφάλεια που παρέχει στους μαθητές	154	2,6	14,9	54,5	24,7	3,2	3,11	,788
B4. Την παιδαγωγική ικανότητα των Εκπ/κών	153	2,0	7,2	14,4	56,2	20,3	3,86	,892
B5. Την αποτελεσματικότητα του ρόλου του Δ/ντη	153	4,6	5,2	20,9	43,8	25,5	3,80	1,026
B6. Τη συνεργασία με το Σύλλογο Γονέων	151	8,6	20,5	35,8	23,8	11,3	3,09	1,113
B7. Την επικοινωνία με το περιβάλλον	154	11,7	25,3	41,6	20,1	1,3	2,74	,955
B8. Την επικοινωνία μέσω του διαδικτύου	153	16,3	29,4	32,0	19,0	3,3	2,63	1,068
B9. Την εκμάθηση και χρήση Η/Υ	152	5,9	33,6	37,5	19,1	3,9	2,82	,945
B10. Τη διδασκαλία των ξένων γλωσσών	153	1,3	12,4	39,9	34,6	11,8	3,43	,901
B11. Την ένταξη ειδικοτήτων	153	3,9	19,0	34,0	27,5	15,7	3,32	1,074
B12. Τη λειτουργία της σχολικής βιβλιοθήκης	151	14,6	15,9	33,1	27,2	9,3	3,01	1,180
B13. Τη λειτουργία του ολοήμερου σχολείου	152	2,6	9,2	36,8	39,5	11,8	3,49	,913
B14. Την καινοτόμα δράση	152	17,1	27,0	35,5	17,1	3,3	2,62	1,060
B15. Τις αθλητικές δραστηριότητες	154	5,8	18,8	39,6	25,9	9,7	3,14	1,025
B16. Τη συμμετοχή των μαθητών σε μαθητικούς διαγωνισμούς	152	23,7	32,2	33,6	9,9	,7	2,32	,966

(Παράρτημα εικόνα:19)

Ε2β₂. Εξάρτηση των τιμών των μεταβλητών της ενότητας Β από Δημογρ. χαρακτηριστικά (p=0,05)

Εφαρμόζοντας έλεγχο ανεξαρτησίας χ^2 των παρατηρούμενων τιμών με σκοπό την αναζήτηση διαφορετικών συμπεριφορών για τους υποπληθυσμούς των δημογραφικών και των γενικών χαρακτηριστικών, εξετάζεται η εξάρτηση του Φύλου των Εκπαιδευτικών, της Ηλικίας, της Επιπλέον του βασικού πτυχίου εκπαίδευσης, της Μετεκπαίδευσης και της Ειδικότητας εργασίας στις μεταβλητές της ενότητας. Προκειμένου να επιτευχθούν ακριβείς στατιστικά σημαντικές εκτιμήσεις εξάρτησης και λαμβάνοντας υπόψη τις κατανο-

μές των ερωτηματολογίων των εκπαιδευτικών, ενοποιήθηκαν οι κατηγορίες των εκπαιδευτικών που διαθέτουν επιπλέον του βασικού πτυχίου μορφωτικό επίπεδο, ώστε να μελετηθεί η εξάρτηση της επιπλέον εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών στις μεταβλητές. Ομοίως ενοποιήθηκαν οι κατηγορίες των ειδικοτήτων των εκπαιδευτικών, πέραν αυτής του δασκάλου σε μια κατηγορία, ώστε να μελετηθεί η εμφάνιση εξάρτησης στις μεταβλητές της ενότητας από την ειδικότητα του δασκάλου ή όποιας άλλης ειδικότητας. Σε ένα δεύτερο επίπεδο, και για τον ίδιο λόγο, ενοποιήθηκαν οι βαθμίδες 1 - 2 και 4 – 5 της κλίμακας Likert που χρησιμοποιήθηκε για την εκτίμηση των μεταβλητών της ενότητας Β, η οποία μετατράπηκε σε 3/θμη, όπου το 1 υποδηλώνει χαμηλή ικανοποίηση, το 2 μέτρια και το 3 υψηλή. Προκύπτουν τα ακόλουθα:

- Εξετάζοντας τις τιμές ως προς το **Φύλο** προκύπτει ότι η μεταβλητή εμφανίζει στατιστικά σημαντική εξάρτηση στη *Λειτουργία της σχολικής βιβλιοθήκης* και στην *Καινοτόμα δράση (πολιτιστικά, περιβαλλοντικά κ.λ.π προγράμματα)*, όπου οι τιμές των εκπαιδευτικών διαφέρουν ως προς το φύλο, με τη διαφοροποίηση να οφείλεται στις υψηλότερες συγκριτικά τιμές ικανοποίησης των γυναικών έναντι των χαμηλότερων των ανδρών. (Παράρτημα: πίνακες 16α-16β)

- Εξετάζοντας τις τιμές ως προς την **Ηλικία** προκύπτει στατιστικά σημαντική εξάρτηση από τη μεταβλητή, στη *Λειτουργία της σχολικής βιβλιοθήκης* και στην *Καινοτόμα δράση (πολιτιστικά, περιβαλλοντικά κ.λ.π προγράμματα)*, όπου οι τιμές των εκπαιδευτικών διαφέρουν ως προς την ηλικία, με τη διαφοροποίηση να οφείλεται στις ελαφρά υψηλότερες συγκριτικά τιμές ικανοποίησης των μεγαλύτερων σε ηλικία έναντι των νεότερων. (Παράρτημα: πίνακες 17α-17β)

- Εξετάζοντας τις τιμές ως προς την **Επιπλέον του βασικού πτυχίου εκπαίδευση** των εκπαιδευτικών δεν προκύπτει στατιστικά σημαντική εξάρτηση, στις μεταβλητές της ενότητας.

- Εξετάζοντας τις τιμές ειδικότερα σε σχέση με την **Παρακολούθηση μετεκπαίδευσης** ή όχι εκ μέρους των εκπαιδευτικών δεν προκύπτει στατιστικά σημαντική εξάρτηση στις περιπτώσεις.

- Εξετάζοντας τις τιμές σε σχέση με την **ειδικότητα** του δασκάλου και όλων των υπολοίπων εκπαιδευτικών ειδικοτήτων προκύπτει ότι η μεταβλητή εμφανίζει στατιστικά σημαντική εξάρτηση στην *Ένταξη των ειδικοτήτων (Μουσικής, Καλλιγών...)*, όπου οι εκπαιδευτικοί ειδικοτήτων δηλώνουν πολύ πιο ικανοποιημένοι από τους δασκάλους. (Παράρτημα: πίνακας 18)

Ε2Γ1.Παρουσίαση των τιμών των μεταβλητών της ενότητας Γ: «Καινοτόμα προγράμματα»

Εξετάζοντας την κατανομή των ποσοστών ως προς τις 5 κατηγορίες απαντήσεων προκύπτει ότι η συχνότερα εμφανιζόμενη απάντηση είναι η κατηγορία «Πολύ».

Ειδικότερα, εξετάζοντας τις μέσες τιμές των ερωτήσεων με βάση την κλίμακα 1 – 5 όπου 1 είναι το καθόλου, 5 το πάρα πολύ και η ενδιάμεση τιμή της κλίμακας είναι η τιμή 3 προκύπτει ό,τι:

α. Τις θετικότερες αξιολογήσεις (μέσες τιμές άνω της τιμής 4) έχουν εμφανίσει οι μεταβλητές που αφορούν στην *Επιπλέον αμοιβή στους εκπαιδευτικούς που εργάζονται για την εφαρμογή των καινοτόμων προγραμμάτων*, στην *Επιπλέον χρηματοδότηση από την Τοπική Αυτοδ/ση με κριτήριο τη δράση της σε καινοτόμα προγράμματα*, στη *Χρήση του διαδικτύου για την προβολή της δράσης της στο ευρύτερο περιβάλλον της* και στην *Ανάπτυξη σχέσεων συνεργασίας με τοπικούς φορείς*.

β. Χαμηλές τιμές αξιολόγησης, μικρότερης της ενδιάμεσης τιμής εμφανίζονται στην *Εφαρμογή του προγράμματος εκτός του υποχρεωτικού ωρολογίου προγράμματος των μαθητών (ως μάθημα επιλογής)*, στην *Αξιολόγηση της Σχ. μονάδας για αυτά τα προγράμματα από αρμόδια επιστημονική επιτροπή*, και στην *Οικονομική συμβολή των γονιών προκειμένου να εκπληρώσει την εφαρμογή των προγραμμάτων*.

γ. Όλες οι υπόλοιπες περιπτώσεις εμφανίζουν μέτριες με θετική τάση αξιολογήσεις.

Επομένως σε ό,τι αφορά στη συμφωνία των εκπαιδευτικών με τις προτάσεις, παρατηρείται ότι :

- Οι εκπαιδευτικοί δηλώνουν υψηλού βαθμού συμφωνία σε ποσοστό άνω του 80% με την *Παροχή επιπλέον αμοιβής στους εκπαιδευτικούς που εργάζονται για την εφαρμογή των καινοτόμων προγραμμάτων*, την *Επιπλέον χρηματοδότηση της Σχ. Μονάδας από την Τοπική Αυτοδ/ση με κριτήριο τη δράση της στα καινοτόμα προγράμματα* και με τη *Χρήση του διαδικτύου για την προβολή της δράσης της στο ευρύτερο περιβάλλον της*.
- Οι εκπαιδευτικοί δηλώνουν υψηλό βαθμό συμφωνίας σε ποσοστό άνω του 70% με τη *Διοργάνωση προγραμμάτων πολιτιστικού και εκπαιδευτικού χαρακτήρα για γονείς* και την *Ανάπτυξη σχέσεων συνεργασίας με τοπικούς φορείς*.
- Οι εκπαιδευτικοί δηλώνουν υψηλό βαθμό συμφωνίας σε ποσοστό άνω του 60% με την *Υιοθέτηση των καινοτόμων προγραμμάτων που να χαρακτηρίζουν τις Σχ. μονάδες*, την *Παροχή στους μαθητές της δυνατότητας επιλογής του προγράμματος στο οποίο επιθυμούν να συμμετάσχουν*, τον *Προϋπολογισμό του κόστους των καινοτόμων εκπαιδευτικών προγραμμάτων*, την *Αναζήτηση δωρεών από άλλους δημόσιους φορείς* και με την *Συνεργασία με το Σύλλογο Γονέων για την προβολή της δράσης της και την προσέλκυση υποστηρικτών*.
- Σε ό,τι αφορά στην *Εφαρμογή του προγράμματος εκτός του υποχρεωτικού ωρολογίου προγράμματος των μαθητών*, την *Αξιολόγηση της Σχ. μονάδας για αυτά τα προγράμματα από αρμόδια επιστημονική επιτροπή* και την *Οικονομική συμβολή των γονιών*, το ποσοστό των εκπαιδευτικών που δηλώνουν υψηλό βαθμό συμφωνίας κυμαίνεται σε χαμηλά επίπεδα
- Για τις υπόλοιπες προτάσεις το ποσοστό των εκπαιδευτικών που δηλώνουν υψηλό βαθμό συμφωνίας βρίσκεται σε επίπεδα κάτω του 50%.

Πίνακας Ε2γ₁ : Ποσοστιαίες συχνότητες, Μ. Ο. και Τυπ. απόκλιση των τιμών των μεταβλητών

	N	Καθόλου %	Λίγο %	Μέτρια %	Πολύ %	Πάρα πολύ%	Mean	Std. Deviation
Γ1. Να υιοθετήσει νέα (καινοτόμα) προγράμματα	154	3,2	6,5	27,9	44,2	18,2	3,68	,956
Γ2. Να παρέχει στους μαθητές τη δυνατότητα επιλογής του προγράμματος	154	1,9	10,4	24,7	39,6	23,4	3,72	1,000
Γ3. Να συγκροτήσει μαθητικές ομάδες εργασίας ανεξάρτητα από την τάξη τους	154	6,5	9,7	37,7	31,2	14,9	3,38	1,061
Γ4. Να εξουσιοδοτήσει ομάδα εκπαιδ/πικών προκειμένου να εφαρμόσει το πρόγραμμα	153	4,6	7,8	34,6	34,6	18,3	3,54	1,026
Γ5. Να εφαρμόσει το πρόγραμμα εκτός του υποχρεωτικού ωρολογίου προγράμματος	153	22,2	25,5	23,5	15,0	13,7	2,73	1,334
Γ6. Να αξιολογεί την αποτελεσματικότητα του προγράμματος στη βελτίωση της συνολικής επίδοσης των μαθητών	154	8,4	13,6	33,1	32,5	12,3	3,27	1,109

Γ7. Να αξιολογείται η σχολική μονάδα για αυτά τα προγράμματα από αρμόδια επιστημονική επιτροπή	153	15,7	20,9	30,1	19,0	14,4	2,95	1,269
Γ8. Να προϋπολογίζει το κόστος των καινοτόμων εκπαιδευτικών προγραμμάτων	152	5,3	9,2	19,1	41,4	25,0	3,72	1,100
Γ9. Να αμείβει επιπλέον τους εκπαιδευτικούς που εργάζονται για την εφαρμογή των κ. πρ.	154	3,9	3,2	7,8	30,5	54,5	4,29	1,014
Γ10. Να επιτυγχάνει επιπλέον χρηματοδότηση από την Τοπική Αυτοδ/ση με κριτήριο τη δράση της σε καινοτόμα πρ/τα	154	5,8	2,6	11,7	39,0	40,9	4,06	1,077
Γ11. Να επιζητά δωρεές από δημόσιους φορείς	154	10,4	10,4	11,0	37,7	30,5	3,68	1,293
Γ12. Να επιζητά και να αξιοποιεί ιδιωτικές χορηγίες	154	18,8	11,7	17,5	27,3	24,7	3,27	1,438
Γ13. Να επιζητά την οικονομική συμβολή των γονιών	154	42,2	21,4	23,4	10,4	2,6	2,10	1,142
Γ14. Να διατηρεί την επικοινωνία και τη συνεργασία με πρώην μαθητές της	153	7,8	15,0	26,1	34,6	16,3	3,37	1,157
Γ15. Να διοργανώνει προγράμματα πολιτιστικού και εκπαιδευτικού χαρακτήρα για γονείς	154	2,6	5,2	20,1	40,3	31,8	3,94	,981
Γ16. Να συνεργάζεται με το Σύλλογο Γονέων για την προβολή της δράσης της και την προσέλκυση υποστηρικτών	154	9,7	14,3	13,0	36,4	26,6	3,56	1,288
Γ17. Να χρησιμοποιεί το διαδίκτυο για την προβολή της δράσης της στο ευρύτερο περιβάλλον της	154	3,2	3,9	11,0	38,3	43,5	4,15	,989
Γ18. Να αναπτύσσει σχέσεις συνεργασίας με τοπικούς φορείς	154	,6	4,5	16,2	33,8	44,8	4,18	,908

(Παράρτημα: εικόνα 20)

E2γ2. Εξάρτηση των τιμών των μεταβλητών της ενότητας Γ από Δημ. χαρακτηριστικά ($p=0,05$)

Εφαρμόζοντας έλεγχο παρατηρούμενων τιμών ανά μεταβλητή με σκοπό την αναζήτηση διαφορετικών συμπεριφορών για τους υποπληθυσμούς των δημογραφικών και των γενικών χαρακτηριστικών, ίσχυσαν οι ενοποιήσεις των κατηγοριών, όπως διαμορφώθηκαν στον έλεγχο ανεξαρτησίας χ^2 της προηγούμενης ενότητας και ενοποιήθηκαν οι βαθμίδες 1 - 2 και 4 - 5 της κλίμακας μέτρησης των μεταβλητών της ενότητας, η οποία μετατράπηκε σε 3/θμη Likert, όπου το 1 υποδηλώνει χαμηλή συμφωνία, το 2 μέτρια και το 3 υψηλή. Προκύπτουν τα ακόλουθα:

- Εξετάζοντας τις τιμές ως προς το **Φύλο** προκύπτει ότι η μεταβλητή εμφανίζει στατιστικά σημαντική εξάρτηση στις περιπτώσεις *Αναζήτησης δωρεών από άλλους δημόσιους φορείς για την εφαρμογή των καινοτόμων προγραμμάτων*, *Αξιοποίησης ιδιωτικών χορηγιών προκειμένου να εκπληρώσει την εφαρμογή των προγραμμάτων* και *Διοργάνωσης προγραμμάτων πολιτιστικού και εκπαιδευτικού χαρακτήρα για γονείς*. Σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις, όπου οι τιμές των εκπαιδευτικών διαφέρουν ως προς το φύλο, η τάση είναι όμοια με τη διαφοροποίηση να οφείλεται στην υψηλότερες συγκριτικά τιμές συμφωνίας των ανδρών έναντι των γυναικών. (Παράρτημα: πίνακες 19α-19γ)

- Εξετάζοντας τις τιμές ως προς την **Ηλικία** προκύπτει ότι η μεταβλητή εμφανίζει στατιστικά σημαντική εξάρτηση στην περίπτωση *Παροχής επιπλέον αμοιβής στους εκπαιδευτικούς που εργάζονται για την εφαρμογή των καινοτόμων προγραμμάτων* όπου οι τιμές των εκπαιδευτικών διαφέρουν ως προς την ηλικία, με τη διαφοροποίηση να οφείλεται στις ελαφρά υψηλότερες συγκριτικά τιμές συμφωνίας των μεγαλύτερων σε ηλικία έναντι των νεότερων. (Παράρτημα: πίνακας 20)

- Εξετάζοντας τις τιμές ως προς την οποιαδήποτε **Επιπλέον του βασικού πτυχίου εκπαίδευση** των εκπαιδευτικών δεν προκύπτει στατιστικά σημαντική εξάρτηση από τη μεταβλητή.

- Εξετάζοντας τις τιμές ειδικότερα σε σχέση με την **Παρακολούθηση μετεκπαίδευσης ή όχι** εκ μέρους των εκπαιδευτικών προκύπτει ότι η μεταβλητή εμφανίζει στατιστικά σημαντική εξάρτηση στην *Αναζήτηση δωρεών από άλλους δημόσιους φορείς για την εφαρμογή των προγραμμάτων (ιδρύματα, τράπεζες, συλλόγους...)* όπου η διαφοροποίηση οφείλεται στις υψηλότερες τιμές συμφωνίας όσων δεν κατέχουν τίτλο μετεκπαίδευσης έναντι όσων διαθέτουν. (Παράρτημα: πίνακας 21)

- Εξετάζοντας τις τιμές σε σχέση με την **Ειδικότητα** του δασκάλου και όλων των υπολοίπων εκπαιδευτικών ειδικοτήτων, προκύπτει ότι η μεταβλητή δεν εμφανίζει στατιστικά σημαντική εξάρτηση.

Ε2γ₃. Αξιολόγηση των περισσότερο ελκυστικών προγραμμάτων

Εξετάζοντας τις μέσες τιμές των μεταβλητών παρατηρείται ότι, για τους εκπαιδευτικούς, ως περισσότερο ελκυστικά, εμφανίζονται τα *Περιβαλλοντικά προγράμματα*, ακολουθούν τα *Αγωγής υγείας* και τα *Η/Υ*, έπειτα τα *Προγράμματα αθλητικών δραστηριοτήτων*, ενώ ως λιγότερο ελκυστικά εμφανίζονται τα *Προγράμματα σχολικής βιβλιοθήκης*, τα *Προγράμματα Θεατρικής / Μουσικής αγωγής*, ενώ τελευταία έρχονται τα *Πολιτιστικά*.

Πίνακας Ε2γ₃: Μέσος Όρος και Τυπική Απόκλιση των τιμών

	N	Mean	Std. Deviation
Πολιτιστικά προγράμματα	155	1,97	1,745
Περιβαλλοντικά προγράμματα	155	2,94	1,660
Προγράμματα αγωγής υγείας	155	2,59	1,830
Προγρ/τα σχολικής βιβλιοθήκης	155	1,59	1,797
Προγρ/τα αθλητικών δραστηριοτήτων	155	2,34	1,828
Προγρ/τα Ηλεκτρονικών Υπολογιστών	155	2,59	1,947
Προγρ/τα θεατρικής και μουσικής αγωγής	155	2,00	1,751
Valid N (listwise)	155		

Ε2δ₁. Παρουσίαση των τιμών των μεταβλητών της ενότητας Δ:

«Συμμετοχή για την ενίσχυση της προσελκυστικότητας»

Εξετάζοντας την κατανομή των ποσοστών ως προς τις 5 κατηγορίες απαντήσεων προκύπτει ότι η συχνότερα εμφανιζόμενη απάντηση είναι η κατηγορία «Πολύ». Την υψηλότερη βαθμολογία εμφανίζει η πρόταση για *Επιμόρφωση σε σεμινάρια ανάλογα με το πρόγραμμα που ενδιαφέρει*. Όλες οι υπόλοιπες προτάσεις βαθμολογούνται με όμοιο τρόπο θετικά από τα άτομα του δείγματος με τιμές υψηλότερες της τιμής 3,5.

Πίνακας Ε2δ₁ : Ποσοστιαίες συχνότητες, Μ. Ο. και Τυπ. απόκλιση των τιμών

	Καθόλου %	Λίγο %	Μέτρια %	Πολύ %	Πάραπολύ %	Mean	Std. Deviation
Δ1. Να συμμετέχετε ενεργά στην εφαρμογή κάποιου προγράμματος με την ανάλογη μαθητική ομάδα	4,1	6,1	26,4	45,3	18,2	3,68	,977
Δ2. Να συμμετάσχετε σε επιμορφωτικά σεμινάρια ανάλογα με το πρόγραμμα που θα σας ενδιέφερε	,7	6,6	15,2	40,4	37,1	4,07	,921
Δ3. Να προβάλλετε την ετήσια δράση της σχολικής σας μονάδας (τοπικός τύπος, διαδίκτυο, σχολικό περιοδικό)	6,7	6,7	30,7	31,3	24,7	3,61	1,129
Δ4. Να ενημερώνεστε για την εικόνα όλων των δημόσιων σχολικών μονάδων της πόλης σας	3,3	10,7	33,3	31,3	21,3	3,57	1,045
Δ5. Να υποστηρίζετε και να προβάλλετε τη σχολική σας μονάδα ως εκπαιδευτικό και πολιτιστικό πυρήνα της πόλης σας	4,7	7,3	22,7	42,0	23,3	3,72	1,050

(Παράρτημα: εικόνα 21)

Ε2δ₂. Εξάρτηση των τιμών των μεταβλητών της ενότητας Δ από Δημ. χαρακτηριστικά ($p = 0,05$)

Εφαρμόζοντας έλεγχο τιμών ανά μεταβλητή με σκοπό την αναζήτηση διαφορετικών συμπεριφορών για τους υποπληθυσμούς των δημογραφικών και των γενικών χαρακτηριστικών, ίσχυσαν οι ενοποιήσεις των κατηγοριών του μορφωτικού επιπέδου και του επαγγέλματος των γονέων, όπως διαμορφώθηκαν στον έλεγχο ανεξαρτησίας χ^2 των προηγούμενων ενοτήτων και ενοποιήθηκαν οι βαθμίδες 1 - 2 και 4 – 5 της κλίμακας μέτρησης των μεταβλητών της ενότητας, η οποία μετατράπηκε σε 3/θμη Likert, όπου το 1 υποδηλώνει χαμηλή επιθυμία, το 2 μέτρια και το 3 υψηλή. Προκύπτουν τα ακόλουθα:

- Εξετάζοντας τις τιμές ως προς το **Φύλο** προκύπτει ότι από τη μεταβλητή δεν εμφανίζεται στατιστικά σημαντική εξάρτηση.

- Εξετάζοντας τις τιμές ως προς την **Ηλικία** προκύπτει ότι από τη μεταβλητή δεν εμφανίζεται στατιστικά σημαντική εξάρτηση.

- Εξετάζοντας τις τιμές ως προς την **Επιπλέον του βασικού πτυχίου εκπαίδευση** των εκπαιδευτικών προκύπτει ότι η μεταβλητή εμφανίζει στατιστικά σημαντική εξάρτηση στην *Υποστήριξη και προβολή της Σχ. μονάδας ως εκπαιδευτικό και πολιτιστικό πυρήνα της πόλης*, όπου όσοι εκπαιδευτικοί διαθέτουν επιπλέον εκπαίδευση πέραν του βασικού πτυχίου δήλωσαν αρκετά μεγαλύτερη προθυμία συμμετοχής.

(Παράρτημα: πίνακας 22)

- Εξετάζοντας τις τιμές, ειδικότερα σε σχέση με την **Παρακολούθηση μετεκπαίδευσης** ή όχι εκ μέρους των εκπαιδευτικών προκύπτει ότι η μεταβλητή εμφανίζει στατιστικά σημαντική εξάρτηση στην *Προβολή της ετήσιας δράσης της Σχ. μονάδας (τοπικός τύπος, διαδίκτυο, σχολικό περιοδικό)* και στην *Υποστήριξη και προβολή της Σχ. μονάδας ως εκπαιδευτικό και πολιτιστικό πυρήνα της πόλης*, όπου η διαφοροποίηση οφείλεται στις υψηλότερες τιμές συμφωνίας όσων κατέχουν τίτλο μετεκπαίδευσης έναντι όσων δε διαθέτουν, ιδιαίτερα στη δεύτερη. (Παράρτημα: πίνακες 23α-23β))

- Εξετάζοντας τις τιμές σε σχέση με την **Ειδικότητα** του δασκάλου και όλων των υπολοίπων εκπαιδευτικών ειδικοτήτων δεν προκύπτει στατιστικά σημαντική εξάρτηση.

Ε2δ₃. Πρωτοβουλίες εκπαιδευτικών

Εξετάζοντας την κατανομή των ποσοστών αναδεικνύονται ως κύριες πρωτοβουλίες δράσης των γονέων οι εξωσχολικές δραστηριότητες με ποσοστό 22,5% και η συνεργασία με τον σύλλογο γονέων με ποσοστό 18%. Προτάθηκαν επίσης σε ποσοστό άνω του 10% η επαρκής / διαρκής επιμόρφωση και η συνεργασία με τοπικούς φορείς. (Παράρτημα: εικόνα 13)

Πίνακας Ε2δ₃ Συχνότητες, ποσοστιαίες συχνότητες και αθροιστικές ποσοστιαίες συχνότητες

Δ6_1 ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ 1					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	συνεργασία με σύλλογο, σχολή γονέων	20	3,3	18,0	18,0
	εύρεση πόρων για οικονομική ενίσχυση	1	,2	,9	18,9
	επαρκής / διαρκής επιμόρφωση	14	2,3	12,6	31,5
	εξωσχολικές δραστηριότητες	25	4,2	22,5	54,1
	ενισχυτική διδασκαλία	2	,3	1,8	55,9
	βελτιώσεις εγκαταστάσεων (βιβλιοθήκη)	8	1,3	7,2	63,1
	προβολή δράσης (πχ ιστοσελίδα)	3	,5	2,7	65,8
	διοργάνωση συμβουλίων εκπαιδευτικών	8	1,3	7,2	73,0
	ευελιξία στη διδασκαλία, συνειδητή εργασία, αγάπη	5	,8	4,5	77,5
	υλικοτεχνική υποδομή	9	1,5	8,1	85,6
	αξιολόγηση εκπαιδευτικού έργου	2	,3	1,8	87,4
	συνεργασίες με τοπικούς φορείς	14	2,3	12,6	100,0
	Total	111	18,5	100,0	

(Παράρτημα: εικόνα 22)

Ε2ε. Συσχέτιση των μεταβλητών της ενότητας Γ

Υπολογίζεται ο πίνακας συνάφειας και ο δείκτης Spearman's rho, όπως εφαρμόστηκε και στην ανάλογη συσχέτιση των μεταβλητών στην έρευνα γονέων.

Από τη συσχέτιση των μεταβλητών προκύπτει ότι η εφαρμογή των καινοτόμων προγραμμάτων συσχετίζεται με όλες τις μεταβλητές της ενότητας. Ειδικότερα όμως με τις: *Παροχή δυνατότητας επιλογής του προγράμματος στους μαθητές* ($r=,670$), την *Εξουσιοδότηση ομάδας εκπαιδευτικών για την εφαρμογή του προγράμματος* ($r=,670$) και την *Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του προγράμματος στη βελτίωση της συνολικής επίδοσης των μαθητών* ($r=,501$), η συσχέτιση είναι μέτρια και θετική. (Παράρτημα: πίνακας 24)

Ε2στ. Πολλαπλή παλινδρόμηση

Θεωρώντας ότι στην έρευνα, βασικό ερώτημα είναι η διερεύνηση της άποψης των εκπαιδευτικών σχετικά με την υιοθέτηση και την εφαρμογή καινοτόμων προγραμμάτων, σύμφωνα με το στρατηγικό σχεδιασμό ΜΚΤ, επιχειρείται ο προσδιορισμός εκείνων των παραγόντων που επιδρούν στη συμφωνία των εκπαιδευτικών με την εφαρμογή τους. Για το λόγο αυτό, εφαρμόστηκε η Πολλαπλή παλινδρόμηση με εξαρτημένη μεταβλητή τη Γ1 και ανεξάρτητες τις υπόλοιπες μεταβλητές της ενότητας Γ, που προσδιορίζουν το σχεδιασμό της ανάπτυξης των καινοτόμων προγραμμάτων με σκοπό την αύξηση της ελκυστικότητας της Σχολικής Μονάδας, ώστε να προκύψει ένα επιθυμητό για τους γονείς μοντέλο εφαρμογής τους.

Με την εφαρμογή της μεθόδου Παλινδρόμησης Backward (όπως περιγράφηκε στην ανάλογη διαδικασία εφαρμογής πολλαπλής παλινδρόμησης στη στατιστική ανάλυση των συλλεγόμενων στοιχείων από τα ερωτηματολόγια των γονιών) προέκυψαν 13 μοντέλα- αποτελέσματα:

Πίνακας Ε 2στ-1:

Model Summary ⁿ										
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics					Durbin-Watson
					R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change	
1	,830 ^a	,689	,649	,571	,689	17,080	17	131	,000	
2	,830 ^b	,689	,651	,569	,000	,128	1	131	,721	
3	,830 ^c	,688	,653	,567	,000	,171	1	132	,680	
4	,829 ^d	,687	,655	,566	-,001	,512	1	133	,476	
5	,828 ^e	,686	,656	,565	-,001	,411	1	134	,522	
6	,827 ^f	,685	,657	,564	-,002	,692	1	135	,407	
7	,827 ^g	,683	,658	,563	-,001	,592	1	136	,443	
8	,826 ^h	,682	,659	,562	-,001	,559	1	137	,456	
9	,824 ⁱ	,680	,659	,562	-,002	1,007	1	138	,317	
10	,823 ^j	,678	,660	,562	-,002	,751	1	139	,388	
11	,822 ^k	,676	,659	,562	-,002	1,002	1	140	,318	
12	,819 ^l	,670	,657	,564	-,005	2,239	1	141	,137	
13	,816 ^m	,666	,655	,566	-,004	1,733	1	142	,190	2,188

Σύμφωνα με τη διαδικασία αφαίρεσης των μεταβλητών που εμφανίζουν το **μεγαλύτερο μη στατιστικά σημαντικό συντελεστή** (*sig F change*) από κάθε μοντέλο, από το πρώτο μοντέλο στο δεύτερο, αφαιρέθηκε πρώτη η μεταβλητή Γ10: *Επιζήτηση και αξιοποίηση ιδιωτικών χορηγιών προκειμένου να εκπληρωθεί η εφαρμογή των προγραμμάτων* (*sig F change: 0,721*). Στο τρίτο μοντέλο αφαιρέθηκε η μεταβλητή Γ16: *Συνεργασία με το Σύλλογο Γονέων για την προβολή της δράσης της και την προσέλκυση υποστηρικτών (χορηγιών, δωρητών)* (*sig F change: 0,680*) και στο τέταρτο μοντέλο η Γ13: *Διοργάνωση προγραμμάτων πολιτιστικού και εκπαιδευτικού χαρακτήρα για γονείς* (*sig F change: 0,476*).

Στο πέμπτο μοντέλο αφαιρέθηκε η μεταβλητή Γ5: Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των προγραμμάτων στη βελτίωση της συνολικής επίδοσης των μαθητών (*sig F change*: 0,522) και ακολούθησε η μεταβλητή Γ8: Να επιτυγχάνει επιπλέον χρηματοδότηση από την Τοπική Αυτοδ/ση με κριτήριο τη δράση της σε καινοτόμα προγράμματα (*sig F change*: 0,407) η οποία αφαιρέθηκε στο έκτο μοντέλο. Στο έβδομο μοντέλο αφαιρέθηκε η Γ9: Επιζήτηση δωρεών από άλλους δημόσιους φορείς για την εφαρμογή των προγραμμάτων (ιδρύματα, τράπεζες, συλλόγους...) με *sig F change*: 0,443 και αμέσως μετά, στο όγδοο μοντέλο η Γ3: Συγκρότηση μαθητικών ομάδων εργασίας για το πρόγραμμα ανεξάρτητα από την τάξη που φοιτούν (*sig F change*: 0,456) Στη συνέχεια αφαιρέθηκε, στο ένατο μοντέλο η Γ11: Επιζήτηση οικονομικής συμβολής των γονιών προκειμένου να εκπληρώσει την εφαρμογή των προγραμμάτων (*sig F change*: 0,317) και στο δέκατο μοντέλο η Γ12: Διατήρηση της επικοινωνίας και συνεργασία με πρώην μαθητές της για την εφαρμογή των προγραμμάτων (*sig F change*: 0,388).

Ακολουθως στο ενδέκατο μοντέλο, αφαιρέθηκε η Γ6: Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του προγράμματος στη βελτίωση της συνολικής επίδοσης των μαθητών (*sig F change*: 0,318), στο δωδέκατο αφαιρέθηκε η Γ15: Χρησιμοποίηση του διαδικτύου για την προβολή της δράσης της στο ευρύτερο περιβάλλον της (*sig F change*: 0,137). Τέλος, στο δέκατο τρίτο μοντέλο αφαιρέθηκε η Γ18: Ανάπτυξη σχέσεων συνεργασίας με τοπικούς φορείς (πολιτιστικούς,...) με *sig F change*: 0,190.

Οι στατιστικά σημαντικές μεταβλητές πρόβλεψης, οι οποίες στο 13^ο μοντέλο, ευθύνονται για το 66,6% ($R^2=0,666$) της συνολικής διασποράς, όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα είναι:

Πίνακας Ε2στ-2: Συνολική διασπορά των μεταβλητών

Εξαρτημένη μεταβλητή	Μεταβλητές στο μοντέλο	Untandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity statistics	
		B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
Γ1. Να υιοθετήσει νέα (καινοτόμα) προγράμματα που να την διαφοροποιούν	(Constant)	,450	,234		1,923	,056		
	Γ2. Να παρέχει στους μαθητές τη δυνατότητα επιλογής του προγράμματος	,362	,059	,381	6,087	,000	,596	1,678
	Γ4. Να εξουσιοδοτήσει ομάδα εκπαιδευτικών της προκειμένου να εφαρμόσει το πρόγραμμα	,279	,069	,301	4,036	,000	,420	2,380
	Γ7. Να αξιολογείται η σχολική μονάδα για αυτά τα προγράμματα από αρμόδια επιστημονική επιτροπή	,163	,048	,214	3,398	,001	,589	1,697
	Γ14. Να διατηρεί επικοινωνία και συνεργασία με πρώην μαθητές της	-,114	,047	-,135	-2,424	,017	,754	1,326
	Γ17. Να χρησιμοποιεί το διαδίκτυο για την προβολή της δράσης της στο ευρύτερο περιβάλλον της	,188	,055	,194	3,387	,001	,710	1,409

Το μοντέλο που προσαρμόστηκε στα δεδομένα είναι το εξής:

$$\text{«}\Gamma_1 = 0,450 + 0,362 * \Gamma_2 + 0,279 * \Gamma_4 + 0,163 * \Gamma_7 - 0,114 * \Gamma_{14} + 0,188 * \Gamma_{17}\text{»}$$

Προκειμένου επομένως να προβλεφθεί ένα μοντέλο εφαρμογής των καινοτόμων προγραμμάτων που να επιτυγχάνει μεγάλο βαθμό συμφωνίας των εκπαιδευτικών θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ο βαθμός συμφωνίας τους σχετικά με τη *Δυνατότητα επιλογής του προγράμματος από τους μαθητές* (συντελεστής επίδρασης: 0,362), με την *Εξουσιοδότηση ομάδας εκπ/κών για την εφαρμογή τους*, (συντελεστής επίδρασης: 0,279) με την *Αξιολόγηση της Σχ. μονάδας για την εφαρμογή των προγραμμάτων* (συντελεστής επίδρασης: 0,163) και με τη *Χρήση του διαδικτύου για την προβολή της σχολικής δράσης* (συντελεστής επίδρασης: 0,188).

Σε ό,τι αφορά στην *Επικοινωνία και τη συνεργασία με πρώην μαθητές* η επίδραση στην πρόβλεψη του μοντέλου εφαρμογής είναι αρνητική, (συντελεστής επίδρασης: - 0,114), γεγονός που σημαίνει πως οι εκπαιδευτικοί δε συμφωνούν να αναπτύξουν συνεργασία με τους πρώην μαθητές, προκειμένου να θεωρήσουν ελκυστική την εφαρμογή των καινοτόμων προγραμμάτων. Οι υπόλοιπες μεταβλητές της ενότητας Γ δεν αποτελούν στατιστικά σημαντικές ερμηνευτικές μεταβλητές της συμφωνίας των εκπαιδευτικών με την εφαρμογή των καινοτόμων προγραμμάτων.

E2ζ. Παραγοντική ανάλυση των μεταβλητών της ενότητας Γ (factor analysis)

Ακολουθείται η διαδικασία όπως και στις ανάλογες μεταβλητές του ερωτηματολογίου γονέων με τα ακόλουθα αποτελέσματα. Με τον έλεγχο καταλληλότητας που εφαρμόστηκε η παραγοντική ανάλυση έγινε αποδεκτή, διότι ο δείκτης σύγκρισης *Kaiser- Meyer- Olkin* έχει τιμή ίση με 0,886>0,5. Με τον έλεγχο *Bartlett's Test of Sphericity* για την εμφάνιση συσχετίσεων ανάμεσα στις μεταβλητές, συνεπάγεται ότι ο πίνακας δεν είναι μοναδιαίος σε επίπεδο στατιστικότητας σημαντικότητας 1%, διότι το p-value είναι 0,000<0,01.

(Παράρτημα: Πίνακας 25α)

Έπειτα από τον έλεγχο των ιδιοτιμών των διαμορφωμένων παραγόντων ώστε να είναι μεγαλύτερες από τη μονάδα, προέκυψε ότι μόνο οι χαρακτηριστικές ρίζες (ιδιοτιμές) των τεσσάρων (4) παραγόντων είναι μεγαλύτερες από 1 (Initial eigenvalue > 1), οπότε και ο αριθμός τους κρίθηκε ικανός για τη μελέτη της παρούσης εργασίας.

(Παράρτημα: Εικόνα 23- Scree Plot)

Η παραγοντική ανάλυση με τη μέθοδο των κυρίων συνιστωσών και μετά την περιστροφή των ορθογώνιων αξόνων με τη μέθοδο *varimax*, ανέδειξε 4 σημαντικούς πρώτους παράγοντες που συγκεντρώνουν το 67,771% της πληροφορίας (ερμηνεύουν το 67,771% της συνολικής διακύμανσης).

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται οι ιδιοτιμές των παραγόντων και το ποσοστό της συνολικής διακύμανσης που ερμηνεύουν πριν και μετά την περιστροφή των ορθογώνιων αξόνων.

Πίνακας Ε2ζ-1: Συνολική Διακύμανση

Total Variance Explained									
Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings			Rotation Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative%	Total	% of Variance	Cumulative%	Total	% of Variance	Cumulative %
1	8,107	45,040	45,040	8,107	45,040	45,040	3,627	20,152	20,152
2	1,687	9,373	54,413	1,687	9,373	54,413	3,497	19,430	39,582
3	1,323	7,349	61,762	1,323	7,349	61,762	2,558	14,214	53,796
4	1,071	5,949	67,711	1,071	5,949	67,711	2,505	13,915	67,711
5	,840	4,669	72,379						
6	,697	3,873	76,252						
7	,615	3,414	79,666						
8	,532	2,956	82,623						
9	,463	2,575	85,197						
10	,441	2,450	87,647						
11	,425	2,363	90,011						
12	,363	2,018	92,029						
13	,334	1,857	93,886						
14	,312	1,736	95,621						
15	,282	1,566	97,187						
16	,194	1,079	98,265						
17	,173	,963	99,228						
18	,139	,772	100,000						

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Η τιμή του δείκτη εσωτερικής συνέπειας (αξιοπιστίας) «α» του Cronbach για την ενότητα των 18 μεταβλητών υπολογίστηκε $\alpha=0,925$, τιμή που είναι πολύ ικανοποιητική. (Παράρτημα: Πίνακας 25β)

Προκειμένου να διαπιστωθεί η σύνθεση των τεσσάρων παραγόντων που προέκυψαν και η ομαδοποίηση των μεταβλητών σε αυτούς, παρατηρούνται τα παραγοντικά φορτία των μεταβλητών σε κάθε έναν από αυτούς, όπως αναδείχθηκαν από την παραγοντική ανάλυση και παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα:

Παρατηρώντας τα παραγοντικά φορτία των μεταβλητών σε κάθε ένα από τους 4 κύριους παράγοντες, η ονομασία των οποίων προέκυψε από τη σύνδεση των ομαδοποιημένων σε αυτόν μεταβλητές, με τις επιμέρους λειτουργίες του στρατηγικού MKT, διαμορφώνεται η εξής ομαδοποίηση ανά παράγοντα:

1ος παράγοντας: ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ (45,040% της συνολικής διακύμανσης)

ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ ΑΝΑ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑ	ΠΑΡΑΓΟΝΤΙΚΑ ΦΟΡΤΙΑ
Γ1. Να υιοθετήσει νέα (καινοτόμα) προγράμματα σε σχέση με τις υπόλοιπες που να την διαφοροποιούν και να τη χαρακτηρίζουν	0,699
Γ2. Να παρέχει στους μαθητές τη δυνατότητα επιλογής του προγράμματος	0,728
Γ3. Να συγκροτήσει μαθητικές ομάδες εργασίας, ανεξάρτητα από την τάξη που φοιτούν	0,560
Γ4. Να εξουσιοδοτήσει ομάδα εκπαιδευτικών της ώστε να εφαρμόσει το πρόγραμμα	0,586
Γ8. Να προϋπολογίζει το κόστος των καινοτόμων εκπαιδευτικών προγραμμάτων	0,592
Γ9. Να αμείβει επιπλέον τους εκπαιδευτικούς που εργάζονται για την εφαρμογή των καινοτόμων προγραμμάτων	0,705
Γ10. Να επιτυγχάνει επιπλέον χρηματοδότηση από την Τοπική Αυτοδ/ση με κριτήριο τη δράση της σε καινοτόμα προγράμματα	0,631

(Δείκτης αξιοπιστίας του παράγοντα: $\alpha=0,875$) (Παράρτημα: Πίνακας 25γ)

2ος παράγοντας: ΕΝΤΑΞΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡ/ΤΟΣ ΣΤΟ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ-ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
(9,373% της συνολικής διακύμανσης)

ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ ΑΝΑ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑ	ΠΑΡΑΓΟΝΤΙΚΑ ΦΟΡΤΙΑ
Γ5. Να εφαρμόσει το πρόγραμμα εκτός του υποχρεωτικού ωρολογίου προγράμματος	0 ,806
Γ6. Να αξιολογεί την αποτελεσματικότητα του προγράμματος στη βελτίωση της συνολικής επίδοσης των μαθητών	0 ,675
Γ7. Να αξιολογείται η Σχ. μονάδα για αυτά τα προγράμματα από αρμόδια επιστημονική επιτροπή	0,730
Γ13. Να επιζητά την οικονομική συμβολή των γονιών για την εφαρμογή των προγραμμάτων	0,667
Γ14. Να διατηρεί την επικοινωνία και τη συνεργασία με πρώην μαθητές της στην εφαρμογή των προγραμμάτων	0,509

(Δείκτης αξιοπιστίας του παράγοντα: $\alpha=0,822$) (Παράρτημα: Πίνακας 25δ)

3ος παράγοντας: ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ (7,349% της συνολικής διακύμανσης)

ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ ΑΝΑ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑ	ΠΑΡΑΓΟΝΤΙΚΑ ΦΟΡΤΙΑ
Γ15. Να διοργανώνει προγράμματα πολιτιστικού και εκπαιδευτικού χαρακτήρα για γονείς	0,781
Γ17. Να χρησιμοποιεί το διαδίκτυο για την προβολή της δράσης της στο ευρύτερο περιβάλλον της	0,593
Γ18. Να αναπτύσσει σχέσεις συνεργασίας με τοπικούς φορείς	0,790

(Δείκτης αξιοπιστίας του παράγοντα: $\alpha=0,767$) (Παράρτημα: Πίνακας 25ε)

4ος παράγοντας: ΕΞΕΥΡΕΣΗ ΠΟΡΩΝ (5,949% της συνολικής διακύμανσης)

ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ ΑΝΑ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑ	ΠΑΡΑΓΟΝΤΙΚΑ ΦΟΡΤΙΑ
Γ11. Να επιζητά δωρεές από άλλους δημόσιους φορείς για την εφαρμογή των προγραμμάτων	0,707
Γ12. Να επιζητά και να αξιοποιεί ιδιωτικές χορηγίες προκειμένου να εκπληρώσει την εφαρμογή των προγραμμάτων	0,834
Γ16. Να συνεργάζεται με το Σύλλογο Γονέων για την προβολή της δράσης της και την προσέλκυση υποστηρικτών	0,656

(Δείκτης αξιοπιστίας του παράγοντα: $\alpha=0,853$) (Παράρτημα: Πίνακας 25στ)

(Για τα παραγοντικά φορτία των μεταβλητών στους παράγοντες βλέπε Παράρτημα: Πίνακας 25ζ)

Ε3. ΜΑΘΗΤΕΣ

Στις παρακάτω ενότητες γίνεται παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας των μαθητών, και ακολουθεί εφαρμογή του χ^2 ελέγχου ανεξαρτησίας στην περίπτωση των κατηγορικών δημογραφικών μεταβλητών: Φύλο και Σχολική τάξη.

Ε3α. Δημογραφικά στοιχεία

Στην έρευνα συμμετείχαν 130 άτομα.

-Αναφορικά με την κατανομή ως προς το φύλο, τα αγόρια που συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο εμφανίζουν ποσοστό 44,6% έναντι του 55,4% που αντιστοιχεί στο ποσοστό των κοριτσιών.

-Αναφορικά με την κατανομή του πληθυσμού με βάση τη σχολική τάξη που φοιτούν, παρατηρείται ότι, η πλειοψηφία των μαθητών που συμμετείχαν στην έρευνα συγκεντρώνεται στην Στ' τάξη, με ποσοστό 41,5%, ακολουθούν οι μαθητές της Ε' τάξης, με ποσοστό 33,1%, ενώ οι μαθητές της Δ' τάξης αποτελούν το 25,4% των μαθητών που έλαβαν μέρος στην έρευνα. (Παράρτημα: Πίνακες 26 α-26β)

Ε3β. Παρουσίαση των τιμών των μεταβλητών της ενότητας Β:

«Καινοτόμα Προγράμματα»

Εξετάζοντας την κατανομή των ποσοστών ως προς τις 5 κατηγορίες απαντήσεων προκύπτει ότι η συχνότερα εμφανιζόμενη απάντηση είναι η κατηγορία «Πάρα πολύ».

Εξετάζοντας τις μέσες τιμές των απαντήσεων των ερωτήσεων με βάση την κλίμακα 1 – 5 όπου 1 είναι το καθόλου, 5 το πάρα πολύ και η ενδιάμεση τιμή της κλίμακας είναι η τιμή 3 που αντιστοιχεί στην απάντηση μέτρια προκύπτει ότι:

α. Τη θετικότερη αξιολόγηση έχει εμφανίσει η ερώτηση που αφορά στη *Βαθμολόγηση το σχολείου για το πρόγραμμα από επιτροπή που θα βραβεύει τα καλύτερα σχολεία* με μέση τιμή ίση με 4,34

β. Ακολουθεί η *Παροχή της δυνατότητας επιλογής του προγράμματος* με μέση τιμή ίση με 4,30 και αμέσως μετά, η *Εφαρμογή των προγραμμάτων αφού τελειώσει το πρόγραμμα των άλλων μαθημάτων*, με μέση τιμή ίση με 4,03.

γ. Μέτριες αξιολογήσεις με έντονα θετικές τάσεις (μέσες τιμές άνω της τιμής 3) εμφανίζουν οι αξιολογήσεις για την *Ενασχόληση με νέα μαθήματα-προγράμματα, διαφορετικά από τα συνηθισμένα*, η *Συμμετοχή σε πολλά προγράμματα με διαφορετικά αντικείμενα*, η *Βαθμολόγηση της επίδοσης του μαθητή στο πρόγραμ-*

μα και η Συμμετοχή με την ομάδα σε διοργανώσεις παρουσίασης ανάλογων προγραμμάτων από άλλα σχολεία.

δ. Σε μέτρια θέση εμφανίζεται η Εφαρμογή των προγραμμάτων σε ομάδες εργασίας με μαθητές από διαφορετικές τάξεις.

Επομένως σε ό,τι αφορά στη συμφωνία των μαθητών με τις προτάσεις, παρατηρείται ότι :

- Μόνο σε μια περίπτωση οι θετικές απαντήσεις δεν έχουν υπερβεί το 40% των απαντήσεων, ενώ σε όλες τις άλλες ξεπερνούν το 60%.
- Οι μαθητές σε ποσοστό άνω του 80% δηλώνουν υψηλού βαθμού συμφωνία σχετικά με την Παροχή της δυνατότητας επιλογής του προγράμματος στο οποίο επιθυμούν να συμμετάσχουν.
- Δηλώνουν υψηλού βαθμού συμφωνία σε ποσοστό άνω του 70% σχετικά με την Ενασχόληση με το καινοτόμο πρόγραμμα εκτός του υποχρεωτικού ωρολογίου προγράμματος και με τη Βαθμολόγηση του σχολείου για το πρόγραμμα από επιτροπή που θα βραβεύει τα καλύτερα σχολεία.
- Στις υπόλοιπες προτάσεις οι μαθητές επίσης δηλώνουν υψηλό βαθμό συμφωνίας στο μεγαλύτερο ποσοστό.
- Εξαίρεση αποτελεί η Συγκρότηση ομάδων εργασίας με μαθητές από διαφορετικές σχολικές τάξεις, όπου οι μαθητές δηλώνουν υψηλό βαθμό συμφωνίας σε ποσοστό περίπου 40%.

Ε3β₂ : Ποσοστιαίες συχνότητες, Μ. Ο. και Τυπ. απόκλιση των τιμών

	N	Καθόλου %	Λίγο %	Μέτρια %	Πολύ %	Πάρα πολύ%	Mean	Std. Deviation
B1. Να ασχολείσαι με νέα μαθήματα-προγράμματα, διαφορετικά από τα συνηθισμένα	129	5,4	6,2	19,4	38,8	30,2	3,82	1,100
B2. Να σου δώσει τη δυνατότητα να διαλέξεις το πρόγραμμα στο οποίο θέλεις να πάρεις μέρος	129	3,1	1,6	12,4	27,9	55,0	4,30	,965
B3. Να συμμετέχεις σε πολλά προγράμματα ώστε να γνωρίζεις διαφορετικά αντικείμενα	128	6,3	8,6	20,3	32,8	32,0	3,76	1,176
B4. Να δουλεύεις σε ομάδες εργασίας με μαθητές από διαφορετικές τάξεις	127	16,5	22,8	21,3	22,8	16,5	3,00	1,339
B5. Να δουλεύεις με την ομάδα που διάλεξες σε ώρα που έχεις τελειώσει τα άλλα σου μαθήματα	125	8	6,4	11,2	23,2	51,2	4,03	1,270
B6. Να βαθμολογείσαι στο πρόγραμμα και ο βαθμός σου να υπολογίζεται στη συνολική σου επίδοση	126	11,9	10,3	12,7	28,6	36,5	3,67	1,373
B7. Να συμμετέχεις με την ομάδα σου σε παρουσιάσεις ανάλογων προγραμμάτων από άλλα σχολεία	129	10,1	10,1	20,9	22,5	36,4	3,65	1,333
B8. Να βαθμολογείται το σχολείο σου για το πρόγραμμα από επιτροπή που θα βραβεύει τα καλύτερα σχολεία	130	6,2	6,2	13,1	24,6	49,2	4,34	3,454

Ε3β₂. Σύγκριση των τιμών των μεταβλητών στα Δημογραφικά χαρακτηριστικά (p = 0,05)

Εφαρμόζοντας έλεγχο παρατηρούμενων τιμών ανά μεταβλητή με σκοπό την αναζήτηση διαφορετικών συμπεριφορών για τους υποπληθυσμούς των δημογραφικών και των γενικών χαρακτηριστικών, (έλεγχο ανεξαρτησίας χ^2), προκειμένου να επιτευχθούν ακριβείς στατιστικές εκτιμήσεις εξάρτησης από τα χαρακτηριστικά του φύλου και της τάξης, ενοποιήθηκαν οι βαθμίδες 1 - 2 και 4 - 5 της κλίμακας μέ-

τρησης των μεταβλητών της ενότητας, η οποία μετατράπηκε σε 3/θμη Likert, όπου το 1 υποδηλώνει χαμηλή συμφωνία, το 2 μέτρια και το 3 υψηλή,. Προκύπτουν τα ακόλουθα:

- Εξετάζοντας τις τιμές ως προς το **Φύλο** προκύπτει ότι η μεταβλητή εμφανίζει στατιστικά σημαντική εξάρτηση στην *Εφαρμογή των προγραμμάτων μετά το τέλος του προγράμματος των άλλων μαθημάτων*, όπου τα αγόρια δηλώνουν μικρότερη συμφωνία από τα κορίτσια. (Παράρτημα πίνακας 27)

- Εξετάζοντας τις τιμές ως προς τη **Σχολική τάξη** προκύπτει ότι η μεταβλητή εμφανίζει στατιστικά σημαντική εξάρτηση στην *Ενασχόληση με νέα μαθήματα-προγράμματα, διαφορετικά από τα συνηθισμένα*, όπου οι μαθητές της Ε' τάξης δηλώνουν μεγαλύτερη συμφωνία από τους μαθητές των άλλων τάξεων και στη *Βαθμολόγηση της επίδοσης του μαθητή στο πρόγραμμα-Συνυπολογισμό του βαθμού στη συνολική του επίδοση*, όπου επίσης οι μαθητές της Ε' τάξης δηλώνουν μεγαλύτερη συμφωνία.

(Παράρτημα πίνακες: 28α-28β)

Ε3β₃. Εκτίμηση των περισσότερο ελκυστικών προγραμμάτων

Ως περισσότερο ελκυστικά εμφανίζονται τα *Προγράμματα Ηλεκτρονικών Υπολογιστών*, ακολουθούν οι *Αθλητικές δραστηριότητες*, η *Θεατρική και Μουσική αγωγή*, ενώ ως λιγότερο ελκυστικά εμφανίζονται τα: *Περιβαλλοντικά*, τα *Αγωγής υγείας*, τα *Σχολικής βιβλιοθήκης*, τα *Περιβαλλοντικά* και τελευταία τα *Πολιτιστικά*.

Πίνακας Ε3β₃: Μέσος Όρος και Τυπική Απόκλιση των τιμών

	N	Mean	Std. Deviation
Πολιτιστικά προγράμματα	130	1,59	1,655
Περιβαλλοντικά προγράμματα	130	2,51	1,873
Προγράμματα αγωγής υγείας	130	2,35	1,846
Προγράμματα σχολικής βιβλιοθήκης	130	2,08	1,798
Προγράμματα αθλητικών δραστηριοτήτων	130	3,53	1,713
Προγράμματα Ηλεκτρονικών Υπολογιστών	130	3,88	1,318
Προγράμματα θεατρικής και μουσικής αγωγής	130	3,05	1,783

ΣΤ. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

A. Σε ό,τι αφορά στην **ικανοποίηση των γονέων και των εκπαιδευτικών** από την εκπαιδευτική υπηρεσία της Σχ.μονάδας Α/θμιας εκπαίδευσης, όπως διερευνήθηκε από την παρούσα εμπειρική μελέτη, διεξάγονται τα εξής συμπεράσματα:

1. Ο βαθμός ικανοποίησης των γονέων και των εκπαιδευτικών από την εκπαιδευτική υπηρεσία της Δημόσιας Σχ. Μονάδας κυμαίνεται σε χαμηλά έως μέτρια επίπεδα, όπως διαπιστώνεται και από την έρευνα του Π.Ι. το 2007, η οποία αναφέρθηκε στο θεωρητικό μέρος της εργασίας.

2. Ιδιαίτερα, η παρούσα εφαρμογή των καινοτόμων προγραμμάτων, η παρούσα ανάπτυξη της επικοινωνίας της Σχ. Μονάδας μέσω του διαδικτύου, ο βαθμός αξιοποίησης και χρήσης των Η/Υ στην εκπαιδευτική διαδικασία, η λειτουργία της σχολικής βιβλιοθήκης και ο βαθμός συμμετοχής της Σχ. Μονάδας σε μαθητικούς διαγωνισμούς αποφέρουν χαμηλού επιπέδου ικανοποίησης σε γονείς και εκπαιδευτικούς. Η συμμετοχή των ελλήνων μαθητών σε μαθητικούς διαγωνισμούς, πέραν των ενδοσχολικών, είναι περιορισμένη και σε αυτόν τον ισχυρισμό συνηγορεί (εκτός από την απορία ορισμένων μαθητών που ανταποκρίθηκαν στα ερωτηματολόγια της έρευνας για την ύπαρξη ανάλογων διαγωνισμών) και το περιορισμένο ενδιαφέρον συμμετοχής των Σχολικών μονάδων στο “Θεσμό αριστείας και ανάδειξη καλών πρακτικών στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση” του ΥΠΔΒΜΘ³³

3. Η ικανοποίηση των γονέων από τις παραμέτρους που αξιολογήθηκαν δεν παρουσιάζει γενικά σημαντικές διαφοροποιήσεις σε σχέση με το μορφωτικό τους επίπεδο και το επάγγελμά τους. Παρόλα αυτά διαφάνηκε σε μερικές περιπτώσεις εξάρτηση της αξιολόγησης από το μορφωτικό επίπεδο των γονέων, όπου **οι απόφοιτοι της Γ/θμιας εκπαίδευσης δήλωσαν χαμηλότερη ικανοποίηση**. Επίσης σε ορισμένες παραμέτρους δηλώθηκε χαμηλότερου βαθμού ικανοποίηση εκ μέρους των μητέρων Υπαλλήλων και Ελ. Επαγγελματιών σε σχέση με τις μητέρες που ασχολούνται με τα Οικιακά και των πατέρων Ελ. Επαγγελματιών σε σχέση με τους Υπαλλήλους.

4. Η ικανοποίηση των εκπαιδευτικών από την εκπαιδευτική υπηρεσία της Σχ. Μονάδας στην οποία εργάζονται, δεν παρουσιάζει σημαντικές διαφοροποιήσεις και εξάρτηση από το φύλο, την ηλικία ή την επιπλέον εκπαίδευσή τους. Η εξάρτηση της ικανοποίησης των εκπαιδευτικών από την ειδικότητά τους διαφαίνεται στην ικανοποίηση από την ένταξη των ειδικοτήτων στο σχολικό πρόγραμμα, την οποία οι εκπαιδευτικοί ειδικοτήτων δήλωσαν σε μεγαλύτερο βαθμό.

5. Η έλλειψη ιδιαίτερης εξάρτησης από τα χαρακτηριστικά των γονέων και των εκπαιδευτικών αναγάγει τα χαμηλά επίπεδα ικανοποίησης που δηλώθηκαν, σε γενική εκτίμηση του πληθυσμού - δείγματος ως προς την εκπαιδευτική υπηρεσία που αποδέχονται. Ως εκ τούτου, πληροφορεί τη Σχ. Μονάδα πως η εικόνα των **γονιών και των εκπαιδευτικών για την εκπαιδευτική υπηρεσία που παρέχει, είναι πως δεν προσεγγίζει ικανοποιητικά επίπεδα ανταγωνιστικότητας**, ενισχύοντας τα συμπεράσματα ερευνών που αναφέρθηκαν στο θεωρητικό μέρος της εργασίας, **οπότε θα πρέπει να εντείνει τις προσπάθειες για την αναβάθμιση της ποιότητας της υπηρεσίας της**.

6. Στην εκτίμηση της αναγκαιότητας για αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαιδευτικής υπηρεσίας εκ μέρους της Σχ. Μονάδας συνηγορεί και η δήλωση εκ μέρους των γονέων ότι, προκειμένου να παράσχουν καλύτερη εκπαίδευση στο παιδί τους, επιθυμία τους είναι η βελτίωση της ποιότητας της εκπαιδευτικής υπηρεσίας της Σχ. Μονάδας στην οποία φοιτά και όχι η μετακίνησή του σε άλλη Σχ. Μονάδα.

Β. Σε ό,τι αφορά στο βαθμό **ελκυστικότητας** που θα επέφερε η **ανάπτυξη καινοτόμων προγραμμάτων ως νέο μείγμα - ΜΚΤ** από τη Σχ.μονάδα Α/θμιας εκπαίδευσης, όπως διερευνήθηκε από την παρούσα εμπειρική μελέτη, διεξάγονται τα εξής συμπεράσματα:

1. Η ένταξη και η εφαρμογή των καινοτόμων προγραμμάτων στην εκπαιδευτική υπηρεσία αποτελεί σε υψηλό βαθμό προσελκυστική προοπτική της Σχ. Μονάδας τόσο για τους γονείς και τους εκπαιδευτικούς, όσο και για τους μαθητές. Η συγκεκριμένη διαπίστωση συσχετίζεται με προηγούμενα ερευνητικά συμπεράσματα, σύμφωνα με τα οποία οι γονείς επικροτούν τη συμμετοχή των παιδιών τους σε καινοτόμα προγράμματα, όπως τα Περιβαλλοντικά. (Βασιλούδης, 2007)

2. Τόσο οι γονείς και οι εκπαιδευτικοί, όσο και οι μαθητές δήλωσαν ότι συμφωνούν σε υψηλό βαθμό με την προοπτική επιλογής του καινοτόμου προγράμματος από τους μαθητές, γεγονός που ενισχύει την πρόταση για παροχή αυτονομίας στη Σχ. Μονάδα ως προς τη **διαμόρφωση και την ανάπτυξη της συμπληρωματικής εκπαιδευτικής υπηρεσίας και την ικανοποίηση των ιδιαίτερων αναγκών του αποδέκτη – πελάτη-μαθητή**, όπως αναλύθηκε στη θεωρητική προσέγγιση της εργασίας (Johnson, 2005), και διαπιστώθηκε από ποιοτική-ποσοτική έρευνα των Οικονόμου, Α. & συν. (2008) από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

3. Οι κύριοι παράγοντες των μεταβλητών του ερωτηματολογίου που συγκεντρώνουν την πλειοψηφία της πληροφορίας σχετικά με την εφαρμογή των καινοτόμων προγραμμάτων, σύμφωνα με την παραγοντική ανάλυση ακολουθούν το στρατηγικό σχεδιασμό του εκπαιδευτικού ΜΚΤ: Σχεδιασμός προγράμματος, Τιμολόγηση- Εξεύρεση οικονομικών πόρων, Επικοινωνία και Αξιολόγηση (Παγανός, 1998)

4. Σε ό,τι αφορά στην παροχή της δυνατότητας στους μαθητές να επιλέξουν το πρόγραμμα που θα συμμετάσχουν, στην επικοινωνία του προγράμματος και στην προσέλκυση δωρεών, ως μέρος του μείγματος ΜΚΤ, δηλώθηκε θετική στάση από τους γονείς και τους εκπαιδευτικούς. Αυτή η παρατήρηση ενισχύει τις διαπιστώσεις της προηγούμενης έρευνας του Τόκα, Δ. (2005) **πως τελικά οι εκπαιδευτικοί δεν είναι αντίθετοι με την εφαρμογή του ΜΚΤ, όταν αξιολογούν τις επιμέρους μεθόδους που αυτό χρησιμοποιεί στο στρατηγικό σχεδιασμό των προγραμμάτων σπουδών.**

5. Οι γονείς και οι εκπαιδευτικοί συμφωνούν σε μεγάλο βαθμό ως προς την επιπρόσθετη χρηματοδότηση της Σχ. Μονάδας μέσω της Τ.Α. για την εφαρμογή των καινοτόμων προγραμμάτων, τη χρήση του διαδικτύου για την ευρύτερη προβολή της δράσης της και τη συνεργασία με τους τοπικούς φορείς, ενώ σε μικρό βαθμό με την εφαρμογή του προγράμματος εκτός του υποχρεωτικού ωρολογίου προγράμματος των μαθητών (ως μάθημα επιλογής) και την οικονομική συμβολή των γονέων.

6. Οι μαθητές δήλωσαν μεγάλο βαθμό συμφωνία **στη βαθμολόγηση του σχολείου για το πρόγραμμα από επιτροπή που θα βραβεύει τα καλύτερα σχολεία (όπως και οι γονείς)** και την εφαρμογή του προγράμματος εκτός του ωρολογίου προγράμματος σε αντίθεση με τους γονείς και τους εκπαιδευτικούς. Προκαλεί εντύπωση και είναι εξαιρετικά ενδιαφέρον το γεγονός ότι, οι ίδιοι οι μαθητές εμφανίζουν μια περισσότερο κριτική αντίληψη για το σχολείο από ό,τι οι γονείς και οι εκπαιδευτικοί.

7. Η εξάρτηση του βαθμού συμφωνίας των γονέων στις παραμέτρους εφαρμογής των καινοτόμων προγραμμάτων από τα χαρακτηριστικά τους είναι γενικά μικρή και εμφανίζεται σε ορισμένες μόνο περιπτώσεις. Αναφέρεται η εξάρτηση της αναζήτησης δωρεών από άλλους δημόσιους φορείς για την εφαρμογή των προγραμμάτων (ιδρύματα, τράπεζες, συλλόγους...) από το μορφωτικό επίπεδο του πατέρα, όπου ο βαθμός συμφωνίας αυξάνεται ανάλογα με αυτό.

8. Η εξάρτηση του βαθμού συμφωνίας των εκπαιδευτικών στις παραμέτρους εφαρμογής των καινοτόμων προγραμμάτων από τα χαρακτηριστικά τους είναι επίσης μικρή και εμφανίζεται με μια θετικότερη τάση των ανδρών εκπαιδευτικών σε ορισμένες μόνο περιπτώσεις και μια επίσης θετικότερη τάση των μεγαλύτερων σε ηλικία, έναντι των νεότερων, σχετικά, με την επιπλέον αμοιβή στους εκπαιδευτικούς που θα αναπτύξουν καινοτόμα προγράμματα. Επίσης εμφανίζεται μια θετικότερη τάση όσων εκπαιδευτικών δεν έχουν παρακολουθήσει μετεκπαίδευση, σχετικά με την αναζήτηση δωρεών από άλλους δημόσιους φορείς για την εφαρμογή των προγραμμάτων.

9. Σε ό,τι αφορά στην προσέλκυση χορηγών, τόσο οι γονείς, όσο και οι εκπαιδευτικοί συμφωνούν σε μέτρια προς θετικά επίπεδα, γεγονός που θεωρείται ενθαρρυντικό, (αν και η ελληνική ερευνητική εμπειρία είναι μικρή επ'αυτού), δεδομένης της επιφύλαξης της κοινής γνώμης για τη χρήση των βασικών αρχών του ΜΚΤ στον ευαίσθητο χώρο της δημόσιας εκπαίδευσης, όπως αναφέρθηκε εκτενώς στη θεωρητική προσέγγιση της εργασίας.

10. Τα προγράμματα που οι γονείς προτιμούν να εφαρμοσθούν είναι των Η/Υ, των Αθλητικών δραστηριοτήτων, τα Αγωγής υγείας, τα Περιβαλλοντικά και τα Σχολικής βιβλιοθήκης ενώ παρόμοια προτίμηση παρουσιάζουν και οι εκπαιδευτικοί. Οι μαθητές προτίμησαν τα προγράμματα Η/Υ, τις Αθλητικές δραστηριότητες, και τη Θεατρική και Μουσική αγωγή κυρίως, οπότε υπάρχει κοινός τόπος των προτιμήσεων ανάμεσα στους 3 διαφορετικούς υποπληθυσμούς που εμπλέκονται στην εκπαιδευτική διαδικασία.

11. Η διαμόρφωση ενός μοντέλου εφαρμογής των καινοτόμων προγραμμάτων από τη Σχ. Μονάδα, όπως προέκυψε από την έρευνα, θα πρέπει να βασίζεται στην **επιλογή του περιεχομένου των προγραμμάτων από τους μαθητές, στην ένταξή τους στο ωρολόγιο πρόγραμμα, ως μάθημα επιλογής, στο σχηματισμό ομάδων εργασίας μαθητών και εκπαιδευτικών, στην αξιολόγηση της Σχ. Μονάδας για την εφαρμογή του προγράμματος, στην ανάπτυξη σχέσεων συνεργασίας με τοπικούς φορείς και στη χρήση του διαδικτύου για την προβολή της δράσης της Σχ. μονάδας.** Σε παρόμοια συμπεράσματα κατέληξε και η έρευνα των Οικονόμου, Α. και των συνεργατών του από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης το 2008.

12. Σε ό,τι αφορά στην πρόθεση συμμετοχής για τη βελτίωση της ποιότητας της Σχ. Μονάδας οι γονείς δηλώνουν πρόθυμοι στο να γνωρίζουν και να προβάλλουν τη δράση της Σχ. Μονάδας καθώς επίσης και να συμμετέχουν στη δράση της ως μέλη της, αλλά όχι το ίδιο πρόθυμοι να συμμετέχουν στο Σύλλογο Γονέων, όπως έχει παρατηρηθεί και από θεωρητικούς της εκπαίδευσης σχετικά με την αποτελεσματικότητα των αρμόδιων για την εκπαίδευση λαϊκών οργάνων. (Σαΐτης 2000)

Η πρόθεση συμμετοχής τους δεν εξαρτάται ιδιαίτερα από τα χαρακτηριστικά τους.

13. Σε ό,τι αφορά στην πρόθεση συμμετοχής για τη βελτίωση της ποιότητας της Σχ. Μονάδας οι **εκπαιδευτικοί δηλώνουν πολύ πρόθυμοι να συμμετέχουν σε σεμινάρια** σχετικά με τα καινοτόμα προγράμματα, και πρόθυμοι να τα αναπτύξουν και να προβάλλουν τη Σχ. μονάδα ως εκπαιδευτικό και πολιτιστικό πυρήνα της πόλης. Επίσης δηλώνουν πως θα συμφωνούσαν σε μεγάλο βαθμό με την **προοπτική επιπλέον οικονομικής αμοιβής τους για την ανάπτυξη των καινοτόμων προγραμμάτων**, παρατήρηση που συνδέεται με το χαμηλό επίπεδο της αμοιβής των ελλήνων εκπαιδευτικών σε σχέση με τους εκπαιδευτικούς των άλλων χωρών και ενισχύει τις αναφορές της θεωρητικής προσέγγισης σχετικά με το σύστημα οικονομικών και ηθικών αμοιβών των εκπαιδευτικών. (Middlewood, 2010)

14. Ειδικότερα, σχετικά με την πρόθεση των εκπαιδευτικών να συμβάλλουν στην υποστήριξη της Σχ. μονάδας ως πολιτιστικό πυρήνα της πόλης, διαφάνηκε μια εξάρτηση του βαθμού συμφωνίας από την παρακολούθηση μετεκπαίδευσης ή όχι. **Οι εκπαιδευτικοί με μετεκπαίδευση παρουσιάζουν μεγαλύτερη πρόθεση να συμμετάσχουν**, γεγονός που συνδέεται με τις θεωρητικές αναφορές της εργασίας σχετικά με τις θετικές επιδράσεις της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών στις απόψεις τους για τη σχολική πραγματικότητα, για το ρόλο που οι ίδιοι διαδραματίζουν στα πλαίσιά της και επομένως στη διαμόρφωση μιας σχολικής κουλτούρας που υποστηρίζει την εξέλιξη και τη βελτίωση της ποιότητας της εκπαιδευτικής υπηρεσίας. (Hargreaves 1994, Tuomi 2004)

15. Εν κατακλείδι, η ανταγωνιστικότητα της ελληνικής δημόσιας εκπαίδευσης σύμφωνα με τις απόψεις των μαθητών, των γονέων και των εκπαιδευτικών έχει **προοπτικές βελτίωσης**, μέσω της **συλλογικής συντονισμένης δράσης και της ανάπτυξης πρωτοβουλιών από την ίδια τη Σχ. μονάδα που διαθέτει αυτοδυναμία στο σχεδιασμό συμπληρωματικού προϊόντος-υπηρεσίας και την ανάπτυξη των λειτουργιών του εκπαιδευτικού ΜΚΤ**.

4. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Οι προτάσεις που απορρέουν από τα συμπεράσματα της παρούσης εργασίας αφορούν κυρίως στην ανάπτυξη πρωτοβουλίας και στη δράση της Σχ. Μονάδας, η οποία επιθυμεί τη βελτίωση της ανταγωνιστικής της θέσης. Προτείνονται τα εξής:

A. Ο προσανατολισμός της διοίκησης της ελληνικής εκπαίδευσης προς την Ποιότητα και η θεώρηση της Σχολικής μονάδας, ως ημι-αυτοδύναμο οργανισμό παροχής εκπαιδευτικής υπηρεσίας, ο οποίος διαμορφώνει εκπαιδευτικό πρόγραμμα, προσαρμοσμένο στους μαθητές του και τις ανάγκες τους, το οποίο και υλοποιεί, με τη συνεργασία όλων των εμπλεκομένων - εταίρων στη λειτουργία του, ατόμων και φορέων.

B. Η ανάπτυξη πρωτοβουλίας από μέρους της κάθε Σχ. Μονάδας για την ανάλυση του εξωτερικού και του εσωτερικού περιβάλλοντός της με τη μέθοδο SWOT, όπως αναλύθηκε στη θεωρητική προσέγγιση και όπως προέκυψε από την έρευνα της παρούσης εργασίας.

Γ. Η ανάπτυξη Νέου Μείγματος MKT, τα «Καινοτόμα Εκπαιδευτικά Προγράμματα» από τις Σχ. Μονάδες της Δημόσιας εκπαίδευσης, ακολουθώντας τα στάδια του στρατηγικού σχεδιασμού MKT. Ειδικότερα, επομένως, ως προς τις λειτουργίες του εκπαιδευτικού MKT οι προτάσεις, όπως διαμορφώθηκαν από τις θεωρητικές αναφορές της εργασίας και τα στατιστικά δεδομένα της έρευνας που διεξήχθη είναι:

Γ1. Ως προς το σχεδιασμό των προγραμμάτων:

- Η Συμμετοχή των μαθητών και των γονέων τους σε ό,τι αφορά στην επιλογή του περιεχομένου, ώστε να επιτευχθεί η εσωτερική παρόρμηση για τη συμμετοχή των μαθητών και η ικανοποίηση των αναγκών τους.
- Η έμφαση στην εφαρμογή των καινοτόμων προγραμμάτων που αφορούν κατά κύριο λόγο στα προγράμματα Η/Υ, στα περιβαλλοντικά, στα αγωγής υγείας, στα σχολικής βιβλιοθήκης, στα αθλητικών δραστηριοτήτων και στα περιβαλλοντικά.
- Η συνεργασία των εκπαιδευτικών διαφόρων ειδικοτήτων και η διαμόρφωση εξουσιοδοτημένων ομάδων εργασίας από αυτούς, για την εφαρμογή των καινοτόμων προγραμμάτων.
- Η ένταξη των καινοτόμων προγραμμάτων στο αναλυτικό πρόγραμμα, ως μάθημα επιλογής.

Γ2. Ως προς την τιμολόγηση- εξεύρεση πόρων:

- Η κατάρτιση προϋπολογισμού του συνολικού κόστους της εφαρμογής των καινοτόμων προγραμμάτων, ως απαραίτητη διαδικασία.
- Η συνεργασία με την Τοπική Αυτοδιοίκηση για την οικονομική κάλυψη των επιπλέον αναγκών που συνεπάγεται η εφαρμογή των προγραμμάτων.
- Η συνεργασία με το Σύλλογο Γονέων για την επικοινωνία των καινοτόμων προγραμμάτων στο περιβάλλον της Σχ. μονάδας και την προσέλκυση δωρητών και χορηγών.
- Η οικονομική συμμετοχή των γονέων στην εφαρμογή των καινοτόμων προγραμμάτων, (παρόλο ότι, από τα ερευνητικά δεδομένα προκύπτει πως η πρόταση δεν είναι ιδιαίτερα προσελκυστική), ακολουθώντας τις

ευρωπαϊκές διοικητικές μεταρρυθμιστικές τάσεις στην εκπαίδευση, οι οποίες προσανατολίζονται προς τη διοικητική και οικονομική αποσυμφόρηση που οι οικονομικές και κοινωνικές διεθνείς συνθήκες απαιτούν για την αποτελεσματικότερη παροχή της εκπαίδευσης, όπως παρουσιάσθηκε στη θεωρητική προσέγγιση της μελέτης. Προσδοκία μας είναι η αξιοποίηση κάθε μέσου για την υποστήριξη της δημόσιας Σχ. Μονάδας Α/θμιας εκπαίδευσης στην παρούσα περίοδο της οικονομικής κρίσης που διέρχεται η χώρα και η προσέγγιση των αναγκών για την μελλοντική ανάπτυξη των Ελλήνων μαθητών υψηλών επιπέδων ποιότητας της υπηρεσίας της.

Γ3. Ως προς την επικοινωνία του προγράμματος:

- Η συστράτευση εκπαιδευτικών και γονέων και η οργανωμένη δράση τους. Ο Σύλλογος Γονέων σε συνεργασία με το Σύλλογο Διδασκόντων θα πρέπει να αναλάβουν πρωτοβουλία για τη διάδοση της σχολικής δραστηριότητας και για την παρακίνηση του συνόλου των γονέων να συμμετέχουν σε αυτή.
- Η διοργάνωση διαλέξεων και σεμιναρίων για γονείς, ώστε να γίνει αντιληπτή η άποψη πως η σχολική μονάδα αποτελεί και για τους ίδιους πηγή πληροφόρησης, πεδίο δράσης και πόλο έλξης της δημιουργικής τους δυναμικής. Με την πεποίθηση πως η διαμόρφωση της δράσης της σχολικής τους μονάδας αποτελεί και δική τους αναγκαιότητα, αλλά και υποχρέωση, προσδοκούμε πως σε ένα επόμενο στάδιο θα επικοινωνούν θετικά και θα προωθούν στο ευρύτερο περιβάλλον την εκπαιδευτική υπηρεσία που παράγουν και ταυτόχρονα δέχονται οι ίδιοι, ως γονείς-μέλη της σχολικής τους μονάδας.
- Η διοργάνωση ενδοσχολικών επιμορφωτικών σεμιναρίων για τους εκπαιδευτικούς ώστε να επιτευχθεί η επικοινωνία των προγραμμάτων στους ίδιους και η ικανοποίησή τους από την εκπαιδευτική υπηρεσία, στα πλαίσια της λειτουργίας της Σχ. Μονάδας ως ένας «οργανισμός που μαθαίνει».
- Η χρήση του διαδικτύου για την προβολή της δράσης της Σχ. Μονάδας και την επικοινωνία των προγραμμάτων τόσο στους γονείς, όσο και στο ευρύτερο περιβάλλον.

Γ4. Ως προς την αξιολόγηση του προϊόντος - υπηρεσίας:

- Η διοργάνωση ημερίδων παρουσίασης των καινοτόμων προγραμμάτων σε ενδοσχολικό, τοπικό και ευρύτερο επίπεδο.
- Η αξιολόγηση της εφαρμογής των καινοτόμων προγραμμάτων από επιστημονικούς φορείς.
- Η συμμετοχή της Σχ. Μονάδας στη δράση "Θεσμός αριστείας και ανάδειξη καλών πρακτικών στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση" του Υπουργείου Παιδείας.

Δ. Τέλος, προτείνεται η διεξαγωγή εκτενέστερης έρευνας στις Δημόσιες Σχ. Μονάδες περιοχών από όλη την Ελλάδα, με στόχο τη διερεύνηση της άποψης των γονέων και των εκπαιδευτικών για τις προοπτικές της παροχής αυτοδιοίκησης στη Σχ. Μονάδα στην ανάπτυξη της δράσης της και της χρήσης του εκπαιδευτικού ΜΚΤ στη δημόσια εκπαίδευση, προκειμένου να βελτιωθεί η ποιότητα και η ανταγωνιστικότητά της. Μια τέτοια προσπάθεια θα απαιτούσε τον καθορισμό συγκεκριμένων μετρήσιμων κριτηρίων αξιολόγησης της εκπαιδευτικής υπηρεσίας, όπως συμβαίνει στο εξωτερικό και παρουσιάσθηκε στη θεωρητική προσέγγιση της εργασίας, θα αποτελούσε όμως το πρώτο βήμα ανταπόκρισης στην πρόκληση της αναβάθμισης της ποιότητας της εκπαιδευτικής υπηρεσίας που παρέχει.

5. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ

1. Αναστασιάδου Φ. & Κουρκουρίδης Δ., (2008). *Παρουσίαση σχολικών προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης* 4^ο Συνέδριο ΠΕΕΚΠΕ Ναύπλιο
2. Ανδρέου, Α., (1992). *Εισαγωγή στην Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Έργου*. Αθήνα: εκδ. Εκδοτικός Όμιλος Συγγραφέων-Καθηγητών
3. Ανδρέου, Α. & Παπακωνσταντίνου, Γ., (1994) *Εξουσία και οργάνωση, Διοίκηση του Εκπαιδευτικού Συστήματος* Αθήνα: εκδ.Νέα Σύνορα, Α.Α.ΛΙΒΑΝΗ
4. Βασιλούδης, Ι., (2007) *Η συμβολή των γονέων στη διαμόρφωση περιβαλλοντικών στάσεων σε μαθητές που φοιτούν στο Δημοτικό* Μεταπτυχιακή μελέτη
5. Βλάχος, Δ., (επιμ) (2008). *Αξιολόγηση Ποιοτικών χαρακτηριστικών του Συστήματος Α/θμιας, Α/θμιας Εκπαίδευσης*. ΕΚΔ:Π.Ι
6. Βλάχος Δ, Βέικου Χ. 2008: Εισαγωγικό κείμενο Στο *Η Ποιότητα στην εκπαίδευση: Έρευνα για την αξιολόγηση ποιοτικών χαρακτηριστικών του συστήματος πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης*. ΕΚΔ:Π.Ι
7. Γιαννακάκη, Μ.-ΣΤ. (2005). *Η εφαρμογή καινοτομιών στη σχολική μονάδα Στο Οργάνωση και Διοίκηση σχολικών μονάδων* (επιμ) Καψάλης Αχ. εκδ. ΠΜ
8. Γκανάκας Ι. (2005) *Η εφαρμογή καινοτομιών στη σχολική μονάδα. Στο Α.Καψάλης. (επιμ), Οργάνωση και Διοίκηση σχολικών μονάδων*. Θεσσαλονίκη: εκδ. ΠΜ
9. Γούναρης, Σπ. (2003). *ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ Υπηρεσιών*. εκδ.Rosili
10. C.I.D.R.E.E., (1999). *Across the great Divides: Διεπιστημονική διδασκαλία και μάθηση στο σχολείο της Β/θμιας εκπαίδευσης* Εργασία μελέτης του Συνδέσμου των Π.Ι. της Ευρώπης. (Μετάφραση Ν. Ηλιάδης, και Αγ. Γαλανοπούλου), Αθήνα: Π. Ι.
11. Δημητρόπουλος, Ε., (1998). *Εκπαιδευτική αξιολόγηση, η αξιολόγηση της εκπαίδευσης και του εκπαιδευτικού έργου*, Αθήνα, εκδ. Γρηγόρη.
12. Dubrin, Α., (2000). *Γενικές Αρχές Management*. Επιμέλεια, Απόδοση: Νίκος Σαρρής 2^η έκδοση εκδ. ΕΛΛΗΝ
13. Ζαβλανός, Μ. (2003). *Η Ολική Ποιότητα στην Εκπαίδευση*. Αθήνα: εκδ.Σταμούλη
14. Ζμας, Α. (2007). *Παγκοσμιοποίηση και εκπαιδευτική πολιτική*. Αθήνα: εκδ.Μεταίχμιο
15. Ζουγανέλη Α. (2008). *Αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου & των Εκπαιδευτικών. Στο Αξιολόγηση Ποιοτικών χαρακτηριστικών του Συστήματος Α/θμιας, β/ΘΜΙΑς Εκπαίδευσης*. ΕΚΔ:Π.Ι
16. Καμπουρίδης, Γ., (2002) *Οργάνωση & Διοίκηση Σχολικών Μονάδων*. Αθήνα: εκδ: Κλειδάριθμος
17. Κάντας, Α. (1996), *Το σύνδρομο επαγγελματικής εξουθένωσης σε εκπαιδευτικούς και εργαζόμενους στους χώρους υγείας*. Ψυχολογία, τόμος 3, σελ. 71 – 85

18. Καρατζιά-Σταυλιώτη, Ε. & Λαμπρόπουλος, Χ. (2006). Αξιολόγηση, Αποτελεσματικότητα και Ποιότητα στην Εκπαίδευση. Εκπαιδευτικός σχεδιασμός και οικονομία Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.
19. Κασσωτάκης, Μ., (1997). Η ένταξη της συνθετικής δημιουργικής εργασίας στο ελληνικό σχολείο. Προβλήματα που ανέκυψαν. Στο *Η συνθετική δημιουργική εργασία στο σχολικό πρόγραμμα: Θεωρία και Πράξη*. Αθήνα: εκδ.ΙΜΠ
20. Καψάλης, Α., (2005). *Χαρακτηριστικά ενός καλού σχολείου στο Οργάνωση και Διοίκηση Σχολικών Μονάδων* (Επιμ) Θεσσαλονίκη: εκδ. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
21. Κέφης, Β. (2005), *Ολοκληρωμένο Μάνατζμεντ*. Αθήνα: Εκδ Κριτική
22. Kindleberger, C., & Herrick, B. (1982). *Οικονομική Ανάπτυξη*. μετ. Διαμαντόπουλος Φ. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
23. Κολτσάκης, Ε., (2008) *Χαρακτηριστικά Ποιότητας στις Διαδικασίες των Σχολικών Μονάδων στην Ελλάδα. Μια εμπειρική έρευνα στη Β/θμια Εκπαίδευση*. Διπλωματική Εργασία Πετρίδου Ε. (επιβλέπουσα)
24. Κουλαϊδής, Β., (2005). *Αποτύπωση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος σε επίπεδο Σχολικών Μονάδων*. εκδ: Κ.Ε.Ε. Ανακτημένο στις 10/2/2011 από το διαδικτυακό τόπο:
25. Kotler, Ph., (2000). *Μάρκετινγκ Μάνατζμεντ Ανάλυση, Σχεδιασμός, Υλοποίηση & Έλεγχος*. 9^η μετ. Σοκοδήμος Α. Έκδοση Αθήνα: EMI Interbooks τόμος Α.
26. Κουτούζης, Μ., (1999). Η διαδικασία του ελέγχου. Στο *Γενικές Αρχές Μάνατζμεντ*. Πάτρα: ΕΚΔ. Ε.Α.Π
27. Κουτούζης, Μ. – Χατζηευστρατίου, Ι. (2000). Αξιολόγηση στην εκπαιδευτική μονάδα. Στο: Α., Αθανασούλα-Ρέππα – Μ. Κουτούζης – Ι. Χατζηευστρατίου, *Κοινωνική και ευρωπαϊκή διάσταση της Εκπαιδευτικής Διοίκησης*, τ. Γ', Πάτρα: ΕΑΠ
28. (Κυριακούσης, 2004) *Στατιστική ανάλυση δεδομένων* [Πανεπιστημιακές σημειώσεις] Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
29. Κωνσταντινίδης, Γ. (2007). *Το Σύγχρονο Σχολείο*. Αθήνα: εκδ. Σταμούλη
30. Λαΐνας, Α. (2000). Διοίκηση και προγραμματισμός σχολικών μονάδων: επιστημονικές προσεγγίσεις και ελληνική πραγματικότητα. Στο Ζ. Παπαναούμ (Επιμ), *Ο προγραμματισμός του εκπαιδευτικού έργου στη σχολική μονάδα: από τη θεωρία στην πράξη*. (σελ 23-40). Θεσσαλονίκη: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
31. Λουκόπουλος, Α., 2008 *Η εισαγωγή καινοτομιών στο σχολείο και ο ρόλος του Διευθυντή: Η αποτελεσματικότητα της ευέλικτης ζώνης διαθεματικών και δημιουργικών δραστηριοτήτων*.
32. MacBeath, J. (2001). Το σχολείο που μαθαίνει. Στο: *Αξιολόγηση Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων και Σχολείου: Εκπαιδευτική Αξιολόγηση; Πώς;* σελ:157-166. μετ. Μπαγάκης Γ. Αθήνα: Μεταίχμιο
33. MacBeath, J., (2001) *Η Αυτοαξιολόγηση στο Σχολείο, ουτοπία και πράξη* μετ. Δούκας Χρ. & Πολυμεροπούλου Ζ. Αθήνα:Ελληνικά Γράμματα
34. Μάλλιαρης Π.Γ., (1990). *Εισαγωγή στο Μάρκετινγκ*. Αθήνα: εκδ. Σταμούλης
35. Ματθαίου, Δ. (1997). *Συγκριτική Σπουδή της Εκπαίδευσης*. Τόμος 1 έκδ. Αθήνα : Ε.Σ.ΠΑΙ.Δ.Ε.Π.Ε.

36. Ματθαίου, Δ., (1997)β. Η ιδεολογία του ελληνικού σχολείου και η συνθετική- δημιουργική εργασία. Στο *Η συνθετική δημιουργική εργασία στο σχολικό πρόγραμμα: Θεωρία και Πράξη*. Αθήνα εκδ. ΙΜΠ
37. Ματθαίου, Δ., (2007), Ποιότητα στην Εκπαίδευση. Ιδεολογικές ορίζουσες, εννοιολογήσεις και πολιτικές- Μια Συγκριτική Θεώρηση. Στο *Επιθεώρηση εκπαιδευτικών θεμάτων* , τεύχος:13, σελ: 1032
38. Ματσαγγούρας , Η. (2000). *Η Σχολική Τάξη*. Αθήνα: Αυτοέκδοση
39. Ματσαγγούρας , Η. (2006). *Η Διαθεματικότητα στη Σχολική Γνώση*. Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρη
40. Μαυρογιώργος, Γ. (1999). Επιμόρφωση εκπαιδευτικών και επιμορφωτική πολιτική στην Ελλάδα. Στο Α. Ρέππα, Σ. Ανθόπουλου, & Σ. Κατσουλάκη (Επιμ.), *Διοίκηση Ανθρώπινου Δυναμικού*. Τόμος Β΄. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
41. Μαυρογιώργος Γ., (1999) Η Εκπαιδευτική Μονάδα ως Φορέας Διαμόρφωσης και Άσκησης Εκπαιδευτικής Πολιτικής. Στο Αθανασούλα- Ρέππα Α. κ.α., *Διοίκηση Εκπαιδευτικών Μονάδων, Εκπαιδευτική Διοίκηση και Πολιτική* Τόμος Α΄, Ε.Α.Π.,
42. Μαυρογιώργος Γ., (2002), Αξιολόγηση του εκπαιδευτικού: Η εναρμόνιση του πανοπτισμού. στο Χ. Κάτσι-κας , & Γ. Καββαδίας (Επιμ.), *Η αξιολόγηση στην εκπαίδευση*. Εκδ. Σαββάλας
43. Μαυρογιώργος Γ. (2007), Η συζήτηση για την ποιότητα στην Εκπαίδευση: από τη δυσφήμιση στον ευφημισμό. Εισήγηση στο Συνέδριο του ΚΕΕ με θέμα: *Η ποιότητα του εκπαιδευτικού έργου, από την Αποτύπωση του Συστήματος στο σχεδιασμό Παρεμβάσεων*.
44. Middlewood, D., (2009), [Πανεπιστημιακές Σημειώσεις]. Χαροκόπειο Παν/μιο, Τμήμα Οικιακής Οικονομίας & Οικολογίας, Μ.Π.Σ.: Εκπαίδευση & Πολιτισμός, Εκπαίδευση & Πολιτισμός, κατεύθυνση: Διοίκηση & Διαχείριση της Σχολικής Μονάδας. Χειμερινό Εξάμηνο 2009-2010. Αθήνα
45. Μπαμπινιώτης, Γ. (1998). *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας*. Αθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας
46. Μπουραντάς, Δ. (2001), *Μάνατζμεντ: Θεωρητικό Υπόβαθρο, Σύγχρονες Πρακτικές*, Αθήνα: Εκδ Μπένου.
47. Μπουραντάς Δ. & Παπαλεξανδρή Ν., (2003), *Διοίκηση ανθρωπίνων πόρων* Αθήνα: εκδ. Μπένου
48. Μπρίνια, Β. (2008). *Management Εκπ/κων Μονάδων & Εκπαίδευσης*. Αθήνα: Αφοί Σταμούλη
49. Ξηροτύρη –Κουφίδου, Στ., (2003) Η συμμετοχική Διοίκηση στη Σχολική Μονάδα Στο *Διεύθυνση της σχολικής Μονάδας: Τάσεις και Προοπτικές* Παπαναούμ Ζ., Χατζηπαναγιώτου Π., (επιμ). Αθήνα: Εκδ. Κυριακίδη
50. Ξωχέλλης, Π. (1986). *Παιδαγωγική του Σχολείου*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.
51. Ξωχέλλης, Π., (2005). Ο ρόλος του εκπαιδευτικού σήμερα. Στο Α. Καψάλης Αχιλλέας (Επιμ), *Οργάνωση και Διοίκηση των Σχολικών Μονάδων*. Θεσσαλονίκη: εκδ. Πανεπιστημίου Μακεδονίας
52. Οικονόμου, Α., & συνεργάτες, (2008) *Η διαχείριση του χρόνου στην εκπαιδευτική διαδικασία* Ερευνητική μελέτη Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
53. Παγανός, Η., (1998). *Εκπαιδευτικά Ιδρύματα & ΜΚΤ* . Αθήνα: εκδ. Leader Books
54. Παπαγεωργίου Π., Χατζηδήμα Σ. (2003). *Εισαγωγή στην Οικονομική των Ανθρωπίνων Πόρων και της Εκπαίδευσης* Αθήνα: εκδ. Σταμούλη 2003

55. Παπαϊωάννου, Αθ., Θεοδωράκης, Γ., & Γούδας, Μ., (2003). *Για μια καλύτερη φυσική αγωγή* εκδ. Χριστοδουλίδη.
56. Πασιαρδής, Π., Πασιαρδή, Γ., (2006) *Αποτελεσματικά σχολεία-Πραγματικότητα ή Ουτοπία;* Αθήνα: εκδ. Τυπωθήτω, Γ.Δαρδανός
57. Πετρίδου Ε., (2003). Ο προγραμματισμός της δράσης της σχολικής μονάδας ως βασικό στοιχείο στη Διοίκηση Ποιότητας. Στο Παπαναούμ Ζ. & Χατζηπαναγιώτου Π., (Επιμ), *Η Διεύθυνση της σχολικής Μονάδας. Τάσεις και Προοπτικές* Αθήνα: Εκδ. Κυριακίδη
58. Πλατσίδου, Μ. & Γωνίδα, Ε., (2005). Θεωρίες κινήτρων στον εργασιακό χώρο. Στο Καψάλης Αχ. (επιμ), *Οργάνωση και Διοίκηση Σχολικών Μονάδων*. Θεσσαλονίκη: εκδ. Παν/στήμιο Μακεδονίας
59. Ρέππα-Αθανασούλα, Α., Κουτούζης, Μ., Χατζηευστρατίου, Ι., (Επιμ.), (1999). *Διοίκηση Εκπαιδευτικών Μονάδων: Κοινωνική και Ευρωπαϊκή Διάσταση της Εκπαιδευτικής Διοίκησης*, Τόμος Γ', Πάτρα: ΕΑΠ
60. Rogers A, (1998), *Η Εκπαίδευση Ενηλίκων*. Παπαδοπούλου, Μ., & Τόμπρου, Μ., Αθήνα :εκδ. Μεταίχμιο
61. Ρούσσος Π., Τσαούσης Γ., (2002), *Στατιστική εφαρμοσμένη στις κοινωνικές επιστήμες* Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
62. Σαϊτή Α. (2000). *Εκπαίδευση και Οικονομική Ανάπτυξη*. Αθήνα:Εκδόσεις Τυπωθήτω
63. Σαϊτής Χ., (2000) *Οργάνωση και Διοίκηση της εκπαίδευσης* Αθήνα εκδ. Ατραπός
64. Σαϊτής Χρ. (2007). *Ο Διευθυντής στο σύγχρονο σχολείο. Από τη θεωρία...στην πράξη*. Αθήνα: Αυτοέκδοση
65. Σαϊτής, Χρ. (2008). *Οργάνωση & Διοίκηση της Εκπαίδευσης*. Αθήνα: Αυτοέκδοση
66. Σιάρδος Γ., (2004), *Μέθοδοι πολυμεταβλητής στατιστικής ανάλυσης*, Θεσ/νίκη: Ζήτη
67. Σιώμκος Γ., (1994). *Συμπεριφορά του καταναλωτή & Στρατηγική Μάρκετινγκ* Αθήνα: εκδ. Σταμούλη
68. Σολομών, Ι., (Επιμ.), (1999). *Εσωτερική αξιολόγηση και προγραμματισμός του εκπαιδευτικού έργου στη σχολική μονάδα*. Π. Ι.-Τμήμα Αξιολόγησης
69. Σπυροπούλου, Δ., Κόνταρης, Χ., Αντωνάκης, Τρ., Χαλά Χ., (2007) Οικονομικοί πόροι στην Εκπαίδευση. *Εκπαίδευση και ποιότητα στο ελληνικό σχολείο. Εισηγήσεις διημερίδων* Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Ανακτημένο στις 10/2/2011 από το διαδικτυακό τόπο:
70. Σπυροπούλου Δ, Αναστασάκη Α, Δελγιάννη Δ, Κούτρα Χρ, Λουκά Ε. και Μπούρας Σ., (2008) Καινοτόμα προγράμματα στη Α/θμια & Β/θμια Εκπαίδευση: Λειτουργική διεισδυτικότητα & βιωσιμότητα στο *Εκπαίδευση & Ποιότητα στο ελληνικό Σχολείο*. Εισήγηση σε Διημερίδα του ΠΙ.
71. Σταμάτης, Θ., Μπαγάκης Γ., Δεμερτζή Κ., (2007) *Ένα σχολείο μαθαίνει: Η αυτοαξιολόγηση & η ανάπτυξη ενός σχολείου στο πλαίσιο του Διεθνούς Προγράμματος Carpe Vitam, Leadership For Learning 2007*. Αθήνα. εκδ. Λιβάνη
72. Σταμέλος, Γ., (2002), *Το Ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα: Δομές και Ποσοτικά Δεδομένα* Αθήνα: Κ.Ε.Ε
73. Τζωρτζάκης Κ. & Τζωρτζάκη Α., (1996), *Μάρκετινγκ, η Ελληνική Προσέγγιση*. Αθήνα, εκδ. Rosili,

74. Τόκας Δημήτριος (2005), *Το Μάρκετινγκ στην εκπαίδευση Εισαγωγικές Έννοιες – Θεωρητικό Υπόβαθρο* Σαΐτης Αθήνα
75. Τόκας Δ., Η πρόκληση αναβάθμισης της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης στο δημόσιο Δημοτικό Σχολείο, χρησιμοποιώντας στρατηγικές του Μάρκετινγκ στην εκπαίδευση. Στο *ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ*
Ανακτημένο στις 10/2/2011 από το διαδικτυακό τόπο:
<http://conf2007.edu.uoi.gr/Praktika/49-97.pdf>
76. Τσαγρή, Μ., (2008) *Στατιστική με τη χρήση του πακέτου SPSS 15*
<http://lib.stat.cmu.edu/otherplaces/grstats/notes/SPSS.pdf>
77. Τσαμαδιάς, Κ. (2000) Διδακτορική Διατριβή: *Η αποδοτικότητα των επενδύσεων στην τριτοβάθμια τεχνολογική εκπαίδευση* Χαροκόπειο Παν/μιο
Ανακτημένο στις 10/2/2011 από το Διαδικτυακό τόπο:
<http://thesis.ekt.gr/thesisBookReader/id/12008#page/76/mode/2up>
78. Υφαντή, Α. & Βοζαΐτης Γ., (2005). Απόπειρες αποκέντρωσης του εκπαιδευτικού ελέγχου και ενδυνάμωσης του Σχολείου στην Ελλάδα 1985-2003) *Διοικητική Ενημέρωση*, τχ 34 σελ:28-44
79. Φασούλης, Κ., (2001). Η Ποιότητα στη Διοίκηση του Ανθρώπινου Δυναμικού της Εκπαίδευσης Κριτική Προσέγγιση στο Σύστημα "Διοίκηση Ολικής Ποιότητας" - Δ.Ο.Π. (Τ.Ο.Μ.) *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων*; τευχ. 4
80. Χατζηδήμα, Στ. (2002). *Η συμβολή της εκπαίδευσης στην οικονομική ανάπτυξη*. Σπουδαί, Τόμος 52, Τεύχος 4ο, Πανεπιστήμιο Πειραιώς
81. Χατζηπαναγιώτου, Π. (2005). Το σχολείο ως εκπαιδευτικός οργανισμός. Στο Α. Καψάλης (Επιμ), *Οργάνωση και Διοίκηση Σχολ. Μονάδων*. (σελ31-73). Θεσσαλονίκη:Εκδ. Παν/μιου Μακεδονίας
82. Ψαχαρόπουλος, Γ. (1999). *Οικονομική της εκπαίδευσης*. γ' έκδοση Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

1. Andreassen, T.W., (2000). Antecedents to satisfaction with service recovery. *European Journal of Marketing*, Vol.34, σελ. 156-175.
2. Argyris, C. & Schön, D. (1978). *Organizational learning: A theory of action perspective*. Reading, Ma: Addison Wesley
3. Atkinson, P.,(1988) Creating Culture Change *The TQM Magazine*, Vol. 2 Iss: 1
4. Bitner, M.J., and A.R. Hubbert (1994). Encounter Satisfaction Versus Overall Satisfaction Versus Quality. The Customer's Voice στο: Rust, R.T., and R.L. Oliver (επιμ), *Service Quality: New Directions in Theory and Practice*. Thousand Oaks, CA, Sage Publications, pp. 72-94
5. Berry, L.L., Davidson, P.H. and Thompson, T.W., (1988). *Banking tomorrow - managing markets through planning*. NewYork: εκδ.Van Nostrand Reinhold
6. Bryson, J., (2004). *Strategic planning for public and nonprofit organisations, 'a guide to strengthening and sustaining organizational achievement*. 3d edition εκδ: Jossey Bass

7. Bush, T., Bell, L., Bolam, R., Glatton, R. and Ribbins, P. (1999). *Educational Management: redefining theory, policy and practise* London: Chapman
8. Chapman, J., (1990). *School-based decision-making and management* London Falmer Press
9. Choi, F. D. S. (1993). "Accounting Education for the 21st Century: Meeting the challenges". *Issues in Accounting Education*, 8, 423-430.
10. Cohen I. & Manion I., (1994), *Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας*, Αθήνα: Μεταίχμιο.
11. Conduit J. and Mavondo F, (2001). How critical is internal customer orientation to market orientation?. *Journal of Business Research* vol 51 pp.11-24.
12. Cullingford, C. (1997). Assessment, evaluation and the effective school. In C. Cullingford (Ed.), *Assessment versus evaluation* σελ. 109-125). London: Cassell
13. Dale, B., (1994). *Managing Quality*. 2th edition Europe: Prentice Hall
14. Deming , E., (2000). *The New Economics for Industry, Government, Education*. 2nd Edition The MIT Press London
15. Dinham, S, & Scott, C., (1988) A three domain model of teacher and school executive satisfaction *Journal of Educational Administration*, 36(4), 362-378
16. Eliophotou-Menon, M., Papanastasiou, E. & Zempylas, M. (2008) 'Examining the relationship of job satisfaction to teacher and organizational variables: evidence from Cyprus'. *Journal of the Commonwealth Council for Educational Administration & Management*, 36(3), 75-86.
17. Fletcher, N., (1988). The education reform act and educational politics. Στο Morris R. ed *Central and Local control of education after the education reform act*. Essex: Longman 59-76
18. Foskett, N.H., (1999). Strategy, external relations and marketing. In J. Lumby & N. Foskett, *Managing external relations in schools and colleges* (pp. 33-49) London: Paul Chapman
19. Fullan, M., (1988). Research into educational innovation. Στο Glatton, R., Preddy, M., Riches, C., Masterson, M *Understanding school management*. Milton Keynes Open University Press
20. Fullan, M., (1991) *The New Meaning of Educational Change*. London: Cassell
21. Fullan, M., (2001). *The New Meaning of Educational Change* (3rd ed). New York: Teachers College, Columbia University
22. Grönroos, C., (1990). *Service management and marketing: «Managing the Moments of Truth in Service Competition*. S.Francisco:The Lexington Books
23. Grönroos, C., (1990). *Service management and marketing: «Managing the Moments of Truth in Service Competition*. S.Francisco:The Lexington Books
24. Grönroos, C., (2000). *Service management and marketing: A customer relationship management approach*. 2nd Ed. London: εκδ.Wiley
25. Hargreaves, D. & Hopkins, D., (1992) *The empowered School: the management and practice of development planning*. London: Cassell 1992
26. Hargreaves, A. (1994). Restructuring restructuring : postmodernity and the prospects for educational change. *Journal of Educational Policy*, vol 9, issue 1 pp 47-65.

27. Hargreaves, A. (1994)β. *Development and Desire: A Postmodern Perspective*. Paper presented at the Annual meeting of the American Research Association. New Orleans, LA
28. Hargreaves A., (1999). The Knowledge-creating School. *British Journal of Educational Studies*, vol:47, 2:122-144
29. Harvey, J., (1996). Marketing schools and consumer choice International. *Journal of Educational Management* vol. 10 Iss: 4 pp.26 – 32 UK
30. Helsby, G. (1999). *Changing teacher's work*. Buckingham-Philadelphia: Open University Press
31. Hopkins, D., Ainscow, M. & West, M., (1994). *School Improvement in an Era of Change*. New York: Teachers College Press
32. Hoy, W. & Miskel, C. (1987), *Educational Administration: Theory, Research and Practice*. N.Y.Mc Graw Hill
33. Huber, G.P., (1991) Organizational learning: the contributing processes and the literatures *Organization Science* Vol. 2, No. 1, σελ: 88-115
34. Johnson, R., (2005) Marketing Education in A Changing Educational Environment *Journal of Business & Economics Research* volume 3, No 5
35. Kotler Ph. & Fox K. F. A.,(1995), *Strategic Marketing for Educational Institutions*, 2η εκδ. Prentice Hall Inc, Englewood Cliffs , σελ. Xi
36. Kotler, Ph., (2000). *Μάρκετινγκ Μάνατζμεντ Ανάλυση, Σχεδιασμός, Υλοποίηση & Έλεγχος*. 9^η Έκδοση Αθήνα: EMI Interbooks μετ. Α Σοκοδήμος τόμος Α.
37. Lings, I., (2004.) Internal market orientation: Construct and consequences. *Journal of Business Research* vol.57, Issue 4 pp. 405-413
38. Lovelock Chr. (2000). *Services Marketing. People, Technology, Strategy* 4^η έκδοση Prentice Hill
39. Middlewood, D. (2010), "*Managing people and performance*", in Bush, T., Bell, L. and Middlewood, D. (Eds) *The principles of educational leadership & management*, Second Edition, Sage Publication, London, pp. 132-150.
40. Mohrman, S., Wohlstetter, Pr., and associates (1994). *School based Management: Organising for high Performance* εκδ: Josey-Bass Inc
41. O' Driscoll, M. P. & Cooper, C. L., (2002), *Job – related stress and burnout*, in P. Warren (Ed.), *Psychology at Work*, London: Penguin, pp. 203 – 228
42. Oplatka, I., Hemsley-Brown, J., (2004).The research on school marketing: Current issues and future directions. *Journal of Educational Administration* vol. 42 Iss:3 (pp. 375 - 400)
43. Parasuraman, A., Zeithaml, V., Berry, L., (1985). A conceptual model of service quality and its implications for future research. *Journal of Marketing* Vol. 49, σελ.41-50
44. Paul, J., (1998) *Μάνατζμεντ Ολικής Ποιότητας*. Αθήνα: εκδ, Κλειδάριθμος
45. Rafiq, M., Ahmed, P., (1995). Using the 7Ps as a generic marketing mix: an exploratory survey of UK and European marketing academics. *Στο Marketing Intelligence & Planning*, Vol. 13 Iss: 9, σελ.4 - 15

46. Saiti, A. (2007), *Main factors of job satisfaction among primary school educators: factor analysis of the greek Reality*, Management in Education, British Educational Leadership, Management & Administration Society, Vol. 21 (2): 23 – 27
47. Sergiovanni, Th., (2001). *Leadership: What's in it for schools?* London: Routledge Falmer
48. Silins, H., Zarins, S., Mulford, W. (1998), *Organizational learning in Australian high schools – Nature and practices*. Paper presented at the annual AARE-NZARE Conference, Melbourne, Victoria
49. Silins, H., Zarins, S., Mulford, B. (2002). What characteristics and processes define a school as a learning organization? Is this a useful concept to apply to schools?, *International Education Journal* vol 3, No:1 2002 pp: 24-33
50. Tuomi, M. T., (2004). Planning teachers' professional development for global education. *Intercultural Education*, vol:15, 3: 295-306
51. Uline, C., & Tschannen-Moran, M., (2008). The walls speak: the interplay of quality facilities school climate, and student achievement. *Journal of Educational Administration* vol. 46 Iss:1 (pp. 55 - 73)
52. Williamson Vicki, (1999) *Innovation and Change in Professional Practice: Meaning To Change and Changing the Meaning*.
53. Worthen, B. R., Sanders, J. R., & Fitzpatrick, J. L., (1972). *Program Evaluation. Alternative approaches and practical guidelines*. New York: Longman Publishers

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

Βικιπαίδεια: Εκπαίδευση: Ανακτημένο στις 10/2/2011 από το Διαδικτυακό τόπο:

<http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7>

Booms. B., and Bitner, M., *3Ps* Ανακτημένο στις 10/2/2011 από το διαδικτυακό τόπο:

http://www.continuumlearning.com/Customer%20Services_7Ps%20of%20Services.pdf

Business Dictionary: ISO 8402-1986

Ανακτημένο στις 10/2/2011 από το διαδικτυακό τόπο:

<http://www.businessdictionary.com/definition/quality.html>

Δίκτυο Ευρυδίκη, Οργάνωση του εκπαιδευτικού συστήματος στην Ελλάδα 2008/09 Ανακτημένο στις 10/2/2011 από το Διαδικτυακό τόπο:

http://www.ypepth.gr/docs/perigrafh_toy_ellhnikoy_ekpaideytikoy_systhmatos_el_100408.pdf

Δίκτυο ΕΥΡΥΔΙΚΗ: Περιγραφές Εθνικών Εκπαιδευτικών Συστημάτων και Πολιτικών: Eurybase - Descriptions of National Education Systems and Policies

Ανακτημένο στις 10/2/2011 από το διαδικτυακό τόπο:

http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/eurybase_en.php#

«Education & Training 2010» The Success of Lisbon Strategy Hinges on Urgent Reforms Ανακτημένο στις 10/2/2011 από το διαδικτυακό τόπο:

http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/com/2003/com2003_0685en01.pdf

Education and Training 2020

Ανακτημένο στις 10/2/2011 από το διαδικτυακό τόπο:

http://europa.eu/legislation_summaries/education_training_youth/general_framework/ef0016_en.htm

Εθνικό Συμβούλιο Ανταγωνιστικότητας και Ανάπτυξης. *Ετήσια Έκθεση για την Ανταγωνιστικότητα* Ανακτημένο στις 10/2/2011 από το διαδικτυακό τόπο:

http://www.competitivegreece.gr/dm_documents/ADAGONISTIKOTITA_2007_MaaM8.pdf

Ελληνική Στατιστική Αρχή: Πίνακας: Α/βάθμια, Δημόσια και Ιδιωτική, Εκπαίδευση: σχολικός πληθυσμός των σχολικών ετών 2008/09 και 2009/10

Ανακτημένο στις 10/2/2011 από το διαδικτυακό τόπο:

http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/A1401/PressReleases/A1401_SED12_DT_A_N_00_2009_01E_F_GR.pdf

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο: Η στρατηγική της Λισσαβόνας

Ανακτημένο στις 10/2/2011 από το διαδικτυακό τόπο:

http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/policies/lisbon/article_7207_el.htm

Ευropa: Νομοθεσία Ε.Ε., Ευρωπαϊκή περιοχή της διά βίου εκπαίδευσης και κατάρτισης: Εκπαίδευση και κατάρτιση: γενικό πλαίσιο

Ανακτημένο στις 10/2/2011 από το διαδικτυακό τόπο:

http://europa.eu/legislation_summaries/education_training_youth/general_framework/index_el.htm

Θεσμός αριστείας και ανάδειξη καλών πρακτικών στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση" ΥΠΔΒΜΘ

<http://excellence.sch.gr/index.php>

Κ.Ε.Ε.: Επιμ: Χατζηνηκίτα, Β. (2010) *Έρευνα PISA 2006, Έκθεση Αποτελεσμάτων για την Ελλάδα*.

<http://www.kee.gr/attachments/file/PISA%202006%20Greek%20Report.pdf>

Μανιφέστο για τη δημιουργικότητα και την καινοτομία στην Ευρώπη

http://ec.europa.eu/ellada/news/news/20091112_manifest_el.htm

Official Journal of the European Union

Ανακτημένο στις 10/2/2011 από το διαδικτυακό τόπο:

<http://eurlex.europa.eu/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:327:0045:0068:EL:PDF>

ΟΟΣΑ : Πρόγραμμα Διεθνούς Αξιολόγησης Επίδοσης.

Ανακτημένο στις 10/2/2011 από το διαδικτυακό τόπο: του OECD: PISA

http://www.oecd.org/pages/0,3417,en_32252351_32235907_1_1_1_1_1,00.html

(ΟΟΣΑ, 1995). *Έκθεση για την Εκπαιδευτική Πολιτική στην Ελλάδα*.

Ανακτημένο στις 10/2/2011 από το διαδικτυακό τόπο:

<http://www.edu.uoc.gr/~poreia/docs/oosa.htm#ini>

Πηγή: Οργανισμοί-ΟΟΣΑ, ετήσια έκθεση για τα έτη 2008-2009, Ημερομηνία δημοσίευσης στην εφημερίδα αγγελιοφόρος: 28/3/2010. Ανακτημένο στις 10/2/2011 από το διαδικτυακό τόπο

<http://www.3comma14.gr/pi/?survey=4497>

Πηγή: Οργανισμοί-ΟΟΣΑ, ετήσια έκθεση για τα έτη 2008-2009. Ημερομηνία δημοσίευσης στην εφημερίδα «Ελεύθερος τύπος» : 25/4/2010. Ανακτημένο στις 10/2/2011 από το διαδικτυακό τόπο

<http://www.3comma14.gr/pi/?survey=4775>

(Phil Cohen: Deming's 14 points)

Ανακτημένο στις 10/2/2011 από το διαδικτυακό τόπο:

<http://www.hci.com.au/hcsite2/articles/deming.htm>

SWOT analysis

Ανακτημένο στις 10/2/2011 από το διαδικτυακό τόπο:

<http://marketingteacher.com/lesson-store/lesson-swot.htm>

«Τί είναι το ΕΣΠΑ» Ανακτημένο στις 10/2/2011 από το Διαδικτυακό τόπο;

<http://www.espa.gr/el/Pages/staticWhatIsESPA.aspx>

ΥΠΔΒΜΘ: Διαδικασία και Όροι έγκρισης παρεκκλίσεων ως προς το Ωρολόγιο Πρόγραμμα των Ιδιωτικών Σχολείων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Ανακτημένο στις 10/2/2011 από το διαδικτυακό τόπο:

<http://www.scribd.com/doc/30907356>

ΥΠΔΒΜΘ: Δίκτυο Ευρυδίκη: Κείμενα για την Εκπαίδευση: Σχολική Αυτονομία στην Ευρώπη Αρχές και Μέτρα.

Ανακτημένο στις 10/2/2011 από το διαδικτυακό τόπο:

http://www.ypepth.gr/el_ec_page10887.htm

ΥΠΔΒΜΘ: Σχολικές επιτροπές: Ανακτημένο στις 10/2/2011 από το Διαδικτυακό τόπο:

http://www.ypepth.gr/el_ec_pagessg274.htm

6. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΙΝΑΚΕΣ

1. Χαρακτηριστικά κατανομής των ερωτηματολογίων

1α. ΓΟΝΕΙΣ					
ΠΟΛΗ		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Αγ. Ανάργυροι	13	8,2	8,2	8,2
	Αγ. Βαρβάρα	13	8,2	8,2	16,4
	Αιγάλεω	25	15,7	15,7	32,1
	Ίλιον	25	15,7	15,7	47,8
	Καματερό	11	6,9	6,9	54,7
	Περιστέρι	42	26,4	26,4	81,1
	Πετρούπολη	18	11,3	11,3	92,5
	Χαϊδάρη	12	7,5	7,5	100,0
	Total	159	100,0	100,0	

1β. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ					
ΠΟΛΗ		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Αγ. Ανάργυροι	15	9,7	9,7	9,7
	Αγ. Βαρβάρα	10	6,5	6,5	16,1
	Αιγάλεω	24	15,5	15,5	31,6
	Ίλιον	25	16,1	16,1	47,7
	Καματερό	13	8,4	8,4	56,1
	Περιστέρι	41	26,5	26,5	82,6
	Πετρούπολη	15	9,7	9,7	92,3
	Χαϊδάρη	12	7,7	7,7	100,0
	Total	155	100,0	100,0	

1γ. ΜΑΘΗΤΕΣ					
ΠΟΛΗ		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Αγ. Ανάργυροι	15	11,5	11,5	11,5
	Αγ. Βαρβάρα	14	10,8	10,8	22,3
	Αιγάλεω	13	10,0	10,0	32,3
	Ίλιον	15	11,5	11,5	43,8
	Καματερό	15	11,5	11,5	55,4
	Περιστέρι	29	22,3	22,3	77,7
	Πετρούπολη	19	14,6	14,6	92,3
	Χαϊδάρη	10	7,7	7,7	100,0
	Total	130	100,0	100,0	

2α. ΦΥΛΟ					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	γυναίκα	109	68,6	68,6	68,6
	άνδρας	50	31,4	31,4	100,0
	Total	159	100,0	100,0	

2β. Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
A3. ΗΛΙΚΙΑ	159	27	51	38,41	4,933
Valid N (list-wise)	159				

2γ. ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΜΗΤΕΡΑΣ					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	δημοτικό	2	1,3	1,3	1,3
	γυμνάσιο	20	12,6	12,7	13,9
	λύκειο γενικό	69	43,4	43,7	57,6
	λύκειο τεχνικό	15	9,4	9,5	67,1
	ΑΕΙ	35	22,0	22,2	89,2
	ΤΕΙ	13	8,2	8,2	97,5
	Μεταπτυχικές σπουδές	4	2,5	2,5	100,0
	Total	158	99,4	100,0	

25. ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΑΤΕΡΑ					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	δημοτικό	5	3,1	3,2	3,2
	γυμνάσιο	20	12,6	12,8	16,0
	λύκειο γενικό	45	28,3	28,8	44,9
	λύκειο τεχνικό	40	25,2	25,6	70,5
	ΑΕΙ	33	20,8	21,2	91,7
	ΤΕΙ	11	6,9	7,1	98,7
	Μεταπτυχ/κές σπουδές	2	1,3	1,3	100,0
	Total	156	98,1	100,0	

2ε. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΜΗΤΕΡΑΣ					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ελ. επαγγελματίας	20	12,6	13,2	13,2
	Δημ. υπάλληλος	24	15,1	15,9	29,1
	οικιακά	58	36,5	38,4	67,5
	ιδ. υπάλληλος	49	30,8	32,5	100,0

2στ. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΠΑΤΕΡΑ					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ελ. επαγγελματίας	59	37,1	41,8	41,8
	Δημ. υπάλληλος	31	19,5	22,0	63,8
	ιδ. υπάλληλος	51	32,1	36,2	100,0
	Total	141	88,7	100,0	

3.Εξάρτηση του μορφωτικού επιπέδου της μητέρας στις μεταβλητές:
3α:Επικοινωνία με το περιβάλλον 3β: Επικοινωνία μέσω του διαδικτύου

Crosstab						
			B7b			Total
			1	2	3	
A4b	1,00	Count	6	7	9	22
		Exp.Count	9,5	8,1	4,3	22,0
		% within A4b	27,3%	31,8%	40,9%	100,%
		% within B7b	8,8%	12,1%	29,0%	14,0%
		% of Total	3,8%	4,5%	5,7%	14,0%
	2,00	Count	33	35	15	83
		Exp.Count	35,9	30,7	16,4	83,0
		% within A4b	39,8%	42,2%	18,1%	100,%
		% within B7b	48,5%	60,3%	48,4%	52,9%
		% of Total	21,0%	22,3%	9,6%	52,9%
	3,00	Count	29	16	7	52
		Exp. Count	22,5	19,2	10,3	52,0
		% within A4b	55,8%	30,8%	13,5%	100,%
		% within B7b	42,6%	27,6%	22,6%	33,1%
		% of Total	18,5%	10,2%	4,5%	33,1%
	Total	Count	68	58	31	157
		Exp. Count	68,0	58,0	31,0	157,0
		% within A4b	43,3%	36,9%	19,7%	100,%
		% within B7b	100,%	100,0%	100,0%	100,%
		% of Total	43,3%	36,9%	19,7%	100,%

Spearman correlation: - 0,222

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	10,866 ^a	4	,028
Likelihood Ratio	9,875	4	,043
Linear-by-Linear Association	8,137	1	,004
N of Valid Cases	157		

a. 1 cells (11,1%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4.34.

Crosstab						
			B8b			Total
			1	2	3	
A4b	1,00	Count	9	9	4	22
		Exp. Count	14,3	3,8	3,8	22,0
		% within A4b	40,9%	40,9%	18,2%	100,%
		% within B8b	8,9%	33,3%	14,8%	14,2%
		% of Total	5,8%	5,8%	2,6%	14,2%
	2,00	Count	54	11	16	81
		Exp. Count	52,8	14,1	14,1	81,0
		% within A4b	66,7%	13,6%	19,8%	100,%
		% within B8b	53,5%	40,7%	59,3%	52,3%
		% of Total	34,8%	7,1%	10,3%	52,3%
	3,00	Count	38	7	7	52
		Exp. Count	33,9	9,1	9,1	52,0
		% within A4b	73,1%	13,5%	13,5%	100,%
		% within B8b	37,6%	25,9%	25,9%	33,5%
		% of Total	24,5%	4,5%	4,5%	33,5%
	Total	Count	101	27	27	155
		Exp. Count	101,0	27,0	27,0	155,0
		% within A4b	65,2%	17,4%	17,4%	100,%
		% within B8b	100,%	100,0%	100,0%	100,%
		% of Total	65,2%	17,4%	17,4%	100,%

Spearman correlation: - 0,165

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson ChiSquare	11,364 ^a	4	,023
Likelihood Ratio	9,840	4	,043
Linear-by-Linear	3,323	1	,068
Association			
N of Valid Cases	155		

a. 2 cells (22,2%) have expected count less than 5.
The minimum expected count is 3,83.

3γ:Εκμάθηση και χρήση Η/Υ στην εκπ/κή διαδικασία 3δ:Λειτουργία της σχολικής βιβλιοθήκης

Crosstab						
			B9b			Total
			1	2	3	
A4b	1,00	Count	6	5	10	21
		Exp. Count	10,9	5,3	4,8	21,0
		% within A4b	28,6%	23,8%	47,6%	100,0%
		% within B9b	7,4%	12,8%	27,8%	13,5%
		% of Total	3,8%	3,2%	6,4%	13,5%
	2,00	Count	46	20	18	84
		Exp. Count	43,6	21,0	19,4	84,0
		% within A4b	54,8%	23,8%	21,4%	100,0%
		% within B9b	56,8%	51,3%	50,0%	53,8%
		% of Total	29,5%	12,8%	11,5%	53,8%
	3,00	Count	29	14	8	51
		Exp. Count	26,5	12,8	11,8	51,0
		% within A4b	56,9%	27,5%	15,7%	100,0%
		% within B9b	35,8%	35,9%	22,2%	32,7%
		% of Total	18,6%	9,0%	5,1%	32,7%
Total		Count	81	39	36	156
		Exp. Count	81,0	39,0	36,0	156,0
		% within A4b	51,9%	25,0%	23,1%	100,0%
		% within B9b	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	51,9%	25,0%	23,1%	100,0%

Spearman correlation: **-0,197**

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	9,545 ^a	4	,049
Likelihood Ratio	8,822	4	,066
Linear-by-Linear Association	6,012	1	,014
N of Valid Cases	156		

a. 1 cells (11,1%) have expected count less than 5.
The minimum expected count is 4,85.

Crosstab						
			B12b			Total
			1	2	3	
A4b	1,00	Count	3	4	15	22
		Exp. Count	9,9	4,8	7,3	22,0
		% within A4b	13,6%	18,2%	68,2%	100,0%
		% within B12b	4,3%	11,8%	28,8%	14,1%
		% of Total	1,9%	2,6%	9,6%	14,1%
	2,00	Count	39	18	27	84
		Exp. Count	37,7	18,3	28,0	84,0
		% within A4b	46,4%	21,4%	32,1%	100,0%
		% withi B12b	55,7%	52,9%	51,9%	53,8%
		% of Total	25,0%	11,5%	17,3%	53,8%
	3,00	Count	28	12	10	50
		Exp. Count	22,4	10,9	16,7	50,0
		% within A4b	56,0%	24,0%	20,0%	100,0%
		% within B12b	40,0%	35,3%	19,2%	32,1%
		% of Total	17,9%	7,7%	6,4%	32,1%
Total		Count	70	34	52	156
		Exp. Count	70,0	34,0	52,0	156,0
		% within A4b	44,9%	21,8%	33,3%	100,0%
		% within B12b	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	44,9%	21,8%	33,3%	100,0%

Spearman correlation: **-0,299**

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	17,175 ^a	4	,002
Likelihood Ratio	17,461	4	,002
Linear-by-Linear Association	13,829	1	,000
N of Valid Cases	156		

a. 1 cells (11,1%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4,79.

3ε: Συμμετοχή σε μαθητικούς διαγωνισμούς.

4: Εξάρτηση του μορφωτικού επιπέδου του πατέρα στη συμμετοχή σε μαθητικούς διαγωνισμούς.

Crosstab						
			B16b			Total
			1	2	3	
A4b	1,00	Count	11	5	6	22
		Exp. Count	14,4	4,8	2,8	22,0
		% within A4b	50,0%	22,7%	27,3%	100,0%
		% within B16b	10,8%	14,7%	30,0%	14,1%
		% of Total	7,1%	3,2%	3,8%	14,1%
	2,00	Count	49	24	11	84
		Exp. Count	54,9	18,3	10,8	84,0
		% within A4b	58,3%	28,6%	13,1%	100,0%
		% within B16b	48,0%	70,6%	55,0%	53,8%
		% of Total	31,4%	15,4%	7,1%	53,8%
	3,00	Count	42	5	3	50
		Exp. Count	32,7	10,9	6,4	50,0
		% within A4b	84,0%	10,0%	6,0%	100,0%
		% within B16b	41,2%	14,7%	15,0%	32,1%
		% of Total	26,9%	3,2%	1,9%	32,1%
Total		Count	102	34	20	156
		Exp. Count	102,0	34,0	20,0	156,0
		% within A4b	65,4%	21,8%	12,8%	100,0%
		% within B16b	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	65,4%	21,8%	12,8%	100,0%

Crosstab						
			B16b			Total
			1	2	3	
A5b	1,00	Count	11	8	6	25
		Exp. Count	16,4	5,4	3,2	25,0
		% within A5b	44,0%	32,0%	24,0%	100,0%
		% within B16b	10,9%	24,2%	30,0%	16,2%
		% of Total	7,1%	5,2%	3,9%	16,2%
	2,00	Count	54	18	12	84
		Exp. Count	55,1	18,0	10,9	84,0
		% within A5b	64,3%	21,4%	14,3%	100,0%
		% within B16b	53,5%	54,5%	60,0%	54,5%
		% of Total	35,1%	11,7%	7,8%	54,5%
	3,00	Count	36	7	2	45
		Exp. Count	29,5	9,6	5,8	45,0
		% within A5b	80,0%	15,6%	4,4%	100,0%
		% within B16b	35,6%	21,2%	10,0%	29,2%
		% of Total	23,4%	4,5%	1,3%	29,2%
Total		Count	101	33	20	154
		Exp. Count	101,0	33,0	20,0	154,0
		% within A5b	65,6%	21,4%	13,0%	100,0%
		% within B16b	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	65,6%	21,4%	13,0%	100,0%

Spearman correlation: -0,265

Spearman correlation: -0,253

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	14,459 ^a	4	,006
Likelihood Ratio	14,552	4	,006
Linear-by-Linear Association	10,906	1	,001
N of Valid Cases	156		

a. 2 cells (22,2%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,82.

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	10,224 ^a	4	,037
Likelihood Ratio	10,664	4	,031
Linear-by-Linear Association	9,889	1	,002
N of Valid Cases	154		

a. 1 cells (11,1%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 3,25.

5.Εξάρτηση του επαγγέλματος της μητέρας στις μεταβλητές:

5α: Επικοινωνία με το περιβάλλον

5β: Καινοτόμα δράση

Crosstab

			B7b			Total
			1	2	3	
A6b 1	Count		9	9	2	20
	Exp. Count		8,9	7,6	3,5	20,0
	% within A6b		45,0%	45,0%	10,0%	100,0%
	% within B7b		13,4%	15,8%	7,7%	13,3%
	% of Total		6,0%	6,0%	1,3%	13,3%
2	Count		36	29	7	72
	Exp. Count		32,2	27,4	12,5	72,0
	% within A6b		50,0%	40,3%	9,7%	100,0%
	% within B7b		53,7%	50,9%	26,9%	48,0%
	% of Total		24,0%	19,3%	4,7%	48,0%
3	Count		22	19	17	58
	Exp. Count		25,9	22,0	10,1	58,0
	% within A6b		37,9%	32,8%	29,3%	100,0%
	% within B7b		32,8%	33,3%	65,4%	38,7%
	% of Total		14,7%	12,7%	11,3%	38,7%
Total	Count		67	57	26	150
	Exp. Count		67,0	57,0	26,0	150,0
	% within A6b		44,7%	38,0%	17,3%	100,0%
	% within B7b		100%	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total		44,7%	38,0%	17,3%	100,0%

Crosstab

			B14b			Total
			1	2	3	
A6b 1	Count		11	2	7	20
	Exp. Count		10,3	6,3	3,4	20,0
	% within A6b		55,0%	10,0%	35,0%	100,0%
	% within B14b		14,7%	4,3%	28,0%	13,7%
	% of Total		7,5%	1,4%	4,8%	13,7%
2	Count		38	25	6	69
	Exp. Count		35,4	21,7	11,8	69,0
	% within A6b		55,1%	36,2%	8,7%	100,0%
	% within B14b		50,7%	54,3%	24,0%	47,3%
	% of Total		26,0%	17,1%	4,1%	47,3%
3	Count		26	19	12	57
	Exp. Count		29,3	18,0	9,8	57,0
	% within A6b		45,6%	33,3%	21,1%	100,0%
	% within B14b		34,7%	41,3%	48,0%	39,0%
	% of Total		17,8%	13,0%	8,2%	39,0%
Total	Count		75	46	25	146
	Exp. Count		75,0	46,0	25,0	146,0
	% within A6b		51,4%	31,5%	17,1%	100,0%
	% within B14b		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total		51,4%	31,5%	17,1%	100,0%

Spearman correlation: 0,159

Spearman correlation: 0,064

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	9,650 ^a	4	,047
Likelihood Ratio	9,408	4	,052
Linear-by-Linear Association	4,088	1	,043
N of Valid Cases	150		

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	11,197 ^a	4	,024
Likelihood Ratio	11,985	4	,017
Linear-by-Linear Association	,185	1	,667
N of Valid Cases	146		

a. 1 cells (11,1%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 3,47.

a. 1 cells (11,1%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 3,42.

5γ: Συμμετοχή των μαθητών σε μαθ. διαγωνισμούς

6. Εξάρτηση του επαγγέλματος του πατέρα στην εκμάθηση και χρήση Η/Υ

Crosstab					
		B16b			Total
		1	2	3	
A6b 1	Count	12	4	4	20
	Exp. Count	13,0	4,4	2,6	20,0
	% within A6b	60,0%	20,0%	20,0%	100,0%
	% within B16b	12,4%	12,1%	21,1%	13,4%
	% of Total	8,1%	2,7%	2,7%	13,4%
2	Count	54	14	3	71
	Exp. Count	46,2	15,7	9,1	71,0
	% within A6b	76,1%	19,7%	4,2%	100,0%
	% within B16b	55,7%	42,4%	15,8%	47,7%
	% of Total	36,2%	9,4%	2,0%	47,7%
3	Count	31	15	12	58
	Exp. Count	37,8	12,8	7,4	58,0
	% within A6b	53,4%	25,9%	20,7%	100,0%
	% within B16b	32,0%	45,5%	63,2%	38,9%
	% of Total	20,8%	10,1%	8,1%	38,9%
Total	Count	97	33	19	149
	Exp. Count	97,0	33,0	19,0	149,0
	% within A6b	65,1%	22,1%	12,8%	100,0%
	% within B16b	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	65,1%	22,1%	12,8%	100,0%

Spearman correlation: 0,148

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	10,929 ^a	4	,027
Likelihood Ratio	11,783	4	,019
Linear-by-Linear Association	2,279	1	,131
N of Valid Cases	149		

a. 2 cells (22,2%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,55.

Crosstab					
		B9b			Total
		1	2	3	
A8b Ελ.επ/τίας	Count	28	23	8	59
	Exp. Count	30,6	15,3	13,2	59,0
	% within A8b	47,5%	39,0%	13,6%	100,0%
	% within B9b	38,9%	63,9%	25,8%	42,4%
	% of Total	20,1%	16,5%	5,8%	42,4%
Υπαλ/λος	Count	44	13	23	80
	Exp. Count	41,4	20,7	17,8	80,0
	% within A8b	55,0%	16,3%	28,8%	100,0%
	% within B9b	61,1%	36,1%	74,2%	57,6%
	% of Total	31,7%	9,4%	16,5%	57,6%
Total	Count	72	36	31	139
	Exp. Count	72,0	36,0	31,0	139,0
	% within A8b	51,8%	25,9%	22,3%	100,0%
	% within B9b	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	51,8%	25,9%	22,3%	100,0%

Spearman correlation: 0,014

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	10,662 ^a	2	,005
Likelihood Ratio	10,787	2	,005
Linear-by-Linear Association	,302	1	,583
N of Valid Cases	139		

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 13,16.

7.Εξάρτηση του μορφωτικού επιπέδου της μητέρας στις:

7α: Παροχή δυνατότητας επιλογής
του προγράμματος

7β: Εφαρμογή εκτός του υποχρεωτικού
Ωρολογίου προγράμματος

Crosstab

		Γ2b			Total
		1	2	3	
A4b 1	Count	0	18	4	22
	Exp. Count	2,2	11,4	8,4	22,0
	% within A4b	,0%	81,8%	18,2%	100,0%
	% within Γ2b	,0%	22,2%	6,7%	14,0%
	% of Total	,0%	11,5%	2,5%	14,0%
2	Count	10	35	39	84
	Exp. Count	8,6	43,3	32,1	84,0
	% within A4b	11,9%	41,7%	46,4%	100,0%
	% within Γ2b	62,5%	43,2%	65,0%	53,5%
	% of Total	6,4%	22,3%	24,8%	53,5%
3	Count	6	28	17	51
	Exp. Count	5,2	26,3	19,5	51,0
	% within A4b	11,8%	54,9%	33,3%	100,0%
	% within Γ2b	37,5%	34,6%	28,3%	32,5%
	% of Total	3,8%	17,8%	10,8%	32,5%
Total	Count	16	81	60	157
	Exp. Count	16,0	81,0	60,0	157,0
	% within A4b	10,2%	51,6%	38,2%	100,0%
	% within Γ2b	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	10,2%	51,6%	38,2%	100,0%

Spearman correlation: - 0,014

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	12,327 ^a	4	,015
Likelihood Ratio	14,548	4	,006
Linear-by-Linear Association	,046	1	,830
N of Valid Cases	157		

a. 1 cells (11,1%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,24.

Crosstab

			Γ4b			Total
			1	2	3	
A4b 1	Count		2	12	8	22
	Exp. Count		7,1	10,9	4,1	22,0
	% within A4b		9,1%	54,5%	36,4%	100,0%
	% within Γ4b		4,1%	16,0%	28,6%	14,5%
	% of Total		1,3%	7,9%	5,3%	14,5%
2	Count		30	35	15	80
	Exp. Count		25,8	39,5	14,7	80,0
	% within A4b		37,5%	43,8%	18,8%	100,0%
	% within Γ4b		61,2%	46,7%	53,6%	52,6%
	% of Total		19,7%	23,0%	9,9%	52,6%
3	Count		17	28	5	50
	Exp. Count		16,1	24,7	9,2	50,0
	% within A4b		34,0%	56,0%	10,0%	100,0%
	% within Γ4b		34,7%	37,3%	17,9%	32,9%
	% of Total		11,2%	18,4%	3,3%	32,9%
Total	Count		49	75	28	152
	Exp. Count		49,0	75,0	28,0	152,0
	% within A4b		32,2%	49,3%	18,4%	100,0%
	% within Γ4b		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total		32,2%	49,3%	18,4%	100,0%

Spearman correlation: - 0,182

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	11,243 ^a	4	,024
Likelihood Ratio	12,198	4	,016
Linear-by-Linear Association	6,088	1	,014
N of Valid Cases	152		

a. 1 cells (11,1%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4,05.

8.Εξάρτηση του μορφωτικού επ/δου του πατέρα στην αναζήτηση δωρεών από δημόσιους φορείς

Crosstab						
			Γ9b			Total
			1	2	3	
A5b	1,00	Count	3	14	8	25
		Exp. Count	4,1	13,5	7,5	25,0
		% within A5b	12,0%	56,0%	32,0%	100,0%
		% within Γ9b	12,0%	16,9%	17,4%	16,2%
		% of Total	1,9%	9,1%	5,2%	16,2%
	2,00	Count	8	52	24	84
		Exp. Count	13,6	45,3	25,1	84,0
		% within A5b	9,5%	61,9%	28,6%	100,0%
		% within Γ9b	32,0%	62,7%	52,2%	54,5%
		% of Total	5,2%	33,8%	15,6%	54,5%
	3,00	Count	14	17	14	45
		Exp. Count	7,3	24,3	13,4	45,0
		% within A5b	31,1%	37,8%	31,1%	100,0%
		% within Γ9b	56,0%	20,5%	30,4%	29,2%
		% of Total	9,1%	11,0%	9,1%	29,2%
Total		Count	25	83	46	154
		Exp. Count	25,0	83,0	46,0	154,0
		% within A5b	16,2%	53,9%	29,9%	100,0%
		% within Γ9b	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	16,2%	53,9%	29,9%	100,0%

Spearman correlation: -0,105

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	12,039 ^a	4	,017
Likelihood Ratio	11,374	4	,023
Linear-by-Linear Association	1,989	1	,158
N of Valid Cases	154		

a. 1 cells (11,1%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4,06.

9.Εξάρτηση του επαγγέλματος της μητέρας στην αναζήτηση δωρεών από δημ. φορείς

Crosstab						
			Γ9b			Total
			1	2	3	
A6b	Ελ.επ/τίας	Count	2	7	11	20
		Exp. Count	3,1	10,6	6,3	20,0
		% within A6b	10,0%	35,0%	55,0%	100,0%
		% within Γ9b	8,7%	8,9%	23,4%	13,4%
		% of Total	1,3%	4,7%	7,4%	13,4%
	Υπαλ/λος	Count	16	36	21	73
		Exp. Count	11,3	38,7	23,0	73,0
		% within A6b	21,9%	49,3%	28,8%	100,0%
		% within Γ9b	69,6%	45,6%	44,7%	49,0%
		% of Total	10,7%	24,2%	14,1%	49,0%
	Οικιακά	Count	5	36	15	56
		Exp. Count	8,6	29,7	17,7	56,0
		% within A6b	8,9%	64,3%	26,8%	100,0%
		% within Γ9b	21,7%	45,6%	31,9%	37,6%
		% of Total	3,4%	24,2%	10,1%	37,6%
Total		Count	23	79	47	149
		Exp. Count	23,0	79,0	47,0	149,0
		% within A6b	15,4%	53,0%	31,5%	100,0%
		% within Γ9b	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	15,4%	53,0%	31,5%	100,0%

Spearman correlation: -0,151

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	10,729 ^a	4	,030
Likelihood Ratio	10,305	4	,036
Linear-by-Linear Association	,766	1	,382
N of Valid Cases	149		

a. 1 cells (11,1%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 3,09.

10. Εξάρτηση του επαγγέλματος του πατέρα στις:

10α: Εφαρμογή εκτός του υποχρεωτικού ωρολογίου προγράμματος

Crosstab						
			Γ4b			Total
			1	2	3	
A8b	Ελ.επ/τίας	Count	25	23	10	58
		Exp. Count	17,8	30,1	10,2	58,0
		% within A8b	43,1%	39,7%	17,2%	100,%
		% within Γ4b	59,5%	32,4%	41,7%	42,3%
		% of Total	18,2%	16,8%	7,3%	42,3%
Υπαλ/λος		Count	17	48	14	79
		Exp. Count	24,2	40,9	13,8	79,0
		% within A8b	21,5%	60,8%	17,7%	100,%
		% within Γ4b	40,5%	67,6%	58,3%	57,7%
		% of Total	12,4%	35,0%	10,2%	57,7%
Total		Count	42	71	24	137
		Exp. Count	42,0	71,0	24,0	137,0
		% within A8b	30,7%	51,8%	17,5%	100,%
		% within Γ4b	100,%	100,%	100,%	100,%
		% of Total	30,7%	51,8%	17,5%	100,%

Spearman correlation: 0,171

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	7,961 ^a	2	,019
Likelihood Ratio	7,966	2	,019
Linear-by-Linear Association	3,480	1	,062
N of Valid Cases	137		

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 10,16.

10β: Προϋπολογισμός του κόστους των προγραμμάτων

Crosstab						
			Γ7b			Total
			1	2	3	
A8b	Ελ.επ/τίας	Count	1	41	17	59
		Exp. Count	5,0	37,7	16,3	59,0
		% within A8b	1,7%	69,5%	28,8%	100,%
		% within Γ7b	8,3%	45,6%	43,6%	41,8%
		% of Total	,7%	29,1%	12,1%	41,8%
Υπαλ/λος		Count	11	49	22	82
		Exp. Count	7,0	52,3	22,7	82,0
		% within A8b	13,4%	59,8%	26,8%	100,%
		% within Γ7b	91,7%	54,4%	56,4%	58,2%
		% of Total	7,8%	34,8%	15,6%	58,2%
Total		Count	12	90	39	141
		Exp. Count	12,0	90,0	39,0	141,0
		% within A8b	8,5%	63,8%	27,7%	100,%
		% within Γ7b	100,%	100,%	100,%	100,%
		% of Total	8,5%	63,8%	27,7%	100,%

Spearman correlation: -0,104

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	6,096 ^a	2	,047
Likelihood Ratio	7,338	2	,026
Linear-by-Linear Association	1,968	1	,161
N of Valid Cases	141		

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 5,02.

11.Εξάρτηση του επαγγέλματος της μητέρας στην ενημέρωση για την ετήσια δράση της Σχ. μονάδας και τα προβλήματά της

Crosstab						
			Δ2b			Total
			1,00	2,00	3,00	
A6b Ελ.επ/τίας	Count		0	2	18	20
	Exp. Count		1,6	3,5	14,9	20,0
	% withinA6b		,0%	10,0%	90,0%	100,%
	% withinΔ2b		,0%	7,7%	16,1%	13,3%
	% of Total		,0%	1,3%	12,0%	13,3%
Υπαλ/λος	Count		5	8	59	72
	Exp. Count		5,8	12,5	53,8	72,0
	% withinA6b		6,9%	11,1%	81,9%	100,%
	% withinΔ2b		41,7%	30,8%	52,7%	48,0%
	% of Total		3,3%	5,3%	39,3%	48,0%
οικιακα	Count		7	16	35	58
	Exp. Count		4,6	10,1	43,3	58,0
	% withinA6b		12,1%	27,6%	60,3%	100,%
	% withinΔ2b		58,3%	61,5%	31,3%	38,7%
	% of Total		4,7%	10,7%	23,3%	38,7%
Total	Count		12	26	112	150
	Exp. Count		12,0	26,0	112,0	150,0
	% withinA6b		8,0%	17,3%	74,7%	100,%
	% withinΔ2b		100,%	100,%	100,%	100,%
	% of Total		8,0%	17,3%	74,7%	100,%

Spearman correlation: - 0,263

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	11,381 ^a	4	,023
Likelihood Ratio	12,688	4	,013
Linear-by-Linear Association	8,936	1	,003
N of Valid Cases	150		

a. 3 cells (33,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,60.

12.Εξάρτηση του επαγγέλματος του πατέρα στην ενημέρωση για την εικόνα της Σχ. Μονάδας ανάμεσα στις άλλες δημ. Σχ μονάδες

Crosstab						
			Δ1b			Total
			1,00	2,00	3,00	
A8b Ελ.επ/τίας	Count		2	27	30	59
	Exp. Count		6,4	19,9	32,7	59,0
	% withinA8b		3,4%	45,8%	50,8%	100,%
	% withinΔ1b		13,3%	57,4%	39,0%	42,4%
	% of Total		1,4%	19,4%	21,6%	42,4%
Υπαλ/λος	Count		13	20	47	80
	Exp. Count		8,6	27,1	44,3	80,0
	% withinA8b		16,3%	25,0%	58,8%	100,%
	% withinΔ1b		86,7%	42,6%	61,0%	57,6%
	% of Total		9,4%	14,4%	33,8%	57,6%
Total	Count		15	47	77	139
	Exp. Count		15,0	47,0	77,0	139,0
	% withinA8b		10,8%	33,8%	55,4%	100,%
	% withinΔ1b		100,%	100,%	100,%	100,%
	% of Total		10,8%	33,8%	55,4%	100,%

Spearman correlation: 0,013

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	9,916 ^a	2	,007
Likelihood Ratio	10,660	2	,005
Linear-by-Linear Association	,179	1	,672
N of Valid Cases	139		

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 6,37.

13. Πίνακας συνάφειας (Spearman's rho)

correlations		
Γ1. Να υιοθετήσει νέα (καινοτόμα) προγράμματα		
Γ2. Να παρέχει στους μαθητές τη δυνατότητα επιλογής του προγράμματος στο οποίο επιθυμούν να συμμετάσχουν	Δ.ΣΥΣΧ.	,703**
	Sig. (2-tailed)	,000
Γ3. Να συγκροτήσει μαθητικές ομάδες εργασίας για τα προγράμματα ανεξάρτητα από την τάξη που φοιτούν	Δ.ΣΥΣΧ.	,405**
	Sig. (2-tailed)	,000
Γ4. Να εφαρμόσει το πρόγραμμα εκτός του υποχρεωτικού ωρολογίου προγράμματος των μαθητών (ως μάθημα επιλογής)	Δ.ΣΥΣΧ.	,041
	Sig. (2-tailed)	,614
Γ5. Να αξιολογεί την αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων στη βελτίωση της συνολικής επίδοσης των μαθητών	Δ.ΣΥΣΧ.	,276**
	Sig. (2-tailed)	,000
Γ6. Να αξιολογείται η σχολική μονάδα για αυτά τα προγράμματα από αρμόδια επιστημονική επιτροπή	Δ.ΣΥΣΧ.	,410**
	Sig. (2-tailed)	,000
Γ7. Να προϋπολογίζει το κόστος των καινοτόμων εκπαιδευτικών προγραμμάτων	Δ.ΣΥΣΧ.	,409**
	Sig. (2-tailed)	,000
Γ8. Να επιτυγχάνει επιπλέον χρηματοδότηση από την Τοπική Αυτοδ/ση με κριτήριο τη δράση της σε καινοτόμα προγράμματα	Δ.ΣΥΣΧ.	,446**
	Sig. (2-tailed)	,000
Γ9. Να επιζητά δωρεές από άλλους δημόσιους φορείς για την εφαρμογή των προγραμμάτων (ιδρύματα, τράπεζες, συλλόγους...)	Δ.ΣΥΣΧ.	,219**
	Sig. (2-tailed)	,006
Γ10. Να επιζητά και να αξιοποιεί ιδιωτικές χορηγίες προκειμένου να εκπληρώσει την εφαρμογή των προγραμμάτων	Δ.ΣΥΣΧ.	,224**
	Sig. (2-tailed)	,005
Γ11. Να επιζητά την οικονομική συμβολή των γονιών προκειμένου να εκπληρώσει την εφαρμογή των προγραμμάτων	Δ.ΣΥΣΧ.	,055
	Sig. (2-tailed)	,495
Γ12. Να διατηρεί την επικοινωνία και τη συνεργασία με πρώην μαθητές της για την εφαρμογή των προγραμμάτων	Δ.ΣΥΣΧ.	,183 [†]
	Sig. (2-tailed)	,022
Γ13. Να διοργανώνει προγράμματα πολιτιστικού και εκπαιδευτικού χαρακτήρα για γονείς	Δ.ΣΥΣΧ.	,385**
	Sig. (2-tailed)	,000
Γ14. Να συνεργάζεται με το Σύλλογο Γονέων για την προβολή της δράσης της και την προσέλκυση υποστηρικτών (χορηγών, δωρητών)	Δ.ΣΥΣΧ.	,387**
	Sig. (2-tailed)	,000
Γ15. Να χρησιμοποιεί το διαδίκτυο για την προβολή της δράσης της στο ευρύτερο περιβάλλον της	Δ.ΣΥΣΧ.	,400**
	Sig. (2-tailed)	,000
Γ16. Να αναπτύσσει σχέσεις συνεργασίας με τοπικούς φορείς (πολιτιστικούς, αθλητικούς, επιστημονικούς κ.λ.π)	Δ.ΣΥΣΧ.	,485**
	Sig. (2-tailed)	,000

Πίνακας 14α

KMO and Bartlett's Test

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.	,894
Bartlett's Test of Approx. Chi-Square	1339,13
Sphericity	4
df	120
Sig.	,000

Πίνακες 14β-14ε

β. Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
,916	16

γ. Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
,902	8

δ. Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
,787	4

ε. Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
,756	4

Πίνακας 14στ: Παραγοντικά φορτία των μεταβλητών στους 3 πρώτους παράγοντες

Rotated Component Matrix ^a			
	Component		
	1	2	3
Γ1. Να υιοθετήσει νέα (καινοτόμα) προγράμματα που να την διαφοροποιούν σε σχέση με τις υπόλοιπες και να τη χαρακτηρίζουν	,797	-,042	,301
Γ2. Να παρέχει στους μαθητές τη δυνατότητα επιλογής του προγράμματος στο οποίο επιθυμούν να συμμετάσχουν	,750	,053	,243
Γ3. Να συγκροτήσει μαθητικές ομάδες εργασίας για τα προγράμματα ανεξάρτητα από την τάξη που φοιτούν	,314	,139	,679
Γ4. Να εφαρμόσει το πρόγραμμα εκτός του υποχρεωτικού ωρολογίου προγράμματος των μαθητών (ως μάθημα επιλογής)	-,118	,467	,596
Γ5. Να αξιολογεί την αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων στη βελτίωση της συνολικής επίδοσης των μαθητών	,220	,133	,779
Γ6. Να αξιολογείται η σχολική μονάδα για αυτά τα προγράμματα από αρμόδια επιστημονική επιτροπή	,486	,157	,672
Γ7. Να προϋπολογίζει το κόστος των καινοτόμων εκπαιδευτικών προγραμμάτων που ορίζει ως στόχους της	,526	,249	,489
Γ8. Να επιτυγχάνει επιπλέον χρηματοδότηση από την Τοπική Αυτοδ/ση με κριτήριο τη δράση της σε καινοτόμα προγράμματα	,657	,396	,186
Γ9. Να επιζητά δωρεές από άλλους δημόσιους φορείς για την εφαρμογή των προγραμμάτων (ιδρύματα, τράπεζες, συλλόγους...	,395	,778	,140
Γ10. Να επιζητά και να αξιοποιεί ιδιωτικές χορηγίες προκειμένου να εκπληρώσει την εφαρμογή των προγραμμάτων	,277	,780	,082
Γ11. Να επιζητά την οικονομική συμβολή των γονιών προκειμένου να εκπληρώσει την εφαρμογή των προγραμμάτων	,044	,698	,198
Γ12. Να διατηρεί την επικοινωνία και τη συνεργασία με πρώην μαθητές της για την εφαρμογή των προγραμμάτων	,299	,505	,334
Γ13. Να διοργανώνει προγράμματα πολιτιστικού και εκπαιδευτικού χαρακτήρα για γονείς	,671	,327	,200
Γ14. Να συνεργάζεται με το Σύλλογο Γονέων για την προβολή της δράσης της και την προσέλκυση υποστηρικτών (χορηγών,δωρητών)	,655	,444	,190
Γ15. Να χρησιμοποιεί το διαδίκτυο για την προβολή της δράσης της στο ευρύτερο περιβάλλον της	,778	,259	,087
Γ16. Να αναπτύσσει σχέσεις συνεργασίας με τοπικούς φορείς (πολιτιστικούς, αθλητικούς, επιστημονικούς κ.λ.π	,815	,235	,154

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.

a. onverRotation cged in 7 iterations.

15. Χαρακτηριστικά κατανομής των ερωτηματολογίων των εκπαιδευτικών

15 α . ΦΥΛΟ					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	γυναίκα	99	63,9	63,9	63,9
	άνδρας	56	36,1	36,1	100,0
	Total	155	100,0	100,0	

15 β .Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
A3. ΗΛΙΚΙΑ	150	22	64	40,77	7,424
Valid N (listwise)	150				

15γ.Επιπλέον εκπαίδευση

Σπουδές	ναι	όχι
Πτυχίο	96,1	3,9
Μετεκπαίδευση	16,8	83,2
Μεταπτυχιακό	5,2	94,8
Διδακτορικό		100,0
Β πτυχίο	9,0	91,0

15 δ. ΓΝΩΣΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑΣ (Β' ΠΤΥΧΙΟΥ)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	δημόσια διοίκηση	3	1,9	21,4	21,4
	πληροφορική/τηλεπ/νωνίες	1	,6	7,1	28,6
	βιολογία	1	,6	7,1	35,7
	ψυχολογία	2	1,3	14,3	50,0
	νομική	1	,6	7,1	57,1
	ηλεκτρονική μάθηση	1	,6	7,1	64,3
	πολιτικές επιστήμες	1	,6	7,1	71,4
	θεολογία	1	,6	7,1	78,6
	αρχαιολογία	1	,6	7,1	85,7
	φιλολογία	1	,6	7,1	92,9
	ανθρωπιστικές επιστήμες	1	,6	7,1	100,0
	Total	14	9,0	100,0	
Missing	System	141	91,0		
Total		155	100,0		

15 ε. ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ με την οποία εργάζεστε					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	δάσκαλος	115	74,2	78,2	78,2
	γυμναστής	11	7,1	7,5	85,7
	ξένες γλώσσες	11	7,1	7,5	93,2
	καλλιτεχνικά	4	2,6	2,7	95,9
	Η/Υ	6	3,9	4,1	100,0
	Total	147	94,8	100,0	
Missing	System	8	5,2		
Total		155	100,0		

16.Εξάρτηση του Φύλου των εκπαιδευτικών:

16 α. Στη λειτουργία της Σχολικής βιβλιοθήκης

16β. Στην καινοτόμα δράση

Crosstab						
			B12b			Total
			1	2	3	
A2. γυναίκα ΦΥΛΟ	Count		27	26	43	96
	Exp. Count		29,2	31,8	35,0	96,0
	% within		28,1%	27,1%	44,8%	100,0%
	A2					
	% within		58,7%	52,0%	78,2%	63,6%
	B12b					
	% of Total		17,9%	17,2%	28,5%	63,6%
άνδρας	Count		19	24	12	55
	Exp. Count		16,8	18,2	20,0	55,0
	% within		34,5%	43,6%	21,8%	100,0%
	A2					
	% within		41,3%	48,0%	21,8%	36,4%
	B12b					
	% of Total		12,6%	15,9%	7,9%	36,4%
Total	Count		46	50	55	151
	Exp. Count		46,0	50,0	55,0	151,0
	% within		30,5%	33,1%	36,4%	100,0%
	A2. ΦΥΛΟ					
	% within		100,0%	100,0%	100,0	100,0%
	B12b				%	
	% of Total		30,5%	33,1%	36,4%	100,0%

Spearman correlation: - 0,177

Crosstab						
			B14b			Total
			1	2	3	
A2. γυναίκα ΦΥΛΟ	Count		35	40	23	98
	Exp. Count		43,2	34,8	20,0	98,0
	% within A2.		35,7%	40,8%	23,5%	100,0%
	% within					
	B14b		52,2%	74,1%	74,2%	64,5%
	% of Total		23,0%	26,3%	15,1%	64,5%
άνδρας	Count		32	14	8	54
	Exp. Count		23,8	19,2	11,0	54,0
	% within		59,3%	25,9%	14,8%	100,0
	A2. ΦΥΛΟ					%
	% within		47,8%	25,9%	25,8%	35,5%
	B14b					
	% of Total		21,1%	9,2%	5,3%	35,5%
Total	Count		67	54	31	152
	Exp. Count		67,0	54,0	31,0	152,0
	% within		44,1%	35,5%	20,4%	100,0
	A2. ΦΥΛΟ					%
	% within		100,0	100,0	100,0	100,0
	B14b		%	%	%	%
	% of Total		44,1%	35,5%	20,4%	100,0

Spearman correlation: - 0,211

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	8,433 ^a	2	,015
Likelihood Ratio	8,745	2	,013
Linear-by-Linear Association	4,511	1	,034
N of Valid Cases	151		

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 16,75.

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	7,830 ^a	2	,020
Likelihood Ratio	7,839	2	,020
Linear-by-Linear Association	6,092	1	,014
N of Valid Cases	152		

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 11,01.

17.Εξάρτηση Ηλικίας των εκπαιδευτικών στις:

17α. Λειτουργία της Σχολικής βιβλιοθήκης

17β. Καινοτόμα Προγράμματα

Crosstab

			B12b			Total
			1	2	3	
A3β	1,00	Count	27	16	21	64
		Expected	20,2	21,0	22,8	64,0
		Count				
	% within	% within A3β	42,2%	25,0%	32,8%	100,0%
		% within B12b	58,7%	33,3%	40,4%	43,8%
		% of Total	18,5%	11,0%	14,4%	43,8%
	2,00	Count	19	32	31	82
		Expected	25,8	27,0	29,2	82,0
		Count				
	% within	% within A3β	23,2%	39,0%	37,8%	100,0%
		% within B12b	41,3%	66,7%	59,6%	56,2%
		% of Total	13,0%	21,9%	21,2%	56,2%
Total		Count	46	48	52	146
		Expected	46,0	48,0	52,0	146,0
		Count				
	% within	% within A3β	31,5%	32,9%	35,6%	100,0%
		% within B12b	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	31,5%	32,9%	35,6%	100,0%

Crosstab

			B14b			Total
			1	2	3	
A3β	1,00	Count	36	14	14	64
		Expected	29,2	22,2	12,6	64,0
		Count				
	% within	% within A3β	56,3%	21,9%	21,9%	100,0%
		% within B14b	53,7%	27,5%	48,3%	43,5%
		% of Total	24,5%	9,5%	9,5%	43,5%
	2,00	Count	31	37	15	83
		Expected	37,8	28,8	16,4	83,0
		Count				
	% within	% within A3β	37,3%	44,6%	18,1%	100,0%
		% within B14b	46,3%	72,5%	51,7%	56,5%
		% of Total	21,1%	25,2%	10,2%	56,5%
Total		Count	67	51	29	147
		Expected	67,0	51,0	29,0	147,0
		Count				
	% within	% within A3β	45,6%	34,7%	19,7%	100,0%
		% within B14b	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	45,6%	34,7%	19,7%	100,0%

Spearman correlation: 0,143

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	6,528 ^a	2	,038
Likelihood Ratio	6,545	2	,038
Linear-by-Linear Association	3,073	1	,080
N of Valid Cases	146		

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 20,16.

Spearman correlation: 0,122

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	8,466 ^a	2	,015
Likelihood Ratio	8,702	2	,013
Linear-by-Linear Association	1,396	1	,237
N of Valid Cases	147		

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 12,63.

18.Εξάρτηση της ειδικότητας των εκπαιδευτικών στην ένταξη των ειδικοτήτων

Crosstab						
			B11b			Total
			1	2	3	
A6B Δ/ΟΣ	Count		28	44	41	113
	Exp. Count		26,5	39,0	47,5	113,0
	% within A6B		24,8%	38,9%	36,3%	100,0%
	% within B11b		82,4%	88,0%	67,2%	77,9%
	% of Total		19,3%	30,3%	28,3%	77,9%
ΕΙΔ	Count		6	6	20	32
	Exp. Count		7,5	11,0	13,5	32,0
	% within A6B		18,8%	18,8%	62,5%	100,0%
	% within B11b		17,6%	12,0%	32,8%	22,1%
	% of Total		4,1%	4,1%	13,8%	22,1%
Total	Count		34	50	61	145
	Exp. Count		34,0	50,0	61,0	145,0
	% within A6B		23,4%	34,5%	42,1%	100,0%
	% within B11b		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total		23,4%	34,5%	42,1%	100,0%

Spearman correlation: 0,181

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	7,408 ^a	2	,025
Likelihood Ratio	7,491	2	,024
Linear-by-Linear Association	4,150	1	,042
N of Valid Cases	145		

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 7,50.

19. Εξάρτηση Φύλου των εκπ/κών στις: 19α. Αναζήτηση δωρεών από δημ. φορείς

Crosstab						
			γ11β			Total
			1	2	3	
A2. γυναίκα	Count		22	15	61	98
	Exp. Count		20,4	10,8	66,8	98,0
	% within A2.		22,4%	15,3%	62,2%	100,0%
	% within γ11β		68,8%	88,2%	58,1%	63,6%
	% of Total		14,3%	9,7%	39,6%	63,6%
άνδρας	Count		10	2	44	56
	Exp. Count		11,6	6,2	38,2	56,0
	% within A2.		17,9%	3,6%	78,6%	100,0%
	% within γ11β		31,3%	11,8%	41,9%	36,4%
	% of Total		6,5%	1,3%	28,6%	36,4%
Total	Count		32	17	105	154
	Exp. Count		32,0	17,0	105,0	154,0
	% within A2.		20,8%	11,0%	68,2%	100,0%
	% within γ11β		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total		20,8%	11,0%	68,2%	100,0%

Spearman correlation: 0,146

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	6,200 ^a	2	,045
Likelihood Ratio	7,027	2	,030
Linear-by-Linear Association	2,330	1	,127
N of Valid Cases	154		

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 6,18.

19β. Αξιοποίηση ιδιωτικών χορηγιών

Crosstab						
			γ12β			Total
			1	2	3	
A2. γυναίκα	Count		35	20	43	98
	Exp. Count		29,9	17,2	50,9	98,0
	% within A2.		35,7%	20,4%	43,9%	100,0
	ΦΥΛΟ					%
	% within γ12β		74,5%	74,1%	53,8%	63,6%
	% of Total		22,7%	13,0%	27,9%	63,6%
άνδρας	Count		12	7	37	56
	Exp. Count		17,1	9,8	29,1	56,0
	% within A2.		21,4%	12,5%	66,1%	100,0
	ΦΥΛΟ					%
	% within γ12β		25,5%	25,9%	46,3%	36,4%
	% of Total		7,8%	4,5%	24,0%	36,4%
Total	Count		47	27	80	154
	Exp. Count		47,0	27,0	80,0	154,0
	% within A2.		30,5%	17,5%	51,9%	100,0
	ΦΥΛΟ					%
	% within γ12β		100,0	100,0	100,0	100,0
	% of Total		30,5%	17,5%	51,9%	100,0

Spearman correlation: 0,204

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	7,033 ^a	2	,030
Likelihood Ratio	7,130	2	,028
Linear-by-Linear Association	6,050	1	,014
N of Valid Cases	154		

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 9,82.

19γ. Στη διοργάνωση προγ/των πολιτιστικού και εκπαιδευτικού χαρακτήρα για γονείς

Crosstab						
			γ15β			Total
			1	2	3	
A2. γυναίκα	Count		11	15	72	98
	Expected		7,6	19,7	70,6	98,0
	Count					
	% within A2		11,2%	15,3%	73,5%	100,0
	% within γ15β		91,7%	48,4%	64,9%	63,6%
	% of Total		7,1%	9,7%	46,8%	63,6%
άνδρας	Count		1	16	39	56
	Expected		4,4	11,3	40,4	56,0
	Count					
	% within A2.		1,8%	28,6%	69,6%	100,0
	% within γ15β		8,3%	51,6%	35,1%	36,4%
	% of Total		,6%	10,4%	25,3%	36,4%
Total	Count		12	31	111	154
	Expected		12,0	31,0	111,0	154,0
	Count					
	% within A2.		7,8%	20,1%	72,1%	100,0
	% within γ15β		100,0	100,0	100,0	100,0
	% of Total		7,8%	20,1%	72,1%	100,0

Spearman correlation: -0,009

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	7,262 ^a	2	,026
Likelihood Ratio	8,143	2	,017
Linear-by-Linear Association	,289	1	,591
N of Valid Cases	154		

a. 1 cells (16,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4,36.

20.Εξάρτηση της ηλικίας εκπ/κών στην αμοιβή των εκπ/κών που εργάζονται για την εφαρμογή των καινοτόμων προγραμμάτων

Crosstab						
			γ9β			Total
			1,00	2,00	3,00	
A3β	1,00	Count	4	9	51	64
		Exp. Count	4,7	4,7	54,6	64,0
		% within A3β	6,3%	14,1%	79,7%	100,0%
		% within γ9β	36,4%	81,8%	40,2%	43,0%
		% of Total	2,7%	6,0%	34,2%	43,0%
2,00		Count	7	2	76	85
		Exp. Count	6,3	6,3	72,4	85,0
		% within A3β	8,2%	2,4%	89,4%	100,0%
		% within γ9β	63,6%	18,2%	59,8%	57,0%
		% of Total	4,7%	1,3%	51,0%	57,0%
Total		Count	11	11	127	149
		Exp. Count	11,0	11,0	127,0	149,0
		% within A3β	7,4%	7,4%	85,2%	100,0%
		% within γ9β	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	7,4%	7,4%	85,2%	100,0%

Spearman correlation: 0,121

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	7,381 ^a	2	,025
Likelihood Ratio	7,631	2	,022
Linear-by-Linear Association	,679	1	,410
N of Valid Cases	149		

a. 2 cells (33,3%) have expected count less than 5.
The minimum expected count is 4,72.

21. Εξάρτηση της παρακολούθησης μετεκπαίδευσης ή όχι στην αναζήτηση δωρεών από δημ. φορείς

Crosstab						
			γ11β			Total
			1,00	2,00	3,00	
Μετεκ/ση ναι		Count	6	7	13	26
		Exp. Count	5,4	2,9	17,7	26,0
		% within Μετεκ/ση	23,1%	26,9%	50,0%	100%
		% within γ11β	18,8%	41,2%	12,4%	16,9%
		% of Total	3,9%	4,5%	8,4%	16,9%
όχι		Count	26	10	92	128
		Exp. Count	26,6	14,1	87,3	128,0
		% within Μετεκ/ση	20,3%	7,8%	71,9%	100%
		% within γ11β	81,3%	58,8%	87,6%	83,1%
		% of Total	16,9%	6,5%	59,7%	83,1%
Total		Count	32	17	105	154
		Exp. Count	32,0	17,0	105,0	154,0
		% within				100%
		Μετεκ/ση	20,8%	11,0%	68,2%	
		% within	100%	100%	100%	100%
		γ11β				
		% of Total	20,8%	11,0%	68,2%	100%

Spearman correlation: 0,144

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	8,746 ^a	2	,013
Likelihood Ratio	7,287	2	,026
Linear-by-Linear Association	1,960	1	,161
N of Valid Cases	154		

a. 1 cells (16,7%) have expected count less than 5.
The minimum expected count is 2,87.

22. Εξάρτηση της επιπλέον του βασικού πτυχίου εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών στην υποστήριξη και προβολή της Σχολικής μονάδας ως εκπαιδευτικό και πολιτιστικό πυρήνα της πόλης

Crosstab						
			Δ5β			Total
			1,00	2,00	3,00	
εκπαίδευση	πτυχιο μονο	Count	14	32	66	112
		Expected Count	13,4	25,4	73,2	112,0
		% within εκπαίδευση	12,5%	28,6%	58,9%	100,0%
		% within Δ5β	77,8%	94,1%	67,3%	74,7%
		% of Total	9,3%	21,3%	44,0%	74,7%
	επιπλεον εκπαίδευση	Count	4	2	32	38
		Expected Count	4,6	8,6	24,8	38,0
		% within εκπαίδευση	10,5%	5,3%	84,2%	100,0%
		% within Δ5β	22,2%	5,9%	32,7%	25,3%
		% of Total	2,7%	1,3%	21,3%	25,3%
Total	Count		18	34	98	150
	Expected Count		18,0	34,0	98,0	150,0
	% within εκπαίδευση		12,0%	22,7%	65,3%	100,0%
	% within Δ5β		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total		12,0%	22,7%	65,3%	100,0%

Spearman correlation: 0,205

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	9,668 ^a	2	,008
Likelihood Ratio	11,696	2	,003
Linear-by-Linear Association	4,283	1	,039
N of Valid Cases	150		

a. 1 cells (16,7%) have expected count less than 5.

The minimum expected count is 4,56.

23.Εξάρτηση της παρακολούθησης μετεκπαίδευσης ή όχι στις:

23α.Προβολή της ετήσιας δράσης της Σχ. μονάδας

23β. Υποστήριξη και προβολή της Σχ. μονάδας ως εκπ/κό και πολιτιστικό πυρήνα της πόλης

Crosstab						
			Δ3b			Total
			1,00	2,00	3,00	
Μετεκπ/ση ναι	Count		0	12	14	26
	Exp. Count		3,5	8,0	14,6	26,0
	% within Με-τεκπ/ση		,0%	46,2%	53,8%	100,0
	% within Δ3b		,0%	26,1%	16,7%	17,3%
	% of Total		,0%	8,0%	9,3%	17,3%
όχι	Count		20	34	70	124
	Exp. Count		16,5	38,0	69,4	124,0
	% within Με-τεκπ/ση		16,1%	27,4%	56,5%	100,0
	% within Δ3b		100,0%	73,9%	83,3%	82,7%
	% of Total		13,3%	22,7%	46,7%	82,7%
Total	Count		20	46	84	150
	Exp. Count		20,0	46,0	84,0	150,0
	% within Με-τεκπ/ση		13,3%	30,7%	56,0%	100,0
	% within Δ3b		100,0%	100,0	100,0	100,0
	% of Total		13,3%	30,7%	56,0%	100,0

Crosstab						
			Δ5b			Total
			1,00	2,00	3,00	
Μετεκπ/ση ναι	Count		1	1	24	26
	Expected Count		3,1	5,9	17,0	26,0
	% within Με-τεκπαιδευση		3,8%	3,8%	92,3%	100%
	% within Δ5b		5,6%	2,9%	24,5%	17,3%
	% of Total		,7%	,7%	16,0%	17,3%
όχι	Count		17	33	74	124
	Expected Count		14,9	28,1	81,0	124,0
	% within Με-τεκπαιδευση		13,7%	26,6%	59,7%	100%
	% within Δ5b		94,4%	97,1%	75,5%	82,7%
	% of Total		11,3%	22,0%	49,3%	82,7%
Total	Count		18	34	98	150
	Expected Count		18,0	34,0	98,0	150,0
	% within Με-τεκπαιδευση		12,0%	22,7%	65,3%	100%
	% within Δ5b		100,0	100,0	100,0	100%
	% of Total		12,0%	22,7%	65,3%	100%

Spearman correlation: - 0,072

Spearman correlation: - 0,250

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	6,680 ^a	2	,035
Likelihood Ratio	9,841	2	,007
Linear-by-Linear Association	,764	1	,382
N of Valid Cases	150		

a. 1 cells (16,7%) have expected count less than 5.
The minimum expected count is 3,47.

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	10,160 ^a	2	,006
Likelihood Ratio	12,487	2	,002
Linear-by-Linear Association	7,886	1	,005
N of Valid Cases	150		

a. 1 cells (16,7%) have expected count less than 5.
The minimum expected count is 3,12.

24. Πίνακας συνάφειας (Spearman's rho)

Correlations			
Γ1. Να υιοθετήσει νέα (καινοτόμα) προγράμματα			
Γ2. Να παρέχει στους μαθητές τη δυνατότητα επιλογής του προγράμματος στο οποίο επιθυμούν να συμμετάσχουν	Δ.ΣΥΣΧ.		,670**
	Sig. (2-tailed)		,000
Γ3. Να συγκροτήσει μαθητικές ομάδες εργασίας για το πρόγραμμα ανεξάρτητα από την τάξη που φοιτούν	Δ.ΣΥΣΧ.		,443**
	Sig. (2-tailed)		,000
Γ4. Να εξουσιοδοτήσει ομάδα εκπαιδευτικών της προκειμένου να εφαρμόσει το πρόγραμμα	Δ.ΣΥΣΧ.		,670**
	Sig. (2-tailed)		,000
Γ5. Να εφαρμόσει το πρόγραμμα εκτός του υποχρεωτικού ωρολογίου προγράμματος των μαθητών (ως μάθημα επιλογής)	Δ.ΣΥΣΧ.		,394**
	Sig. (2-tailed)		,000
Γ6. Να αξιολογεί την αποτελεσματικότητα του προγράμματος στη βελτίωση της συνολικής επίδοσης των μαθητών	Δ.ΣΥΣΧ.		,501**
	Sig. (2-tailed)		,000
Γ7. Να αξιολογείται η σχολική μονάδα για αυτά τα προγράμματα από αρμόδια επιστημονική επιτροπή	Δ.ΣΥΣΧ.		,491**
	Sig. (2-tailed)		,000
Γ8. Να προϋπολογίζει το κόστος των καινοτόμων εκπαιδευτικών προγραμμάτων που ορίζει ως στόχους της	Δ.ΣΥΣΧ.		,429**
	Sig. (2-tailed)		,000
Γ9. Να αμείβει επιπλέον τους εκπαιδευτικούς που εργάζονται για την εφαρμογή των καινοτόμων προγραμμάτων	Δ.ΣΥΣΧ.		,380**
	Sig. (2-tailed)		,000
Γ10. Να επιτυγχάνει επιπλέον χρηματοδότηση από την Τοπική Αυτοδ/ση με κριτήριο τη δράση της σε καινοτόμα προγράμματα	Δ.ΣΥΣΧ.		,302**
	Sig. (2-tailed)		,000
Γ11. Να επιζητά δωρεές από άλλους δημόσιους φορείς για την εφαρμογή των προγραμμάτων (ιδρύματα, τράπεζες, συλλόγους...	Δ.ΣΥΣΧ.		,439**
	Sig. (2-tailed)		,000
Γ12. Να επιζητά και να αξιοποιεί ιδιωτικές χορηγίες προκειμένου να εκπληρώσει την εφαρμογή των προγραμμάτων	Δ.ΣΥΣΧ.		,363**
	Sig. (2-tailed)		,000
Γ13. Να επιζητά την οικονομική συμβολή των γονιών προκειμένου να εκπληρώσει την εφαρμογή των προγραμμάτων	Δ.ΣΥΣΧ.		,389**
	Sig. (2-tailed)		,000
Γ14. Να διατηρεί την επικοινωνία και τη συνεργασία με πρώην μαθητές της για την εφαρμογή των προγραμμάτων	Δ.ΣΥΣΧ.		,277**
	Sig. (2-tailed)		,001
Γ15. Να διοργανώνει προγράμματα πολιτιστικού και εκπαιδευτικού χαρακτήρα για γονείς	Δ.ΣΥΣΧ.		,295**
	Sig. (2-tailed)		,000
Γ16. Να συνεργάζεται με το Σύλλογο Γονέων για την προβολή της δράσης της και την προσέλκυση υποστηρικτών (χορηγών, δωρητών)	Δ.ΣΥΣΧ.		,428**
	Sig. (2-tailed)		,000
Γ17. Να χρησιμοποιεί το διαδίκτυο για την προβολή της δράσης της στο ευρύτερο περιβάλλον της	Δ.ΣΥΣΧ.		,447**
	Sig. (2-tailed)		,000
Γ18. Να αναπτύσσει σχέσεις συνεργασίας με τοπικούς φορείς (πολιτιστικούς, αθλητικούς, επιστημονικούς κ.λ.π)	Δ.ΣΥΣΧ.		,354**
	Sig. (2-tailed)		,000

Πίνακας 25α.

KMO and Bartlett's Test

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,886
Bartlett's Test	Approx. Chi-Square	
of Sphericity		1557,791
	df	153
	Sig.	,000

Πίνακες 25β-25στ

β. Reliability Statistics

Cronbach's	
Alpha	N of Items
,925	18

γ. Reliability Statistics

Cronbach's	
Alpha	N of Items
,875	7

δ. Reliability Statistics

Cronbach's	
Alpha	N of Items
,822	5

ε. Reliability Statistics

Cronbach's	
Alpha	N of Items
,767	3

στ. Reliability Statistics

Cronbach's	
Alpha	N of Items
,853	3

Πίνακας 25ζ: Παραγοντικά φορτία των μεταβλητών στους 4 πρώτους παράγοντες

Rotated Component Matrix ^a				
	Component			
	1	2	3	4
Γ1. Να υιοθετήσει νέα (καινοτόμα) προγράμματα που να την διαφοροποιούν σε σχέση με τις υπόλοιπες και να τη χαρακτηρίζουν	,699	,430	,196	,103
Γ2. Να παρέχει στους μαθητές τη δυνατότητα επιλογής του προγράμματος στο οποίο επιθυμούν να συμμετάσχουν	,728	,304	,044	,242
Γ3. Να συγκροτήσει μαθητικές ομάδες εργασίας για το πρόγραμμα ανεξάρτητα από την τάξη που φοιτούν	,560	,454	,064	,177
Γ4. Να εξουσιοδοτήσει ομάδα εκπαιδευτικών της προκειμένου να εφαρμόσει το πρόγραμμα	,586	,572	,254	,041
Γ5. Να εφαρμόσει το πρόγραμμα εκτός του υποχρεωτικού ωρολογίου προγράμματος των μαθητών (ως μάθημα επιλογής)	,196	,806	,126	,033
Γ6. Να αξιολογεί την αποτελεσματικότητα του προγράμματος στη βελτίωση της συνολικής επίδοσης των μαθητών	,285	,675	,313	,089
Γ7. Να αξιολογείται η σχολική μονάδα για αυτά τα προγράμματα από αρμόδια επιστημονική επιτροπή	,233	,730	,237	,255
Γ8. Να προϋπολογίζει το κόστος των καινοτόμων εκπαιδευτικών προγραμμάτων που ορίζει ως στόχους της	,592	,250	,449	,080
Γ9. Να αμείβει επιπλέον τους εκπαιδευτικούς που εργάζονται για την εφαρμογή των καινοτόμων προγραμμάτων	,705	,059	,132	,388
Γ10. Να επιτυγχάνει επιπλέον χρηματοδότηση από την Τοπική Αυτοδ/ση με κριτήριο τη δράση της σε καινοτόμα προγράμματα	,631	-,168	,278	,420
Γ11. Να επιζητά δωρεές από άλλους δημόσιους φορείς για την εφαρμογή των προγραμμάτων (ιδρύματα, τράπεζες, συλλόγους...	,417	,190	,263	,707
Γ12. Να επιζητά και να αξιοποιεί ιδιωτικές χορηγίες προκειμένου να εκπληρώσει την εφαρμογή των προγραμμάτων	,214	,279	,092	,834
Γ13. Να επιζητά την οικονομική συμβολή των γονιών προκειμένου να εκπληρώσει την εφαρμογή των προγραμμάτων	,078	,667	-,187	,436
Γ14. Να διατηρεί την επικοινωνία και τη συνεργασία με πρώην μαθητές της για την εφαρμογή των προγραμμάτων	,005	,509	,373	,253
Γ15. Να διοργανώνει προγράμματα πολιτιστικού και εκπαιδευτικού χαρακτήρα για γονείς	,067	,228	,781	,063
Γ16. Να συνεργάζεται με το Σύλλογο Γονέων για την προβολή της δράσης της και την προσέλκυση υποστηρικτών (χορηγών,δωρητών)	,275	,214	,381	,656
Γ17. Να χρησιμοποιεί το διαδίκτυο για την προβολή της δράσης της στο ευρύτερο περιβάλλον της	,422	,191	,593	,270
Γ18. Να αναπτύσσει σχέσεις συνεργασίας με τοπικούς φορείς (πολιτιστικούς, αθλητικούς, επιστημονικούς κ.λ.π	,221	,055	,790	,197

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.

a. Rotation converged in 10 iterations.

26:Χαρακτηριστικά κατανομής των ερωτηματολογίων των μαθητών

26α. ΦΥΛΟ					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Κορίτσι	72	55,4	55,4	55,4
	Αγόρι	58	44,6	44,6	100,0
	Total	130	100,0	100,0	

26β. ΤΑΞΗ					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Δ' Δημοτικού	33	25,4	25,4	25,4
	Ε' Δημοτικού	43	33,1	33,1	58,5
	ΣΤ' Δημοτικού	54	41,5	41,5	100,0
	Total	130	100,0	100,0	

27. Εξάρτηση του φύλου των μαθητών στην εφαρμογή των προγραμμάτων μετά το τέλος του προγράμματος των άλλων μαθημάτων

A2.		B5b			Total
		1	2	3	
Κορίτσι	Count	5	9	54	68
	Expected Count	9,8	7,6	50,6	68,0
	% within A2.	7,4%	13,2%	79,4%	100%
	% within B5b	27,8%	64,3%	58,1%	54,4%
	% of Total	4,0%	7,2%	43,2%	54,4%
Αγόρι	Count	13	5	39	57
	Expected Count	8,2	6,4	42,4	57,0
	% within A2.	22,8%	8,8%	68,4%	100%
	% within B5b	72,2%	35,7%	41,9%	45,6%
	% of Total	10,4%	4,0%	31,2%	45,6%
Total	Count	18	14	93	125
	Expected Count	18,0	14,0	93,0	125,0
	% within A2.	14,4%	11,2%	74,4%	100%
	% within B5b	100%	100%	100%	100%
	% of Total	14,4%	11,2%	74,4%	100%

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	6,198 ^a	2	,045
Likelihood Ratio	6,303	2	,043
Linear-by-Linear Association	4,074	1	,044
N of Valid Cases	125		

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 6,38.

Spearman correlation: **-0,151**

28.Εξάρτηση της Σχολικής τάξης των μαθητών στις:

28α.Ενασχόληση με νέα μαθήματα-προγράμματα

28β. Βαθμολόγηση της επίδοσης

Crosstab

			B1b			Total
			1,00	2,00	3,00	
A4. Δ' Δημοτι- ΤΑΞΗ κού	Count		2	9	22	33
	Exp. Count		3,8	6,4	22,8	33,0
	% within A4.		6,1%	27,3%	66,7%	100,0%
	% within B1b		13,3%	36,0%	24,7%	25,6%
	% of Total		1,6%	7,0%	17,1%	25,6%
Ε' Δημοτι- κού	Count		2	6	35	43
	Exp. Count		5,0	8,3	29,7	43,0
	% within A4.		4,7%	14,0%	81,4%	100,0%
	% within B1b		13,3%	24,0%	39,3%	33,3%
	% of Total		1,6%	4,7%	27,1%	33,3%
ΣΤ' Δημο- τικού	Count		11	10	32	53
	Exp. Count		6,2	10,3	36,6	53,0
	% within A4.		20,8%	18,9%	60,4%	100,0%
	% within B1b		73,3%	40,0%	36,0%	41,1%
	% of Total		8,5%	7,8%	24,8%	41,1%
Total	Count		15	25	89	129
	Exp. Count		15,0	25,0	89,0	129,0
	% within A4.		11,6%	19,4%	69,0%	100,0%
	% within B1b		100,0	100,0	100,0	100,0%
	%		%	%	%	
	% of Total		11,6%	19,4%	69,0%	100,0%

Spearman correlation: -0,124

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	9,752 ^a	4	,045
Likelihood Ratio	9,674	4	,046
Linear-by-Linear Association	2,751	1	,097
N of Valid Cases	129		

a. (11,1%) have. 1 cells expected count less than 5.

The minimum expected count is 3,84.

Crosstab

			B6b			Total
			1,00	2,00	3,00	
A4. Δ' Δημοτι- ΤΑΞΗ κού	Count		13	3	17	33
	Exp. Count		7,3	4,2	21,5	33,0
	% within A4.		39,4%	9,1%	51,5%	100,0%
	% within B6b		46,4%	18,8%	20,7%	26,2%
	% of Total		10,3%	2,4%	13,5%	26,2%
Ε' Δημοτι- κού	Count		5	4	34	43
	Exp. Count		9,6	5,5	28,0	43,0
	% within A4.		11,6%	9,3%	79,1%	100,0%
	% within B6b		17,9%	25,0%	41,5%	34,1%
	% of Total		4,0%	3,2%	27,0%	34,1%
ΣΤ' Δημο- τικού	Count		10	9	31	50
	Exp. Count		11,1	6,3	32,5	50,0
	% within A4.		20,0%	18,0%	62,0%	100,0%
	% within B6b		35,7%	56,3%	37,8%	39,7%
	% of Total		7,9%	7,1%	24,6%	39,7%
Total	Count		28	16	82	126
	Exp. Count		28,0	16,0	82,0	126,0
	% within A4.		22,2%	12,7%	65,1%	100,0%
	% within B6b		100,0	100,0	100,0	100,0%
	%		%	%	%	
	% of Total		22,2%	12,7%	65,1%	100,0%

Spearman correlation: -0,081

Chi-Square Tests

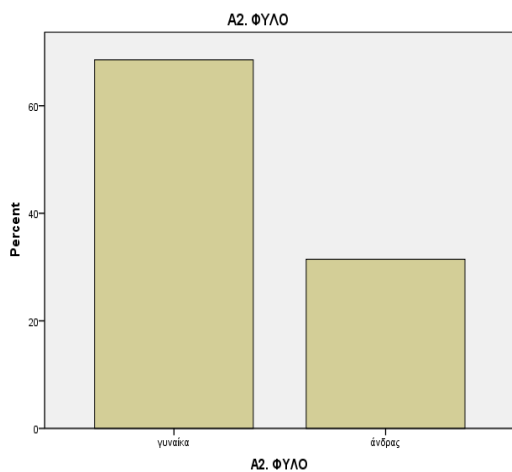
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	10,796 ^a	4	,029
Likelihood Ratio	10,376	4	,035
Linear-by-Linear Association	1,683	1	,195
N of Valid Cases	126		

a. 1 cells (11,1%) have expected count less than 5. The mini-

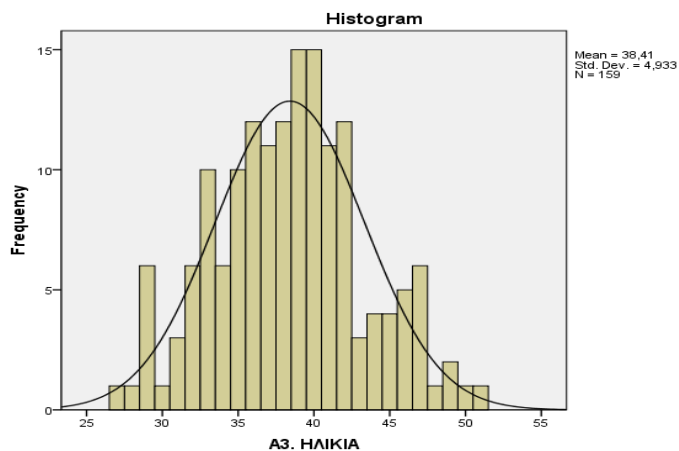
num expected count is 4,19.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: ΓΡΑΦΗΜΑΤΑ: Γονείς

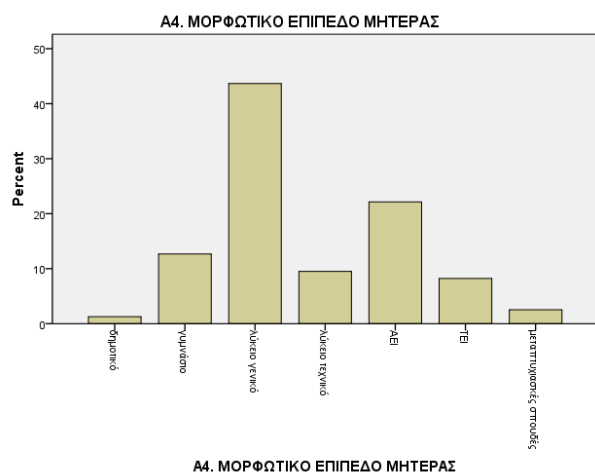
Εικόνα 1: Φύλο

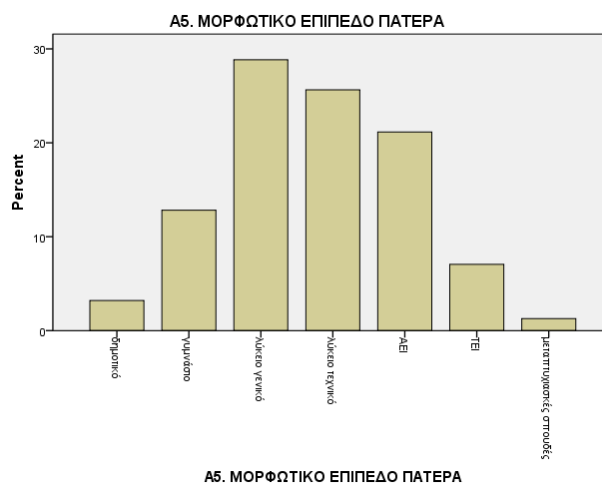
Εικόνα 2: Ηλικία

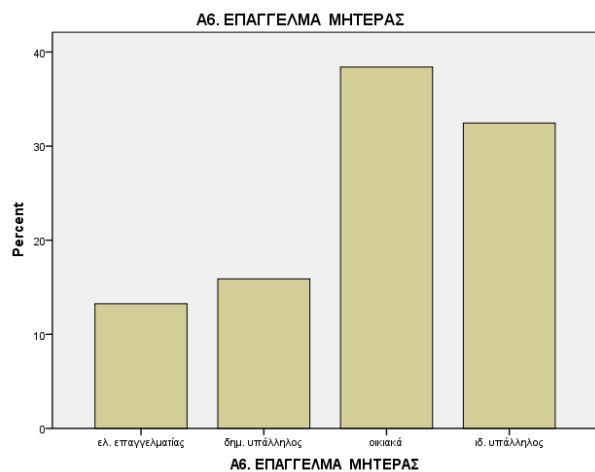
Εικόνα 3: Μορφωτικό επίπεδο μητέρας

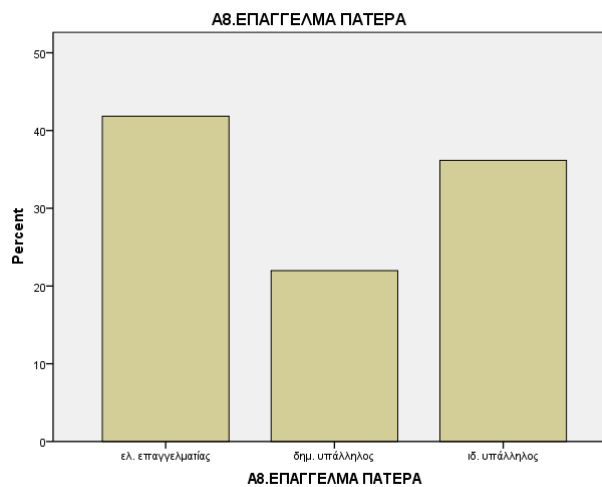
Εικόνα 4: Μορφωτικό επίπεδο πατέρα

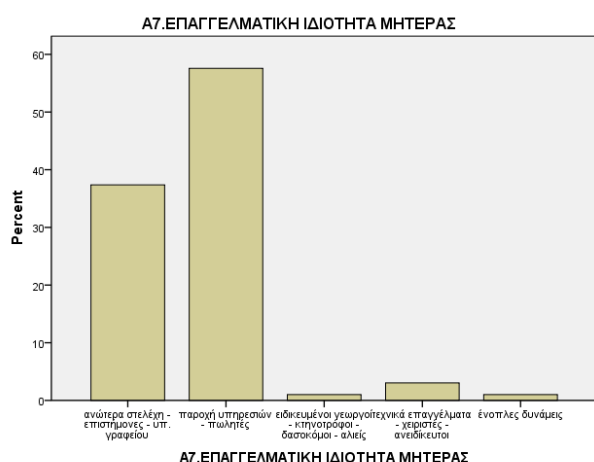
Εικόνα 5: Επάγγελμα μητέρας

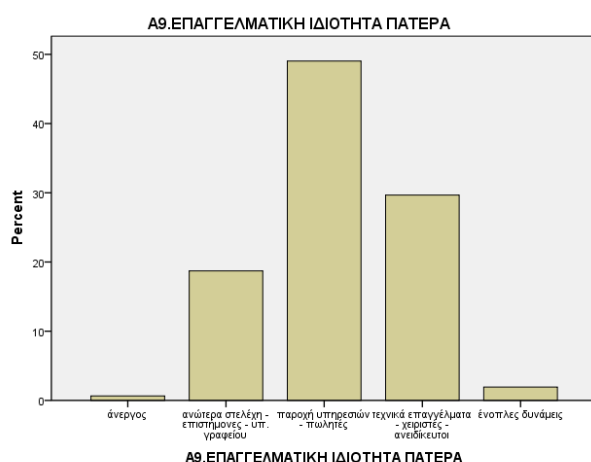
Εικόνα 6: Επάγγελμα πατέρα

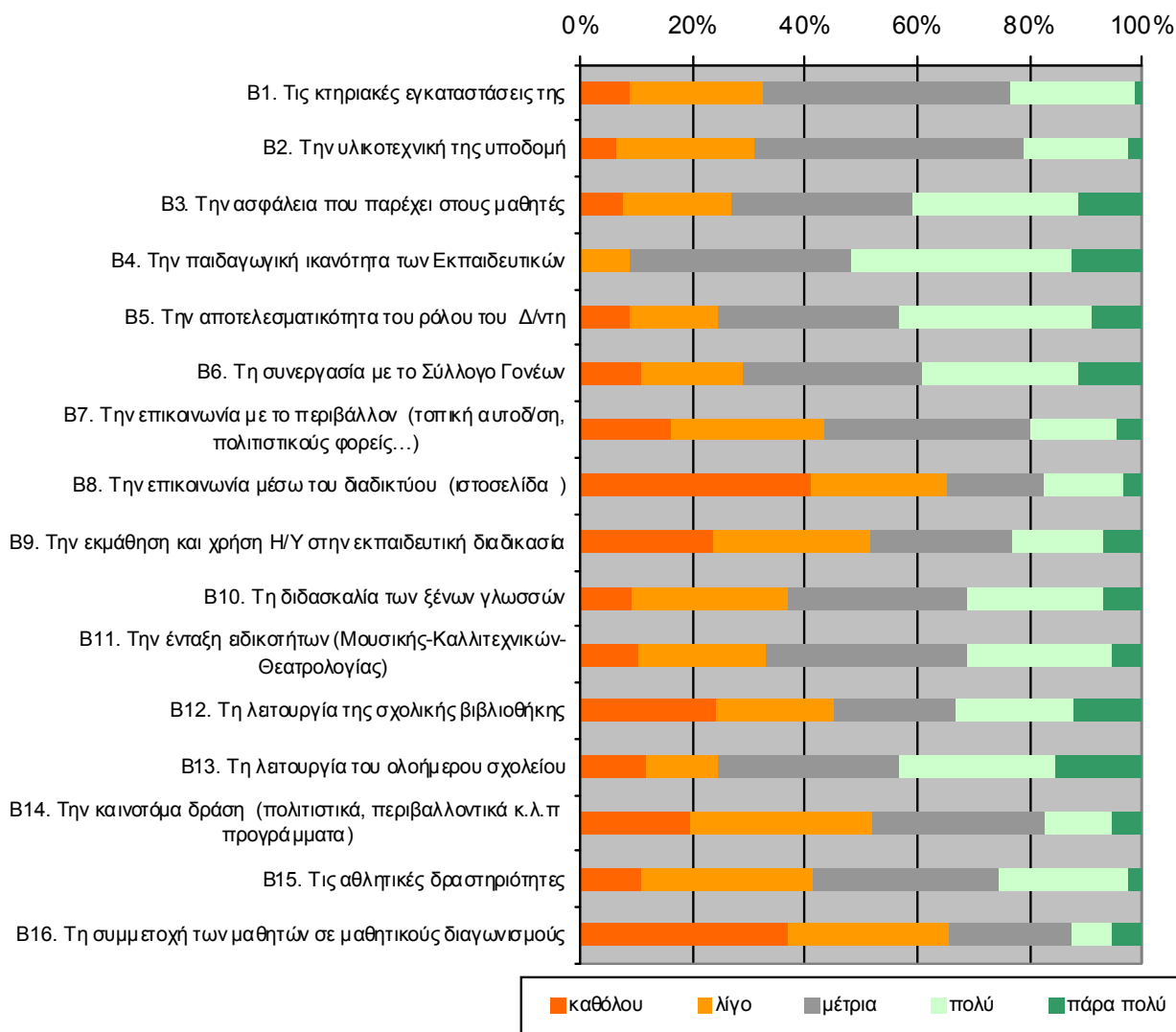
Εικόνα 7: Επαγγελματική ιδιότητα μητέρας

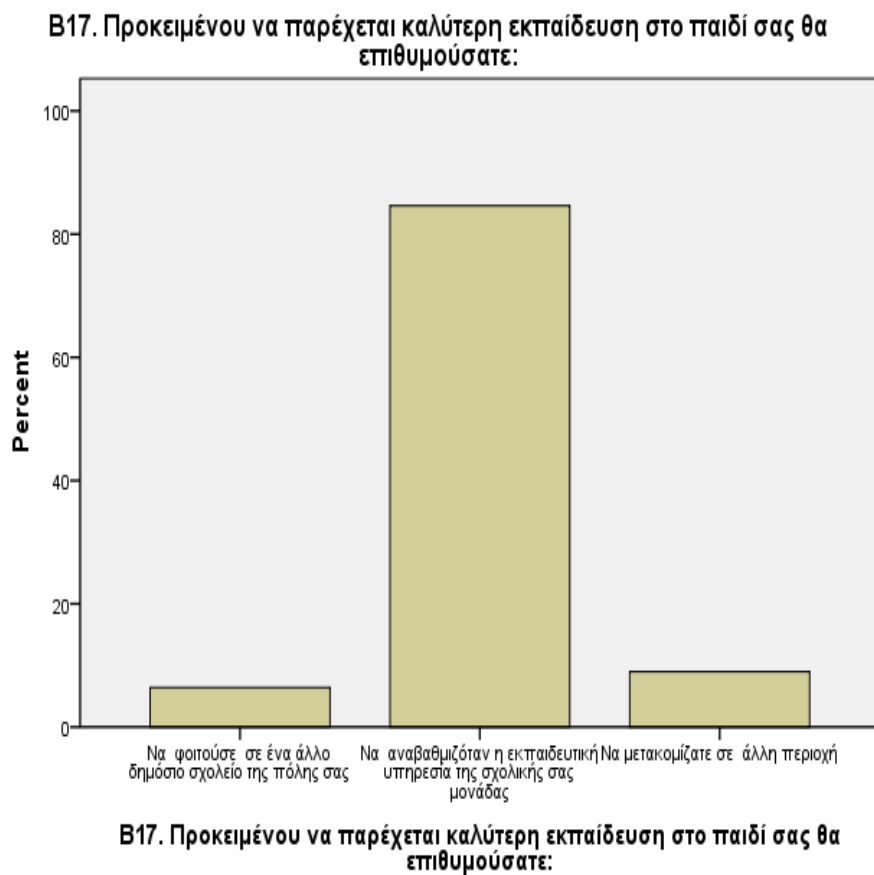
Εικόνα 8: Επαγγελματική ιδιότητα πατέρα

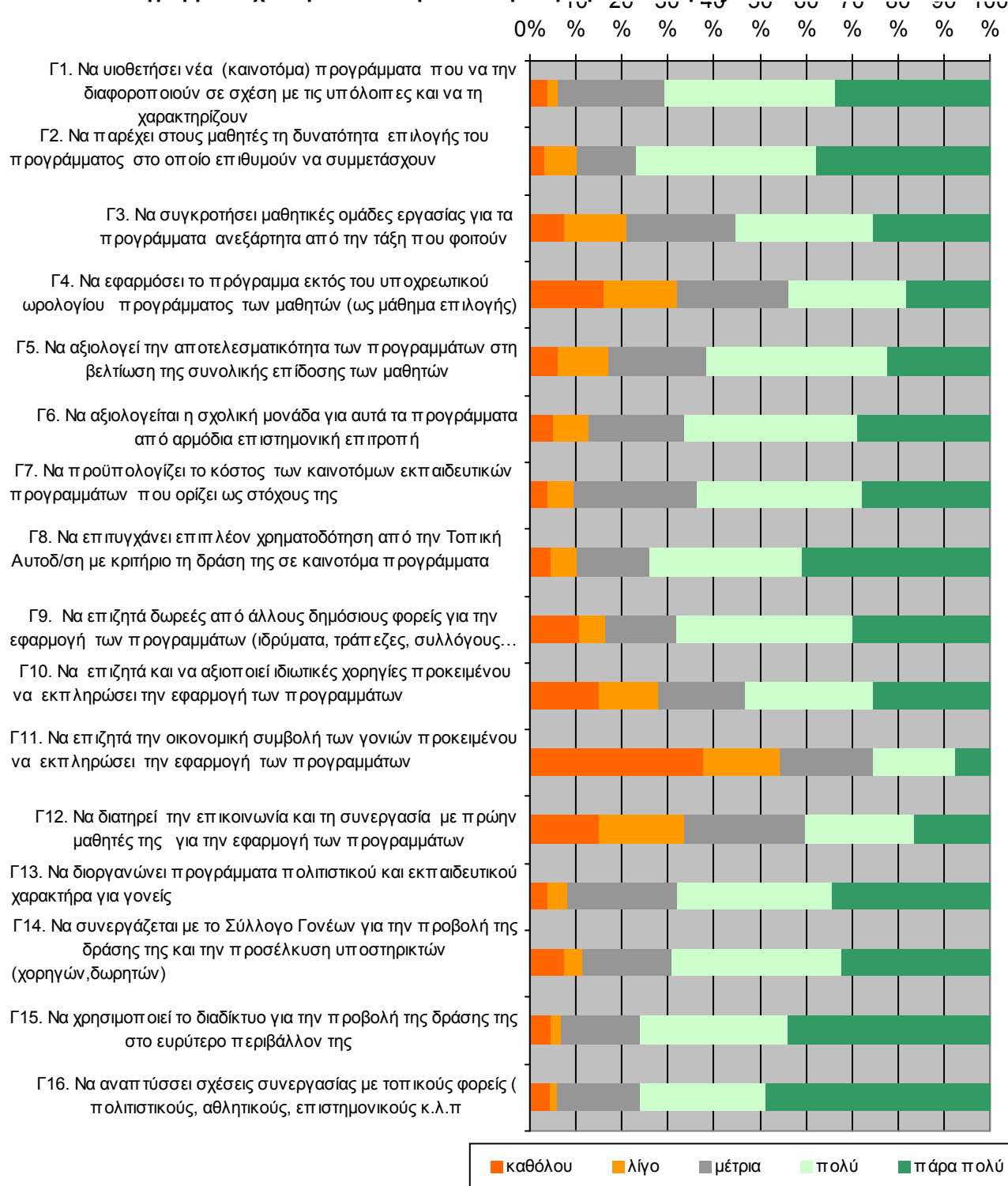
Εικόνα 9: Σωρευτικό Διάγραμμα συχνοτήτων των τιμών των μεταβλητών της ενότητας B

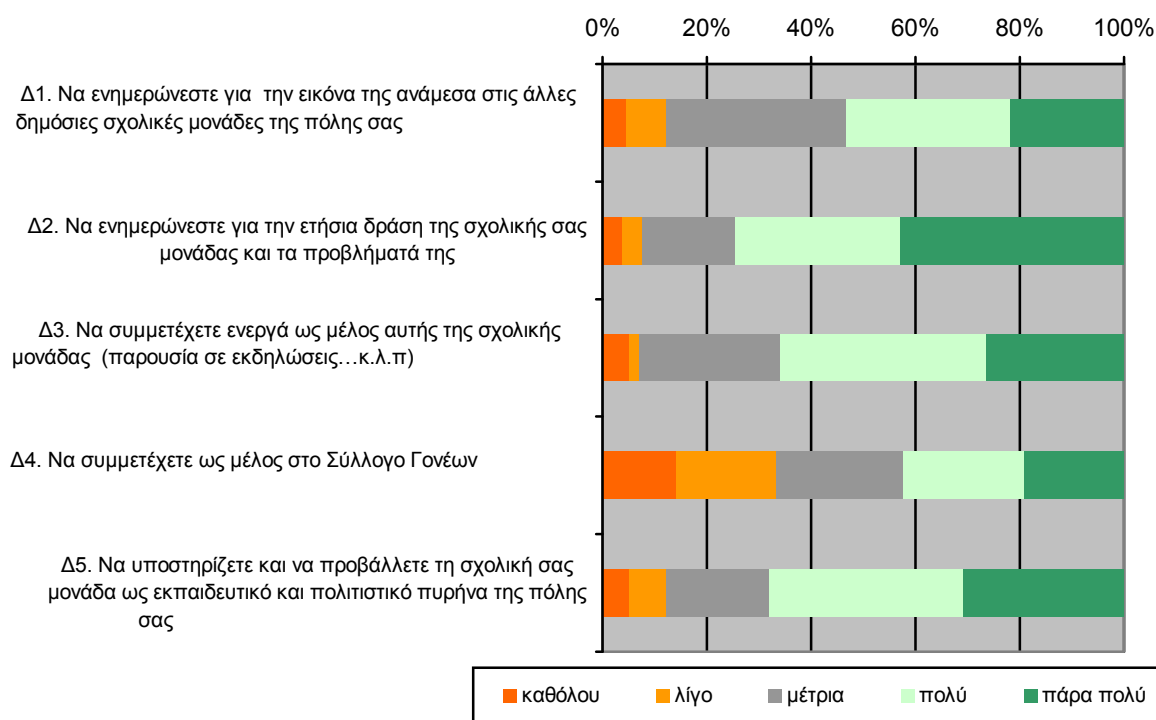
Εικόνα 10: Επιλογή επιθυμίας

Εικόνα 11: Διάγραμμα συχνοτήτων των τιμών των μεταβλητών ενότητας Γ

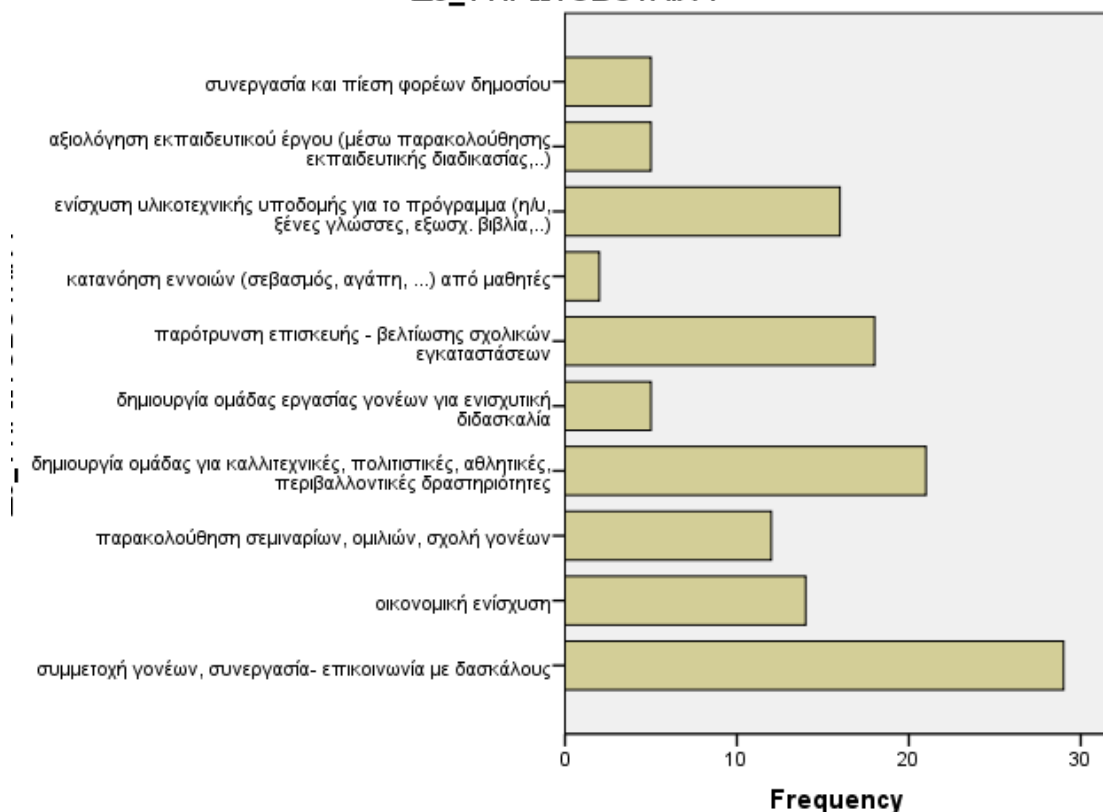

Εικόνα 12. Σωρευτικό Διάγραμμα των τιμών των μεταβλητών της ενότητας Δ

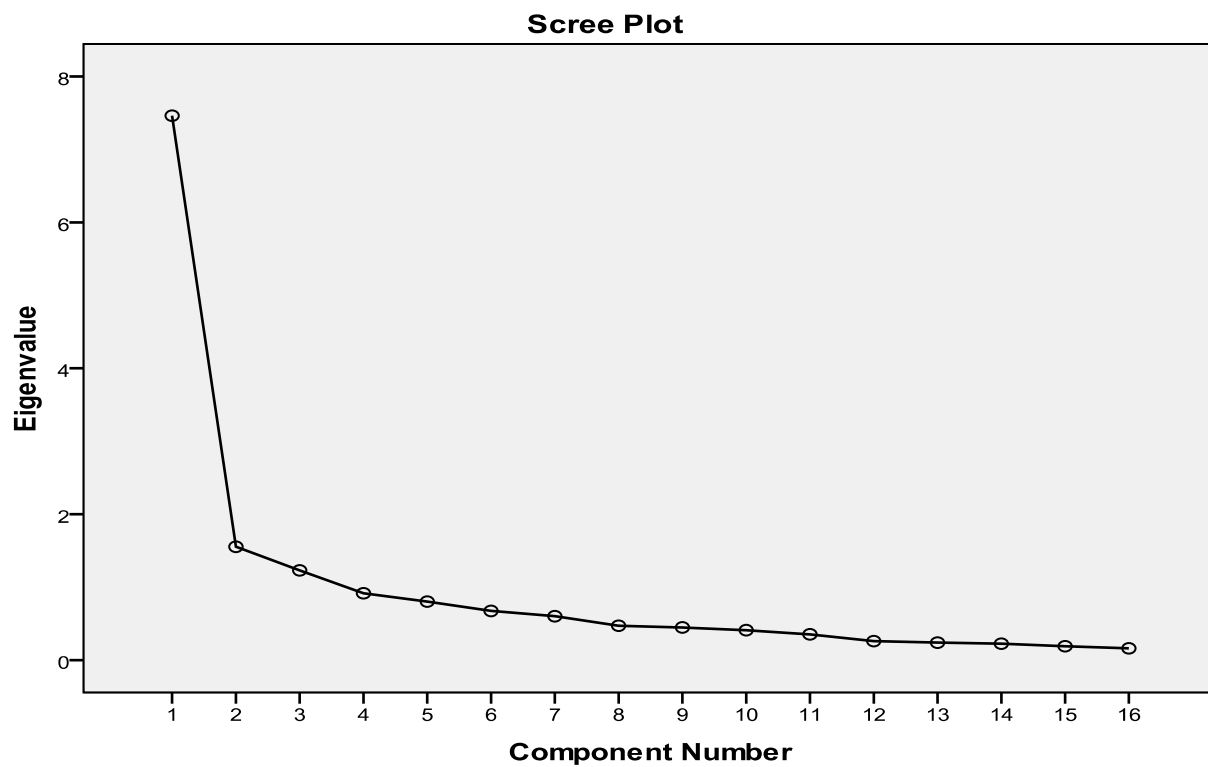

Εικόνα 13: Διάγραμμα συχνότητων ενότητας Πρωτοβουλιών

Δ6_1 ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ 1

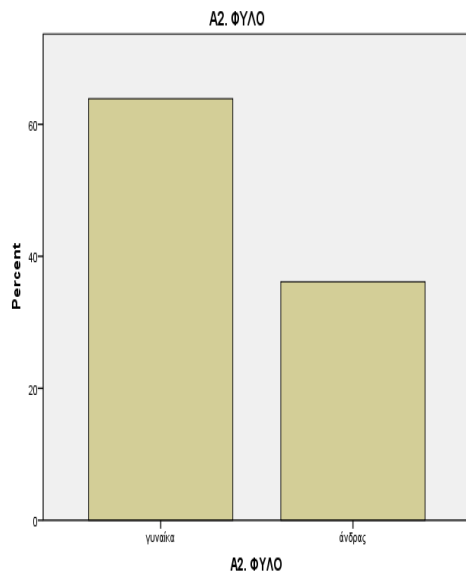

Εικόνα 14: Γράφημα - Παραγοντική ανάλυση

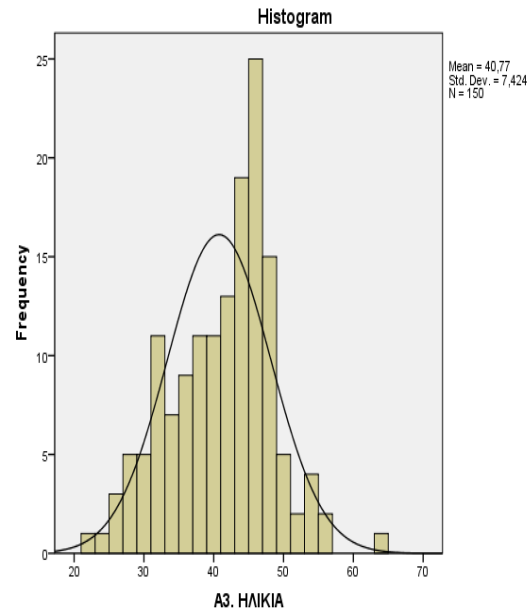

ΓΡΑΦΗΜΑΤΑ: Εκπαιδευτικοί

Εικόνα 15: Φύλο

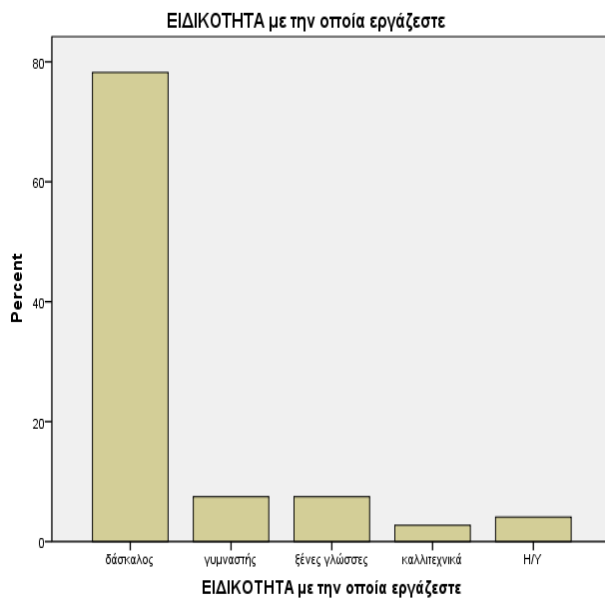

Εικόνα 16: Ηλικία

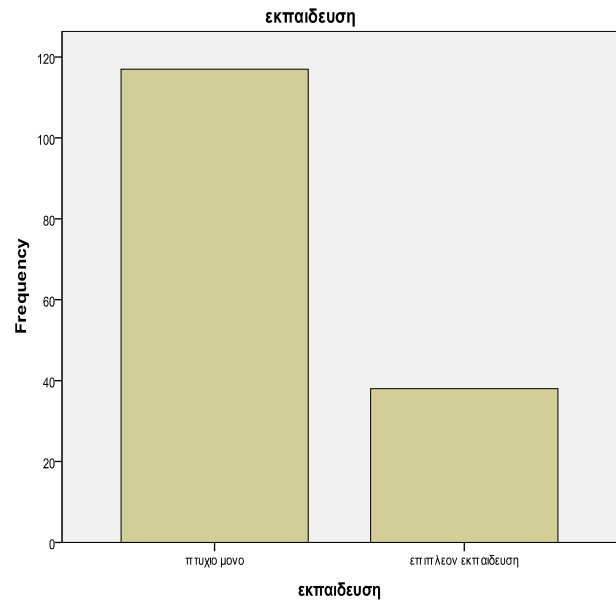

ΕΙ-

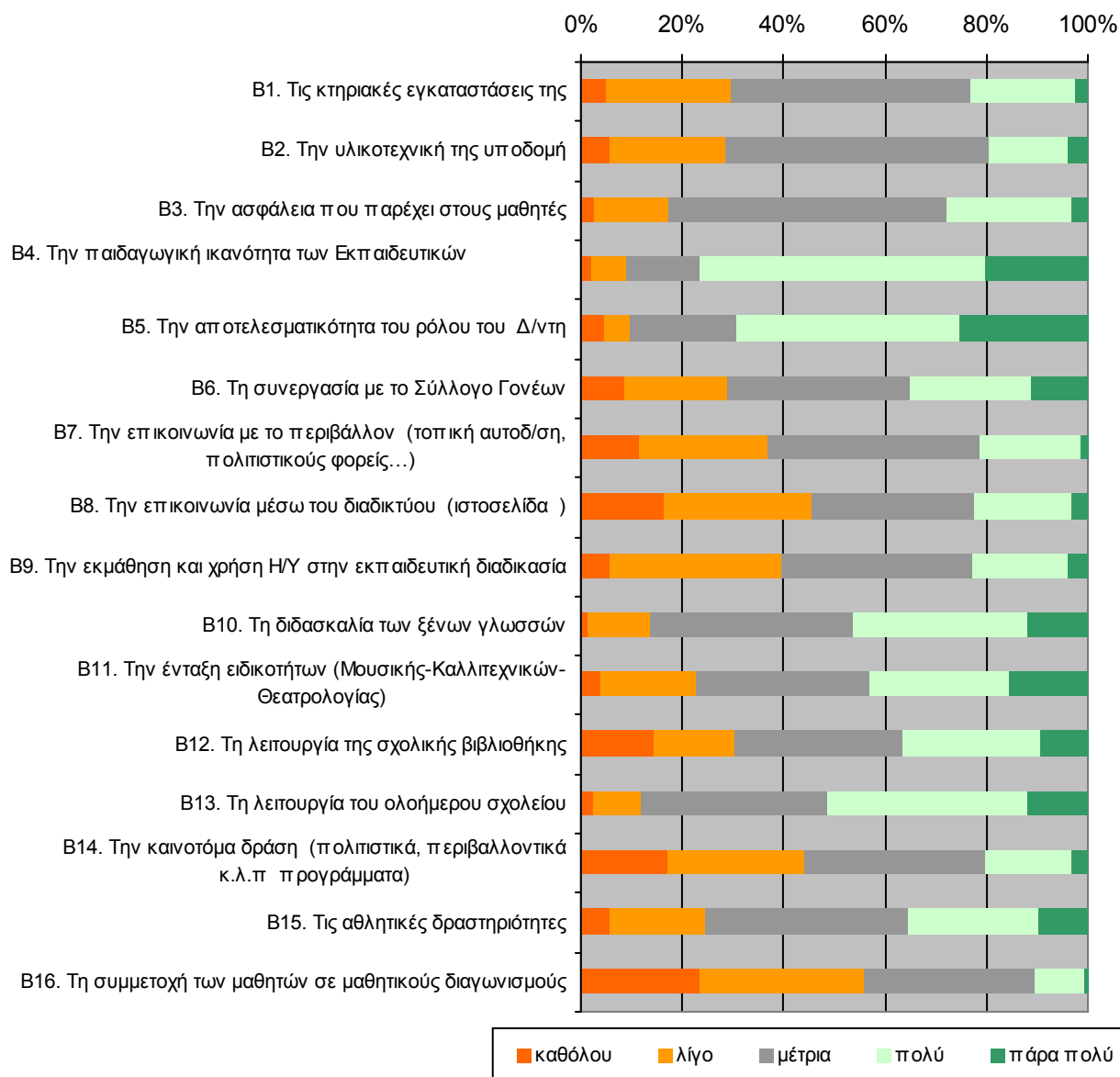
Εικόνα 17: Ειδικότητα εργασίας

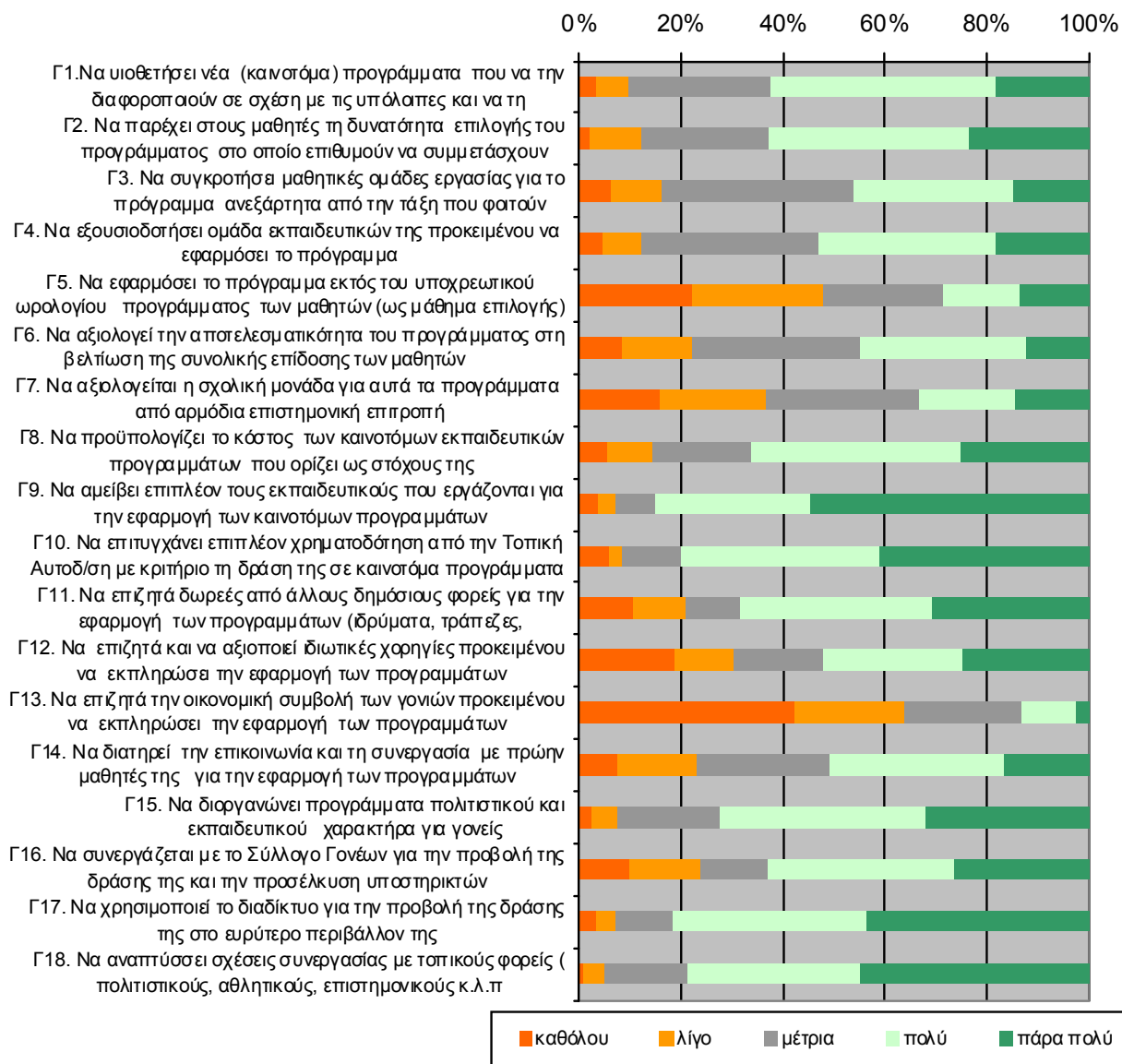
Εικόνα 18: Εκπαίδευση

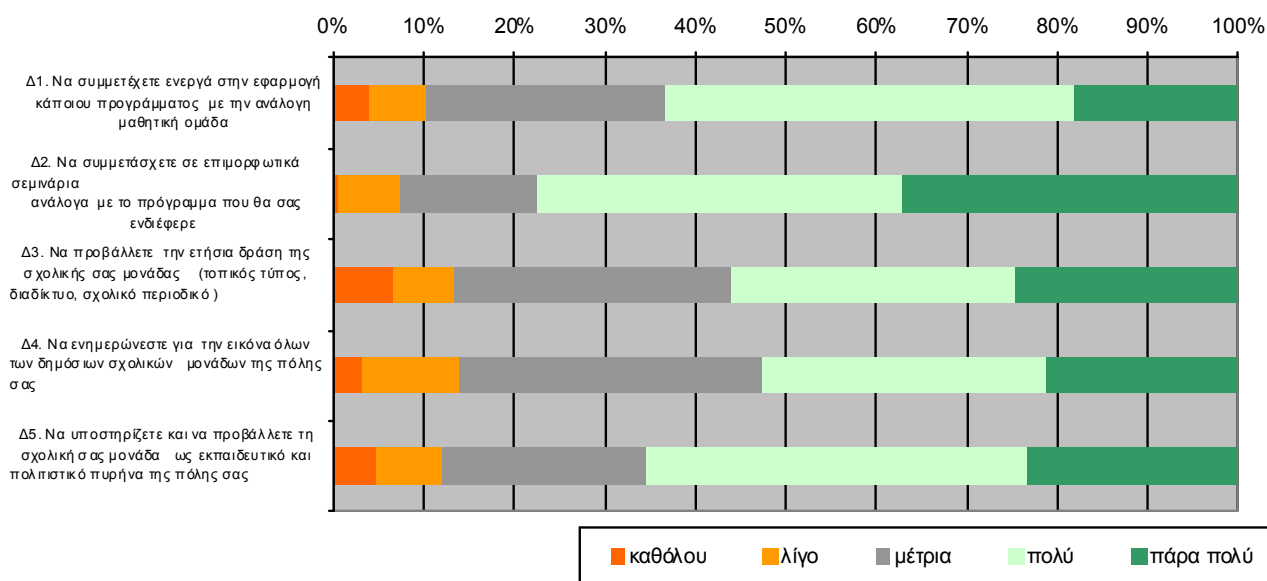
Εικόνα 19: Σωρευτικό Διάγραμμα συχνοτήτων Ενότητας Β

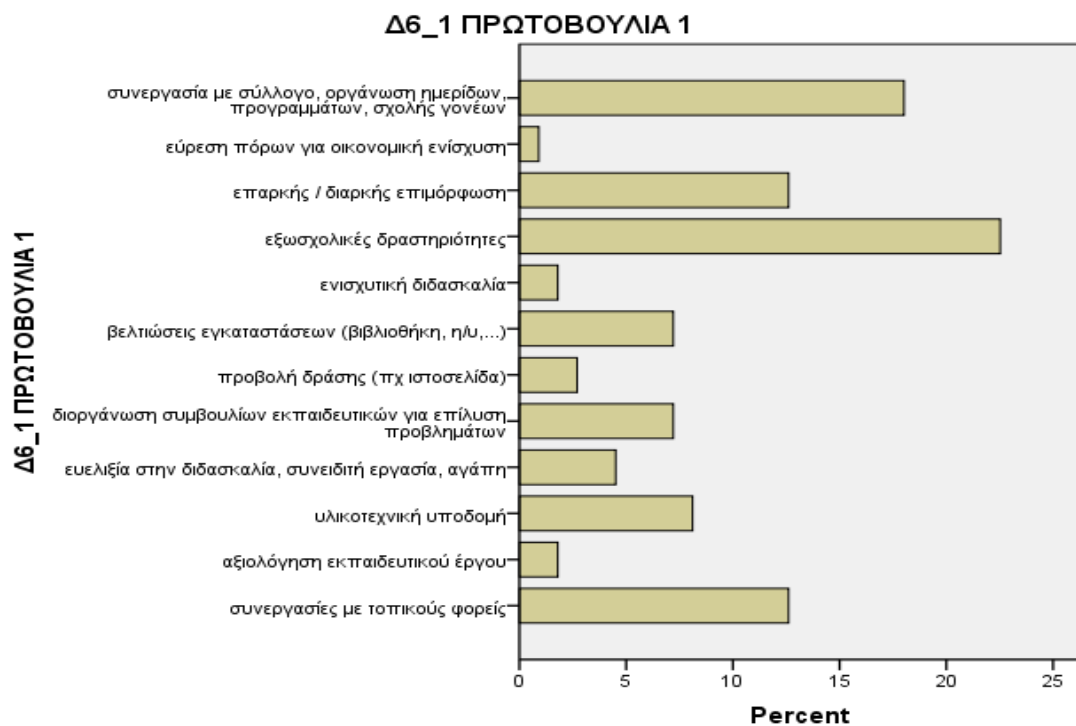
Εικόνα 10: Σωρευτικό Διάγραμμα συχνοτήτων Ενότητας Γ

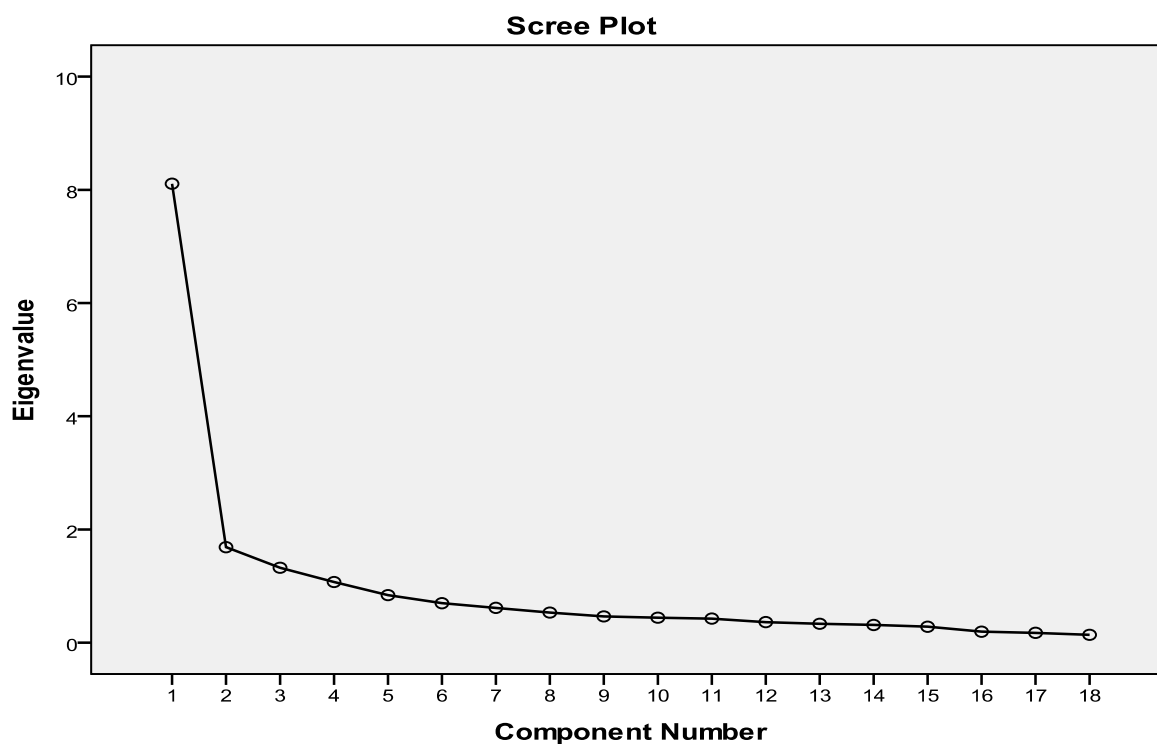
Εικόνα 21: Διάγραμμα συχνοτήτων των τιμών των μεταβλητών της ενότητας Δ

Εικόνα 22: Διάγραμμα συχνотήτων των τιμών της πρωτοβουλίας

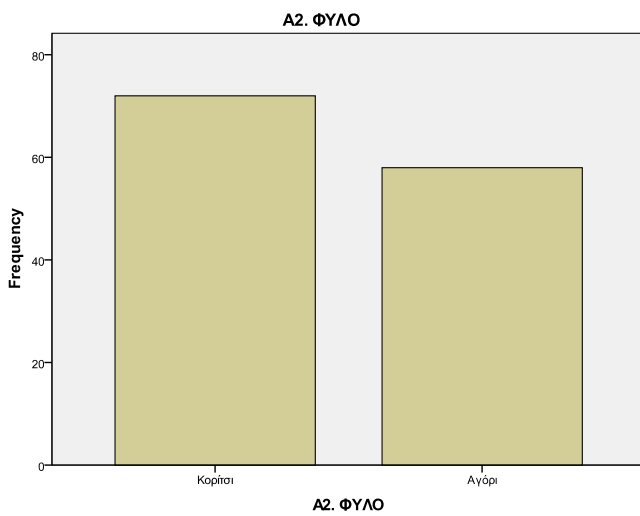

Εικόνα 23: Διάγραμμα Screeplot

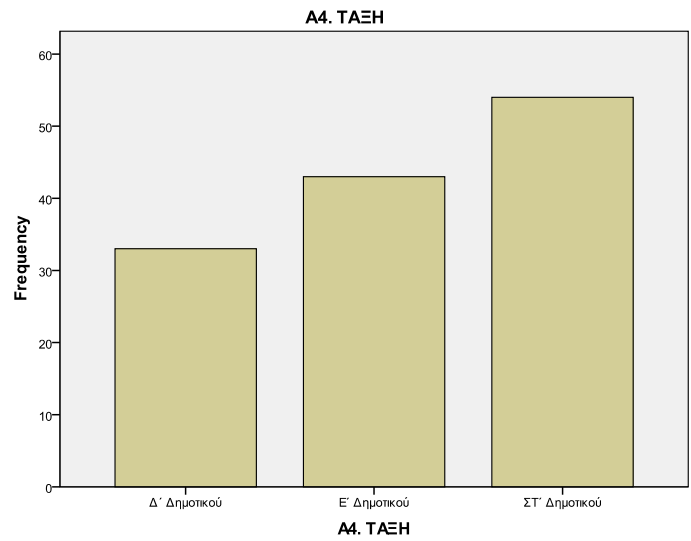

ΓΡΑΦΗΜΑΤΑ: Μαθητές

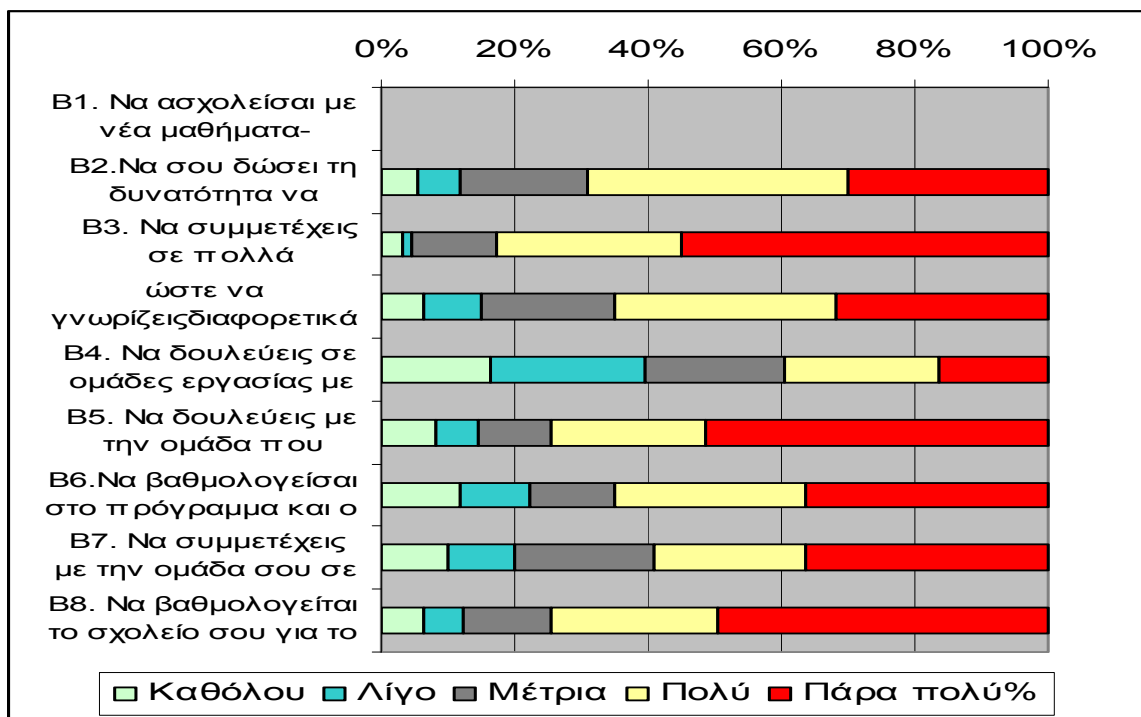
Εικόνα 24: Φύλο

Εικόνα 25: Ηλικία

Εικόνα 26: Σωρευτικό Διάγραμμα των τιμών των μεταβλητών της ενότητας Β

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ - ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών: «Εκπαίδευση & Πολιτισμός»

Κατεύθυνση: Διοίκηση & Διαχείριση Εκπ/κών Μονάδων

Μετ/κή Φοιτήτρια: Ρώμπα Βασιλική

«ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ»

Το ερωτηματολόγιο που ακολουθεί απευθύνεται σε γονείς μαθητών του Δημόσιου Δημοτικού Σχολείου στα πλαίσια έρευνας του μεταπτυχιακού προγράμματος του Πανεπιστημίου σχετικής με τις προοπτικές βελτίωσης της ποιότητας της εκπαίδευσης και της ελκυστικότητας των Σχολικών Μονάδων για τους γονείς. Η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου αφορά στην εκτίμηση της άποψης των γονέων εκούσια, ανώνυμα και με απόλυτη εμπιστευτικότητα και αποτελείται από ερωτήσεις 5/θμης κλίμακας και ανοιχτού τύπου (έκφραση άποψης).

Οι απαντήσεις στις 5/θμης κλίμακας ερωτήσεις συμπληρώνονται ως εξής:

1 για το καθόλου, 2 για το λίγο, 3 για το μέτρια, 4 για το πολύ, 5 για το πάρα πολύ, σκιάζοντας την αντίστοιχη κουκκίδα του επιθυμητού αριθμού κάθε φορά.

Ευχαριστούμε εκ των προτέρων για τη συμμετοχή σας

«ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΓΟΝΕΩΝ»

A. ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

(Συμπληρώστε τα παρακάτω στοιχεία)

A1. ΠΟΛΗ

A2. ΦΥΛΟ

A3 ΗΛΙΚΙΑ

A4. ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

(Βάλτε ☒ δίπλα στην αντίστοιχη βαθμίδα)

☐ ΔΗΜΟΤΙΚΟ

☐ ΓΥΜΝΑΣΙΟ

☐ ΓΕΝ. ΛΥΚΕΙΟ

☐ ΤΕΧΝ. ΛΥΚΕΙΟ

☐ Α.Ε.Ι.

☐ ΑΤ.Ε.Ι.

☐ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ/ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟ

A5. ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΥΖΥΓΟΥ

(Βάλτε ☒ δίπλα στην αντίστοιχη βαθμίδα)

☐ ΔΗΜΟΤΙΚΟ

☐ ΓΥΜΝΑΣΙΟ

☐ ΓΕΝ. ΛΥΚΕΙΟ

☐ ΤΕΧΝ. ΛΥΚΕΙΟ

☐ Α.Ε.Ι.

☐ ΑΤ.Ε.Ι.

☐ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ/ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟ

A6. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ

(Βάλτε ☒ δίπλα στην αντίστοιχη κατηγορία)

☐ ΕΛ. ΕΠ/ΜΑΤΙΑΣ

☐ ΔΗΜ. ΥΠ/ΛΟΣ

☐ ΟΙΚΙΑΚΑ

☐ ΙΔ. ΥΠ/ΛΟΣ

A7. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΙΔΙΟΤΗΤΑ:

(Συμπληρώστε την ακριβή σας ιδιότητα, π.χ. υδραυλικός, λογίστρια..)

A8. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΣΥΖΥΓΟΥ

(Βάλτε ☒ δίπλα στην αντίστοιχη κατηγορία)

☐ ΕΛ. ΕΠ/ΜΑΤΙΑΣ

☐ ΔΗΜ. ΥΠ/ΛΟΣ

☐ ΟΙΚΙΑΚΑ

☐ ΙΔ. ΥΠ/ΛΟΣ

A9. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΙΔΙΟΤΗΤΑ:

(Συμπληρώστε την ακριβή του/της ιδιότητα, π.χ. υδραυλικός, λογίστρια)

Β. ΠΟΣΟ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ ΘΕΩΡΕΙΤΕ ΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΣΑΣ ΜΟΝΑΔΑ ΩΣ ΠΡΟΣ:

B1	Τις κτηριακές εγκαταστάσεις της	1	2	3	4	5
		○	○	○	○	○
B2	Την υλικοτεχνική της υποδομή	1	2	3	4	5
		○	○	○	○	○
B3	Την ασφάλεια που παρέχει στους μαθητές	1	2	3	4	5
		○	○	○	○	○
B4	Την παιδαγωγική κατάρτιση του διδακτικού προσωπικού	1	2	3	4	5
		○	○	○	○	○
B5	Την αποτελεσματικότητα του ρόλου του Δ/ντη	1	2	3	4	5
		○	○	○	○	○
B6	Τη συνεργασία με το Σύλλογο Γονέων	1	2	3	4	5
		○	○	○	○	○
B7	Την επικοινωνία με το περιβάλλον (τοπική αυτοδ/ση, πολιτιστικούς φορείς...)	1	2	3	4	5
		○	○	○	○	○
B8	Την επικοινωνία μέσω του διαδικτύου (ιστοσελίδα)	1	2	3	4	5
		○	○	○	○	○
B9	Την εκμάθηση και χρήση Η/Υ στην εκπαιδευτική διαδικασία	1	2	3	4	5
		○	○	○	○	○
B10	Τη διδασκαλία των ξένων γλωσσών	1	2	3	4	5
		○	○	○	○	○
B11	Την ένταξη ειδικοτήτων (Μουσικής-Καλλιτεχνικών-Θεατρολογίας)	1	2	3	4	5
		○	○	○	○	○
B12	Τη λειτουργία της σχολικής βιβλιοθήκης	1	2	3	4	5
		○	○	○	○	○
B13	Τη λειτουργία του ολοήμερου σχολείου	1	2	3	4	5
		○	○	○	○	○
B14	Την καινοτόμα δράση (πολιτιστικά, περιβαλλοντικά κ.λ.π προγράμματα)	1	2	3	4	5
		○	○	○	○	○
B15	Τις αθλητικές δραστηριότητες	1	2	3	4	5
		○	○	○	○	○
B16	Τη συμμετοχή των μαθητών σε μαθητικούς διαγωνισμούς	1	2	3	4	5
		○	○	○	○	○

B17. Προκειμένου να παρέχεται καλύτερη εκπαίδευση στο παιδί σας θα επιθυμούσατε:
(Σημειώστε √ σε εκείνο το ενδεχόμενο που προτιμάτε περισσότερο)

- ☐ -Να φοιτούσε σε ένα άλλο δημόσιο σχολείο της πόλης σας
- ☐ -Να αναβαθμιζόταν η εκπαιδευτική υπηρεσία της σχολικής σας μονάδας
- ☐ -Να μετακομίζατε σε άλλη περιοχή

**Γ. ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΟΥ Η ΣΧΟΛΙΚΗ ΣΑΣ ΜΟΝΑΔΑ ΝΑ ΓΙΝΕΙ ΠΙΟ ΕΛΚΥΣΤΙΚΗ
ΘΑ ΣΥΜΦΩΝΟΥΣΑΤΕ:**

Γ1	Να υιοθετήσει νέα (καινοτόμα) προγράμματα που να την διαφοροποιούν σε σχέση με τις υπόλοιπες και να τη χαρακτηρίζουν	1 ○	2 ○	3 ○	4 ○	5 ○
Γ2	Να παρέχει στους μαθητές τη δυνατότητα επιλογής του προγράμματος στο οποίο επιθυμούν να συμμετάσχουν	1 ○	2 ○	3 ○	4 ○	5 ○
Γ3	Να συγκροτήσει μαθητικές ομάδες εργασίας για τα προγράμματα ανεξάρτητα από την τάξη που φοιτούν	1 ○	2 ○	3 ○	4 ○	5 ○
Γ4	Να εφαρμόσει το πρόγραμμα εκτός του υποχρεωτικού ωρολογίου προγράμματος των μαθητών (ως μάθημα επιλογής)	1 ○	2 ○	3 ○	4 ○	5 ○
Γ5	Να αξιολογεί την αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων στη βελτίωση της συνολικής επίδοσης των μαθητών	1 ○	2 ○	3 ○	4 ○	5 ○
Γ6	Να αξιολογείται η σχολική μονάδα για αυτά τα προγράμματα από αρμόδια επιστημονική επιτροπή	1 ○	2 ○	3 ○	4 ○	5 ○
Γ7	Να προϋπολογίζει το κόστος των καινοτόμων εκπαιδευτικών προγραμμάτων που ορίζει ως στόχους της	1 ○	2 ○	3 ○	4 ○	5 ○
Γ8	Να επιτυγχάνει επιπλέον χρηματοδότηση από την Τοπική Αυτοδ/ση με κριτήριο τη δράση της σε καινοτόμα προγράμματα	1 ○	2 ○	3 ○	4 ○	5 ○
Γ9	Να επιζητά δωρεές από άλλους δημόσιους φορείς για την εφαρμογή των προγραμμάτων (ιδρύματα, τράπεζες, συλλόγους...	1 ○	2 ○	3 ○	4 ○	5 ○
Γ10	Να επιζητά και να αξιοποιεί ιδιωτικές χορηγίες προκειμένου να εκπληρώσει την εφαρμογή των προγραμμάτων	1 ○	2 ○	3 ○	4 ○	5 ○
Γ11	Να επιζητά την οικονομική συμβολή των γονιών προκειμένου να εκπληρώσει την εφαρμογή των προγραμμάτων	1 ○	2 ○	3 ○	4 ○	5 ○
Γ12	Να διατηρεί την επικοινωνία και τη συνεργασία με πρώην μαθητές της για την εφαρμογή των προγραμμάτων	1 ○	2 ○	3 ○	4 ○	5 ○
Γ13	Να διοργανώνει προγράμματα πολιτιστικού και εκπαιδευτικού χαρακτήρα για γονείς	1 ○	2 ○	3 ○	4 ○	5 ○
Γ14	Να συνεργάζεται με το Σύλλογο Γονέων για την προβολή της δράσης της και την προσέλκυση υποστηρικτών (χορηγών,δωρητών)	1 ○	2 ○	3 ○	4 ○	5 ○
Γ15	Να χρησιμοποιεί το διαδίκτυο για την προβολή της δράσης της στο ευρύτερο περιβάλλον της	1 ○	2 ○	3 ○	4 ○	5 ○
Γ16	Να αναπτύσσει σχέσεις συνεργασίας με τοπικούς φορείς (πολιτιστικούς, αθλητικούς, επιστημονικούς κ.λ.π	1 ○	2 ○	3 ○	4 ○	5 ○

Γ17. Επιλέξτε από τα παρακάτω προγράμματα τα 5 πιο ελκυστικά για εσάς:

(Βαθμολογήστε με 5 το πιο ελκυστικό για εσάς, με 4 το αμέσως λιγότερο ελκυστικό,.....ως το 1)

	πολιτιστικά προγράμματα (παραμύθια, συνθήκες άλλων λαών κλπ)
	περιβαλλοντικά προγράμματα (η γειτονιά , η ρύπανση της γης κλπ)
	προγράμματα αγωγής υγείας (η υγιεινή διατροφή, τα συναισθήματα κλπ)
	προγράμματα σχολικής βιβλιοθήκης (η ανάγνωση στη σχολική βιβλιοθήκη κλπ)
	προγράμματα αθλητικών δραστηριοτήτων (τα αθλήματα, η ιστορία τους κλπ)
	προγράμματα Ηλεκτρονικών Υπολογιστών (εκπαιδευτικά προγράμματα κλπ)
	προγράμματα θεατρικής και μουσικής αγωγής (παιχνίδια με μουσική, κίνηση, κλπ)

Δ. ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΟΥ ΝΑ ΕΝΙΣΧΥΣΕΤΕ ΤΗΝ ΠΡΟΣΕΛΚΥΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΣΑΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΘΑ ΕΠΙΘΥΜΟΥΣΑΤΕ:

Δ1	Να ενημερώνεστε για την εικόνα της ανάμεσα στις άλλες δημόσιες σχολικές μονάδες της πόλης σας	1	2	3	4	5
		○	○	○	○	○
Δ2	Να ενημερώνεστε για την ετήσια δράση της σχολικής σας μονάδας και τα προβλήματά της	1	2	3	4	5
		○	○	○	○	○
Δ3	Να συμμετέχετε ενεργά ως μέλος αυτής της σχολικής μονάδας (παρουσία σε εκδηλώσεις...κ.λ.π)	1	2	3	4	5
		○	○	○	○	○
Δ4	Να συμμετέχετε ως μέλος στο Σύλλογο Γονέων	1	2	3	4	5
		○	○	○	○	○
Δ5	Να υποστηρίζετε και να προβάλλετε τη σχολική σας μονάδα ως εκπαιδευτικό και πολιτιστικό πυρήνα της πόλης σας	1	2	3	4	5
		○	○	○	○	○

Δ6. Αναφέρετε 3 πρωτοβουλίες γονέων που θα συνέβαλαν στην αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαιδευτικής υπηρεσίας και της ελκυστικότητας της σχολικής μονάδας1).....
.....2).....
.....3).....
.....**ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ**

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών: «Εκπαίδευση & Πολιτισμός»

Κατεύθυνση: Διοίκηση & Διαχείριση Εκπ/κών Μονάδων

Μετ/κή Φοιτήτρια: Ρώμπα Βασιλική

«ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ»

Το ερωτηματολόγιο που ακολουθεί απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς του Δημόσιου Δημοτικού Σχολείου στα πλαίσια έρευνας του μεταπτυχιακού προγράμματος του Πανεπιστημίου σχετικής με τις προοπτικές βελτίωσης της ποιότητας της εκπαίδευσης και της ελκυστικότητας των Σχολικών Μονάδων. Η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου αφορά στην εκτίμηση της άποψης των εκπαιδευτικών εκούσια, ανώνυμα και με απόλυτη εμπιστευτικότητα και αποτελείται από ερωτήσεις 5/θμης κλίμακας και ανοιχτού τύπου (έκφραση άποψης).

Οι απαντήσεις στις 5/θμης κλίμακας ερωτήσεις συμπληρώνονται ως εξής:

1 για το καθόλου, 2 για το λίγο, 3 για το μέτρια, 4 για το πολύ, 5 για το πάρα πολύ,
σκιάζοντας ην αντίστοιχη κουκκίδα του επιθυμητού αριθμού κάθε φορά.

Ευχαριστούμε εκ των προτέρων για τη συμμετοχή σας

«ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ»

A. ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

A1. ΠΟΛΗ A2. ΦΥΛΟ..... A3. ΗΛΙΚΙΑ.....

A4. ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ (Βάλτε √ δίπλα στην ανάλογη βαθμίδα)

☐ ΠΤΥΧΙΟ ☐ ΜΕΤΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ☐ MASTER ☐ ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟ ☐ Β' ΠΤΥΧΙΟ

A5. ΓΝΩΣΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑΣ (Β' ΠΤΥΧΙΟΥ) :

A6. ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ με την οποία εργάζεστε :

B. ΠΟΣΟ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ ΘΕΩΡΕΙΤΕ ΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΣΑΣ ΜΟΝΑΔΑ ΩΣ ΠΡΟΣ:

B1	Τις κτηριακές εγκαταστάσεις της	1	2	3	4	5
		○	○	○	○	○
B2	Την υλικοτεχνική της υποδομή	1	2	3	4	5
		○	○	○	○	○
B3	Την ασφάλεια που παρέχει στους μαθητές	1	2	3	4	5
		○	○	○	○	○
B4	Την παιδαγωγική κατάρτιση του διδακτικού προσωπικού	1	2	3	4	5
		○	○	○	○	○
B5	Την αποτελεσματικότητα του ρόλου του Δ/ντη	1	2	3	4	5
		○	○	○	○	○
B6	Τη συνεργασία με το Σύλλογο Γονέων	1	2	3	4	5
		○	○	○	○	○

B7	Την επικοινωνία με το περιβάλλον (τοπική αυτοδ/ση, πολιτιστικούς φορείς...)	1	2	3	4	5
		○	○	○	○	○
B8	Την επικοινωνία μέσω του διαδικτύου (ιστοσελίδα)	1	2	3	4	5
		○	○	○	○	○
B9	Την εκμάθηση και χρήση Η/Υ στην εκπαιδευτική διαδικασία	1	2	3	4	5
		○	○	○	○	○
B10	Τη διδασκαλία των ξένων γλωσσών	1	2	3	4	5
		○	○	○	○	○
B11	Την ένταξη ειδικοτήτων (Μουσικής-Καλλιτεχνικών-Θεατρολογίας)	1	2	3	4	5
		○	○	○	○	○
B12	Τη λειτουργία της σχολικής βιβλιοθήκης	1	2	3	4	5
		○	○	○	○	○
B13	Τη λειτουργία του ολοήμερου σχολείου	1	2	3	4	5
		○	○	○	○	○
B14	Την καινοτόμα δράση (πολιτιστικά, περιβαλλοντικά κ.λ.π προγράμματα)	1	2	3	4	5
		○	○	○	○	○
B15	Τις αθλητικές δραστηριότητες	1	2	3	4	5
		○	○	○	○	○
B16	Τη συμμετοχή των μαθητών σε μαθητικούς διαγωνισμούς	1	2	3	4	5
		○	○	○	○	○

Γ. ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΟΥ Η ΣΧΟΛΙΚΗ ΜΟΝΑΔΑ ΠΟΥ ΕΡΓΑΖΕΣΤΕ ΝΑ ΓΙΝΕΙ ΠΙΟ ΕΛΚΥΣΤΙΚΗ ΘΑ ΣΥΜΦΩΝΟΥΣΑΤΕ:

Γ1	Να υιοθετήσει νέα (καινοτόμα) προγράμματα που να την διαφοροποιούν σε σχέση με τις υπόλοιπες και να τη χαρακτηρίζουν	1	2	3	4	5
		○	○	○	○	○
Γ2	Να παρέχει στους μαθητές τη δυνατότητα επιλογής του προγράμματος στο οποίο επιθυμούν να συμμετάσχουν	1	2	3	4	5
		○	○	○	○	○
Γ3	Να συγκροτήσει μαθητικές ομάδες εργασίας για το πρόγραμμα ανεξάρτητα από την τάξη που φοιτούν	1	2	3	4	5
		○	○	○	○	○
Γ4	Να εξουσιοδοτήσει ομάδα εκπαιδευτικών της προκειμένου να εφαρμόσει το πρόγραμμα	1	2	3	4	5
		○	○	○	○	○
Γ5	Να εφαρμόσει το πρόγραμμα εκτός του υποχρεωτικού ωρολογίου προγράμματος των μαθητών (ως μάθημα επιλογής)	1	2	3	4	5
		○	○	○	○	○
Γ6	Να αξιολογεί την αποτελεσματικότητα του προγράμματος στη βελτίωση της συνολικής επίδοσης των μαθητών	1	2	3	4	5
		○	○	○	○	○
Γ7	Να αξιολογείται η σχολική μονάδα για αυτά τα προγράμματα από αρμόδια επιστημονική επιτροπή	1	2	3	4	5
		○	○	○	○	○

Γ8	Να προϋπολογίζει το κόστος των καινοτόμων εκπαιδευτικών προγραμμάτων που ορίζει ως στόχους της	1 ○	2 ○	3 ○	4 ○	5 ○
Γ9	Να αμείβει επιπλέον τους εκπαιδευτικούς που εργάζονται για την εφαρμογή των καινοτόμων προγραμμάτων	1 ○	2 ○	3 ○	4 ○	5 ○
Γ10	Να επιτυγχάνει επιπλέον χρηματοδότηση από την Τοπική Αυτοδ/ση με κριτήριο τη δράση της σε καινοτόμα προγράμματα	1 ○	2 ○	3 ○	4 ○	5 ○
Γ11	Να επιζητά δωρεές από άλλους δημόσιους φορείς για την εφαρμογή των προγραμμάτων (ιδρύματα, τράπεζες, συλλόγους...	1 ○	2 ○	3 ○	4 ○	5 ○
Γ12	Να επιζητά και να αξιοποιεί ιδιωτικές χορηγίες προκειμένου να εκπληρώσει την εφαρμογή των προγραμμάτων	1 ○	2 ○	3 ○	4 ○	5 ○
Γ13	Να επιζητά την οικονομική συμβολή των γονιών προκειμένου να εκπληρώσει την εφαρμογή των προγραμμάτων	1 ○	2 ○	3 ○	4 ○	5 ○
Γ14	Να διατηρεί την επικοινωνία και τη συνεργασία με πρώην μαθητές της για την εφαρμογή των προγραμμάτων	1 ○	2 ○	3 ○	4 ○	5 ○
Γ15	Να διοργανώνει προγράμματα πολιτιστικού και εκπαιδευτικού χαρακτήρα για γονείς	1 ○	2 ○	3 ○	4 ○	5 ○
Γ16	Να συνεργάζεται με το Σύλλογο Γονέων για την προβολή της δράσης της και την προσέλκυση υποστηρικτών (χορηγών,δωρητών)	1 ○	2 ○	3 ○	4 ○	5 ○
Γ17	Να χρησιμοποιεί το διαδίκτυο για την προβολή της δράσης της στο ευρύτερο περιβάλλον της	1 ○	2 ○	3 ○	4 ○	5 ○
Γ18	Να αναπτύσσει σχέσεις συνεργασίας με τοπικούς φορείς (πολιτιστικούς, αθλητικούς, επιστημονικούς κ.λ.π	1 ○	2 ○	3 ○	4 ○	5 ○

Γ19. Επιλέξτε από τα παρακάτω προγράμματα τα 5 πιο ελκυστικά για εσάς:

(Βαθμολογήστε με 5 το πιο ελκυστικό για εσάς, με 4 το αμέσως λιγότερο ελκυστικό,.....ως το 1)

	πολιτιστικά προγράμματα
	περιβαλλοντικά προγράμματα
	προγράμματα αγωγής υγείας
	προγράμματα σχολικής βιβλιοθήκης
	προγράμματα αθλητικών δραστηριοτήτων
	προγράμματα Ηλεκτρονικών Υπολογιστών
	προγράμματα θεατρικής και μουσικής αγωγής

**Δ. ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΟΥ ΝΑ ΕΝΙΣΧΥΣΕΤΕ ΤΗΝ ΠΡΟΣΕΛΚΥΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ
ΣΧ. ΜΟΝΑΔΑΣ ΠΟΥ ΕΡΓΑΖΕΣΤΕ ΘΑ ΣΥΜΦΩΝΟΥΣΑΤΕ:**

Δ1	Να συμμετέχετε ενεργά στην εφαρμογή κάποιου προγράμματος με την ανάλογη μαθητική ομάδα	1 ○	2 ○	3 ○	4 ○	5 ○
Δ2	Να συμμετάσχετε σε επιμορφωτικά σεμινάρια ανάλογα με το πρόγραμμα που θα σας ενδιέφερε	1 ○	2 ○	3 ○	4 ○	5 ○
Δ3	Να προβάλλετε την ετήσια δράση της σχολικής σας μονάδας (τοπικός τύπος, διαδίκτυο, σχολικό περιοδικό)	1 ○	2 ○	3 ○	4 ○	5 ○
Δ4	Να ενημερώνεστε για την εικόνα όλων των δημόσιων σχολικών μονάδων της πόλης σας	1 ○	2 ○	3 ○	4 ○	5 ○
Δ5	Να υποστηρίζετε και να προβάλλετε τη σχολική σας μονάδα ως εκπαιδευτικό και πολιτιστικό πυρήνα της πόλης σας	1 ○	2 ○	3 ○	4 ○	5 ○

Δ6. Αναφέρετε 3 πρωτοβουλίες εκπαιδευτικών που θα συνέβαλαν στην αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαιδευτικής υπηρεσίας και της ελκυστικότητας της σχολικής μονάδας

1).....
.....

2).....
.....

3).....
.....

ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών: «Εκπαίδευση & Πολιτισμός»

Κατεύθυνση: Διοίκηση & Διαχείριση Εκπ/κών Μονάδων

Μετ/κή Φοιτήτρια: Ρώμπα Βασιλική

«ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ»

Το ερωτηματολόγιο που ακολουθεί είναι φτιαγμένο για παιδιά του Δημόσιου Δημοτικού Σχολείου της Δ', Ε' και ΣΤ' τάξης. Ερευνά το αν θα ήθελαν οι μαθητές να μαθαίνουν με διαφορετικό τρόπο στο σχολείο για να τους αρέσει περισσότερο. Δηλαδή, εκτός από τα υποχρεωτικά μαθήματα να ασχοληθούν και με άλλα που ονομάζονται «καινοτόμα προγράμματα» όπως ο αθλητισμός, το περιβάλλον, οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές και άλλα. Ζητά λοιπόν τη γνώμη σου για αυτά τα νέα προγράμματα, τον τρόπο που θέλεις να ασχοληθείς με αυτά και σου προτείνει μερικά ώστε να επιλέξεις αυτά που προτιμάς. Οι απαντήσεις σου στις ερωτήσεις δίνονται διαλέγοντας τους αριθμούς από το 1 ως το 5 όπως φαίνεται παρακάτω:

1 για το καθόλου, 2 για το λίγο, 3 για το μέτρια, 4 για το πολύ, 5 για το πάρα πολύ

Σε κάθε ερώτηση θα γεμίζεις με μολύβι το αντίστοιχο κυκλάκι του αριθμού που προτιμάς.

«ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΜΑΘΗΤΩΝ»

A. ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ: (Συμπλήρωσε τα παρακάτω στοιχεία)

A1. ΠΟΛΗ.....	A2. ΦΥΛΟ.....	A3. ΗΛΙΚΙΑ.....
---------------	---------------	-----------------

A4. ΤΑΞΗ : (Βάλε √ δίπλα στην ανάλογη βαθμίδα)

☐ Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

☐ Ε' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

☐ ΣΤ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Bα. ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΟΥ ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΝΑ ΣΟΥ ΑΡΕΣΕΙ ΠΙΟ ΠΟΛΥ ΘΑ ΗΘΕΛΕΣ...

B1	Να ασχολέσαι και με νέα μαθήματα-προγράμματα, διαφορετικά από τα συνηθισμένα	1	2	3	4	5
		☐	☐	☐	☐	☐
B2	Να σου δώσει τη δυνατότητα να διαλέξεις το πρόγραμμα στο οποίο θέλεις να πάρεις μέρος	1	2	3	4	5
		☐	☐	☐	☐	☐
B3	Να συμμετέχεις σε πολλά προγράμματα ώστε να γνωρίζεις διαφορετικά αντικείμενα	1	2	3	4	5
		☐	☐	☐	☐	☐
B4	Να συμμετέχεις σε ομάδες εργασίας μαζί με μαθητές από διαφορετικές τάξεις	1	2	3	4	5
		☐	☐	☐	☐	☐
B5	Να δουλεύεις με την ομάδα που διάλεξες σε ώρα που έχεις τελειώσει τα άλλα σου μαθήματα	1	2	3	4	5
		☐	☐	☐	☐	☐
B6	Να βαθμολογείς στο πρόγραμμα και ο βαθμός σου να υπολογίζεται στη συνολική σου επίδοση	1	2	3	4	5
		☐	☐	☐	☐	☐
B7	Να συμμετέχεις με την ομάδα σου σε παρουσιάσεις ανάλογων προγραμμάτων από άλλα σχολεία	1	2	3	4	5
		☐	☐	☐	☐	☐
B8	Να βαθμολογείται το σχολείο σου για το πρόγραμμα από επιτροπή που θα βραβεύει τα καλύτερα σχολεία	1	2	3	4	5
		☐	☐	☐	☐	☐

Ββ. ΔΙΑΛΕΞΕ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΑ 5 ΠΟΥ ΣΟΥ ΑΡΕΣΟΥΝ ΠΙΟ ΠΟΛΥ ΚΑΙ ΜΕ ΤΑ ΟΠΟΙΑ ΘΑ ΗΘΕΛΕΣ ΝΑ ΑΣΧΟΛΗΘΕΙΣ:

(Βάλε το 5 στο κουτάκι μπροστά από αυτό που προτιμάς περισσότερο, το 4 μπροστά από αυτό που προτιμάς λίγο λιγότερο, το 3 μπροστά από αυτό που προτιμάς ακόμη πιο λίγο, το 2 στο ακόμη λιγότερο και το 1 μπροστά από αυτό που προτιμάς λιγότερο από όσα επέλεξες. Τα δύο προγράμματα που δε σου αρέσουν θα τα αφήσεις χωρίς βαθμό.)

	πολιτιστικά προγράμματα (παραμύθια, συνήθειες άλλων λαών κλπ)
	περιβαλλοντικά προγράμματα (η γειτονιά , η ρύπανση της γης κλπ)
	προγράμματα αγωγής υγείας (η υγιεινή διατροφή, τα συναισθήματα κλπ)
	προγράμματα σχολικής βιβλιοθήκης (η ανάγνωση στη σχολική βιβλιοθήκη κλπ)
	προγράμματα αθλητικών δραστηριοτήτων (τα αθλήματα, την ιστορία τους κλπ)
	προγράμματα Ηλεκτρονικών Υπολογιστών (ηλεκτρονικά παιχνίδια γνώσης κλπ)
	προγράμματα θεατρικής και μουσικής αγωγής (παιχνίδια με μουσική, κίνηση, κλπ)

Σε ευχαριστούμε πολύ

7. ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

¹ Σύμφωνα με τον D.J. O'Connor, η εκπαίδευση στοχεύει:

«-Να εφοδιάσει τους ανθρώπους με τις βασικές δεξιότητες που τους χρειάζονται για να πάρουν τη θέση τους στην κοινωνία και να αναζητήσουν περισσότερη γνώση.

-Να τους εφοδιάσει με επαγγελματική κατάρτιση που θα τους βοηθήσει να εξασφαλίσουν τα απαραίτητα της ζωής.

-Να τους ξυπνήσει το ενδιαφέρον και την αγάπη για γνώσεις.

-Να τους κάνει να αποκτήσουν κριτική σκέψη.

-Να τους φέρει σε επαφή με την κουλτούρα και τα επιτεύγματα του ανθρώπου και να τους εξασκήσει, ώστε να τα εκτιμούν.

-Να εξυψώσει το άτομο και να αναπτύξει ηθική συνείδηση και ήθος.» (Βικιπαίδεια)

² Σύμφωνα με όσα αναφέρονται στο άρθρο 5 παράγραφο 8 και 9 του Ν. 1894/90 (ΦΕΚ 110/27-8-90 τ.Α'): «Έργο κάθε σχολικής επιτροπής είναι η διαχείριση των πιστώσεων που της διατίθενται για την κάλυψη των δαπανών λειτουργίας των αντίστοιχων σχολείων, η αμοιβή καθαριστριών, η εκτέλεση έργων για την επισκευή και συντήρηση των αντίστοιχων σχολείων και του κάθε είδους εξοπλισμού τους, η εισήγηση προς τις αντίστοιχες διευθύνσεις Α/βάθμιας και Β/βάθμιας Εκπαίδευσης για τον εφοδιασμό από τον Οργανισμό Σχολικών Κτηρίων των αντίστοιχων σχολείων με έπιπλα και εξοπλιστικά είδη και από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων με βιβλία για τις αντίστοιχες σχολικές βιβλιοθήκες, η διαχείριση των εσόδων από την ενδεχόμενη εκμετάλλευση των σχολικών κυλικείων, καθώς και η λήψη κάθε άλλου μέτρου που κρίνεται αναγκαίο για τη στήριξη της διοικητικής λειτουργίας των σχολικών μονάδων».

(ΥΠΔΒΜΘ: Σχολικές επιτροπές)

³ Σε αποκεντρωμένα εκπαιδευτικά συστήματα, η Σχολική Μονάδα, έχει την αρμοδιότητα να αποφασίσει και να διαχειριστεί, τους στόχους, τις διαδικασίες, και τα μέσα υλοποίησής τους λαμβάνοντας υπόψη της ιδιαίτερες περιβαλλοντικές επιδράσεις όπως οι νόμοι, ή οι οικονομικοί πόροι. Ανάμεσα στις χώρες που έχουν προχωρήσει σε τέτοια αποκεντρωτική πολιτική, παρατηρούνται διαφοροποιήσεις στο βαθμό μεταβίβασης αποφασιστικών εξουσιών και ανάπτυξης μηχανισμών ελέγχου.(Υφαντή & Βοζαίτης, 2005)

⁴ Θα πρέπει εδώ να αναφερθεί πως η συνολική στρατηγική για την παιδεία συγχρηματοδοτείται στην προγραμματική περίοδο 2007-2013 από:

-Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), για το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση»

-Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), για τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ανάπτυξη κτηρίων και εξοπλισμού σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης & της δια βίου μάθησης).

«Τί είναι το ΕΣΠΑ»

⁵ «Οι λειτουργικές σχέσεις του ελληνικού σχολείου με τις Υπηρεσίες Στήριξης της Εκπαίδευσης σε νομαρχιακό (π.χ Γραφεία Εκπαίδευσης) και εθνικό (π.χ ΥΠΔΒΜΘ) επίπεδο μας δυσκολεύουν να δούμε το Σχολείο ως οργανισμό με τη στενή έννοια του όρου. Το ελληνικό σχολείο συνδέεται τόσο στενά με αυτές, τις διοικητικές «περιβαλλοντικές» δυνάμεις, ώστε είναι δύσκολο να ξεχωρίσουμε πού τελειώνει ο σχολικός οργανισμός και πού ξεκινάει το περιβάλλον του». (Σαϊτής, 2007: 115)

⁶ Σχετική έρευνα διεξήχθη και από την Ευρωπαϊκή Ένωση με χρηματοδότηση της Γενικής Διεύθυνσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Εκπαίδευση και τον Πολιτισμό το 2008 για το έτος 2006/2007 σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή μονάδα «Ευρυδίκη». Σύμφωνα με τα πορίσματά της, εν περιλήψει: «Η σχολική αυτονομία αποτελεί αντικείμενο σοβαρού προβληματισμού την τελευταία εικοσαετία. Έχει ενισχυθεί ο ρόλος των σχολικών μονάδων στη λήψη αποφάσεων, ώστε να αυξήσουν τη δημοκρατική συμμετοχή τους, την αποτελεσματικότητα της διαχείρισης της δημόσιας χρηματοδότησης και την ποιότητα της διδασκαλίας. Στις πρώτες χώρες που εφαρμόσαν τη διοικητική αποκέντρωση σε επίπεδο σχολικής μονάδας, Βέλγιο, Κάτω Χώρες ως πρωτοπόροι, Γαλλία, Ισπανία, οι χώρες της Βαλτικής και οι Σκανδιναβικές Χώρες, επικρατεί σήμερα η αντίληψη πως η ανάληψη περισσότερων ευθυνών από τη σχολική μονάδα θα συμβάλλει στην ποιοτική αναβάθμιση της εκπαιδευτικής υπηρεσίας και οι τοπικές αρχές ως σημαντικοί αρμόδιοι φορείς θα εκτιμήσουν τις αρμοδιότητες που θα παραχωρηθούν σε αυτή.

Στις περισσότερες χώρες έχει παρασχεθεί στη σχολική μονάδα αυτονομία που σχετίζεται με τη λήψη αποφάσεων για τις λειτουργικές δαπάνες, και την εξεύρεση επιπλέον πόρων, μέσω δωρεών, χορηγιών και εισοδημάτων από την παραχώρηση των σχολικών εγκαταστάσεων. Η Ελλάδα είναι μία από τις πέντε χώρες που δεν έχουν καμία αυτονομία σε αυτό το θέμα μαζί με τις Γερμανία, Κύπρο, Λουξεμβούργο και Ισλανδία». (Δίκτυο Ευρυδίκη: Έρευνα για τη σχολική αυτονομία)

⁷ Η συγκριτική μελέτη πραγματοποιείται στηριζόμενη στην παραδοχή πως η ενασχόληση με ξένα εκπαιδευτικά συστήματα μπορεί να συμβάλλει στην ικανοποίηση των εθνικών αναγκών που αφορούν στην εθνική επιβίωση, στην εθνική ασφάλεια, στην ένταξη στη διεθνή κοινότητα, στην ανάπτυξη εθνικής αυτοπεποίθησης και στην διαμόρφωση της εθνικής αυτοαντίληψης, αρκεί τα συμπεράσματά της να συνάδουν και με τις αντίστοιχες θεωρητικές κατευθύνσεις προτού αποτελέσουν μεταρρυθμιστικές προτάσεις στον αναφερόμενο κλάδο. (Μαθαίου, 1997)

⁸ Διεξάγεται από το 2000, κάθε 3 έτη. Σε αυτήν αξιολογείται ο βαθμός επίτευξης σημαντικών δεξιοτήτων στους μαθητές των 15 ετών που μόλις έχουν τελειώσει την υποχρεωτική τους εκπαίδευση ώστε να τους παρέχεται η δυνατότητα της μελλοντικής τους συνεχούς ανάπτυξης. Οι δεξιότητες αφορούν στον αναγνωστικό γραμματισμό (reading literacy) το 2000, το μαθηματικό (mathematical literacy) το 2003 και το γραμματισμό στις φυσικές επιστήμες (scientific literacy) το 2006 καθώς επίσης και στην αποκτηθείσα χρηστική ικανότητα των γνώσεων στην εξωσχολική πραγματικότητα. Με τον όρο γραμματισμό εννοείται η κατανόηση, η κριτική διαχείριση του λόγου ή της γνώσης και η χρήση τους σε πραγματικές καταστάσεις.

⁹ Στην «Έκθεση Αποτελεσμάτων της Pisa για την Ελλάδα» του Κέντρου Εκπαιδευτικής Έρευνας αναφέρεται πως: χώρες με περισσότερη αυτονομία σε ό,τι αφορά στην κατάρτιση και τη διάθεση του σχολικού προϋπολογισμού, επιτυγχάνουν υψηλότερες επιδόσεις στις Φ.Ε., ακόμα και όταν συνυπολογιστούν και άλλοι σχολικοί και συστημικοί παράγοντες καθώς και δημογραφικοί και κοινωνικοοικονομικοί παράγοντες. Ενώ το ίδιο παρατηρείται στα εκπαιδευτικά συστήματα που δίνουν στα σχολεία μεγαλύτερο βαθμό αυτονομίας όσον αφορά το περιεχόμενο σπουδών (επιλογή σχολικών βιβλίων, επιλογή μαθημάτων, επιλογή του αναλυτικού προγράμματος), αν και η επίδραση αυτή δεν είναι στατιστικά σημαντική όταν συνυπολογιστούν άλλοι σχολικοί και συστημικοί παράγοντες». (ΚΕΕ)

¹⁰ Σύμφωνα με το εισαγωγικό σημείωμα του επιστημονικού υπεύθυνου του ελληνικού Κέντρου Εκπαιδευτικής Έρευνας για την έρευνα που διεξήγε με την επωνομασία «Αποτύπωση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος σε επίπεδο Σχολικών Μονάδων» για τα σχολικά έτη 2001-2005, στη σημερινή εποχή με τους ταχύτατους ρυθμούς που επιβάλλει η ανάπτυξη της τεχνολογίας και τη συνεχή απαξίωση της γνώσης, το εκπαιδευτικό μας σύστημα οφείλει να διαμορφώσει διαδικασίες προσαρμογής σε συνθήκες συνεχούς μεταβολής. (Κουλαϊδής, 2005)

¹¹ Στην έκθεση του ΟΟΣΑ αναφέρεται πως τα σημεία που χρήζουν προσοχής, αφορούν ολόκληρο το εκπαιδευτικό σύστημα και είναι τα εξής: Πόροι, βαθύτερα κοινωνικά και ηθικά ερωτήματα, βελτίωση της ποιότητας, ο τρόπος χάραξης της πολιτικής, αποκέντρωση και αξιολόγηση. (ΟΟΣΑ, 1995)

¹² Το ζήτημα της αξιολόγησης του εκπαιδευτικού και του εκπαιδευτικού έργου έχει απασχολήσει την επιστημονική κοινότητα, αναγνωρίζοντάς της θετικές και αρνητικές πτυχές. (Δημητρόπουλος, 1999, Μαυρογιώργος, 2002). Εκφράζονται απόψεις υποστηρικτικές, όπως: *«Παρέχει ανατροφοδότηση του διδακτικού και διοικητικού ρόλου των εκπαιδευτικών, κίνητρα αποδοτικότητας, κύρος, αυτοεκτίμηση, ενώ συμβάλλει στη βελτίωση όλου του εκπαιδευτικού συστήματος και αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών και την αξιοκρατική ανάδειξη των στελεχών»*. Όμως εκφράζονται και μη υποστηρικτικές, όπως: *Αποτελεί μέσο χειραγώγησης του εκπαιδευτικού, περιορίζει την ελευθερία και την ευθύνη του απέναντι στο έργο του, υποβαθμίζει την επιστημοσύνη του, εξυπηρετεί πολιτικές τακτικές και λειτουργεί πιεστικά για αυτόν ως προς τα διοικητικά του καθήκοντα»*.

¹³ Έρευνα για την άποψη των γονέων.....

Οι πρώτες διαπιστώσεις μεταξύ άλλων ήταν πως:

«-εκφράζεται και τονίζεται η ανεπάρκεια σχολικού χρόνου

-υπάρχει αρνητική κριτική για τα περισσότερα από τα σχολικά βιβλία

-παρατηρείται περιορισμένη χρήση του εποπτικού υλικού και των νέων τεχνολογιών

-
- εκφράζεται προβληματισμός για τον εξαναγκασμό της καταφυγής σε φροντιστηριακά μαθήματα προκειμένου να καλυφθούν αδυναμίες της δημόσιας εκπαίδευσης
 - η σύνδεση της αποτελεσματικότητας του εκπαιδευτικού έργου με τη συνεργασία του Συλλόγου γονέων με τους εκπαιδευτικούς δεν είναι βέβαιη.
 - εκφράζεται θετική εντύπωση για την εμπειρία των καινοτόμων προγραμμάτων αν και μόνο 4 στους 10 μαθητές είχε ανάλογη εμπειρία
 - η αξιολόγηση των μαθητών ακολουθεί παραδοσιακές μεθόδους και δε βασίζεται στην κριτική και δημιουργική ικανότητα του μαθητή». (Π.Ι.: Βλάχος, 2008)

¹⁴ Για την υλοποίηση των κοινών εκπαιδευτικών στόχων της ως άμεση προτεραιότητα, συγκροτήθηκε το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα «ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ 2010» το οποίο συνοδεύτηκε από την οικονομική υποστήριξη στα κράτη μέλη, ώστε να προβούν σε προκαθορισμένες μεταρρυθμίσεις και μέτρα. Το Νοέμβριο του 2003 η Ευρώπη επιχειρώντας την πρώτη αξιολόγηση της προσπάθειας που θα ολοκληρωνόταν το 2010 κατέληξε στη διαπίστωση καθυστερήσεων στην απαραίτητη προσαρμογή των εκπαιδευτικών συστημάτων και παρότρυνε τις χώρες μέλη να εντείνουν τις προσπάθειές τους ώστε να αποφευχθεί ο κοινωνικός αποκλεισμός μιας μερίδας της νέας γενιάς, ενδεχόμενο που θα αποτελέσει μεγάλη επιβάρυνση για την οικονομία και την κοινωνία.

(«Education & Training 2010» The Success of Lisbon Strategy Hinges on Urgent Reforms)

Το 2006 ακολούθησε μια ακόμη αξιολογική έκθεση της πορείας του προγράμματος «ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ 2010» που κατέληξε εκ νέου στην παρότρυνση για επιτάχυνση των εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων προς τους προκαθορισμένους στόχους.

(Official Journal of the European Union)

Έκτοτε συγκροτήθηκε η «Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2020» που είναι ένα νέο στρατηγικό πλαίσιο για την ευρωπαϊκή συνεργασία στην εκπαίδευση και κατάρτιση και που βασίζεται στον προκάτοχό του, το «Εκπαίδευση και κατάρτιση 2010» πρόγραμμα εργασίας. (Education and Training 2020)

Το 2009, ως Ευρωπαϊκό Έτος δημιουργικότητας και καινοτομίας συντάχθηκε και ανακοινώθηκε το «Μα-νιφέστο για τη δημιουργικότητα και την καινοτομία στην Ευρώπη» στις 12/11/2009, στο οποίο προβάλλεται, με-ταξύ άλλων προτεραιοτήτων, ο επαναπροσδιορισμός της εκπαίδευσης για τη βελτίωση της ποιότητας και της δημιουργικότητας σε όλα τα επίπεδα. (European Year of Creativity and Innovation 2009)

¹⁵ Ενδεικτικά αναφέρεται η διαπίστωση του Ματθαίου Δ.: «Στην ελληνική πραγματικότητα, η γνώση διακρίνεται σε ακαδημαϊκή και πρακτική (τεχνική, επαγγελματική). Η πρώτη αποτέλεσε ανέκαθεν τη μόνη γνήσια γνώση, αυτή που διαμορφώνει την προσωπικότητα και απελευθερώνει το άτομο από τα δεσμά της υλικής του υπόστασης, που καλλιεργεί το νου και την ψυχή του. Η δεύτερη ερχόταν να συμπληρώσει, ποτέ να υποκαταστήσει την πρώτη, όπου αυτή δεν μπορούσε να διασφαλίσει παράλληλα και την επαγγελματική αποκατάσταση. Το φαινόμενο αυτό δεν είναι αποκλειστικά ελληνικό. Στην πραγματικότητα εκφράζει μια μακρά δυτικοευρωπαϊκή παράδοση με αποκλίσεις στο βαθμό αποδοχής της από χώρα σε χώρα... Έτσι εναλλακτικά εκπαιδευτικά μο-

ντέλα με διαφορετική παράδοση όπως η αμερικανική με την έμφαση που αποδίδει στη χρήσιμη για τη ζωή του αουριανού πολίτη και επαγγελματία γνώση, όπως και η πολυτεχνική εκπαίδευση που και σήμερα εξακολουθεί να επηρεάζει την εκπαίδευση των χωρών που κάποτε ανήκαν στη σοβιετική σφαίρα επιρροής, με την έμφασή τους στην κατανόηση των αρχών και των μεθόδων της παραγωγικής διαδικασίας, εκ των πραγμάτων αμφισβητούν και στην πράξη επηρεάζουν τις παραδοχές του παραδοσιακού μοντέλου ». (Ματθαίου, 1997)²

¹⁶ Οι Lewis & Booms περιέγραψαν την ποιότητα παροχής υπηρεσιών ως το επίπεδο ανταπόκρισης των παρεχόμενων υπηρεσιών στις προσδοκίες των πελατών σε μόνιμη βάση. (Lewis & Booms, 1983, στο Parasuraman, Zeithaml & Berry, 1985)

Το πρότυπο ποιότητας ISO 8402-1986 την ορίζει ως το σύνολο των γνωρισμάτων και των χαρακτηριστικών ενός προϊόντος ή μιας υπηρεσίας που φέρει την ικανότητα να ικανοποιεί εκφρασθείσες ή μη ανάγκες. (Business Dictionary)

«Ποιότητα σημαίνει την ικανότητα ενός προϊόντος ή μιας υπηρεσίας να ικανοποιεί τις ανάγκες, τα ενδιαφέροντα και τις επιθυμίες του αποδέκτη». (Τζωρτζάκης & Τζωρτζάκη, 1996).

Η ποιότητα αναφέρεται στην ικανοποίηση ή ακόμη και στην υπέρβαση των προσδοκιών του καταναλωτή μέσω της βελτίωσης των προϊόντων-υπηρεσιών. (Ζαβλανός, 2003)

¹⁷ Απόδειξη της χρησιμότητας του ΣΔΠ είναι η ανάπτυξη των προτύπων πιστοποίησης ποιότητας από έναν ανεξάρτητο οργανισμό, ώστε να αξιολογείται το σύστημα ποιότητας των οργανισμών σε σχέση με προκαθορισμένα standards, όπως είναι το BS EN ISO 9000 του Διεθνούς Οργανισμού Πιστοποίησης. Οι οργανισμοί μπορούν να συμμετάσχουν σε μια συνεχή διαδικασία πιστοποίησης, για να αποδείξουν τη συμμόρφωσή τους με το πρότυπο, το οποίο περιλαμβάνει την απαίτηση για συνεχή (δηλαδή προγραμματισμένη) βελτίωση του ΣΔΠ, βασιζόμενο στις διαδικασίες, στην τεχνολογία, στη δομή, στους ανθρώπους και στην εργασία, ώστε να προσδώσουν στον πελάτη την εμπιστοσύνη πως το προϊόν –υπηρεσία είναι όπως το προσδοκά. (Μπρίνια 2008)

¹⁸ Ο Juran προσέγγισε την επίτευξη της ποιότητας ως μια τριλογία διαδικασιών: το σχεδιασμό, τον έλεγχο και τη βελτίωση. Επομένως ο οργανισμός θα πρέπει να επιλέγει τη δράση, να την ελέγχει, να αναλύει τα αποτελέσματα, να θεραπεύει τις αδυναμίες, να μονιμοποιεί τη βελτίωση και να προτείνει νέα δράση. (James Paul, 1998)

¹⁹ Η φιλοσοφία Ολικής Ποιότητας σε έναν οργανισμό κατά τον Deming, υποδεικνύεται από 14 βασικές αρχές στην οργάνωσή του, μεταξύ των οποίων πρωτεύοντα ρόλο έχουν η συνολική υιοθέτηση της νέας αντίληψης για την ποιότητα, η συνεργασία και αποτελεσματική επικοινωνία ανάμεσα στα επιμέρους τμήματα, η καθιέρωση ενός δραστήριου προγράμματος συνεχούς εκπαίδευσης και αυτο-βελτίωσης και η κινητοποίηση όλου του οργανισμού για την επίτευξη του μετασχηματισμού. Ο μετασχηματισμός θεωρείται μέρος της δουλειάς του καθενός. (Phil Cohen: Deming's 14 points)

²⁰ Τα τελευταία χρόνια εκφράζεται από πολλούς θεωρητικούς της εκπαίδευσης στο εξωτερικό, η άποψη πως το Πρότυπο Ποιότητας BC EN ISO 9000 θα μπορούσε να εφαρμοσθεί και στο χώρο της εκπαίδευσης. Πιο συγκεκριμένα, αρκετές Σχολικές Μονάδες στην Ευρώπη έχουν εφαρμόσει με κάποιο τρόπο το μοντέλο EFQM που αποτελεί προσαρμογή του ευρωπαϊκού βραβείου ποιότητας στους εκπαιδευτικούς οργανισμούς, (5.000 σχολικές μονάδες όλων των βαθμίδων, μόνο στην Αγγλία ενώ στην Ελλάδα 2 ιδιωτικές), με ενδιαφέροντα αποτελέσματα. (Κολτσάκης, 2008)

²¹ Άλλου είδους αξιολογήσεις είναι: από εξωτερικό εκτιμητή, από τον προϊστάμενο, από τους συναδέλφους, από τους πελάτες, από τον ίδιο τον εργαζόμενο ή να αποτελεί ένα σύνολο όλων των αξιολογήσεων από όλους τους προηγούμενους φορείς. Η επιλογή της προσφορότερης για τον οργανισμό γίνεται ανάλογα με τους στόχους που ο οργανισμός έχει θέσει, τη φύση του και την κουλτούρα που έχει διαμορφώσει.
(Μπουραντάς & Παπαλεξανδρή, 2003)

²² «Η βασική υπηρεσία του δημοτικού σχολείου μπορεί να παραχθεί και να παρασχεθεί αποτελεσματικότερα με αποκλίσεις από τη γενική κατεύθυνση, όταν αυτές εξυπηρετούν με τεκμηριωμένη επιστημονικά διαδικασία ειδικότερες ανάγκες κατά περίπτωση. Η σαφής διατύπωση των σκοπών και των στόχων του προγράμματος από τη σχολική μονάδα ανάλογα με τις ιδιαιτερότητές της είναι ένας από τους βασικούς παράγοντες αποτελεσματικότητας του σχολείου» (Πασιαρδής, Πασιαρδή, 2006)

²³ Η προώθηση της συνθετικής-δημιουργικής εργασίας στο σχολικό πρόγραμμα, εισήχθη ως θεσμός στις αρχές της δεκαετίας του 90 στη χώρα μας και σε συνέδριο των θεωρητικών της εκπαίδευσης το 1997 επιχειρήθηκε μια αποτίμηση της εφαρμογής του. Τότε εκφράσθηκε προβληματισμός για την επιτυχή εφαρμογή της λόγω της ασυμβατότητας που παρουσιάζουν με τον ιδεολογικό προσανατολισμό του ελληνικού σχολείου προς την αναπαραγωγή της γνώσης, την απουσία κινήτρων για τους εκπαιδευτικούς και την έλλειψη υποδομών. (Ματθαίου, 1997, Κασσωτάκης, 1997)

²⁴ «Η μέχρι πρότινος επικρατούσα άποψη για το MKT στην εκπαίδευση είναι πως αποτελεί έννοια ασυμβίβαστη με τους σκοπούς της εκπαίδευσης και ως εκ τούτου δεν πρέπει να χρειάζεται» (Kotler, Παγανός, 1998: 21-22).

²⁵ Μια ισχυρή δέσμευση από τις εκπαιδευτικές αξίες τα καθοδηγεί, προς την εγκαθίδρυση δυνατών σχέσεων με την κοινότητα. Ο ρόλος της επικοινωνίας στόμα με στόμα είναι τόσο σημαντικός που μια άλλη κατεύθυνση marketing θα συνέβαλε ελάχιστα. Έτσι πολλά σχολεία, από άποψη, και χωρίς να αναφέρονται σε κανόνες marketing έχουν επιλέξει το marketing σχέσεων
(Foskett and Lumby, 1999)

²⁶ «Πρέπει να σκεφτούμε περισσότερο τους μαθητές μας όχι τόσο ως τους τελικούς χρήστες των υπηρεσιών μας, αλλά και ως προϊόντα εκπαιδευτικά, που ανταποκρίνονται στις ανάγκες της αγοράς.» (Choi, FDS 1993)

«Η έννοια του marketing αντιμετωπίζεται με καχυποψία από πολλούς στην εκπαίδευση λόγω των εμπορικών συνεπειών του. Θεωρείται ως ένα δυναμικό εργαλείο για την εφαρμογή των δυνάμεων της αγοράς και ως εκ τούτου θεωρείται ως ηθικά αδόκιμο. Όμως, οι μέθοδοι και η ιδεολογία του με την απαραίτητη κατανόηση και ορθή εφαρμογή από τους επαγγελματίες στον τομέα της εκπαίδευσης, μπορεί να είναι ευεργετικές και όχι επιβλαβείς, και η εφαρμογή τους μπορεί να είναι επιτακτική ανάγκη για σχολεία που επιθυμούν να προσελκύσουν μαθητές και να τους προσφέρουν την πιο οικεία πρόνοια»

(Janet A. Harvey, 1996)

«Έτσι, ένας βασικός στόχος για την άσκηση εκπαιδευτικής υπηρεσίας με μηδενικά ελαττώματα είναι να εργαστεί προς το 100% της άφογης απόδοσης που συναντά σε οργανισμούς παροχής υπηρεσιών. Τι σημαίνει αυτό για τις εκπαιδευτικές σχολές και το διοικητικό τους προσωπικό; Πρέπει να είναι ικανοί και πρόθυμοι για την αντιμετώπιση των φοιτητών ως πελάτες. Σύμφωνα, είναι φοιτητές, δεν είναι πελάτες, όταν πρόκειται για βαθμούς, αλλά στο υπόλοιπο της συνάντησης-υπηρεσίας θα πρέπει να πληρούνται τα ίδια πρότυπα υπηρεσίας, όπως σε οποιοδήποτε άλλο φορέα παροχής υπηρεσιών». (Johnson, 2005)

²⁷ Πανελλαδική έρευνα του Τόκα Δημήτρη, εκπαιδευτικού της Αθμιας με συντονιστικό ίδρυμα το Πανεπιστήμιο Πατρών (ΠΤΔΕ ΔΔΕ) και το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων τη σχολική χρονιά 2001-2002.

Σκοπός της ήταν να διερευνήσει με τη μέθοδο του ερωτηματολογίου, της ανοιχτής συνέντευξης – συζήτησης και συλλογής απόψεων, το βαθμό ύπαρξης ποσοστού των εκπαιδευτικών, το οποίο εκφράζει αρνητική άποψη και στάση σε μια τέτοια εφαρμογή. Τα αποτελέσματα έδειξαν πως το 3,8% ήταν σίγουρα αρνητικοί, το 19,4% ήταν μάλλον αρνητικοί, το 12,8% αδιάφοροι, το 52,1 μάλλον θετικοί και το 10% σίγουρα θετικοί. Το ιδιαίτερα ενδιαφέρον όμως πόρισμα της έρευνας, πέραν της επιβεβαίωσης της επιφυλακτικής άποψης των εκπαιδευτικών για το ΜΚΤ είναι η αιτιολόγηση της άρνησης: «Αρνούνται την εφαρμογή του διότι αποδεδειγμένα δε γνωρίζουν το σύγχρονο επιστημονικό Μάρκετινγκ... Ο αρνητικός εκπαιδευτικός όμως διαφωνεί μόνο ως προς τη ονομασία Μάρκετινγκ. Θα εφαρμόζε με βεβαιότητα τις συγκεκριμένες στρατηγικές Μάρκετινγκ με στόχο την αναβάθμιση της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης όταν αυτό τους προτάθηκε χρησιμοποιώντας άλλο τίτλο (Στρατηγικές αναβάθμισης ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης), φτάνει μόνο να είναι σίγουρος ότι πίσω από την εφαρμογή του δεν υπάρχουν «ύποπτα» ιδιωτικά συμφέροντα και ότι όλα γίνονται για το καλό του εκπαιδευόμενου, με την ένδειξη όμως του ανάλογου σεβασμού στο πρόσωπο και την εργασία του έλληνα δάσκαλου.» (Τόκας, 2005)

²⁸ Ενδεικτικά αναφέρονται οι τοποθετήσεις:

«Οι μονάδες διαφοροποιούνται από ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της μικρο-κοινωνίας τους, τα οποία δεν μπορούν να παραμεληθούν. Το σχολείο οφείλει να δημιουργεί ευκαιρίες για συμμετοχή της κοινότητας στη ζωή του, αλλά και να συμμετέχει στη ζωή της κοινότητας αξιοποιώντας τις δυνατότητες που του προσφέρει και συμβάλλοντας στην αναβάθμισή της». (Ρέππα -Αθανασούλα)

«Ένας βασικός λόγος για τον οποίο το ελληνικό σχολείο δεν κατάφερε να εδραιωθεί στη συνείδηση της κοινωνίας όσο του αρμόζει, ανάγεται στο γεγονός ότι δεν ανέλαβε πρωτοβουλίες για να βγει προς την κοινωνία και να δηλώσει την εκεί παρουσία του. Πολύ συχνά βέβαια οι διευθυντές και οι σύλλογοι δασκάλων συνεργάζονται αρμονικά και παραγωγικά με τους εκπροσώπους των γονέων και αυτό έχει αποδώσει καρπούς. Παρόλα αυτά, σε πολλές περιπτώσεις οργανώθηκαν επίσης γιορτές στο σχολείο με τη συνεργασία των γονέων και αυτό άφησε πολύ θετική εικόνα που διαδόθηκε στην ευρύτερη κοινωνία. Αυτό ήταν ένα θετικό βήμα. Όμως δεν επαρκεί...».
(Πυργιωτάκης 2001 στο Σαϊτής, 2007: 115)

«Δεχόμενοι ότι μεσοπρόθεσμα οι επενδύσεις στην εκπαίδευση αποφέρουν τη μέγιστη οικονομική και κοινωνική απόδοση, τότε η αύξηση των πόρων για την εκπαίδευση μέσω της Πολιτείας είτε της ιδιωτικής πρωτοβουλίας είναι ανάγκη επιτακτική...Μπροστά σε μια τέτοια κατάσταση το σχολείο πρέπει να αναπτύξει τη λειτουργία του *marketing* μέσω ενός προγράμματος ενημέρωσης των γονέων και όλων των φορέων της τοπικής κοινωνίας που ανήκει το ίδιο, τόσο για την ορθή αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων όσο και για την ανεύρεση άλλων πηγών χρηματοδότησης». (Σαϊτής, 2007: 116)

²⁹ «Εσωτερικό *marketing*: Υποδεικνύει ότι τα εργαλεία και οι έννοιες μάρκετινγκ (π.χ. κατάτμηση, έρευνα μάρκετινγκ) μπορούν να χρησιμοποιηθούν εσωτερικά με τους εργαζόμενους (Berry, 1983), διότι πλήρεις εργαζόμενοι οδηγούν συνήθως σε ικανοποιημένους πελάτες και πως κάτι τέτοιο ισχύει και μέσα στα σχολεία».
(Oplatka, Hemsley-Brown, 2004)

³⁰ Ενδεικτικά αναφέρεται: «Είναι κοινώς κατανοητή η αναγκαιότητα επάρκειας των οικονομικών πόρων, ακόμη κι αν για να εξασφαλισθεί θα πρέπει να αξιοποιηθούν μέλη της κοινότητας & του επιχειρηματικού κόσμου, ώστε να εμπλουτίζονται τα προγράμματα των σχολικών μονάδων. Ο προϋπολογισμός κατά περίπτωση επιτρέπει ευελιξία στη σχολική μονάδα να αντιμετωπίσει με διαφορετικούς χειρισμούς τις ιδιαίτερες ανάγκες της και είναι ένας ακόμη παράγοντας αποτελεσματικότητας».
(Πασιαρδής, Πασιαρδή, 2006)

Χαρακτηριστικά αναφέρει και ο Παγανός: «Ένα εκπαιδευτικό ίδρυμα μπορεί να επικεντρώσει τις προσπάθειές του στην προσέλκυση πόρων για επιχορηγούμενα σεμινάρια και έρευνες από διάφορες πηγές ή μπορεί να θέλει να καλυτερεύσει την αποδοτικότητα των ενεργειών του για την προσέλκυση δωρεών και άλλων εισφορών. Δεν είναι κακό ούτε κατακριτέο να θέλει να καλυτερεύσει την οικονομική του επιφάνεια για να συνεχίσει να προσφέρει τις ποιοτικές του υπηρεσίες στην κοινωνία. Αρκεί να υπάρχει ξεκαθαρισμένη αποστολή και σκοπός ύπαρξης και λειτουργίας του ιδρύματος».

³¹ Σε ό,τι αφορά στην αμερικανική Γ/θμια εκπαίδευση η θεωρητική και πολιτική κατεύθυνση είναι γνωστή σε μεγάλο βαθμό και επιβεβαιώνεται από το επόμενο άρθρο: «Επειδή τα αμερικανικά δημόσια πανεπιστήμια υπάρχουν σε μια καπιταλιστική κουλτούρα, και επειδή οι μέρες της άφθονης δημόσιας χρηματοδότησης της ανώτατης εκπαίδευσης έχει παρέλθει, δεν υπάρχει εναλλακτική λύση για την αυξημένη έμφαση στην απόδοση και ορθολογική χρήση πόρων εν ανεπαρκεία» (Forsythe, 1999, σ. 319). Η ημέρα των κερδοσκοπικών ανωτάτων εκπαιδευ-

τικών ιδρυμάτων δεν είναι μόνο εδώ για να μείνει, αλλά είναι το κύμα του μέλλοντος. Είναι θέμα επιβίωσης του συστήματος. Οι ακαδημίες πρέπει να μάθουν να κάνουν πράξη τις αρχές που διδάσκει το μάρκετινγκ καθώς και τις πράξεις και τη δημοσιονομική διαχείριση για την ανάπτυξη αποτελεσματικών διαδικασιών και απευθύνονται στους οργανισμούς. Αν και αποτελούν δημόσιους οργανισμούς, θα πρέπει να μάθουν να εφαρμόζουν ορθή διαχείριση της ποιότητας, αύξηση της παραγωγικότητας, τη διαδικασία καινοτομιών, και το βαθμό αντίληψης του εμπορίου για να δικαιολογήσουν κρατικές επιδοτήσεις που προέρχονται από τη φορολογία». (Johnson, 2005)

³² Σε σύγχρονη έρευνα των Cynthia Uline, Megan Tschannen-Moran, στην Αμερική, τα αποτελέσματα επιβεβαίωσαν την υπόθεση ότι το κλίμα του σχολείου διαδραματίζει μεσολαβητικό ρόλο στην επίδραση της ποιότητας των σχολικών εγκαταστάσεων στην επίδοση των μαθητών. Πολύ εύστοχα οι ερευνητές αναφέρουν: «Το σχολικό κλίμα μεσολαβεί στην πολύπλοκη αλληλεπίδραση των παραγόντων και μπορεί να βοηθήσει για να πει μια συγκλονιστική ιστορία για το πώς η ανθρώπινη άνεση, η ευχάριστη εμφάνιση, η επάρκεια του χώρου, τα λειτουργικά έπιπλα και ο εξοπλισμός, το καθαρό και τακτικό περιβάλλον, και η τακτική συντήρηση επηρεάζει την αίσθηση των ενοίκων της ευημερίας και, συνεπώς, την ικανότητά τους να διδάξουν και να μάθουν.» (Uline, Tschannen-Moran, 2008)

³³ Ο «Θεσμός αριστείας και ανάδειξη καλών πρακτικών στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση» του ΥΠΔΒΜΘ καθιερώθηκε το 2010 με στόχο την αξιοποίηση της καινοτομίας και της δημιουργικότητας που αναπτύσσεται στα σχολεία, ως βάση για τον εμπλουτισμό και την ενδυνάμωση του εκπαιδευτικού έργου μέσα από την επιβράβευση και την δημόσια ανάδειξη «βέλτιστων πρακτικών» της μαθησιακής διαδικασίας. Η δράση αποτελεί μία πρωτοβουλία που επιχειρεί να ανοίξει το δρόμο σε ένα σχολείο που επιδιώκει τη συνεχή βελτίωση, την αλλαγή, την πολυμορφία καθώς και σε μηχανισμούς συνεχούς ανατροφοδότησης και υποστήριξης της επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών. Οι καλές πρακτικές, όπως θα αναδεικνύονται μέσα από την διαδικασία αυτής της δράσης και τη μελλοντική της εφαρμογή κατά τις επόμενες σχολικές χρονιές, θα αναρτώνται στον ιστότοπο «Αριστεία και Καινοτομία» του ΥΠ. ΠΑΙΔΕΙΑΣ Δ.Β.Μ.Θ. (δημιουργία ηλεκτρονικής βιβλιοθήκης), που θα αποτελεί στο εξής μία δεξαμενή άντλησης ιδεών για όλους τους ενδιαφερόμενους.